Jest to cyfrowa wersja książki, która przez pokolenia przechowywana byla na bibliotecznych pólkach, zanim zostala troskliwie zeskanowana przez Google w ramach projektu światowej biblioteki sieciowej.

Prawa autorskie do niej zdążyly już wygasnąć i książka stala się częścią powszechnego dziedzictwa. Książka należąca do powszechnego dziedzictwa to książka nigdy nie objęta prawami autorskimi lub do której prawa te wygasly. Zaliczenie książki do powszechnego dziedzictwa zależy od kraju. Książki należące do powszechnego dziedzictwa to nasze wrota do przeszlości. Stanowią nieoceniony dorobek historyczny i kulturowy oraz źródlo cennej wiedzy.

Uwagi, notatki i inne zapisy na marginesach, obecne w oryginalnym wolumenie, znajdują się również w tym pliku – przypominając dlugą podróż tej książki od wydawcy do biblioteki, a wreszcie do Ciebie.

Zasady użytkowania

Google szczyci się współpracą z bibliotekami w ramach projektu digitalizacji materialów będących powszechnym dziedzictwem oraz ich upubliczniania. Książki będące takim dziedzictwem stanowią wlasność publiczną, a my po prostu staramy się je zachować dla przyszlych pokoleń. Niemniej jednak, prace takie są kosztowne. W związku z tym, aby nadal móc dostarczać te materialy, podjęliśmy środki, takie jak np. ograniczenia techniczne zapobiegające automatyzacji zapytań po to, aby zapobiegać nadużyciom ze strony podmiotów komercyjnych.

Prosimy również o:

- Wykorzystywanie tych plików jedynie w celach niekomercyjnych
  Google Book Search to usluga przeznaczona dla osób prywatnych, prosimy o korzystanie z tych plików jedynie w niekomercyjnych celach prywatnych.
- Nieautomatyzowanie zapytań
  Prosimy o niewysylanie zautomatyzowanych zapytań jakiegokolwiek rodzaju do systemu Google. W przypadku prowadzenia badań nad tlumaczeniami maszynowymi, optycznym rozpoznawaniem znaków lub innymi dziedzinami, w których przydatny jest dostęp do dużych ilości tekstu, prosimy o kontakt z nami. Zachęcamy do korzystania z materialów będących powszechnym dziedzictwem do takich celów. Możemy być w tym pomocni.
- Zachowywanie przypisań
  Źnak wodny"Google w każdym pliku jest niezbędny do informowania o tym projekcie i ulatwiania znajdowania dodatkowych materialów za pośrednictwem Google Book Search. Prosimy go nie usuwać.
- Przestrzeganie prawa
  W każdym przypadku użytkownik ponosi odpowiedzialność za zgodność swoich działań z prawem. Nie wolno przyjmować, że skoro dana książka zostala uznana za część powszechnego dziedzictwa w Stanach Zjednoczonych, to dzielo to jest w ten sam sposób traktowane w innych krajach. Ochrona praw autorskich do danej książki zależy od przepisów poszczególnych krajów, a my nie możemy ręczyć, czy dany sposób użytkowania którejkolwiek książki jest dozwolony. Prosimy nie przyjmować, że dostępność jakiejkolwiek książki w Google Book Search oznacza, że można jej używać w dowolny sposób, w każdym miejscu świata. Kary za naruszenie praw autorskich mogą być bardzo dotkliwe.

Informacje o usłudze Google Book Search

Misją Google jest uporządkowanie światowych zasobów informacji, aby staly się powszechnie dostępne i użyteczne. Google Book Search ulatwia czytelnikom znajdowanie książek z calego świata, a autorom i wydawcom dotarcie do nowych czytelników. Caly tekst tej książki można przeszukiwać w internecie pod adresem `http://books.google.com/`

Bf 177

BM MS

Gen. E 33

A1

Fran. B f 577

Národní knihovna ČR
Historické fondy
23 H 130/T.1
Národní knihovna
1003118440

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

HERALDYKA
CZYLI
OPISANIE HERBOW,
W IAKIM KTORY IEST KSZTAŁCIE.

ORAZ,

Familie rodowitéy Szlachty Polſkiey, i W. X. Litewſkiego, z ich herbami.

PRZYTYM:

Wſławieni męztwem i odwagą, wytworną nauką, cnotą, gorliwością i innémi zaſługami w Oyczyznie, dawnieyszego i teraznieyszego wieku Polacy.

PRZEZ

WOYCIECHA WINCENTEGO *na Wielądkach* WIELĄDKA.

WYDANE.

TOM I. CZĘŚĆ I.

BIBLIOTH. ACAD. VRATISLAV.

W WARSZAWIE 1792.
W Drukarni PIOTRA ZAWADZKIEGO.

Digitized by Google

Digitized by Google

DO
NAYIASNIEYSZEGO
FRYDERYKA
AUGUSTA
KRÓLA SASKIEGO,
XIĄZĘCIA WARSZAWSKIEGO &c.

NAYIASNIĘYSZY KROLU PANIE MOY MIŁOSCIWY.

Opisanie genealogiczne dawnych i teraz żyiących Familii Polskich, i W. Xięstwa Litewskiego, w roku 1792. w druku rozpoczęte, w pięciu Tomach teraz wyszłe. Mam honor W. Królewskiey Mści Panu memu Miłościwemu ofiarować.

Króleſtwo Polskie, i Wielkie Xięztwo Litewskie, pod słodkim panowaniem, dwoch przodków W. K. Mści AUGUSTA II. Pradziada, przez lat 36. AUGUSTA III. dziada,

Digitized by Google

przez lat 30. Królow będące: po różnych nieszczęśliwych tego państwa losach, przyszedł przecież ten moment, iż przynaymniey teraz w części, Xięstwo Warszawskie, z wyroków naywyższey Opatrzności, a przy tey pomocy, wielkich zwycięztw Napoleona Cesarza Francuzów i Króla Włoskiego, z rąk iego, do panowania W. K. Mści, przeznaczone zostało. Z którego wyboru, iak obfituie powszechna wszystkich radość, nie masz ktoby tey wesołości, nie był uczestnikiem.

Obfituie radość nasza z przybycia Twego do nas, bośmy do tych czas, iako dzieci w sieroctwie zostawali; mamy iuż Oyca, którego Narod cały w roku 1791 ogłosił. Mamy Matkę, pod którey opiekę uciekać się będziemy. — Mamy cnot wielkich Króla, który za lud sobie powierzony, do Boga ofiary czynić będzie.

Już Nayiaśnieyszy Królu Panie Moy Miłościwy, z zyskałes serca wszystkich Xięztwa Warszawskiego obywateli. — Już niemi zupełnie władniesz. — Już serce Twoie, pa-

Digitized by Google

nule nad sercami własnemi, — Co Bóg przeznaczył, to i skutkiem spełnił — Wyroki Boskie są przedwieczne, dzieła wszechmocności, te, wszystkich władzców czyny iednomyślnie łączą.

Królu! Serce Twoie wielkie, serce wspaniałe, z gruntu chrześciańskie, pod żadną wątpliwość niepodpada, że temu Narodowi, łaskawie, i z uszczęśliwieniem iego panować będzie, i pewni są wszyscy, że w wykonaniu skutek odbiorą. — Zabespieczaią nam to hoynie od Boga wlane w umysł do panowania wrodzony, nayszacownieysze W. K. Mści przymioty. Religia, i wszystkie nayprzednieysze od wiary S. pochodzące cnoty.

My iuż tylko zgłębokości serc naszych, z niewymowną radością i ufnością do Boga zastępów wołamy.

„ Racz Panie dać Królowi Naszemu, „ długoletnie i zawsze szczęśliwe panowa- „ nie nad kochaiącym Jego Narodem.

Digitized by Google

Kończę moy wyraz, przy złożeniu dzieła, u podnożka tronu W. K. Mści, zopisaniem tego Stanu Rycerskiego, który zawsze bywał Królom swym wiernym, iest i będzie W. K. Mści i Oyczyzny podporą — Dopraszam się oraz Miłościwy Panie, racz przyiąć mile tę pracę moią, w Protekcyą swoią, oraz ofiaruiącego, własnawych i wspaniało dobroczynnych chciey umieścić względach.

Waszey Królewskiey i Xiążęcey Mości
Pana Mego Miłosciwego.

w Miesiącu Listopad:
1807. Roku

wierny poddany
Woyciech na Wielądkach Wielądko
Stoln: Ziemi Liwskiey
Autor Heraldyki:

Digitized by Google

Do godnych ſtanu Szlacheckiego Obywateli Koronnych i W. X. Litewſkiego.

Wychodzący z pod praſſy druku ofiarowaney pracy móiey pierwſzy Tom *Heraldyki*, czyli *Opiſania Herbów:* gdy podług ogłoſzonego zamiaru w proſpekcie wydanym, w czaſie uchybiony. Przyczyna ſprawiedliwa, z troſkliwego i ſmutnego zamieſzania całego kraiu pochodząca, ta mnie w publiczności od wſzelkiey winy uwalnia, tak z opóźnienia, iako téż i w tym Tomie niektórych godnych familii, przez niewiadomość, i nie doſłanie mi ſwych wypisów genealogii, opuſzczenia; których przyſłaniem ieżeli będę zaſzczycony, w naſtępuiącey trzeciey Części pierwſzego Tomu, umieścić w ſuplemencie przyrzekam.

(a)

Nie czynię żadnego tłomaczenia się, z iak chciwą chęcią pragnę, ażeby to dzieło mogło bydź dla wszystkich szlachetnych familii, dogodne, przyiemne i pożyteczne: co inaczey uskutecznione nie nastąpi, tylko przez łaskawe onychże nader potrzebne przychylenie się, i udzielanie o swych herbach i procedencyach autentycznych wiadomości. Wszak dla każdego domu w szczególności, z tego dzieła ta korzyść zostanie, iż potomność w wielu potrzebnych okolicznościach z pożytkiem użyć go może.

Nieeh losem nieszczęśliwym Narodu strwożeni obywatele, nie tracą chęci do przyięcia tey pracy moiey; bo iako *Cnotę i Szlachetność Duszy*, w żadnym kraiu w okręgu świata tego, naywściekleysza złość ludzka z gróntu zniszczyć i zagubić nie może, tak imiona wasze godne i szlachetne, w własney Oyczyznie, oraz w obcych króleśtwach i państwach, w naypóźnieysze wieki w sławie kwitnąć nie przestaną.

PRE-

Digitized by Google

PRENUMERATOROWIE

NA DZIEŁO

HERALDYKA

CZYLI

OPISANIE HERBOW

PRZEZ ALFABET UŁOŻENI.

	Exempl:
Abramowicz Starościc Starodubowski	1.
Adamowski Ignacy Tow: Kaw: Narod:	1.
X. Albertrandy Kan: Gniezn: i Warsz:	1.
Albrecht Mat: Reg: Kom: Skar: Koron:	1.
Alexandrowicz Woiewoda Podlaski —	1.
Alexandrowicz pr: Koniuszy W. X. Lit:	1.
Alexandrowicz Marszałek Lidzki —	1.
Alexandrowicz Sędzia Ziemski Lidzki	1.
Alexandrowicz Sędzia Z. Grodzień:	1.
Ancuta Sędzia Ziemski W. Brzeski Lit:	1.
Andrzeykowicz Sędzia Gr: Grodzień:	1.
Ankwicz Kasztelan przeszły Sándecki	1.
Arcisżewski Jan — — — —	1.

Digitized by Google

Exempl:

Axamitowski Łowczy Podolski — 1.
Baczyński Pisarz Metrop: Sąd: Prym: 1.
Balikowski Maior — — — — 1.
Baliński Cześnik Inflantski — — 1.
Bałaban Jozef Vice-Regent Z. Łucki 1.
X. Barss — — — — — — 1.
Bernowicz Podkom: Słuczorecki — 1.
Biernacki Superintendent Kassy generalney Rzeczypospolitey — — 3.
Bieliński Pisarz W. Koronny — — 1.
Blank Bankier Warszawski — — 1.
Bogusławski Woyciech — — — 1.
Borzęcki Pisarz Grodzki Grodzieński 1.
Boski Podkomorzy Czerski — — 1.
Branwieki Mikołay — — — — 1.
Brzezina Miecznikowa Włodzimirska 1.
Brochocki Podkom: Nadwor: J. K. Mci 1.
Brodowski Pod-Pułkownik Gwardyi pieszey Koronney — — — 1.
Brzozy Komornik Ziemski Rożański 1.
Buczyński Woyski mnieyszy Rożański 1.
Budziszewski Woyski Łomżyński — 1.

Buł-

Digitized by Google

Bułhakow Poseł pr: Extra-Ord: Min:
Pełnom: Rossyi u Dworu Polskiego 1.
Burzyński Starosta Brasławski — — 1.
Burzyński Woyski Włodzimirski — 1.
Chełmicki Staros: Zbyszewski — 1.
X. Chełmicki Kanonik Kuiawski — 1.
Chmara Woiewoda Mińsk — — 1.
Cholewski Sędzia Ziem: Sochaczew: 1.
Chreptowicz Podkanclerzy W. X. Lit: 1.
Chreptowicz Pisarz Ziem: Grodzień: 1.
Chrzanowski Podsędek Ziem: Warszaw: 1.
Cichocki Generał Maj: Woysk Koron: 1.
Cieciszowski Biskup Kiiowski — — 1.
Cieciszowski Podkomorz: Liwski — 1.
Ciemniewski Sędzia Ziemski Rożański 1.
Ciemniewski Podczaszy Ziem: Chełm: 1.
Cieszkowski Kasztel: Liwski — — 1.
Cieszkowski Chorąży Włodzimirski — 1.
Czapski Woiewoda Chełmiński — 1.
Czapski Woiewoda Malborski — — 1.
Czarnecka Kasztelanowa Bracławska 1.
Czerski Pułkownik Woysk Koronnych 1.

Digitized by Google

	Exempl:
Xże Czetwertyński Kasztelan Przemy:	1.
Czosnowski Strażnik Polny Koronny	1.
Dąbski Woiew: Brzeski Kuiawski —	1.
Dembowski Kasztel: Czechowski —	1.
Dembowski Staros: Jankowski — —	1.
X. Dorau Kanonik Warszawski —	1.
Drewnowski Stolnik Łomżyński —	1.
Dubiecki Podczaszy Trembowolski —	1.
Dydyński Chorąży Krasnostawski —	1.
Działyński Gen: i Szeff Reg: Woy: K.	1.
Dzieduszycki Pisarz Wielki W. X. Lit:	1.
Felkerzamb Woiewoda Inflantski —	1.
Gadomski Woiewoda Łęczycki —	1.
Gałecki Vice-Regent Łomżyński —	1.
Glinka Chorąż: Ziemi Rożańskiey —	1.
Gomoliński Instygator: Koronny —	1.
Gorski Podstoli Winnicki — —	1.
Groszkowski Sekret: J. K. Mci — —	1.
Gutakowski Podkomorzy W. W. X. Lit:	1.
Grzybowski Podstoli Czerski — —	1.
Grzybowski Podstoli Liwski — —	1.

X. Ho-

Digitized by Google

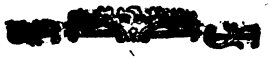

Exempl:

X. Hołowczyc Kan: Krak: i Warſzawſki 1.
Xiąże Jabłonowſki Kaſztel: Krakowſki 1.
Jozefowicz Staroſta Merecki — — 1.
Jozefowicz Konſyliarz Nadw: Legac: Roſſyiſki w Warſzawie — — 1.
X. Jurewicz Kanonik Inflantſki — 2.
Kabrit Bankier Warſzawſki — — 1.
Kapoſztas Andrzey — — — — 1.
Karſki Podkom: Ziemi Rożańſkiey — 1.
Kaſperſki Regent Juryzdyk: Mar: Kor: 1.
Klicki Łowczy Ziemi Rożańſkiey — 1.
Kończa Michał S. A. W. X. Lit: — 1.
Koſſakowſki Biſkup Infl: Koadi: Wileń: 1.
X. Koźmińſki Kanonik Inflantſki — 1.
X. Kraiewſki Kanon: Płoc: Offic: Łomż: 1.
Kraſińſki Oboźny Wielki Koronny — 1.
Leduchowski Kasztelan Lubaczewski 1.
Xiąże Lubecki Franciſzek — — 1.
Xże Lubomirſki Alex: Kaſz: pr: Kiiow: 1.
Łempicki Chorąży Wyſzogrodzki — 1.
Łopaciński Joz: Rotm: Kaw: N. W. X. L. 1.
X. Malczewſki Archidyakon Chełmſki 1.
X. Malinowſki Kanonik Zmudzki — 1.

(5)

Digitized by Google

Exempl:

Męciński Staroſta Wieluński — — 1.
Mierzeiewſki Strażnik pr: Pol: Koron: 1.
Mikorſki Kaſztelan Rawſki — — 1.
Mikorſki Podſt: Orł: Reg: Kom: Sk: Kor: 1.
Mniſzech Marſzałek Wielki Koronny 1.
Morawſki Piſarz pr: Woyſkowy Litew: 1.
Moſzczeńſki Chorąży Bracławſki — 1.
Moſzyńſki Sekret: Wielki W. X. Lit: 1.
Noyſzewſki Skarbnik Liwſki — — 1.
Ogończyk Dmuſzewſki Por: Woy: Kor: 1.
X. Orwid Kan: Infl: Stokl: i Pikiel: Prob: 1.
Orwid Tadeuſz Łowczy Xięſt: Zmudz: 1.
Oſtrowſki Podſkarbi pr: Nadw: Koron: 1.
Ożarowſki Kaſztelan Woynicki — 1.
Piaſkowſki Staros: Taraſzyńſki — 1.
Piechowſki Podkom: Nadw: J. K. Mci 1.
Plater Kaſztelan Trocki — — — 1.
Plater Gener: Maior Woyſk W. X. Lit: 1.
Pociey Alexander Strażnik W. X. Lit: 1.
Poezobutt Komornik — — — 1.
Xże Jmć Poniatowſki Prymaſs Korony
Pol: i W. X. L. Arcybiſk: Gnieźn: 1.

Po-

Digitized by Google

Exempl:

Potocki Generał Artyl: Koron: Marſz: Konfeder: Generalney Koronney 1.
Przyiemſki Staroſta Łomżyńſki — 1.
Przyſiecki Ben: Podko: Nadw: J. K. Mci 1.
Radwańſki Sędzia Ziemſki Łucki — 1.
Xiąże Radziwiłł Woiewoda Wileńſki 1.
Rogalińſki Hrabia Jozef — — — 1.
Ryx Staroſta Piaſeczyńſki — — 1.
Xże Sapieha Kanclerz W. W. X. Lit: 1.
Xżna Sapieżyna Krayczyna W. X. Lit: 1.
X. Skarſzewſki Biſkup Chełmſki — 1.
Skarzyńſki Podkomor: Łomżyńſki — 1.
Sobolewſki Kaſztelan Czerſki — — 1.
Sobolewſki Kaſztelan Warſzawſki — 1.
Stoſs Mikołay — — — — 1.
Suchodolſki Kaſztel; Radomſki — 1.
X. Szembek Biſkup Płoc: Xże Pułtuſki 1.
X. Szembek Dziekan Płocki Kant: Krakowſki Archid: Warſzawſki — 1.
Trembecki Podkom: Nadw: J. K. Mci 1.
Tyſzkiewiczowa Starościna Kurmelſka 1.
Urbańſki Cześnik Drohicki — — 1.

Wa-

Digitized by Google

Exempl:

Walewski Woiewoda przeszły Sieradzki 1.
Walewski Gen: Maior Woysk Koron: 1.
Walicki Woiewoda Rawski — — 1.
Wichert Stolnik Mściławski — — 1.
Wilkanowski Łowczy Łęczyc: R. K. S. K. 1.
Wilski Chorąży Regim: Raczyńskiego 1.
Witosławski Oboźny pr: Pol: Koronny 1.
Wyleżyński Mateusz — — — 1.
Zaba Woiewoda Połocki — — — 1.
Zabiełło Łowczy W. i Marszałek Konfederacyi W. X. Litewskiego — 1.
Zabiełło Kommiss: Woysk: Kom: Kor: 1.
Zabiełłowa Łowczyna W. Xięstwa Lit: Starościna Wilkiyska — — 1.
Zabłocki Reg: Kom: Eduk: Nar: Kor: 1.
Zakrzewski Kasztelan Nakielski — 1.
Zakrzewski Chorąży Poznański — 1.
Zambrzycki Stol: Liw: Sędz: Gr: War: 1.

Digitized by Google

HERALDYKA

CZYLI

OPISANIE HERBOW

W IAKIM KTORY IEST KSZTAŁCIE.

Położenie i użycie tytułu Heraldyka do dzieła zawieraiącego w ſobie naukę herbów, ich różnic, znamion, początków i przywilejów, ieſt mi powodem, ażebym w krótkości, podług własnego tego ſłowá wyrazu, namienił o teyże nauce.

Naypierw, Heraldyka na tych zawiſła uſtawach: trzeba wiedzieć tarcze, pole, armaturę, znaki różne i właſności każdemu herbowi przyzwoite.

Tarcza w nauce Heraldyczney, ieſt toż ſamo, co pole, w którym znaki znaydować ſię maią.

Tarcza także, iest znak puklerza, który rycerze w gonitwach noſili: okrąg tarczy,

Digitized by Google

znaczy opasanie mieysca tego, kędy się ubiegali; ten zaś w różnych ułożeniach rysuią.

Tarcza zowie się też po łacinie *scutum*, to iest skora z grzbietu dzikich zwierzów, którą brali naypierw dla tego, iż iest naytwardsza, powtóre, że przedtym nie było rzemieślników do wyrabiania tarcz z metallów. *Tergum*, termin łaciński drugi, poiera toż samo, iż były z grzbietów wyrabiane.

Każdy kray ma swoie przyzwoite tarcze.

Francya zażywa czworograniastych, kończastych i okrągławych u dołu.

W Niemczech, z boku wycinane, i inne różne.

We Włoszech podługowate, a tych naywięcey dziś zażywaią. U nas w Polszcze niemało rogatych po bokach i u góry, a u dołu okrągławych.

Są inne tarcze w czwór rozcięte, drugie na pięć części, i nayużywańsze z większych, których ułożenie tak się ma rozumieć. W srzodku tarczy trochę podługowatey, a u dołu okrągłey, herb własny. W prawym boku u góry, *Matki*, a pod spodem *Baby*; w lewym polu u góry *Baby z Oyca*, to iest z którey się Oyciec rodzi, pod nim herb, *Prababy z Oyca*, to iest kto Dziada rodzi.

Kanonicy pospolicie z cztérech herbów daią tarcze. W prawym polu *własny*, spo-

Digitized by Google

dem *Matki*, w lewym polu u góry *Dziada*, to ieſt ten co i *Oyca*, ſpodem *Zony iego* czyli ſwoiey Babki. Są także inne tarcze, które na więcey ieſzcze części bywaią podzielone, a takowy podział tarczy zowie ſię *inſitus*.

Bywa w herbach tarcza rozcięta, w któréy ſię mieści herb iaki przybrany, ſukceſſyą lub ożenieniem.

Tarcze, które ſię dzielą, każda ſię zowie ſwoim nazwiſkiem. Tarcza prawa, zowie ſię mieyſce ſtarſze przedziału od obocznego herbu. Tarcza lewa, kiedy herb ma inny podle ſiebie, a człowiek patrzący. ma ią na ſwoiey prawey ſtronie. Tarcza trzecia, zowie ſię, kiedy pół krzyża od lewéy ręki zrobisz. Tarcza czwarta, zowie ſię krzyż zrobiwſzy zupełny, a na prawéy części krzyża, od dołu herb mieściſz. Tarcza wieloraka, kiedy podzielona na różne części, to ieſt: w ſześć, oſm, dziewięć, zowie ſię to u Genealogiſtów; *pennosum ſtemma*: to ieſt na ſkrzydła różnego krewieńſtwa podzielone rody. Tarcza rozcięta, kiedy ſię dzieli na dwoie wzdłuż. Tarcza przecięta, kiedy ſię dzieli na połowę wſzérz. Tarcza ukośna prawa, kiedy ią dzieli przedział od prawéy w lewą, z góry na dół. Tarcza ukośna lewa, to ieſt przeciwna prawéy. Tarcza krzyżowa na czworo podzielona. Dno tarczy, ieſt mieyſce ogól-

Digitized by Google

ne. Pole zaś tarcz dla różności kolorów i przekładania ich, zwane po łacinie, *tincturæ Heraldicæ:* iest siedmiorakie: złote czyli żółte, czy czarniawe, srébrne czy białe, krwawe, piaszczyste, zielone, błękitne i purpurowe.

W Herbach Polskich, pol czerwonych naywięcéy widzieć się daie, przyczyna iawna każdemu; bo herbów i szlachectwa naywięcéy też na woynach od przytomnych xiążąt nabywano, a z kronik to dołożył *Okolski*, że trzy farby tylko w naypierwszym używaniu w Polszcze były. Rycerze, którzy po wygranéy téy szukali nadgrody, dawano im iak w zapłacie *złoty*: tym zaś którym władzę iakiéy części woyska powierzali, dawano *biały*: a tym co zawsze żołd i służbę woienną wiedli, dawano *krwawy* grunt, ztąd tedy oczywiście widzieć, że inne cztéry farby przychodnie nam ziawili, i w zażywaniu zostawili.

Wawrzéniec *Chlebowski* mówiąc o polach w wizerunku sławy Sarmatów starych, tak pisze:

Każdy z nich w swym ozdobnym polu stoi,
Bo też ich dostawano, w polu mężnéy zbroi,
Nie przy oyczystych miastach łupiąc lud ubogi,
Ale postronnych pogan nabawiaiąc trwogi.

Digitized by Google

Generalna i pierwsza reguła iest, kto chce dawać boki u herbów, iż ma mieć zawsze wzgląd na hełm; kiedy iest co na hełmie, do ludzkiey osoby należącego, tam kłaść niemożna zwierząt, ptaszków po bokach. Przeciwnie znowu, kiedy by się co nalazło na hełmie z zwierząt, trudno na bokach dawać osoby lub *insignia*.

Druga powszechna iest reguła, względem znaków, to iest armatury, iż udawać się zawsze należy do dziedzin, urzędów, prerogatyw wyrażenia, którémi iest taż przyozdobiona osoba, i z onych formować osadę herbu każdy powinien.

Labry, czyli kwiaty wkoło, iakich niektóre domy używaią, z wielką punktualnością znaczone i kolory różne bywaią umieszczane.

Laury wkoło herbów daią się, kiedy herb nabyty z iakiey zwycięztwa nieprzyiaciół przyczyny. Lwy po bokach, są śmiałych czynów dowodem.

Kompartyment, czyli w sztuki różnie wyrzynane boki, daremnie się nie daią, tylko szczegulnie, kiedy ze stanu mieyskiego, lub kupieckiego do prerogatywy stanu szlacheckiego kto przychodzi.

Uważaią także wiadome téy nauki niektóre Familie, na bokach herbów zostawiać pamiątkę narodu, z kąd są przychodniami, to

Digitized by Google

ieſt, z herbu państwa tego, cokolwiek na boki wybrawszy, lub co do srzodka stosuiącego się.

Te zaś paſki, które nad tarczą pod hełmem widziſz po większéy części w herbach, znaczą z obu ſtron związki małe, w dawnieyſzych zaś czaſach litery na nich wyrażane były, z których złożone było haſło woienne, albo też publicznéy w zawodach utarczki, za którego wykrzyknieniem do boiu się brali rycerze. Pieczętarz od kamieni niewie ich przyczyny, daie ie, kiedy mu się podoba, a kędy ich potrzeba opuſzcza. Są to inaczéy *Nałęcze* rozwinione, które się daią nad herbami, i które przy ceremonij chrztu otrzymane były, a zatym familiom tym nie należą, które z MIECZYSŁAWEM razem chrztu nie nabyły. Zowią się inaczéy, to ieſt w ſtarożytności *Alba* według *Landyna* po Francuzku *Bande*, a ta ieſt paſem Rycerza, którym był przepasany pod czas gonitw: Po Słowiańsku *Nałonie*, od przepaſywania łona. Takowe nałonie królowie na głowach noſili, żeby opodal wodza żołnierz rozeznawał, iakiemi *numiſmata* albo *medaliony* widziémy, i dawnych ceſarzów Rzymſkich opaſane głowy. Po łacinie zowią się *faſcia* od tego, iż są związką, którą pod czas pokoiu przewiiali. *faſces*, to ieſt pęki rózg i ſiekier, co było

Digitized by Google

znakiem zwierzchności, przy którey zoſtawała władza kary i śmierci. Tych, którzy ie noſili, nazywali *lictores*, to ieſt *percuſſores*, że niemi karali. Owe zaś rózgi i topory do ſiekier, wycinano z mieyſc poświęconych u ſiebie, które mianowali *Sanctus Lucus*, co u naſzych Pogan zwało ſię *Swantybar*.

Ci zaś wſzyſcy, co ordery iakie od Panów udzielnych pootrzymywali, niepowinni ſzukać inney armatury, tylko opaſać łańcuchem orderu tego herb swóy, co i monarchowie sami czynią, i tym ſpoſobem do zaſzczytu własnego, cudzoziemſki ten przydadzą.

Helm, to ieſt *Apex*, pochodzi od terminu Heraldycznego *Heaume* w Gotſkim ięzyku, co ſię z czaſem ſkracaiąc mowę zamieniło w hełm. Czyli raczéy ieſt to wierzch herbu, to ieſt ſzyſzak, lub korona na nim, i znak iaki na nich, którego to ſzyſzaku w obcych narodach nigdy zaniedbywać niezwykli, naywięcéy w Polſzcze używaią znaków na hełmach, który u nas przydatek ieſt zbyteczny.

Przydaię przeſtrogę pożyteczną, iż kiedy na hełmie znaydzieſz dawny herb, to pewny dowód, iż z nim ſię ten dom pierwéy zaſzczycał, a lub od króla nabywſzy drugiego, lub od poſtronnego monarchy, czyli też dla żony oſtatniéy dziedziczki, iéy własny przyiąwſzy, dawny ſwóy na hełm wynioſł. Y tak

Digitized by Google

Szaruchom, a dziſiay *Zamoyskim*, *Morſkim*, *Łazniſkim*, *Gomolińſkim*, nadawſzy JAGIELLO trzy groty, Kozloroga dawnego z którego domu byli, na hełm podnieśli, dla pamiątki: toż i inne czyniły domy.

Przeſtrzegaią tego niektórzy, iż na ile części znayduie ſię podzielona tarcza, tyle hełmów dawać ſię powinno, ieżeli ſię znayduią: w herbach rzęſiſtość albowiem hełmów, okazuie pokrewieńſtwa obfitość: to czynią xiążęta udzielne dla ſpadków oſłady, i praw ſwoich wywodu.

Hełm poniżony zowie ſię, kiedy ſą znaki pochylone na nim; naprzykład noga kolanem oparta, lub topor utkwiony.

Hełm podnieſiony, kiedy naprzykład na nim znayduią ſię ręce podnieſione, noga proſta, rogi do góry &c. &c.

Te zaś znaki na hełmach nic ſą co inſzego, tylko za nową iaką Rzeczplitey oddaną usługę, przydatki do herbów w nadgrodę pamięci tey akcyi. Xiążęta i udzielni Hrabiowie nie zażywaią znaków na hełmach. Hełmy godzi ſię zapiérzać, kiedy dowodną w ſtarym hiſtoryku znaydzieſz o tym wiadomość, czemu na ów czas ſtruſie i pawie ſłużą pióra, ktore nic innego nie znaczą, tylko iż z ſzyſzaku przez ſrzodek obręczy korony wſkróś przechodzą, które to na ſzyſzakach

Digitized by Google

dawnych czasów nosili. Teraz zaś miéy za regułę piór na koronie nie dawać, kiedy pod nią szyszaku niémasz, bo z czegoż wychodzić będą.

Szyszak daie się nad samą tarczą, i iest znakiem prawdziwego rycerstwa, dawniéy i szlachetniéyszy, niż przed tym korony. — Szyszak złoty Królewski, obrócony czołem wierzch zadarty, i wcale otwarty. lecz go dziś nie kładą. Xiążęcy, Margrabiów, Hrabiów srébrny, mniéy odchylony i prosto także czołem obrócony, z udłużnémi przegrodami. Szlachecki stalowy, wcale spuszczony, bokiem postawiony, i w krzyż przégradzany. Im więcéy szyszaków, tym większą rodowitość znaczą. Mieszczanie lub kupcy na szlachectwo passowani, zamkniętych albo opuszczonych szyszaków zażywać powinni bez korony.

Nim korony na herbach albo hełmach powstały; używano szyszaków, także *Naloń* albo *Nałęczów*, o których się wyżéy mówiło.

Królowie, między sobą różnych używaią koron, xiążęta mitry; Prymasowie na tarczy krzyż, kapelusz owiązany sznurem złotym, z kutasami u góry, a u dołu węzłów dziesięć, dla różności kardynała, który o piętnastu węzłach. Arcy-Biskupowi należy infuła, miecz i pastorał, w lewą tarczy obró-

Digitized by Google

cony, na wierzchu infuły daią także krzyż, tenże kapeluſz, ale mniey węzłow to ieſt oſm.

Biſkupom, dwa paſtorały, i infuła, u kapeluſza węzłow udołu fześć, z kutaſami.

Opatom infuła, i paſtorał wprawę tarczy obrócony.

Xieniom ſam paſtorał, a w koło tarczy panieńſkiey, cierniowy obwod.

Korony ſzlacheckie są takowe: od korony królewſkiey, połowa ſpodnia wierzch zdiąwſzy, obręcz pierwſza u każdy korony terminem heraldycznym zowie ſię *ſzczolbatka*. nakſztalt korony baronow nieprzeplataney.

Domy ſzlacheckie, które korony nieznaią, ſzyſzaku ſamego za hełm używaią, te domy ſzlacheckiey godności z rycerſkich nabyli zaſług, a z proſtey weſzli kondycyi.

Takowe ſą znacznieyſze i potrzebnieyſze reguły do heraldyki należące.

O Herbach Koronnych i W. Xięſtwa Litewſkiego, tudzież duchownych kapituł, oraz Woiewództw Oboyga Narodow.

Z wyrażeniem w tym czaſie na doſtoień-
„ſtwach ſenatorſkich, duchownych, w ka-

Digitized by Google

„pitułach, i urzędach woiewództw, ziemi, „powiatow, oſob teraz żyiących, o których „zaſługach w oyczyznie, podług Alfabetu „ich nazwiſk wraz z innemi ſzlachetnemi „tegoż imienia wſpół-obywatelami, poniżey „ieſt umieſzczone przy opisaniu ich genealo„gii i herbów.

Herb Krolestwa Polskiego ieſt, orzeł biały w koronie, głową w bok prawey tarczy ſkierowany, w pyſku otwartym, język wywieſzony, nogi i ſkrzydła rozciągnione, w polu czerwonym, na pierſiach tarcza, na którey herb własny króla Polſkiego panuiącego, *Bielſki fol: 304. Paproc: Gniazdo, Sarniew: lib: 4, fol: 171.*

Początek herbu tego, kiedy, z iakich powodów i od kogo naypierw ieſt uſtanowiony, o tym wielu hiſtoryków dawnych, gdy ſię niezgadzaią, iedni twierdzą, że od *Akwilei* znaczną kleſką Rrzymian wſławionego, za *Marka Aureliuſza* Ceſarza, kiedy za dzielnością *Markonima* Króla dwadzieścia tyſięcy trupow na placu legło, ſkąd na pamiątkę takiego zwycięſtwa, od *Akwilei Aquilam* albo orła Przodkowie naſi, za zaſzczyt wzieli. Drudzy iako to *Forcatuleos* od *Zarnolxa* Króla Tatarſkiego, początki tego kleynotu zaſiągaią. Inni od Lecha pierwſzego w tych tu kraiach naſzych monarchy, który mię-

Digitized by Google

dzy zarosłemi lasami i jeziorami wiele gniazd orlich zoczywszy, od gniazd miasto Gniezno, założył, a Rycerstwu swemu orła na Chorągwiach malować kazał. *Przydaie Paprocki*, że sam Lech, *Ciołka* oyczysty herb porzuciwszy, w orła go zamienił. Przeto takowe kontradykcye, czyli przeciwne sobie opisy, tu umieszczać niewidzę z pożytkiem, ani też za gwałtowną potrzebę tę wiadomość sądzę. O czym ciekawych wiedzenia, do piszących o tym Autorów, *Długosza*, *Kromera*, *Sarnickiego*, *Bielskiego* odsyłam. Ten tylko o Polskim Orle sławnego Poety *Gregor. Sambor* wiersz następuiący kładę.

Hæc avis, est avium totum Regina per orbem,
Regum sunt Reges, terra Polona tui.

Herb Wielkiego Xięstwa Litewskiego iest takowy: Mąż zbroyny w szyszaku, (*Petrasancta* przydaie srebrny) na białym koniu do biegu niby zapędzonym, siodło na nim i czaprak czerwony, aż do kopyt końskich rozwlekły, z troiaką złotą frandzlą, w polu także czerwonym. W prawey ręce, miecz góły wyniesiony w górę, iakby do cięcia trzyma, wlewey zaś; czyli raczey na barku iego, tarcza ze dwiema krzyżami złotemi, w ieden spoionemi. *Paproc: Gniazdo. fol: 1136. Okol: Tom II. fol: 442.*

Digitized by Google

Pierwſze xiążęta Litewſkie, ile potomkowie Palemonowi, kolumny w ſwym herbie za zaſzczyt noſili, ale gdy *Kiernus* W. xiąże Litewſki z iedynaczką córką ſwoią *Poiatą* z *Ziwibundem* Dorſzprungowiczem dożywotnie zmówioną, xięſtwo Litewſkie w posagu oddał, Zywibund do kolumn dawnych oyczyzny Dorſzprungow *Centaura* kleynot przydał, aż potym Narymund Syn Golina. Wielki xiąże Litewſki, gdy bezpotomny z tego świata ſchodził, zwoławszy poddanych ſwoich, a napominaiąc ich, aby zgodnie męża walecznego ſobie za pana obrali, któryby oſierociałego po ſobie państwa, męztwem i odwagą bronił, na pamiątkę tego, ten im znak rycerſki na chorągwiach nośić kazał, i całemu za zaszczyt państwu ſwemu oddał. Krzyże potym na tarczy, do tegoż kleynotu przydane, iuż za czaſu, kiedy ſię w Litwie wiara chrześciańſka krzewiła, a to z okazyi od nich zwyciężonych krzyżaków i odzyſkanych Prowincyi.

Zowie ſię ten Herb *Pogonia* od konia niby w pogoń zaciekłego.

O Herbach Kapituł.

Z wyrażeniem ich Biſkupow, Prałatow i Kanonikow teraz żyiących.

Digitized by Google

Herb Archikapituły Gnieźnieńskiey; są trzy lilie nakształt gozdawy, tak ułożone, że dwie poiedyncze są na wierzchu, trzecia, pod niemi, w polu błękitnym.

Arcy-Biskupstwo Gnieźnieńskie wszyscy historycy Polscy na to się zgadzaią; że z pierwiastkami wiary katolickiey Rzymskiey w Roku 966. za Mieczysława pierwszego z Polskich monarchów chrześcianina, ustanowione. Dla tego *Niesiecki* pierwszym kładzie Arcy-Biskupem Gnieźnieńskim *Willibalda* Francuza Herbu *Krucyni.* który umarł w Roku 970. Jest nadto każdy Arcy-Biskup Gnieźnieński prymasem korony i W. xięstwa Litewskiego, pierwsze w senacie krzesło i *votum* posiada, każdy z nich iest w tym królestwie *Legatus Natus.* Ten Przywiley pierwszy otrzymał Henryk Kietlicz Arcy-Biskup Gnieźnieński, od Innocentego III. Papieża: i żeby przed nim krzyż noszono. Pod czas niebytności królewskiey, a osobliwie po zeyściu iego, iako *vice Rex* senat i Rycerstwo na seym zwoływać ma prawo, posłow cudzoziemskich przyimować, króla w czasie elekcyi nominować i ogłaszać, obranego zgodnie od wszystkich, koronować; Y inne maią liczne przywile, o których naydziesz *w Olszowskim* w Tomie I. *i Damalewicza.*

Digitized by Google

W tym czasie iest Prymasem i pierwszym xiążęciem korony Polskiey i W. Xięstwa Litt: oraz Arcy-Biskupem Gnieźnieńskim, *Michał Jerzy Xiąże Poniatowski*, *Brat panuiącego Króla Jmci.* — Suffragan Gnieźnieński *Stefan Łubieński Biskup Biblieński*, *Opat Trzemeszyński.* Suffragan Łowicki *Kasper Szaiowski Biskup Laradeński.* Taż Kapituła Gnieźnieńska ma Prałatów siedmiu, z tych obiera Deputatów dwóch na Trybunał Koronny. Teraz żyiący są następuiący „ Proboszcz Melch. „Gurowski Officyał Gen: Gnieźn: Dziekan „Teodor Siemiński Kan: Warsz: — Archi- „Dyakon Joach: Dembowski Sekr: W. D. „Proboszcz Kuiaw: Kust: Płocki. — Kant: Jo- „zef Gembart. — Scholast: Antonin Prze- „dwoiewski Biskup Bolineński. — Kustosz „Xawery Rydzyński Suffr: i Archi-Dyakon „Poznań: — Kanclerz Ignacy Bardziński. —

Kanonicy 24. następuiący „ Sebast: Mie- „lęcki, Stefan Lubieński Suffr: — Baltazar „Pstrokoński, Antoni Narzymski Suffr: Pul- „tuski. — Jan Iłowiecki kanclerz Poznań: — „Jozef Rokossowski Archi Dyakon Szrem — „Ludw: de Mathy biskup Tanazien: — Kaie- „tan Potocki kancl: Krakowski — Antoni „Szydłowski opat Płocki proboszcz War- „szawski krucifer Prymac: — Kasper Szaio- „wski Suffr: Łowic: — Ant: Kołaczkowski

Digitized by Google

„Kan: Poznań: — Grzégorz Zacharyaſzewicz „Infułat Kamińſki Sur: Łow: — Fran: Mal„czewſki Refer: Prymac: Michał Kociałko„wſki Sur: Gnieźn: — Jan Albertrandi S. T. D. Kan: Warſz: = Szym: Skiwſki M. D. = Konſt: Kuſzel Kan: Poznań: i Warſzaw: Jan Szweynert S. T. D. Bened: Trzebiński Kuſt: Krak: Franc: Czechowſki = Jozefat Murzynowſki = Michał Komorowſki = Dan: Walewſki.

W teyże Archi-Dyecezyi kościołow parafialnych wszyſtkich ogułem, podług dawnego Rachunku Damalewicza, i Niesieckiego 863. nieidą zaś w komput te Kościoły przy których zakonne klauzury są osadzoue.

Lwowskie Arcy-Biskupstwo, które lubo teraz w kordon Ceſarſki odpadło, iednak podług opiſu dawnych autorów umieſzczam, iż teyże Archi-kapitule Lwowſkiey kładą za herb trzy lwie głowy w polu czerwonym M. *ſ. Rorraz*, atoli ſię pomylił, bo ieſt iey herbem Nayśw: Panna na kſiężycu ſtoiąca, w iedney ręce Pana Jezusa, w drugiey berło trzymaiąca pod kſiężycem leży lew.

Arcy-Biſkup teraźnieyszy Lwowſki Ferdynand Kicki = Suffr: *Kaiet: Kicki Biſkup* Soleński Vicar: et offic: Gen: Kan: z prałatami ma 16. ktòrzy są naypierwſi *Prałaci*: Dziekan „Łukasz Godorowſki Sędzia Delegow: Lwow: „Prob: Kaiet: Kicki Surr: = Kuſtoſz Krzyſztof

Digitized by Google

„pin Cieſzkowſki Biſk: Niſseńſki = Scholas:
„Jerzy Bietkowſki, Kancl: Franc: Witkow-
„ſki — Kantor: Woyciech Wittan = Kano-
„nicy: Jerzy Hr: Laskaris Patriarcha Ierozo-
„lim = Leon Sierakowſki = Andrzey Cho-
„łoniewſki Kuſztosz Łucki = Franciſzek Le-
„ſzczyński = Krzyſztof Manchocki = Jan Ło-
„za Kan: Chełm. = Ign: Poniatowſki = Jan
„Jełowicki = Andr: Filipecki = Woyciech
„Bohusz. = Ta metropolia nayprzód w Ha-
„liczu ſwoią katedrę miała, za królow Ha-
„lickich. W lat potym 53. od Jana Rzeſzo-
„wſkiego Arcy-biſkupa, do Lwowa przenie-
„ſiona, i Halickich Arcy-biſkupow imię we
„Lwowſkich w Roku 1414. zamieniła, w tey
„dyecezyi paraf: wſzyſtkich 103.

Krakowska Kapituła, ma herb, trzy korony złote, w polu białym, dwie podle ſiebie górą idą, iedna pod niemi na ſpodzie.

Biſkup Krakowſki *Xiąże Siewierſki Felix Paweł Turſki* = Suffragan Jozef Olechowſki Biſkup Uranopolitań: = Suffr: Sendomir: Woyc: Boxa Radoſzewſki biſkup Hirineńſki. Taż kapituła według *Starowol*: 36. kanoników z prałatami liczy z tych dwóch deputatow na „trybunał koronny obiera, *Prałaci*: Dziekan „Michał Sołtyk Referen: D. W. Koron: = Ar-„chidyakon Jozef Olechowſki Suffr: — Prob: „Ferdynand Kicki Arcy-Biſkup Lwowſki =

Digitized by Google

„Scholastyk Ignacy Bieńkowski., Kantor O-
„nufry Szembek Dziekan Płocki Archidyak:
„Warszaw: Sędzia Metropol: = Kusztosz Be-
„nedykt Trzebiński Kan: Gnieźnień. = Kancl:
„And: Gawroński Lektor J. K. Mci Koadjut:
„Op: Jedrz: = *Kanonicy*: Walenty Pruski =
„Krzysztof Szembek Biskup Płocki, Mikołay
„Wybranowski Officyał Gener: Krakowski =
„Jerzy Dobrzański = Adam Przerębski Pis:
„W. D. Koron: = Kaiet: Sołtyk sekr: W. du-
„chow: koron: = Wacław Sierakowski = Jo-
„zef Szaniawski opat Wąchocki = Leon Kiel-
„czewski, Archidyakon Pres: Infułat Krak:
„Koadjutor Karol Przebendowski = Tomasz
„Michałowski = Kaz: Bodurkiewicz = Tym:
„Gorzeński biskup Smoleński = Jan Kanty
„Wodzicki opat Mogilski = Kazim: Oftrow-
„ski = Ignacy Grodzicki = Jozef Piaskowski
„Kancl: Łucki = Antoni Wyczałkowski =
„Hugo Kołłątay Podkan: Koron: = Paw: O-
„lechowski = Sebastyan Sierakowski Kust:
„Koron: = Krzysztof Zorawski Dziek: Warsz:
„Jan Woyczyński = Krzysztof Idatte S. T.
„D. = Stan Minocki U. T. D. Surr: Stefan
„Hołłowczyc Kancl: Warsz: Augus; Lipiński
„Kancl: Płocki A. C. E. = Stan: Potkański =
„Onufry Skotnicki. *Prałaci Stalla maiący*:
„Tom. Nowiński Prob: Inf: Miechow: Gener:
„Kan: Kust: SS. Sepulchri = Krzysztof Bo-

Digitized by Google

„goria Skotnicki opat Klaſzt: Pokrzywn:
„Kaw: Ord: S. Stans: = Emil: Kosińſki opat
„Mogil: Koadjutor Klauſtr: Sieciechow = Ber-
„nard Niegolewſki opat Klauſtr: Jędrzeiew:
„Kawaler Ord: S. Stans: Jan Niegolewſki O-
„pat Klauſtr: Swięto-Krzyſki:

Mieczyſław I. monarcha Polſki naypierw tę katedrę założył w roku 966. biſkupem Krakowſkim naypierwſzym był Prohorus Włoch, herbu *Krucyni*, który umarł w roku 986. Godność biſkupow Krakowſkich w tey oyczyznie pierwſze po Arcy-biſkupie Gnieźnieńſkim, krzeſło w ſenacie bierze. Są oraz xiążęta Siewierſkie, *cum juré gladii*, które te xięſtwo kupił Zbigniew Olesnicki biſkup Krakowſki dla ſiebie i ſwoich ſukceſsorów. W tey dyecezyi kościołow farnych 976.

Kujawska Kapituła, którey herb Nayśw: Panna w koronie wſzyſtka w promieniach, w lewey ręce berło, w prawey Pan Jezus. pod nogami kſiężyc, pole złote.

Biſkup teraźnieyſzy Kuiawſki i Pomorſki Jozef Rybińſki = Suffr: Marc: Chyczewſki biſkup Turoneńſki dziek: off: gen: Kuiaw: = Suffr: Pomorſki Ludw: Stanis: Gorſki biſkup Cezaropolſki: prócz prałatow ośmiu taż kapituła liczy 18. Kanoników, któ-
„rzy są *Prałaci*: Proboſzcz Joachim Dem-
„bowſki S. W. D. Kor: Archidyakon Gnieźn:

Digitized by Google

„kuſt: Płocki = Dziekan Marc: Chyczewſki
„ſuffr: i officyał Kujaw: = Archidyak: Kaz:
„Lipſki opat Lubińſki = Scholaſt: Ant: Dem-
„bowſki = Kant: Ign: Miroſławſki = Kuſtoſz
„Szym: Kiełczewſki = Archidyak: Pomorſki
„Ign: Lniński = Kancl: Felix Lewiński, *Ka-*
„*nonicy*: Woyc: Dembowſki = Antoni Dem-
„bowſki = Ant: Niewieściński — Paweł Kra-
„iewſki — Michał Lenczowſki = Tom: Kani-
„gowſki = Jan Ryedt S. T. D. Surr: = Antoni
„Niemoiewſki Kan: Poznańs: = Jozef Swi-
„narſki = Ludw: Kuczkowſki = Ignacy Czy-
„żewſki A. C. E. = Ignacy Chełmicki =
„Kaiet: Dembowſki = Paweł Jaſtrzębowſki =
„Mikołay Chomentowſki = Xaw: Jezierſki =
„Jozef Januſzkiewicz S. T. D. = Ant. Tam:
„pie = Fran: Hr: Jabłonowſki, Honor: Jozef
„Bieykowſki = Prokop Radzyn: = Z tych
„iednego deputata co rok na trybunał ko-
„ronny obieraią

Biſkupſtwo Kuiawſkie razem przy początku wiary S. za Mieczyſława xiążęcia w roku 966. fundowane, w Kruświcy nayprzód iego katedra pod tytułem S. Wita Słowakow patrona założona, od którego miaſta Kruświckiemi Biſkupami zwano. Przez lat tedy dwieście to imie na ſobie noſili, ale gdy potym przez różne nieprzyiacielſkie inkurſye tak zniſzczona Kruświca zoſtała, że honoru

tey katedry utrzymać zdolnie niemogła, do Wrocławia ią przeniosłszy, od mieysca nowy tytuł Wrocławskich albo *Vladislavienses* biskupow wynieśli, luboć spospolicie ich Kuiawskiemi zowią, od woiewodztwa Kuiawskiego w którym pasterska ich funkcya rozciąga się.

Prawo koronowania królow Polskich na zieździe Jędrzeiowskim zgromadzona Rzplita przy sądziła biskupom Kuiawskim, iako naypierwszym po Arcy-biskupstwie Gnieźnieńs: w Wielkiey Polszcze biskupom w Roku 1576. lecz tylko pod niebytność Arcy-biskupa Gnieźnieńs: albo *sede vacante.* w ten czas ta ustawa stanęła, kiedy za Jakuba Uchańskiego Arcy biskupa, Stanisław Karnkowski, na ten czas biskup Wrocławski, Stefana Batorego na tron Polski koronował. Atoli z *Reinhol: Heidensteiniusza l. 2. fol: 95. Olszowski twierdzi* że ta konstytucya w komput Praw Koronnych nie weszła, podobno dla tego, iako on mówi, żeby się naymniey powadze prymacyalney przez to nieubliżyło. Z tym wszystkim iuż naszych czasów Stanisław Dąbski biskup Kuiawski Augustowi II. Królowi koronę włożył, w czym dawne Prawo, albo odnowił, albo ugruntował. Przecież iak uważam gdy po zeyściu Floriana xiążęcia Czartoryiskiego Arcy-biskupa Gnieźnieńskie-

Digitized by Google

go w Polszcze, elekcya Jana III. przypadała, Jędrzey Trzebicki biskup Krakowski szczęśliwie obranego nominował, nie biskup Kuiawski, choć był przytomny pod ów czas Jan Gembicki. W teyże dyecezyi rachowano za czasow Damalewicza kościołow wszystkich 292.

Poznańska Kapituła ma w herbie S. Piotra dwa klucze w prawey ręce trzymaiącego w polu białym.

Biskup teraźnieyszy Poźnański i Warszawski Antoni Onufry Okęcki = Suffr: Xawery Rydzyński Biskup Nikopolski = *Prałatow* liczy dziesiąciu, Kanoników 24. którzy są następuiący: Prob: Jozef Miaskowski = Dziekan Iozef Rogalinski = Archidyakon Xawr. Rydzyński Suffr. — Kant. Klemens Walkowski, = Kustosz Woyciech Zakrzewski = Scholas: Ignacy Raczyński = Archidyakon Srzeński Jozef Rokosowski officyał gen: Poznański, Archidyakon Pszczewski Antoni Uminski = Kancl: Jan Iłowiecki kan: Gnieźnieński. = *Kanonicy*: Ludw: de Mathy biskup Tannazien: Kan: Gnieźieński = Antoni Łuba = Melch: Gurowski Prob; Gnieźnieńs: Antoni Wilkanowski = Andrzey Reptowski S. T. D. Shol: Warsz: Ignacy Zakrzewski = Jakub d'Obyrn Inf: Proboszcz Prużański = Antoni Kolaczkowski Kan: Gnieźnieński =

Digitized by Google

„Fabian Mączyński furr: Pozn: — Marc: Ko-
„tarbski — Woyc: Strzelecki — Tom: Oftaſze-
„wſki — Anto: Niemoiewſki kan: Kujawſki —
„Felix Chłapowſki — Jozef Przyłuſki — Stan:
„Karońſki — Xaw: Ulatowſki — Mat: Zym-
„chanowſki U. J. D. furr: Pozn: — Konſt: Ku-
„ſzel kan: Gnieźn: i Warſzaw: — Ludwik Pu-
„chalſki — Jozef Waſielewſki — Leon Miaſko-
„wſki — Maciey Sokolnicki op: Łędzki, ka-
„waler Maltańſki i kommendor Poznańſki;
ma pierwſze między niemi mieyſce i ſtallum
po prałatach. Jednego z między ſiebie de-
putata na trybunał koronny obieraią. Do
teyże dyecezyi Poznańſkiey czyli przyłą-
czoney Warſzawſkiey, należy kolegiata War-
ſzawſka maiąca za herb głowę ściętą na pół-
miſku złożoną S. Jana Chrzciciela, pod któ-
rego tytułem kościoł farny założony. Prała-
ci teyże kollegiaty teraz żyiący ſą naſtępu-
cy — „Dziekan Krzyſz: Zorawſki kan: Krako-
„wſki i Warmińſki, op: Węgrow: audit: ſędz:
„gener: i kanol: Prym: — Archi-dyak: Onufry
„Szembek dziek: płocki, kant: Krak: metrop:
„ſędz: — Proboſzcz Ant: Szydłowſki kan: Gnieź:
„op: Płocki, krucif: Prym: — Kuſt: Adam Ja-
„kukiewicz — Schol: Andr: Reptowſki kanon:
„Poznań: — Kanclerz Tom: Oftaſzewſki aud:
„ſędz: gener: Warſzaw: op: Oberſki — Kantor
„Michał Wierzbowſki. *Kanonicy* Teod: Sie-

Digitized by Google

„mińſki dziek: Gnieźn: — Alexan: Nowicki —
„Jozef Hiż — Fran: Melino — Konſtan: Kuſzel
„kan: Gnieźn: — Stefan Hołowczyc kan: Kra-
„kow: — Jan Dorau — Andrzey Wołłowicz
„referendarz W. D. Lit: — Felix Wodziński —
„Jan Albertrandi kan: Gnieźn: furr: — Jow:
„Fryder: Byſtrzycki kant: Płoc: — Woyciech
„Gorſki — Honor: Fran: Siarczyński.

Erekcyą Katedry Poznanskiey w Roku 966. Mieczyſław pierwſzy z Monarchów Polſkich chrześcianin, podług zgodnego wſzyſtkich hiſtoryków zdania, fundował przez Egidiuſza kardynała legata papieſkiego zaraz od początku w Poznaniu oſadził, kędy też grob niegdyś był królów Polſkich, to ieſt Mieczyſława xiążęcia, Boleſława Chrobrego, Mieczyſława wtórego i Kazimierza mnicha. Naypierwſzym biſkupem był Jordanes herbu Roża, który w roku 1001. umarł. W teyże dyecezyi ieſt wſzyſtkich ogółem kościołów farnych 560.

Wilenska Kapituła ma w herbie trzy korony, tym właśnie kſztałtem iako i Krakowſka.

Biſkup teraźnieyſzy wileński Ignacy xże Maſſalſki, którego koadjutorem Jozef Koſſakowſki biſkup Inflantſki — Suff: Piotr Toczyłowſki biſk: Bellineński. — Prócz prałatów ſiedmiu ma kanoników 14. z których żyiący

teraz *Prałaci* „Prob: Stef: xże Giedroyć bi-
„ſkup Zmudzki — Dziek: Stan: Bohuſz Sie-
„ſtrzeńcewicz arcy-biſkup Mohilow: — Archi-
„dyak: Jerzy Połubińſki ſekr: w. d. Lit: —
„Kuſtoſz Joz: Koſſakowſki biſk: Inſl: — Schol:
„Jozef Łopaciński biſkup Trypol: — Kant:
„Piotr Toczyłowſki ſuffr. *Kanonicy* Tadeuſz
„Slizien — Mikołay Tyſzkiewicz — Ignacy
„Oſkierka — Michał Chomińſki biſk: Eleuzyn:
„Joachim Suliſtrowſki — Ignacy Klimańſki —
„Antoni Kruſzewſki A. C. E. — Nikodem Pu-
„zyna officy: gen: Wileń: — Jakub Dederko
„inf: Ołycki ſurr: — Onufry Gzowſki — Ign:
„Zienkowicz — Ign: Houwalt ſchol: Zmudzki
„— Jan Bukaty archidyakon Białoruſki —
„Władyſław Wankowicz „

O Erekcyi Biskupstwa Wileńskiego pi-
ſze *Raynand*, że Mendog w. xże Litewſkie
wiarę chrześciańſką przyiąwſzy piſał do In-
nocentego IVgo papieża, proſząc o koronę
i oraz, żeby mógł w państwie ſwoim biſku-
pſtwo fundować, kościoł katedralny wyſta-
wić, który obiecywał upoſażyć, wydzieli-
wſzy mu dobra. Działo ſię to w roku 1251.
Ucieſzony iego nawróceniem Innocenty, pi-
ſał w roku 1253. do Woyciecha Prus i In-
flant arcy-biſkupa, żeby w tym tam xię-
ſtwie, biſkupſtwo nowe erygował, który liſt

Digitized by Google

znayduie ſię w bibliotece Rzymſkiey pod liczbą 788.

Inni autorowie piſzą, że dopiero Jagiełło xiąże Litewſki na tron Polſki wynieſiony, chcąc i całe xięſtwo ſwoie Bogu pozyſkać w roku 1387. za konſenſem papieſkim katedrę w Wilnie ofadził, a biſkupem potym Wileńſkim mieyſce w ſenacie, Rzplita przy unii z Litwą, naznaczyła, aby biſkup Wileński alternatę miał krzeſła z biſkupami Poznańſkiemi *Guagninus*, *Ducius*, *l. 3. Cromer*: *l. 15.* Nadto każdy z nich ma *jus gladii* od Alexandra papieża ſobie pozwolony. W tey dyecezyi kościołów wſzyſtkich i altaryi 446.

Płocka Kapituła, którey Długoſz za herb kładzie gwiazdę iednę, *Nieſiecki* piſze, że ieſt Nayśw: Panna na prawey ręce Pana Jezuſa trzyma, u którego obie ręce wyciągnione do przyciśnienia, twarz w prawą ſtronę kierowana, matka Boſka, w płaſzczu niebieſkim na xiężycu ſtoi, pod którym herb nakſztalt kotwiczu, to ieſt czy trzy rzeki, czy trzy paſy od lewego boku tarczy z góry na dół ukoś idące, na którym korona.

Biſkup teraźnieyſzy Płocki Krzyſztof Szembek xże Pułtuſki — Suffra: Mich: Mdzewſki biſk: Dolkońſki — Suffr: Pułtuſki Antoni Narzymſki biſk: Ewaryſki. Ta dyecezya prałatów rachuie dziewięciu, kanonik: 24. teraz

żyiący ſą naſtępuiący *Pralaci* „Prob: Marc:
„Szeptycki xże Sieluński — Dziekan Onufry
„Szembek kant: Krakow: archidya: Warſzaw:
„ſędzia metrop: — Archi-dyak: Fran: Małe-
„wieſki — Schola: Wiktor Wyſzkowſki =
„Kantor Jow: Frydor: Byſtrzycki kan: Warſza-
„wſki = Kuſtoſz Joach: Dembowſki ſ. w. kor:
„ducho: archi-dy: Gnieźn: proboſzcz Kujawſki
„= Kanel: Konſt: Zboiński kan: Chełmſki, ar-
„chidyak: Dobrzyńſki = Michał Mdzewſki
„ſuffr: Płocki, archidy: Pułtuſki = Tadeuſz
„Paſzkowſki. *Kanonicy* „Xże Prymas = Jo-
„zef Soſnkowſki opat klaſzt: Czerwień: = Ma-
„ciey Rokitnicki = Jozef Kochanowſki offi-
„cyał gen: Płocki = Ant: Gorſki = Jan Łem-
„picki = Andr: Szołdrſki = Grzeg: Goſtko-
„wſki = Ant: Zdziennicki = Marcin Kraie-
„wſki offic: Łomżyń: = Andrzey Wołowicz
„referen: w. d. Lit: = Andrz: Chaliński =
„Augu: Lipiński kan: Krakow: = Jozef Zora-
„wſki = Jan Gościmiński ſurr: = Fran: Pęcz-
„kowſki ſurr: = Ignacy Rościſzewſki =
„Wikt: Wargawſki = Konſt: Pomianowſki =
„Ant: Luberadzki = Jozef Poniatowſki =
„Celeſtyn Cielecki = Flor. Gliński = Antoni
„Bienkowſki. „

Szczodrobliwością Mieczyſława xiążęcia Polſkiego i tego biſkupſtwa erekcya ſtanęła w roku 966. w którey dyecezyi kościołów

Digitized by Google

parochialnych 311. biſkupem płockim pierwſzy był Angelottus, który umarł roku 982. w kapitule Płockiy każdy arcy-biſkup Gnieźń: ieſt kanonikiem, proboſzcz w niey oraz ieſt i xiążęciem Sieluńſkim.

Warminskie Biskupstwo te lubo w kordon Pruſki zabrane, iednak podług opiſu autorów w herbie teyże kapituły ieſt brama o trzech wieżach, z których ſrzednia wyżſza, dwie po bokach mnieyſze, w bramie krata żelazna do góry zwiedziona, tak iednak, że ią dobrze widzieć, nad bramą mitra papieſka okrągła, zamknięta trzema otwartemi koronami królewſkiemi opaſana w koło, nad mitrą krzyżyk.

Biſkup teraźnieyſzy Warmińſki xiąże Ignacy hrabia Kraſicki — Suffr: Karol baron de Zehman proboſzcz — Dziekan Karol baron de Pepelman — Kanoników wſzyſtkich kapituła Warmińſka liczy 16. Pierwſzym biſkupem był Anzelm zakonu S. Franciſzka, który w roku 1261 umarł, i ten naypierw w *Bransberdze* ſwoią katedrę założył, którą potym do *Helzberga* przenieſiono. Kościołów wſzyſtkich Warmia ma 96.

Łucka Kapituła ma ten herb: Troyca święta Nayświętſzą Matkę koronuiąca.

Biſkup teraźnieyſzy Łucki Adam Naruſzewicz — Suffr: Jan Chryzoſtom Kaſzkowſki bi-

Digitized by Google

„ſkup Karyopolſki, archid: i offic: Brze: Lit.
Pralaci „Konſtantyn Soſnowſki ſuffr: Infl: —
„Dziekan Teodor Grodzicki ſchol: Sendom: —
„Archid: Jan Podchorodeński offic: gen: Łucki
„— Kuſtoſz Andr: Chołoniewſki archid: Brze-
„ſki Lit: — Jan Kaczkowſki ſuffr: — Kantor
„Mik: Faliſzewſki kanon: Chełmſki — Schol.
„Paw: Potocki. *Kanonicy* Jozef Potocki kan:
„Krako: — Jozef Umińſki — Każ: Moykowſki
„ſurr: Brz: Lit: — Stan: Steoki prob: Kijow: —
„Jozef Popiel — Janusz xże Jabłonowſki —
„Frider: Bienkowſki — Jan Faliſzewſki — Igni:
„Mioduſzewſki — Teſſelin Rembowſki opat
„Wiſt: — Mar: Olſzewſki ſurr: — Adam Popła-
„wſki ſurr: Brze: Lit: — Mat: Dubiecki — Jakub
„Cieſielſki — Łuk: Swiebocki — Raf: Orański
„— Tomaſz Haliburton A. C. E.

Łuckie Biſkupſtwo od Kazimierza wielkiego fundowane w roku 1364, którą fundacyą Ludwik król Polſki i Węgierſki w roku 1375. dopełnił. *Długoſz*, *Nakielſki*, *Miechow*: *fol*: 514. z pierwiaſtków ſwoich w Włodzimierzu ta katedra ſtanęła, i Włodzimierſkich biſkupów imię ztąd urosło, potym ſię do Łucka przenioſła, kędy kościoł katedralny pod tytułem Troycy S. fundowany. W tey dyecezyi ieſt kościołów wſzyſtkich 185. Naypierwſzym był biſkupem Włodzimierſkim Izydor, który w roku 1380. umarł. *Miech*: *14*. *fol*: 252.

Digitized by Google

Biskupstwo Premyślskie w kordon cesarski zabrane. Przemyślska Kapitula ma za herb S Jana Chrzciciela skórą wielbląda odzianego.

Biskupem teraźnieyszym Przemyślskim Antoni Gołaszewski. Suffr: Mich: Roman Sierakowski bisk: prusseński. Prócz prałatów sześciu ma kanoników siedmiu. Y ta katedra razem z Łucką swoie początki wzięła w roku 1364. ale dopiero w roku 1375. pierwszy na nią poświęcony Eryk herbu mora zakonu S. Franciszka. Znayduie się w tey dyecezyi kościołów parafialnych 158.

Herb Kapituły Zmudzkiey trzy korony tym właśnie kształtem iak Wileńskiey.

Biskup teraźnieyszy Zmudzki Stefan xże Giedroyć — Suffr: Jozef Bukaty bisk: Tespieński — Suffr: Miednicki Antoni Maliņowski biskup Cynneński, pr: kościo: P. Maryi w Warszaw. *Prałaci* „Archidyakon Jozef xże Ge„droyć bisk: Orthozień: — Prob: Ant: Juszkie„wicz — Dziekan Andr: Kawecki — Kust: Mi„chał Chomiński bisk Eleuzyń: — Schol: Ign: „Houwalt kanon: Wileński — Kant: Joz: Szulc. „*Kanonicy* Ignacy Micewicz — Joz: Łopaciń„ski bisk: Trypolit: — Jozef Bukaty suffr: — „Alexan: Sylwestrowicz surr: — Adam Kościa „bisk: Dyokleń: offic: gen: Zmudzki — Jan Ja„nuszewski — Szymon Kasperowicz.

Digitized by Google

Zmudzkie Biskupstwo Władysław Jagiełło król Polski na dziękczynienie Bogu po owey sławney pod *Grunwaldem* z Krzyżaków wiktoryi tę katedrę fundował, i nadał w roku 1416, a koncylium Konstancyeńskie approbowało, z którego też dyspozycyi Jan Rzeszowski arcy-biskup Lwowski, i Piotr biskup Wileński w roku następuiącym, do *Miednik* ziechali, i tam kościoł katedralny założywszy pierwszego biskupa poświęcili Macieja rodem z Wilna herbu *Znin*, któty potym postąpił na biskupstwo Wileńskie w roku 1421. *Długosz Biel: fol: 314. Cromer.*

Chełmińskie Biskupstwo w kordon Pruski odpadłe, którego kapituła ma za herb w kole krzyż prosty bez żadney ozdoby.

Biskupem teraźnieyszym Chełmińskim Jan Karol hrabia *de Hohenzollern Herkingen* — Suffr: Jwo Rogowski bisk: Kameceński, offic: gener: Chełm: i Pomezań. *Prałaci* „Archi-dyak: Jwo „Rogowski suffr: — Dziekan Joz: Rudnicki — „Prob: Jan Ginter U. J. D. — Kust: Jan Wolski „— Schol: Heliodor Chełmski — Archid: Po- „mezański Andrz: Pląskowski kanon: Warmiń. „*Kanonicy* Konstan: Zboiński kancl: Płocki — „Frat; Wysocki — Flor: Krząckí — Ign: Tomi- „cki — Woyc: Nikołaiewski — Ad: Niegorski „— Ant: Gorski — Jozef Grąbczewski.„

Digitized by Google

Chełminskiego Biskupstwa katedra *Długosz* pisze, że w roku 966. od Mieczysława monarchy Polskiego pod tytułem S. krzyża razem z drugiemi fundowana i na nię pierwszy był poświęcony biskup *Octavanus*, iakoż i w życiu S. Stanisława biskupa i męczennika tenże autor w roku 1070. wspomina Marcina biskupa chełmińskiego, i *Nakielski u Miechow* twierdzi, że w roku 1186. od Alexandra IIIgo papieża na tę katedrę wstąpił Hyppolit Rzymianin herbu trzy trąby, dopiero mówi Długosz, że w roku 1222. powiększenie tey fundacyi stanęło, od Konrada xiążęcia Mazowieckiego, wszystkich kościołów farnych w tey dyecezyi rachuie się 160.

Kapituła Chełmska ma w herbie dwunastu Apostołów, pod których tytułem katedra tamteysza fundowana.

Biskupem teraźnieyszym Chełmskim i Lubelskim iest, Woyciech Skarszewski — Suffr: Wawrzeniec Złoba kancl: i offic: gen: Chełmski — Suffr: Lubelski Jan Kanty Lenczowski bisk: Abderytański, kust: Chełm. *Pralaci* „Proboszcz Alexander Trembiński infułat Zamoyski, archidyak: Lubel: — Dziekan Jerzy Wydzga — Archidy: Jozef Malczewski — Kust: „Jan Lenczowski suffr: i dziek: Lubel: — Schol: „Franc: Dunin Karwicki offic: Łukow: — Kan: „clerz Wawrz: Złoba suffr: i offic: gen: Chełm: „— Kant:

„— Kant: Jan Frid: de Grady. *Kanonicy* Balc:
„Dulewski S. T. D. — Mikołay Faliszewski
„kant: Łucki — Jan Łoza — Ign: Chaborski —
„Joz: Komorowski surr: Chełm: — Szym: Sta-
„mirowski — Andrzey Kostkiewicz U. J. D. —
„Anto: Przedwoiewski — Fran: C hocisżewski
„— Mich: Pisarski — Fran: Wykiński — Paw:
„Kobylinski. „ Taż kapituła iednego deputata na Trybunał koronny obiera.

Katedra Chełmskiego Biskupstwa podług *Bzowiusza in annalibus Eleuzy*, i innych zdania, razem z drugiemi na Rusi za Ludwika króla Polskiego w roku 1375. fundowana stanęła. Niektórzy zaś, że dopiero Jagiełło król Polski po owym sławnym pod *Grunwaldem* z Krzyżaków zwycięztwie na tę pamiątkę w dzień S. Rozesłańców otrzymanego pod ichże tytułem nowym dóbr nadaniem tę katedrę ugruntował w roku 1414. i pierwszym teyże dyecezyi był biskupem Stefan zakonu kaznodzieyskiego, za którego staraniem i prozbą przyłączył do niey *Kumow*, *Pobołowice*, *Dobrinow*, *Plitruki* albo *Zagaczyce i Thur*, *Łyszcze Siedliska* z przyległościami. Proboszcza także dziekana z dziesiącią kanonikami wsią Parypsy opatrzył. *O czym Nakielski in Miechov: fol: 399. Bzovius* przydaie, że Mikołay Kościelecki osmy biskup Chełmski, wieś Biała nazwaną, dla tuteyszych infułatów od

C

króla Alexandra uprosił. Jan zaś drugi biskup Chełmski, iuż był według Długosza królowi Władysławowi Jagiełłowi w roku 1424. wyperswadował, że chciał Lubelską Ziemię oderwać od dyecezyi krakowskiey a do Chełmskiey ią przyłączyć, co żeby do skutku przyszło przez Mikołaia Lasockiego kanonika Krakowskiego u Marcina V. papieża konsens na to król wyiednał, atoli Zbigniew Oleśnicki biskup Krakowski nayprzód na seymie Sieradzkim mocno się o to uiął, a ztamtąd po sobie listy do stolice Rzymskiey otrzymawszy, wyiednał u tegoż papieża, że pierwszą wolą swoię skassował.

Nayprzód w Chełmie była katedra, ztamtąd ią do Hrubieszowa przenioss Paweł z Grabowy biskup Chełmski, a gdy i to mieysce nie zdało się bydź z iey powagą. Maciey z Łomży infułat tamteczny *do Krasnego stawu* odmienił, tak iednak, że imię biskupów Chełmskich przy sukcessorach iego, iak zawsze, tak aż po dziś dzień zostało. W tey dyecezyi kościołów farnych 81. rachuią.

Herb Kapituły Kijowskiey iest święta Zofia z trzema córkami.

Biskup teraźnieyszy Kijowski Gaspar Kolumna Cieciszowski — Suffr: Fran: Zambrzycki biskup Dardaneński. *Prałaci* „Dziekan „Kaiet: Rościszewski — Prob: Stan: Stecki

Digitized by Google

„kan: Łucki — Archi-dyak: Stan: Bielawski —
„Schol: Flor: Buyno — Kuſtosz Adam Dunin
„Wąſowicz — Kant: Jozef Dzięgciowſki —
„kanclerz Gabryel Charleſki — Archid: Czer-
„niech: Michał Pałucki offi: gen: Kiiowſki.
„Kanonicy: Jozef Minaſowicz U. T. D. —
„Ign: Roſtworowſki — Jan Czoſnowſki —
„Piotr Polanowſki — Franciſzek Zambrzycki
„Suffr: — Zygmunt Brzozowſki — Bernard
„Mikoſzewſki — Michał Pałucki Offi: Gen: —
„Jozef Malinowſki — Tadeuſz Czaykowſki —
„Jan Wornicz A. C. E. — Jan Odyniec —
„Woyc: Wybranowſki — Ign: Burakowſki —
„Jan Koc — Jan Wrzeſzcz — Woyc: Kra-
„ſińſki — Hier: Stroynowſki — Jan Jełowie-
„cki. Taż kapituła na trybunał Koronny
„obiera deputata iednego.

Erekcyą Biskupstwa Kiiowskiego Roku 1321. *Okolſki in Ruſſia florida* naznacza, co popieraiąc *Nakielſki u Miechow*: *fol: 247.* mówi: Kliowianie prawi gdy iuż od ſta lat bliſko, biſkupa *latini ritus* nie mieli, Stefan biſkup Lubuſki z rozkazu stolice apoſtolſkiey Henryka Zakonu S. Dominika na tey katedrze poſtawił, który do Awenionu ziachawſzy, tam do Berengaryuſza biſkupa Portueńſkiego, z woli JANA papieża, był poświęcony w Roku 1321. *Kromer zaś libr: 20. Bsovius in Annal: Eccl: n. 12.* bydź mienią,

że biſkupſtwo Kiiowſkie koło R. 1400. od Władysława Jagiełła króla Polſkiego fundowane: kościół katedralny, ieſt teraz w Zytomierzu, pod tytułem S. Zofii. Innych zaś kościołów farnych ile w głębokiéy Ruſi *ritus latini* nie znayduie ſię, tylko ſiedm: *Niſiecki tom I fol: 67.*

Herb Kapituły Kamienieckiey: ieſt S. Piotr i Paweł Apoſtołowie, z których pierwſzy z kluczami dwiema, drugi z mieczem w ręku trzymaiący.

"Biſkup teraznieyſzy Kamieniecki Adam „Kraſińſki — Prałaci Dziek: Ad: Stadnicki — „Prob: Jan Wyganowſki — Arch: Melch: „Starzyńſki — Kuſt: Jan Grabkowſki — Schol: „Wincenty Jezierſki Offi: Lubelſki — Kant: „Tomaſz Kraſińſki — Kancl: Jerzy Miroſze„wſki — *Kanonicy*: Ant: Suſki — Piotr Pocz „U. J. D. — Grze: Białobrzeſki — Marcin „Radochowski — Piotr Malczewski Sędzia „Deleg: — Stefan Słonecki. — Paweł Sula„tycki — Jozef Chmielewſki — Grze: Pira„mowicz — Ign: Witoſzyńſki — Fran: Czar„kowſki — Ben: Bielikiewicz — Jan Iwano„wſki — Adam Obarzańkowſki. — Taż ka„pituła z między ſiebie deputata iednego na „trybunał koronny obiera.

Kamienieckiéy katedry fundacya zaſzła w Roku 1320. że Kamieniec Podolſki i cała

Digitized by Google

tamta prowincya, do Juryzdykcyi biſkupów Krakowſkich należała, iawnie dowodzi z autentycznego dokumentu *Skrobiſzew in archiepis: Leop:* w lat potym 35. własnych swoich biſkupów mieć poczęła razem z Przemyślſkim i Łuckim, to ieſt w Roku 1375. za Ludwika króla Polſkiego i Węgierſkiego nie tylko ſtaraniem, ale i ſzczodrobliwością. — Pierwſzym był biſkupem Wilhelm Zakonu S. Dominika, ma kościół katedralny w Kamieńcu, pod tytułem SS. Apoſtołów Piotra i Pawła założony, na ſeymie koronacyi Władyſława IV. 1633. Koronną uſtawą obwarowano, aby arcy-biskup Lwowski, biskup Przemyſlſki, Zmudzki, Chełmſki, Kiiowſki, Kamieniecki, Inflantſki, dla ſzczupłych tych biſkupſtw dochodów, naybliżſi byli do opactw iakich, albo proboſtw intratnieyſzych *Conſt: fol: 27.* Kościołów prócz zakonnych znayduie ſię 40.

Inflantska Kapituła ma herb: "Biſku„pem teraznieyſzym Inflantſkim Jozef Kos„sakowſki — Suffr: Konſt: Soſnowſki biſkup „Aretuzyańſki prob: Łucki. Prałaci, prob: „Michał Moſzyńſki — D iek: Franc: Paproſ„cki S. T. D. — Archid: Jozef Pawłowſki „Suffr: Zadzwińſki, Kuſtoſz: Dawid Pilicho„wſki — Schol: Mich: Kadłubowſki — Kand: „Woyc: Kościa — Kant: Felic: Mierzeiewſki

Digitized by Google

„Infu: Kodeń: Prob: Lubomiſki. Kanonicy: „Xawery Goldberger Offi: Gen: Kurl: Prob: „Mittawſki— Kaz:m: Burzyński— Sebaſt: La„chowſki— Krzyſz: Kluk — Jędrzey Strze„cki — Lud: Koſſakowſki — Ign: Kontrym— „Wine: Bakuzicz— Jozef Zabiński— Adam „Okmiańſki— Floryan Zawiſtowſki— Michał „Kurzeniecki— Henryk Gederman Honor.

O początku biſkupſtwa Inflantſkiego, tak piſze *Bucholier ex Orantes lib: 2. c. 4. i Munſters fol: 373.* iż Menard S. kanonik Sigeberga z Bartoldem opatem Lubeckim, przypłynąwſzy do Inflant na nawrócenie pogaństwa, apostolskiemi tam pracami swémi, wiarę chrześciańſką rozkrzewili, arcy-biſkup Bremeńſki, pierwſzego Menarda S. na biſkupſtwo Inflantſkie poświęcił Roku 1186. i do tego czaſu, póki arcy-biſkupia godność do Inflant nie weſzła, biſkupi Inflantſcy do metropolii Bremeńſkiey należeli. Po Melnardzie wſtąpił na katedrę Bertold, po Bertoldzie Woyciech, po Woyciechu Mikołay *Hortknoch p. 3. cap. 28.* koło Roku 1255. byli arcy-biſkupami Ryſkiemi i Woyciech II. biſkup Inflantſki do miaſta Rygi metropolią przeniósł.

Przez 300. lat ta metropolia kwitnęła, do którey Lealch:ńſkie, Wirońſkie i Rewelſkie biſkupſtwa, należały prócz tych ſuffra-

Digitized by Google

gania Kurońska, Oſſyliyſka, Dorpſka, nadto Sambieńſcy i Pomezańſcy biſkupi, aż też gdy iedne biſkupſtwa herezya ſprofanowała, drugie Moſkiewſka woyna zniſzczyła, wſzyſtkie i z arcy-biſkupſtwem tak upadły, że teraz tylko o imieniach ich ſłyſzemy.

Dopiéro Stefan Batory król Polſki z Moſkiewſkich rąk odebrawſzy Inflanty, w *Wendzie* albo raczéy w mieście *Kies*, za konſenſem Sixtusa V. papieża, nowe biſkupſtwo fundował Roku 1583. czyli raczéy upadłe dźwignął, konſtytucya zaś ſeymowa 1593. mieyſce w ſenacie biſkupom Inflantſkim naznaczyła zaraz po Kamienieckim: *Koſt: fol: 647.* Dla różnych zaś w Inflanciech rewolucyi i woien, często katedra wakowała. Teraz w tym czaſie od Roku 1772, i zaboru kraiu, całe Inflanty pod panowanie Roſſyiſkie doſtały ſię.

Herb Kapituły Smolenskiey: ieſt tenże, to ieſt trzy korony co i Wileńſkiéy.

"Biskupem teraznieyszym Smoleńskim: „Tymoteuſz Gorzeńſki. Prałaci Prob: Ka„zimierz Sutocki — Dziek: Mar: Poczobutt „rektor ſzkoły głównéy Wileńſkiéy — Arch: „Michał Karpowicz — Schol: Kaz: Naruſze„wicz — Kant: Hil: Sobolewſki — Kuſt: Joz: „Katenbring Prob: Nieświeżki — Kand: Joz: „Kamieńſki. Kanonicy: Woyciech Lewicki.

Digitized by Google

„Fran: Obrąpalſki— Leo Borowicz— Mich:
„Maniecki— Tadeuſz Łappa— Ad: Kłokocki,
„Paw: Wiśniewſki— Jan Dauksza— Marcin
„Steckiewicz— Jakub Jaxa— Ign. Byſtrzy-
„cki— Teofil Wyrwicz— Franc: Mieczniko-
„wſki — Jan Leſzniewicz — And: Łubiński,
„Mik: Charzewſki— Paweł Grzycki— Grze:
„Rzewuſki— Hip: Starowieyſki — Kaz: Łu-
„komſki— Jak: Kalinowſki— Ant: De Tylli
„Kan: Pułtuſki— Marc: Waluński— Tomaſz
„Wąſowicz.

Woiewództwo Smolenskie: i miaſto Smoleńſk z dawna do Polſki należące, i za Zygmunta III. króla Polſkiego mocą dobyte, w Roku 1611. potym przez różne rewolucye od korony Polſkiey oderwane, pod władzą Moſkwy dotychczas zoſtaie, iednak Smoleńſkich biſkupów iako i woiewodów, i inſzych urzędników tytuły ſobie Polſka przywłaſzcza.

Biſkupſtwo Smoleńſkie Zygmunt III. fundował, gdzie za konſenſem Rzeplitey i dobra wydzielono na ſeymie 1613. Roku, a tak dopiero ſyn iego Władysław IV. a oraz i ſukceſſor na tron Polſki, pierwſzego w katedrze oſadził, za ſtolicy apoſtolſkiey pozwoleniem Piotra Parczewſkiego 1638. któremu iako i ſukceſſorom iego mieyſce w ſenacie po biſkupie Inflantſkim naznaczone.

Digitized by Google

Skończywszy o herbach kapituł i biskupstwach, których osoby dotąd w senacie Polskim umieszczone zasiadają, niewiele zboczę od materyi gdy w dawnych autorach opisanie znayduiące się innych biskupstw, przed tym w possessyi Polskiey zostaiących, lubo iuż dawno odpadłych, iednak miło uczynić wspomnienie, w iakich rozległościach kraiu zostawało króleſtwo Polskie, dla czego wkrótkości o tych namienić przedsięwziąłem, a nayprzód:

Wrocławskie na Śląsku Biskupstwo od Mieczysława pierwszego chrześcianina z Polskich monarchów fundowane, razem z insźemi biskupstwami w Polszcze w Roku 906. świadczą tak przywileie tey katedrze nadadane, iako historycy nietylko Polscy, ale i cudzoziemscy. Nayprzód w Smogorzewie założone, kędy też wielu pierwszych biskupów spoczywa, i owszem *Cureus fol. 288.* twierdzi, że na tenczas wszystkie kościoły aż do Lubusza do tey dyecezyi należały, ażeby byli większą mieli sposobność tamteczni biskupi do wizytowania swoiey dyecezyi, zaraz od początków fundacyi, w prowincyi Głogowskiey, *Breychaw* im puszczono, kędy rezydencya długo biskupów tamtecznych była; potym taż katedra do *Bytzyna*, a wkrótce od Kazimierza I. króla Polskiego do Wrocławia była przeniesiona, tamże po-

Digitized by Google

dziś dzień znayduie się. Krzesło też w senacie Polskim biskupów Wrocławskich, pierwsze było zaraz po Krakowskich, w Roku 1295. przy koronacyi Przemysława króla z inszémi Polskiémi biskupami znaydował się Jan Romka biskup Wrocławski, dopiéro gdy zawaśnieni na Władysława Łokietka xiążęta Sląskie, iedne się dobrowolnie Janowi Czeskiemu królowi poddały, drugich zaś woyną do siebie tenże przycisnął tym sposobem toż biskupstwo oddalone zostało.

Ostatnim z Polaków biskupem Wrocławskim był Karol Ferdynand królewicz Polski oraz i biskup Płocki, który umarł w Roku 1655. po nim żaden z Polaków na téy katedrze nie znaydował się.

Kaminskie Biskupstwo: i to razem z drugiémi szczodrobliwością Mieczysława Polskiego monarchy w Roku 966. stanęło w *Kamieniu* w Pomeranii w Stolpeńskiéy ziemi, pod tytułem S. Jana Chrzciciela, piérwszy na téy katedrze osadzony, Julian biskup rodem z Włoch *Długosz*: powiada zaś *Cromer lib: de magist: Polon:* że kiedyś Kamieńscy, iako i Lubuscy biskupi w Polskim senacie zasiadali, pod Rokiem 1378. Teodoryka biskupa Kamińskiego znayduiesz w *Długoszu*. Gdy tedy ostatni Erneft Bogusław z xiążąt Pomorskich zszedł bezpotomny z tego świa-

Digitized by Google

ta w Roku 1638. Lubuſki powiat i Bytomſki, ktòry oni *jure feudatorio* trzymali, wròciły ſię do ſwoich właſnych dziedzicòw kròlow Polſkich, poczęła ſię tedy wiara Katolicka iuż zagubiona, krzewić w tych tam kraiach, przeto te powiaty do dyecezyi Kujawſkiéy przyłączono, tak że ſię od tych czas biſkupi Kujawſcy i Pomorſkiémi piſzą.

Lubuskie Biskupstwo: o którym taka ieſt dawnych autorów wiadomość: *Lebuſſa* a po naſzemu Lubuſz, miaſto nad Odrą rzéką teraz ſpuſtoſzałe, z ſtarych tylko rozwalin poznać, że kiedyś miaſtem było, w ludzi i budynki oſiadłym. W tym Mieczysław Polſki monarcha w Roku 966. wraz z inſzémi fundował katedrę biſkupią, i kościół pod tytułem S. Jana Ewangeliſty, którą ſowicie tak w dobra iako i inne przychody upoſażył. Pierwſzym był biſkupem Łubuſkim Jacynt: *Długoſz. Cromer. Paris.* Granice iéy między Wrocławſką, Poznańſką a potym Pomezańſką dyecezyami i margrabſtwem Brandeburſkim określone, Henryk Brodaty xiąże Wrocławſkie, mąż S. Jadwigi opiekuiąc ſię Bolesławem Wstydliwym, ieſzcze na ten czas do rządów nie doroſłym, uprosił u niego że w nadgrodę owéy iego adminiſtracyi puścił mu Lubuſką prowincyą i z biſkupſtwem tak, żeby na potym do Wrocławſkiego xięſtwa

należały. Nadto Opatów w Sendomirſkim z ſzeſnaſtą innych wioſek i więcéy, także dzieſięciny wielkie z różnych dóbr, który to Opatów, Templarczykom po ich wygubieniu było odebrano, na tegoż biſkupa Lubuſkiego u Bolesława wyiednał. Po śmierci Henryka dwóch ſię ſynów iego zoſtało, z których Henryk ſtarſzy *Pobożnym* nazwany, w owéy pod *Legnicą* nieſzczęśliwéy potyczce poległ. Drugi młodſzy Bolesław ten rozrzutnie żyiąc, i niepomiarkowanie, gdy ſię wielkiémi długami uwikłał, nakoniec i Lubuſką prowincyą wraz z biſkupſtwem, Janowi i Ottonowi margrabiom Brandeburgſkim zaſtawił w pewnéy ſummie, czyli przedał, iako niektórzy chcą. Od tego tedy czaſu w poſſeſyi margrabiów ta prowincya bydź poczęła, nie znalazł ſię albowiem po dziś dzień nikt, ktoby ią wykupił, lubo wprawdzie, żeby nieiako utaić ſię mogła, Saxonią iuż dawno nazwano, miaſta w niéy i miaſteczka inſzemi ſłowy przechrzczono, ſamę nawet ſtolicę biſkupią z Lubuſza do Furſzenwaldu przenieſiono; atoli przecię ſwego nazwiſka dawnego i tam nie ſtraciła. Wygnali potym Nemcowie, z ſwoiéy katedry biſkupa, tak dalece, że muſiał w Polſzcze w ſwoich ſię dobrach tułać, odięto dobra Borek miaſteczko na Śląſku i z powiatem całym do nie-

Digitized by Google

go należącym. *Damal: in archiep: Gnesn: fol: 147. Parizius* twierdzi z kroniki Saskiéy, że do Raciburgu było to biskupstwo przeniesione, cóżkolwiek bądź to pewna, że tu w Polszcze pospoliciey rezydowali. Mieli wprawdzie w Wielkiey Polszcze *Kazimierz* miasteczko z czternastą wioskami do niego należącémi, przecież w Biskupicach pod Sendomierzem, zwyczayna ich była rezydencya, kędy też Zbierowie gdy w Roku 1300. Jana biskupa Lubuskiego w głęboką noc iuż się wczasuiącego naszli, związanego w daleką puszczą zaprowadziwszy, nie prędzéy puścili, aż się im znaczną summą opłacić musiał, dla tego na potym do Opatowa się przeniósł, i pałac dla biskupów Lubuskich wygodny postawił. Ten Opatów potym przedał biskup Lubuski, Krzysztofowi Szydłowieckiemu kasztel: Krakowskiemu i kanclerzowi, koło Roku 1520. *Bielski fol: 568. Wapowski*, który że żadnego po sobie syna niezostawił, dla tego Opatow z córką iego w cudzy się dom przeniósł, xiążąt Radziwiłłów, a z tych w insze. Pod też czasy biskupi Lubuscy na całéy naszéy Rusi jurisdykcyą *in Spiritualibus* mieli, dowodzi *Skrobiszow* z listów Grzegorza XI. nawet, że ieszcze w Roku 1393. koło Przeworska miał iakąś władzę z listu iego poznać u *Nakielsk: Miechow: fol: 348.* Tak

tedy przez lat bliſko 600. to biſkupſtwo kwitnęło, aż gdy Woyciech miſtrz Krzyżacki i margrabia Brandeburgſki mimo powinność proffeſyi ſwoiey w zakazane małżeńſtwo wkroczył, i prawdziwą wiarę porzucił, biſkupſtwo całe zatłumił, dobra kościelne i biſkupie na ſiebie przeiął. W tym Lubuſzu Kazimierz pierwſzy król Polſki klaſztor Benedyktynów fundował, z czego iawnie poznać, że Lubuſz ieſzcze na ten czas do korony Polſkiey należał.

Pomezanskie Biskupstwo: fundowane w Pruſiech od Innocentego IV. papieża przez Wilhelma biſkupa Mutyńſkiego, iego poſła. *Freterus* naznacza Rok 1241. *Poſſelius folio 614.* naznacza Rok 1233. Ta dyecezya w Roku 1329. tak była liczna, że w niey plebanów rachowano 450. teraz iuż w tym kraiu przez herezyą, i religia Katolicka zginęła, biſkupſtwo uſtało, tytuł ſię tylko zoſtał przy Chełmińſkich biſkupach, którzy ſię też Pomezańſkiemi piſzą.

Sambienskie Biskupstwo: i to także wraz z Pomezańſkim założone i z Warmińſkim w Pruſiech, lecz nie zbyt długo trwało, bo Krzyżacy Pomezańſkich i Sambieńſkich biſkupow wkrótce różnemi ſpoſobami tak ſcieſnęli, że ſię im odiąć nie mogąc, poddać muſieli, ſama tylko Warmińſka katedra mię-

Digitized by Google

dzy wielą zamieszaniami niewzruszenie stała. Pierwszy na Sambieńskie biskupstwo poświęcony Henryk zakonu kaznodzieyskiego w roku 1242. Ostatni Jan Polens., który w roku 1525. luterską herezyą zarażony, na nim i wiara ustała i biskupstwo zginęło. Na pamiątkę tylko że kiedyś było, Warmińscy biskupi, oraz są Sambieńskimi.

Rewelskie Biskupstwo, którego katedra w Inflanciech w Mieście Rewel nad morzem od Jędrzeia arcy-biskupa Lundeńskiego za konsensem Grzegorza IX. papieża koło roku 1236. miało pierwszego biskupa, wprawdzieć i Krzyżacy chcąc posieść wszystko, biskupow sąsiedzkich ciężko trapili, dobra ich najeżdżali i odbierali, o co nie raz do Rzymu wielkie skargi na nich zachodziły; przecież, że ieszcze w roku 1516. kwitnęli, z tego dochodzę: że Jan biskup Rewelski, był w tym roku na koncylium Lateraneńskim, wkrótce iednak, nie tak Moskiewską woyną zniszczeni, iako bardziey herezyą luterską zarażeni, upadli. *Miniewsepis: lib: 4. cap 19.*

Derbskie Biskupstwo, iednego czasu z Rewelskim w Derpie mieście Inflantskim założone, razem i z nim zginęło, *Mireus, Cromer* w roku 1300. wspomina Fryderyka biskupa Derpskiego. Były także krom tych w Inflanciech biskupstwa *Ossyliskie* na wyspie

Digitized by Google

Oſſilii, z których Jodoka czytam biskupa *Oſſyliyſkiego*, a oraz prokuratora general: Krzyzackiego w Inflanciech pod rok 1466. Jodokus pierwſzy z biskupow Derpskich, herezyą zarażony dobra kościelne prfantowawſzy do Niemiec uſzedł, po nim naſtąpił Herman w ślady iego wſtępuiący.

Kurońskie Biskupstwo. Ani to ſzczęśliwſze od inſzych było, razem z drugiemi w Inflanciech ſwoie początki wzięło, bo w roku 1263. iużem czytał Henryka biskupa Kurońskiego. *Mikołaia* w roku 1459. wſpomina *Długoſz* razem też i upadło: bo lubo Henryk tegoż imienia biskup Kuroński w roku 1516. zaſiadał na koncyłium Lateraneńskim, atoli tenże ſam, iuż to był oſtatni tego mieyſca biskup katolicki, ile że w prędce potym ta katedra uſtała, z tych przyczyn, dla których i drugie zniſzczały. W tym iednak nad drugich nieſzczęśliwſze, że po ſobie wrzteſków ſiła urościło. *Magnus* albowiem ſyn Chryſtierna króla Duńskiego, gdy ſię upominał u brata ſwego Fryderyka króla Duńskiego porcyi ſwoiey. ſubſtancyi w Holſacyi ſobie naznaczoney, on w zamiane tey, puſcił mu Oſſyliyskie i Kurońskie biskupſtwa, które od zheretyczałych na ten czas biskupów za 30,000. talerow był kupił. Obiąwſzy *Magnus* pomienione biskupſtwa, a nie mo-

Digitized by Google

gąc dać sobie rady młody, do kniazia Moskiewskiego się udał, od którego przyięty wziął za iegoż powodem stryiecznego iego córkę Maryą za żonę, a w posagu z nią pełną obietnic nadzieię, że mu całe Inflanty oddać miano, iakoż gdy król Stefan Batory zatrudniony był woyną domową z Gdańszczanami i wysłał go był kniaź Moskiewski z woyskiem, na dobywanie Rewlu, atoli posłyszawszy Magnus, że nietylko o iego fortunie, ale i o nim samym zamyślał, żeby go był na ostatnie granice do Tatar zasłał; udał się do Stefana króla, któremu poprzysiągłszy wierność i poddawszy się, puścił też same wszystkie dobra, które potym trzymał, *Bielski*. Upominał się potym uknowanego prawa król Duński do Kuronii po śmierci Magnusa, rzecz ta iednak na ugodę poszła, za wdaniem się Fryderyka margrabiego Brandeburskiego tym sposobem: tę summę którą, iako twierdził Duńczyk matka Magnusa wniosła była na Kuronią, wyliczył mu zaraz margrabia odebrawszy w possessyą Kuronią, pókiby mu polska tey summy nie odrachowała, a Duńczyk wyzuł się ze wszystkiego prawa na Kuronią, które mógł mieć, i zdał go na Stefana króla i Polskę. Działo się to 1583. roku, w pięć lat potym to iest 1588. Zygmunt III. Baltazarowi Batoremu pozwolił

te dobra od margrabiego wykupić, ale skutku nie wzięło. Więc Fryderyk xiąże Kurlandzkie, toż samo pozwolenie na siebie wielkiemi instancyami chciał przeciągnąć: iakoż 1587. roku przypuściła go do tego kommissya królewska, i w roku 1609. konstytucya koronna, tylko że dożywocie, które miała na Piltyńskim powiecie xiężna Anspachia wdowa, zabiegom tym przeszkadzało. Atoli i po iey śmierci, ieszcze xiążęta Kurlandzkie oto zabiegali. Aż też w roku 1680. kommissya królewska wysłuchawszy oboyga stron kontrowersyi, rozsądziła, że xiążętom Kurlandzkim żadne prawo nie służy do tego powiatu, dla tego Mikołaia Popławskiego na ten czas biskupa inflantskiego i iego sukcessorów, za prawdziwego Piltyńskiego, to iest Kurońskiego biskupa przyznała, *cum omni jure & dominio*, którym zdawna to biskupstwo szczyciło się.

Wołoskie Biskustwo, naypierw *w Serecie* mieście nad rzeką *Seretem* stolicę swoię miało, gdzie *podług Okolskiego in Russi flor.* Był klasztor OO. Dominikanow, a gdy toż miasto *Seret* częstemi inkursyami spustoszało, Jan zakonu kaznodzieyskiego biskup tego mieysca, oraz suffragan Krakowski roku 1403. przeniosł swoię katedrę do *Bakowa*, i do tych czas tamże utrzymuie się, a biskupi te-

Digitized by Google

raźnieyſi od króla Polskiego nominowani Bakońskiemi biskupami nazywaią ſię. Ci bywaią alternatą, raz z zakonu S. Franciſzka, którym był kandyt Oſsoliński, potym biskup Kijowski, po nim z zakonu S. Dominika Raymund Jezierski officyał Lubelski, obydwa byli nominowanemi od panuiącego króla STANISŁAWA AUGUSTA.

Opiſawſzy biskupſtwa łacińskich obrządków do polski należących, teraz przyłączam greckiey uniackiey religii naſtępuiące biskupſtwa, a naypierw:

METROPOLIA RUSKA, za Włodzimierza xiącia Ruſkiego koło Roku 1000. w Kijowie fundowana, pierwſzy na niey oſadzony był Michał, Greczyn wprawdzie, ale z kościołem Rzymſkim trzymał, ten po rożnych mieyſcach na Ruſi biſkupów Greckiey religii poſadzał. Po nim do lwa Kiſzki było 54. arcy-biſkupów Kijowſkich, za którego powodem i ſtaraniem ſynod w Zamościu złożony w roku 1720. na którym prezydował nuncyuſz na ten czas w Polſzcze papieſki *Grymaldi*, gdzie za zgodnych wſzyſtkich epiſkopow ruſkich konſenſem, świętą iedność ugruntował, i prawami nowemi obwarowana, do tych czas utrzymuiąca ſię, zapanowania teraźnieyſzego STANISŁAWA AUGUSTA króla na ſeymie w roku 1791. za

zgodą iednomyślną ſtanów przypuſzczono do ſenatu arcy-biſkup Kijowſkiego metropolitę całey ruſi, któremu mieysce wyznaczono po biſkupie Smoleńſkim. Pierwſzy tego ſtopnia doſtąpił teraz żyiący Teodozy Roſtocki arcy-biſkup Kijowſki i Halicki metropolita całey Ruſi — ſuffr: metropolii, Adryan Butrymowicz biſkup Kalamińſki.

Podobnież i inne biſkupſtwa Ritus Græci dawniey od xiążąt Ruſkich fundowane a do Polſki należące poſiadaią teraz katedry, iako to.

Biskup Włodzimirski prototroni metropol: całey ruſi Symeon Młocki. —

Biſkup Łucki i Oſtrogſki exarcha metropolii całey ruſi: Michał Stadnicki.

Arcy-biſkup Połocki, biſkup Mścisławſki, Witebſki, Orſzańſki, Mohilowſki, Herakli Liſowſki.

Biſkup Lwowſki i Kamieniecki Piotr Bielańſki.

Biſkup Przemyślſki, Sanocki i Samborſki Maxymilian Ryłło.

Biſkup Chełmſki i Bełzſki Porfiry Skarbek Ważyńſki.

Biſkup Pińſki Joach: Horbacki — koadjut: Jozefat Bułhak biſkup Turowſki —

Ormiańskie Arcy-biskupstwo na Ruſi od xiążąt Ruſkich we Lwowie założone. Tego

narodu ludzie od tychże xiążąt na Ruś sprowadzeni koło roku 1250. wkrótce Podole, Ruś Wołyń i niektóre przednieyfze miasta Polskie zagęścili w ten czas gdy do kraiu tego weszli, z kościołem Rzymskim iedneyże wiary professyą byli złączani, bo na pierwszym wstępie do Lwowa od OO. Franciszkanow przyięci, kaplicę S. Walentego, którą ieszcze i podziś dzień Ormiańską zowią, na odprawowanie nabożeństwa swego, pozwoloną sobie od nich trzymali. Mieli i kościołek S. Maryi Magdaleny, co znać i z nadgrobkow ich tamże wystawionych, i z apparatow kościelnych, temuż mieyscu u OO. Dominikanów nadanych. Powoli iednak to przez niedozor cudzoziemskich nad sobą pasterzow, to przez nacisk nowych w te kraie ludzi teyże nacyi, po części się z kościołem Rzymskim rwać byli poczeli, ale w roku 1630. za staraniem i pracą, lubo nie bez wielkiey trudności, Mikołaia Torozowicza arcy-biskupa swego, znowu w prawowierną klubę wpadli, arcy-biskupi Ormiańscy, katedrę swoię we Lwowie założyli, pod tytułem Wniebowzięcia p. Maryi, lubo ć się ich jurysdykcya na całą Ruś, Podole, Ba i Wołoską rozciąga. Biskupa żadnego sobie podległego w tych kraiach naszych nie maią. Msze i inne ceremonie językiem Ormiańskim od-

Digitized by Google

prawuią, ſtarym kalendarzem iako i Ruś rządzą ſię. Pierwszym arcy-biſkupem Ormiańſkim od Roku 1365. był Jan ze krwi królewſkiey, ſzoſtym Stefan patriarcha większych Ormian, ten założywſzy patriarchowſką godność, to arcy-biſkupſtwo obiął w 1535. roku, był i w Rzymie, kędy papieżowi poſłuſzeńſtwo oddał, a potym wróciwſzy ſię do Polſki życie zakończył. Widzieć i po dziś dzień iego nadgrobek z tym napisem: *Hoc ſepulchrum eſt Reverendiſſimi Patris Stephani patriarchæ maioris Armæniæ, qui Romæ fuit, & Leopolim adveniens, animam ſuam Deo tradidit 1551.* Za panowania teraźnieyszego króla Stanisława Augusta arcy-biſkupem Ormiańſkim Jakub Auguſtinowicz, *Solii kont:* którego koadjutorem Jakub Tumanowicz biſkup Kamieńſki. Kościoły teyże nacyi po różnych w Koronie Polſkiey miaſtach do arcy-biſkupa Ormiańſkiego należące, są tu we Lwowie krom zwyż wyrażoney katedry, dwa proboſtwa S. Krzyża i S. Anny: w Kamieńcu Podolſkim trzy, w Łucku, w Zamościu, w Horodeńce, Sniatynie, Brzezanach, Staniſławowie, Tysmienicy, Złoczowie, Jazłowcu, Łyſzczu, wſzyſtkich ogółem ſześnaście.

Przyſtępuiąc do opiſania herbow Woiewództw, używawam tego ſpoſobu układania iak poſtano-

wiłem ſobie w opiſaniu herbow kāpitułu, to ieſt gdy ieſt ſzczerą chęcią moią w wychodzącym tym nowym dziele, przy opiſaniu herbow, umieścić ſzlachetne familie Oboyga Narodow, a podchlebiać ſobie niemogę, ażebym był tak ſzczęśliwym, iżbym od tak rozległych i oddalonych mieyſc mogł mieć od wſzyſtkich doniesienia, przynaymniey w tym upragnieniu dopełnienia uſługi dla całego Narodu, tę maleńką z naſtępuiącego układu czynię ſobie ſatysfakcyą, iż przy opiſaniu herbu, każdego Woiewództwa: Ziem i Powiatu, ſenatorow i urzędnikow teraz żyiących wyrażam, o właściwych zaś tychże herbach i zaſługach podług alfabetu przezwiſka w dalſzym dziele, wraz z innemi wſpół obywatelami ieſt umieſzczone.

HERBY

WOIEWODZTW, ZIEM, y POWIATOW OBOYGA NARODOW:

Z wyrażeniem w tychże ſenatorow i urzędnikow teraz żyiących.

Boleſław Chrobry pierwſzy z monarchow Polskich koroną królewską uczczony, chcąc w lepſzy karb i porządek te kraie wprowadzić, iak inszych urzędnikow, tak też i wo-

Digitized by Google

iewodow postanowił, *Długosz Cromer, Bielski fok 6. i inni historycy.*

Tenże Chrobry o tymże czasie każdemu woiewodzie i woiewództwu przydał kasztelanow, to iest iakoby vice-woiewodow, bo taż iest ich funkcya, pod nieobecność woiewodow. Godność woiewodow, kasztelanow, urzędnikow koronnych i ziemskich iest dożywotnią, chyba że się kto na wyższe krzesło albo urząd posunie, według konstytucyi Zygmunta I. 1538. roku powinien mieć każdy possessyą w tey ziemi, w którey woiewództwo, albo kasztelanią bierze, co też potwierdziła konstytucya 1613. roku.

Herb Woiewództwa Krakowskiego, iest orzeł biały, w złotey koronie, w polu czerwonym, przez skrzydła ma złotą lilią. *Biel: fol. 4. Paprc. fol: 696.*

Toż woiewództwo od Chrobrego króla początki swoie wzięło. Przez sto lat pierwsze w senacie krzesło zasiadali woiewodowie Krakowscy, którą precedencyą podług *Sarnickiego, Bielskiego, i Paprockiego.* Wszebora woiewoda Krakowski za wystawienie w Halickiey batalilii Bolesława Krzywoustego króla na niebezpieczeństwo, przez ucieczkę swoię z placu, utracił. *Długosz, Kromer,* przeciwnie na Skarbimierza woiewodę Krakowskiego winę utracenia pierwszeństwa kładą.

(W tym mieyscu czynię to oftrzeżenie, iż kładąc wypis z dawnych Autorów, o woiewództwach podług tychże wyrazów, iak przedtym na ziemie i powiaty dzieliłi ſię, przed rozebraniem kraiu w roku 1772. od trzech ſąſiedzkich Mocarſtw, tak też ſame dawne ich przywileie tu wypiſałem.)

W tym woiewództwie trzy ſię ziemie rachuią: *Iwſka* Sandecka, ta na prawey ſtronie chorągwi, noſi za herb trzy ſtrofy czerwone, i trzy żółte, także po każdey czerwoney żółta alternatą naſtępuie, a na drugiey ſtronie dziewięć gwiazd w czerwonym polu we trzy rzędy rozłożonych, w każdym zaś rzędzie po trzy gwiazdy, iedna pod drugą. Druga ziemia Zatorſka: ta używa orła białego, w błękitnym polu, a na pierſiach iego litera Z. Trzecia Oświecimſka takiegoż noſi orła, tylko że czerwonego, a na pierſiach iego litera O. Obiedwie te ziemie, kiedyś udzielne ſwoie xiążęta miały, a za czaſem do Polſkiey korony inkorporowane. *Biel. fol. 4. w roku 1563.* lubo ieſzcze w roku 1508. Janusz xiąże Zatorſki, ze wſzyſtkim rycerſtwem ſwoim Zygmuntowi ſię pierwſzemu poddał, poprzyſiągłſzy, że po śmierci iego, to xięſtwo złączyć ſię miało. Król im za te wſzyſtkie wolności przywileie potwierdził w Krakowie *Sabbo ante Dominicam Lætare.* Q

Digitized by Google

czym czytałem list królewski *in M. S. Caliſſ.* W tymże manuskrypcie ieſt liſt Kazimierza Jagiellonowicza, w którym wſzyſtkie zdawna nadane ſzlachcie xięſtwa Oświecimskiego potwierdza w Krakowie 1454. *Fer. 3. poſt Dominicam Reminiſcere*, któreż ſame approbował król Alexander w roku 1502. *Fer. 2da poſt Fm Sčti Marci Evangeliſtæ.* Chorąży xięſtwu Zatorſkiemu pozwolony przez Konſtytucyą ſeymową 1609. *fol.* 899. Tak Zatorſka iako i Oświecimſka ziemia w Zatorze zwykły ſeymikować, atoli ſeymiki ich przed ſeymowe, trzema dniami poprzedzać powinny ſeymik Proſzowicki według Konſtytuc. 1581. i 1615. Jednego poſła na ſeym táż ziemia obierać zwykła.

Woiewództwo Krakowſkie prócz tych ziem wyrażonych dzieli ſię na ſześć powiatów, to ieſt: Krakowſki, Szczerzecki, Proſzowicki, Xięſki, Lelowſki, Sandecki, Czechowſki i Biecki: Ma woiewodę, kaſztelanów; Krakowſkiego, Woynickiego, Sandeckiego, Bieckiego i Oświecimſkiego, ſtaroſtów grodowych 4. to ieſt: ſtaroſtę i generała Krakowſkiego, Bieckiego, Sandeckiego i Oświecimſkiego. Nie grodowych 7. Oycowſki, Lanckorońſki, Lelowſki, Olſztyńſki, Spiſki, Rabſztyńſki i Czorſtyńſki, burgrabiów 12. których urzędy naſtały za Władyſława Jagieł-

Digitized by Google

ła 1394. Teraz naſtępuią ſenatorowie i urzędnicy woiewództwa Krakowſkiego w tym czaſie żyiący. Część iego pod panowaniem Ceſarſkim.

. Kaſztelan Krakowſki naypierwſzy ſenator świecki, Antoni xże Jabłonowſki. Woiewoda Krakow: Piotr Małachowſki. Kaſzt: Woynicki Piotr Ożarowſki. Kaſztel: Sandecki Jozef hrabia Ankwicz. Kaſzt: Biecki Franc: Żeleńſki. Kaſzt: Oświecimſki Michał Grodzicki. — *Urzędnicy:* „Podkomorzy Ant: Mi„chałowſki — Staroſta gener: Małopolſki Eli„asz Wodzicki — Chorąży Ign: Dembińſki — „Sędzia ziem: Ign: Stadnicki — Stolnik Ale„xander Łętowſki — Podczaſzy Jozef Wale„wſki — Podſędek Tomasz Jakliński — Pod„ſtoli Jerzy Ożarowski — Cześnik Mich: Ru„ſocki — Łowczy Felix Skorupka — Woyski „Jozef Chwalibog — Piſarz ziem: Tomasz Ru„ſocki — Miecznik Staniſł: Koſtka Wielogło„wski — Woyski mn: Andr: Paprocki — Skar„bnik Hiacynt Bzowski — Burgrabiów 12. „zamku Krakowskiego: Nikodem Jordan Sto„łowski, Teod: Woycicki, Ant: Jordan Sto„iowski, Auguſt Otfinowski, Roch Dąmbski, „Ant: Zieliński, Ant: Sikorski, Szym: Chwa„libog ſęd: grod: Krakow. Jan Nepom: Dęmb„ski, Ign: Dembski, Paprocki, Paweł Mal„czewski — Sędz: grod. Szym: Chwalibog —

Digitized by Google

„Pisarz grod: Aug: Korytowski. *Podwoiwo-*
„*dzowie: Krakow:* Maciey Otfinowski. *Proſzo-*
„*wski* Fran: Napiorkowski. *Lelowski* Ignacy
„Dembski. *Xięſki* Joz: Kownacki. *Czecho-*
„*wski* Ant: Czerżnicki. *Sandecki* Ludw: Kmi-
„ta. *Biecki* Ign: Zwierkowski. *Czyrzycki* Joz:
„Koſſecki. *Zatorſki i Oświecimſki* Anto: Ro-
„mer. Pisarz graniczny Krakow: Tom: Przy-
„borowski. *Komornikowie ziemſcy:* Jan Szwy-
„kowski, Stan: Jeziorkowski, Ant: Zieliński,
„Regent ziem. Nikod: Ruſſowski. Reg: grod:
„Kaſp: Drzewiecki. Subdeleg: grod: Piotr
„Maſzewski, Ant: Stradomski, Alexan: Domo-
„ſławski, Szymon Ujeyski. Suſcept: ziem:
„Hippolit Łoiewski. Grodz: Raym: Koryto-
„wski, Staniſław Modelski. *Powiat Sande-*
cki pod panowaniem Ceſarſkim, Starosta Stan:
Małachowski referen: przeſzły W Kor. Woy-
ski Joz: Nidecki. *Powiat Biecki pod panowa-*
niem Ceſarſkim, Woyski Mac: Białecki. *Xię-*
ſtwo Zatorſkie i Oświecimſkie pod panowaniem
Ceſarſkim, Star: Piotr Małachowski wda Kra-
„kowski — Chorą: Joach: Jordan — Stol: Mac:
„Bobrowski — Podcz: Anto: Romer — Podſt:
„Jan Sławiński — Cześnik Ign: Bobrowski —
„Łow. Gaſp: Czerny — Woyski Kaz: Łgoda-
„ski — Miecz: Adam Łodziński — Woys: mn.
„Onuf: Nidecki — Podw. Joz: Bronikowski.

Poznańskie Woiewództwo herb ma orła białego z takiem ułożeniem iego, iako go wiedzieć w herbie koronnym, tylko że bez korony w czerwonym polu *Biel. Gwagnin.*

Toż Woiewództwo między Wielkopolskiemi woiewództwy naypierwsze, i owszem za świadectem *Kromera lib. 11. fol. 505. Biel. fol. 625.* Poznańscy woiewodowie z Krakowskiemi w senacie alternatę krzesła mieć piwinni. Dwa powiaty w sobie zamyka, Kościański i Wschowski. Prócz kasztelana Poznańskiego, inszych kasztelanów 6. liczy; Międzyrzyckiego, Rogozińskiego, Przemęckiego, Krzywińskiego, Santockiego. Seymikuie w Srodzie miasteczku razem z Kaliskim woiewództwem, kędy dwunastu posłów na seymy walne, czterech deputatów na trybunał koronny obieraią. Poznańskiego woiewództwa teraz żyiący senatorowie: Woiewoda Poznański Jozef Mielżyński. *Kasztelanowie:* Poznański Rafał Gurowski — Międzyrzycki Michał Krzyżanowski — Rogoziński Adam Malczewski — Srzemski Karol Koszutski — Przemęcki Adam Kwilecki — Krzywiński Ant. Sierosławski — Santocki Nikod. Zakrzewski. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy woiewództwa Poznańskiego teraz żyiący. Podkomorzy* August Gorzeński — Generał i starosta Wielkopol: Kazimierz Raczyński marszałek nadworny koronny, ma

pod swoią jurysdykcyą Grody: *Poznańſki, Kaliſki, Gnieźnieńſki, Kościańſki, Konińſki, Pyzdrſki.* „Chorąży Ign. Zakrzewſki — Sędz. ziem. „ſki Łukasz Bniński — Stolnik Celeſtyn Sokolnicki — Podcza. Joz. Zabłocki — Podſęd. „Jan Chłapowſki — Podſt. Marcel. Zołtowſki „— Cześn. Joz. Wilkońſki — Łow. Joz. Krzyżanowſki — Woyſki Kaiet. Radolińſki — Pi„ſarz ziem. Piotr Drwęſki — Miecz. Ant. Bo„ianowſki — Woyſki mn. Stan. Kurzewſki — „Skarb. Szym. Komorowſki — Surr. grod. Ad. „Malczewſki kaſzt. Rogozińſki — Piſarz grod. „Stan. Brodnicki — Podwoi. Piotr Krzyżano„wſki — Kom. gran. Kazim. Moraczewſki — „Kom. ziem. Ant. Nerſki, Ign. Jaſzczult — „Burg. grod. Paw. Karczewſki — Reg. ziem. „Joz. Drwęſki — Reg. grod. i razem wice reg. „ziem. Jak. Biliński — Suſcept. grod. Mikoł. „Wrońſki — Jan Topiński, Woyc. Zambro„wſki, Jan Ziemięcki, Mac. Dąbrowſki. *Po„wiat Kościańſki* Piſarz grod. Bened. Zakrze„wſki — Burg. grod. Jan Prądziński — Reg. „grod. Stan. Dobroſławſki. *Ziemia Wſchoſka* „Podk. Maciey Mielżyński — Star. Ant. Kwi„lecki — Chorą. Stan. Krzycki — Sędz. ziem. „Sylweſt. Zakrzewſki — Stol. Felic. Niegole„wſki — Podcz. Xawery Chłapowſki — Podſt. „Wal. Zbiiewſki — Cześ. Karol Modlibowſki „— Łow. Ign. Lipſki — Woys. Jan Suchorac-

Digitized by Google

„wſki — Piſarz ziem. Łuk. Krzyżanowſki —
„Miecz. Joz. Zołtowſki — Woys. mn. Samuel
„Kęſzycki — Skarb. Stan. Chełmſki — Podſt.
„Jan Nepom. Dobrzycki chorą. Chełmińſki —
„Sędz. grod. Marc. Zołtowſki — Piſ. gro. Joz.
„Jonemann. *Komornikowie ziemſcy*: Tom. Ko-
„byliński, Piotr Magnuſki — Burgr. gro. Aug.
„Zaborowski — Reg. ziem. Andr. Gorzeński
„— Reg. grod. Stan. Prądziński — Wice reg.
„ziem. Ign. Straus — Grod. Celeſt. Maniero-
„wicz. *Powiat Wałecki pod panowaniem króla Pruſkiego.*

Wilenskie Woiewództwo ma za herb z iedney ſtrony chorągwi czerwoney *Pogonią*; z drugiey ſtrony kolumny albo ſłupy. Tegoż ſamego herbu i Powiaty w tym Woiewództwie zoſtaiące zażywaią, tylko że chorągwie Powiatowe o iednym końcu, Woiewództwa chorągiew o dwóch *Biel: fol: 6.*

Wielkie Xięſtwo Litewſkie, czterech tylko przedtym liczyło Senatorów, co znać z unii, kiedy ſię za króla Jagiełła w roku 1413. z Koroną łączyła Litwa; to ieſt woiewodę Wileńſkiego, kaſztelana Wileńſkiego, woiewodę Trockiego, kaſztelana Trockiego, dla tegoż przy ponowioney unii, za Zygmunta Auguſta 1569. gdy ich do ſenatu Polſkiego wprowadzano, nad inſzych Litewſkich ſenatorów przełożywſzy ich woiewodzie Wileń-

Digitized by Google

ſkiemu zaraz po Poznańſkim, kaſztelanowi Wileńſkiemu po Sendomirſkim woiewodzie; Woiewodzie Trockiemu po Kaliſkim, kaſztelanowi Trockiemu po Sieradzkim woiewodzie krzeſła wiecznym prawem zapiſawſzy. Wileńſkie tedy woiewództwo naypierwſze między Litewſkiemi, ma w ſobie cztery Powiaty: Oſmiańſki, Lidzki, Wilkomirſki, Braciawſki. Z tych rycerſtwo Wileńſkie w Wilnie, Oſmiańſkie w Oſmianie, Lidzkie w Lidzie, Wilkomirſkie w Wilkomirzu, Braſławſkie w Braſławiu, ſeymikować zwykły, kędy każdy z tych pięciu Powiatów, po dwóch posłów na ſeym obieraią, tak że wſzyſtkich dziesięciu bywa. Tegoż woiewództwa żyiący teraz ſenatorowie: Woiewoda Wileński Michał xiąże Radziwił — Kaſztelan Wileński Maciey „xiąże Radziwiłł. *Urzędnicy ziemſcy*: Cywun „Ludwik Tyſzkiewicz podſkar: W. X. Lit: — „Podkom: Krzyſztof xże Giedroyć — Staro: „Mich: xże Radziwiłł wda — Chorą: Ant: Ty„zenhauz — Sędziowie ziem: Fran: Roma„nowicz, Dom: Kamiński, Wład: Szadurſki, „Tade: Korſak, Woyc: Walenty Gorecki — „Stol: Marc: Giedroyć — Podſto: Hilari Bro„niec — Piſ: ziem: Ign: Kończa — Podwo: ſądi „Gaſp: Czyż. — *Sędziowie grodzcy*: Ign: Szwy„kowſki, Filip Gorſki — Piſ: gro: Krzy: Ko„zieł — Podcz: Tom: Marcinkiewicz — Cze„śnik

„śnik Jozef Giedroyć — Horodniczy Piotr To-
„wiański — Skarb: Kaz: Wołodko — Łow: Je-
„rzy Sylweſtrowicz — Miecz: Jan Gracewicz
„Koniu: Waw: Szumſki — Oboźny Joz: Zale-
„wſki — Straża: Hip: Podboreſki — Krayc:
„Win: Giecewicz — Budowniczy Kaz: Skure-
„wicz — Moſtowniczy Cezar Sawaniewſki —
„Strukcz: Mich: Narbutt — Drewn: Ant: Gru-
„żewſki — Klucznik Franc: Chrzconowicz —
„Podklucz: Kanty Romanowicz — Reg: ziem:
„i gro: Xaw: Juraha — Grod: aktowy Jozef
„Juraha. — *Powiat Oſzmiański*: Marſzałek Mar-
„cin Oſkierka — Podko: Joz. Skarbek Ważyń-
„ſki — Staroſta Tade: Kocieł — Chor: Ambr:
„Kozieł — Chor: Zawileyſki Ign: Oſkierka. —
Sędziowie ziemſcy: „Franc: Poźniak, Ant: Wa-
„żyński, Ign: Chomiński, Fran: Jankowſki —
„Woyski Joz: Suliſtrowſki — Stol: Ign: Po-
„źniak — Podſt: Marc: Czechowicz — Piſarz
„ziem: Jozef Soroka — Podſtaro: Marc: Su-
„pińſki. *Sędziowie grodzcy*: Antoni Hutoro-
„wicz, Michał Chodźko, Ign: Czechowicz —
„Piſ: gr: Andr: Zabłocki — Podcz: Andr: Za-
„błocki — Cześn: Dan: Buczyński — Horodni-
„czy Joz: Rodziewicz — Skarb: Ign: Czecho-
„wicz — Łow: Kaz: Chodźko — Miecz: Woy:
„Czechowicz — Koniuſ: Kazim: Dederko —
„Oboźny Ant: Szyfzko — Straż: Jerzy Krzy-
„wobłocki — Krayczy Joz: Hałko — Budow:

Digitized by Google

„Tadeusz Sobański — Mostown: Tad: Chodź-
„ko — Strukcz: Mich: Bieńkuński — Reg: ziem:
„rep: Ofzm: Tom: Umiastowski — Postaw: Jak:
„Umiastowski — Reg: gr: rep: Ofzm: Joz: Za-
„błocki — Postaw: Kaz: Dmuchowski. — *Po-*
wiat Lidzki „Marsz: Fran: Alexandrowicz —
„Podkom: Tad: Narbutt — Podkom: Eyszy-
„ski Fulg: Kamieński — Star: Joz: Scypion —
„Chorą: Jozef Narbutt. *Sędziowie ziemscy:*
„Ign: Narbutt, Stan: Marcinkiewicz, Ant: Ale-
„xandrowicz, Ludw: Sobolewski — Woyski
„Dom: Narbutt — Stol: Ant: Narbutt — Podst:
„Jan Olszewski — Pis: ziem: Bened: Kamień-
„ski — Podstar: Walen: Gorecki. *Sędziowie*
„*grodzcy:* Jerzy Adamowicz, Mich: Tukałło,
„Piotr Haburowicz — Pis: gro: Joz: Sypuło-
„wski — Podcz: Joz: Kamiński — Cześ: Aug:
„Szemioth — Horodn: Stan: Rossadowski —
„Skarb: Jan Jaskoł — Łow: Winc: Białopio-
„trowicz sekr: pieczęci mnie: W. X. Lit: —
„Miecz: Mich: Skinder — Kon: Winc: Janko-
„wski — Oboźny Piotr Hubanowicz — Straż:
„Mich: Borodzicz — Krayc: Karol Narburt —
„Budown: Kazim: Typsyłło — Mostown: Jan
„Mokrzecki — Strukcz: Flor: Czydzik — Reg:
„ziem: Justyn Kamieński, Tomasz Wilkaniec,
„Winc: Jankowski *Powiat Wilkomirski:* Marsz:
„Ign. Kościałkowski — Podkom. Kaz. Kościał-
„kowski — Starosta Ign. Morykoni — Chorą-

Digitized by Google

„ży - - - *Sędziowie ziemscy*: Joż. Kuſze-
„lewski, Ign. Komar, Ant. Kościałkowski,
„Domin. Micewicz — Woyski Ant. Komoro-
„wski — Stoln. Ign. Lachnicki — Podſt. Joz.
„Toplicki — Piſ. ziem. Seweryn Sieſicki —
„Podſt. Jozef Morykoni. *Sędziowie grodzcy*:
„Mich; Gąſecki, Konſt. Soroka, Ign. Dąbro-
„wski — Piſarz grod. Winc. Tomaſzewicz —
„Podcz. Adam Broniec — Cześn. Ant. Bolce-
„wicz — Horodn. Joz. Kroczewski — Skarbn.
„Fran. Zabielski — Łow. Ign. Lachnicki —
„Miecz. Ign. Butler — Koniu. Adam Bohusz
„— Oboź. Ant. Lachnicki — Straż. Joz. Sieſi-
„cki — Krayc. Tad. Kurmin — Budow. Jozef
„Kupść — Moſtown. Antoni Kuſzelewski —
„Struke. Stan. Klimański — Reg. ziem. Winc.
„Filipowicz, Andr. Łoyba — Reg. grod. Stan.
„Wołodko, Jan Korſak. *Powiat Brasławſki*
„Marſzał. Mich. Ogiński — Podkom. Boguſław
„Mirski — Staro. Ign. Burzyński — Chor. Jan
„Zaba. *Sędziowie ziemscy*: Stan. Wawrzecki,
„Ign. Mikorski, Ludw. Zahorski, Winc. Bieli-
„kowicz — Woyski Tad. Wawrzecki — Stol.
„Stan. Rudomina — Podſt. Jan Biegański —
„Piſarz ziem. Ant. Kwinta — Podſt. Joz. Ogiń-
„ski. *Sędziowie grodzcy*: Jan Mirski, Jan Bu-
„ry — Piſarz grod. Mik. Zaba — Podſt. Stan.
„Kwinta — Cześn. Paweł Mirski — Horodn.
„Kazim. Rachoza — Skarb. Karol Maſłowski

Digitized by Google

„Łow. Jozef Zaba — Mieczn. Tad. Mirski —
„Koniu Ign. Szyryn — Oboż. Jakub P dbere-
„ski — Straż. Joz. Czarnowski — Kray. Ign.
„Wawrzecki — Budow. Jozef Bielikowicz —
„Moft. Stan. Zatworski — Strukcz. Ant. Za-
„chorski — Regen ziem. Joz. Juſzkiewicz —
„Jan Kiełpsz — Reg. grodz. Nikod. Kaſſyano-
„wicz.

Sendomirskie Woiewództwo ma herb takowy: tarczę na dwoie podzieloną, na którey po prawey ręce ſą trzy pola czerwone, a trzy białe, tak że pod każdym czerwonym alternatą białe naſtępuie, po drugiey ſtronie w polu błekitnym, ſą trzy gwiazd rzędy, w każdym po trzy gwiazdy.

Obſzerne to woiewództwo Powiatów w ſobie ſześć zamyka: Sandomirski, Radomski, Opoczyński, Chęciński, Wiślicki, Pilźnieński, ziemia także Stężycka, do niego przyłączona. Woiewodom Sendomirskim Konſtytucya 1678. Cło w długiey Woli, Kolczynie, i Piotrowinie, zdawna należące approbowała *fol.* 39. Seymikuie w Opatowie, kędy dwóch deputatów na trybunał koronny, a na ſeym ſześciu poſłów obieraią. *Senatorowie* z tegoż woiewództwa teraz żyiący woiewoda Sendomirski, Maciey Sołtyk. *Kaſztelanowie*: Sendomirski Paweł Popiel — Wiślicki Tom. Sołtyk — Radomski Woyciech Suchodolski — Za-

Digitized by Google

wichoſtski Jozef Sołtyk — Zarnowski Symeon Szydłowski — Połaniecki Pius Kiciński Czechowski Stefan Dembowski. *Urzędnicy ziemſcy* teraz żyiący woiewództwa Sendomirſkiego, *które od roku 1772. iest w części pod panowaniem Cesarſkim.* „Podkomorzy Andr. „Dobiecki — Star. Jozef Oſſolińſki kaſzt. Pod„laſki — Chorą. Leon Kochanowſki — Sędzia „ziemſki Fran. Rupniewſki — Stoln. Jan Kan„ty Sołtyk — Podcz. Kaz. Karſki — Podſę. Jan „Darowſki — Podſt. Franc. Byſtrzonowſki — „Cześ. Andr. Szczepanowſki — Łowc. Ant. „Karſki — Woyſki Gabr. Popiel — Piſ. ziem. „Stan. Młodecki — Miecz. Kar. Kochanowſki „— Woyſki mn. Ant. Niemirycz — Skarbnik „Karol Remiſzowſki — Podſtar. Gabr. Popiel „Sędz. grod. Ant. Ławſki — Piſarz grod. Joz. „Soſnowſki — Podwoi. Tade. Dembicki. *Ko„mornikowie graniczni*: Jozef Skotnicki, Fran. „Kietlińſki, Tom. Trzaſka, Ign. Małeżewſki, „Jan Mikułowſki, Jan Zaremba, Jan Karwoſie„cki, Mich. Czaplicki, Winc. Soſnowſki — „Bartł. Małowieyſki, Teodor Komornicki — „Piſarz gran. Stefan Grudzińſki. *Komornikowie ziemſcy*: Maciey Dembicki, Ant. Lipſki, „Franc. Wnorowſki, Kaz. Młodecki, Franc. „Bonięcki — Vices Regent ſąd. Tom. Jurkowſki, Onuf. Nidecki, Maximil. Kurnicki. Ign. „Beldowſki — Subdeleg: grod. Joz. Reklewſki,

Digitized by Google

„Ign. Krzaczkowski — Reg. ziem. Fran. Mſza-
„necki — Reg. grod. Ign. Zalewski — Reg. gran.
„Ign. Zielinski — Sufcep. ziem. Joz. Zakrzewski
„— Grod. Jan Zakrzewski — Gran. Jan Zgurski
„— Inftyg. Paw. Dzięgielowski — Archiw. Mac.
„Macieiowski. *Powiat Wiślicki w części pod pa-*
nowan: Ceſarſkim: „Chor. Kaf. Popiel — Stoln.
„Kaz. Wężyk Rudzki — Podc. Joz. Skotnicki —
„Podft. Sabba Mikułowski — Cześ. Stan. By-
„ftrzonowski — Łow. Winc. Ferrer. Dembiń-
„ski — Woyski Andr. Niemiryc — Miecznik
„Ign. Szczepanowski — Woyski mn. Jan Ole-
„chowſki — Skarbn. Wyſocki — Podwoiew.
„Jozef Gawrońſki. *Powiat Pilźniński cały pod*
„*panowaniem Ceſarſkim:* Chorą. Stan. Stadni-
„dnicki — Stoln: Mikoł: Siedlecki — Podczaſ.
„Aug. Popiel — Podft. Teod. Siedlicki — Cze-
„śnik Franc. Grodecki — Łow. Fel. Mikuło-
„wſki — Woyſki Jozef Saborowſki — Miecz.
„Julian Kraſnowſki — Woys. mn. Jak. Mſzane-
„cki — Skarb: Joz. Tańſki. *Grod Nowomiey-*
„*ſki:* Star. Joz. Rey — Woys: Onuf. Kiernicki
„Podſtar: Kaiet. Ankwicz — Sęd. gr. Kaz. Bo-
„niecki — Piſarz grod. Jan Kopyciński — Vi-
„ces reg. ſądo. Joach. Rożycki, Stan. Lubie-
„niecki — Subdel. Stan. Sokulſki, Ign. Brze-
„ſki — Reg. grod. Franc. Strzałkowſki — Su-
„ſcep. Jozef Suchecki. *Powiat, ziemſtwo i*
„*grod Radomſki:* Staro. Alex. Podkańſki —

Digitized by Google

„Chorą. Woyc. Swięcicki — Sędz. ziem. Kar.
„Dunin Wąsowicz — Stoln. Mich. Bąkowski —
„Podcz. Roch Romer — Podsę. Mich. Straszy
„— Podst. Łukasz Moszyński — Cześn. Cy-
„pryan Dunin Wąsowicz — Łow. Franc. Kie-
„tliński — Woys. Stan. Kochanowski — Pisarz
„ziem. Ant. Mikułowski — Miecz Rafał Ka-
„mieński — Woys. mn. Kaiet. Jankowski —
„Skarb. Joach. Kochanowski — Podstar. i sędz.
„grod. Woyc. Swięcicki — Pisarz grod. Kaiet.
„Wolski — Podwoi. Leon. Kochanowski. *Ko-*
„*mornicy ziemscy:* Kazim. Gowarzewski, Tom.
„Bierzyński, Jozef Krzywicki, Jan Domasze-
„wski, Ludw. Węgierski, Szym. Wąsowicz
„Stan. Modzelewski, Karol Snarski, Kar. Mi-
„kułowski, Franc. Strzałkowski — Vice reg.
„sądowy Adam Tymiński, Maxim. Mirecki,
„Andr. Rafałowicz — Subdel: gr. Zycki, Seba.
„Ogrodziński, Joz. Neftorowicz — Reg. ziem.
„Maciey Tymiński — Reg. grod. Teod Błoń-
„ski — Susceр. ziem. Stan Ryszkowski — Su-
„scep. grod. Stan. Kamieński. *Ziemia Stęży-*
„*cka:* Staro. Ambr. Rakowski — Chor. Alex.
„Ostrorog — Sędz. ziem. Woyc. Zebrowski —
„Stoln. Ign. Husarzewski — Podcz. Jan Pnie-
„wski — Podsęd. Adam Podoski — Podst. Joz.
„Niemirycz — Cześn: Jacek Rudnicki — Łow.
„Jan Dunin Wąsowicz — Woys. Kaz. Bardzi-
„cki — Pisarz ziem. Ign. Rudnicki — Mieczn.

Digitized by Google

„Ign: Sikorski = Woys: mn: Fran: Niewęgło-
„wski = Skarb: Sewer: Laskowski = Podstar:
„Konst: Rostworowski = Sędz: grod: Kar: So-
„snowski pis: jurizd: marsz: koron: = Pis: gr:
„Kazim: Dmiński = Podwoi: Mich: Treter =
„Kom: ziem: Stan: Chodkowski = Mik: Pobi-
„krowski = Vice-reg: sąd: Ign: Sobieski, Mar:
„Zebrowski, Kacp: Lebowski, Jozef Janisze-
„wski, Mich: Branicki, Ign: Ant: Kłoczowscy
„Subd: grod: Jan Spackiewicz, Ant: Łempi-
„cki, Fran: Branecki, Fran: Domański = Re-
„gent ziem: Jan Rudnicki = Reg: grod: Ign:
„Sikorski = Suscep: Ign: Kossakowski = Burg:
„Piotr Blewski. *Powiat i grod Opoczyński:*
„Star: Jan Nep: Małachowski referend: W. ko-
„ron: = Chor: Jan Skorkowski = Stoln: Fran:
„Dunin Brzeziński, Podcz: Kazim: Skorko-
„wski = Podst: Joz: Swięcicki = Cześn: Ign:
„Pomianowski = Łow: Jan Stadnicki = Woy-
„ski Anat: Radoński = Miecz: Joz: Wolski =
„Woys: mn: Kai: Grabkowski = Skarb: Leon
„Libiszowski = Podstar: Jan Kanty Wolski,
„Kar: Libiszowski = Pis: grod: Tom: Modliń-
„ski = Podwo: Mich: Pętkowski = Vice-reg:
„sądo: Tom: Snarski, Jak: Zakrzewski, Mich:
„Bratkowski = Burgr: Stan: Twarowski =
„Subdel: Andr: Rogoziński, Tade: Snarski,
„Fran: Brzozowski, Ant: Białobrzeski = Reg:
„grod: Stan: Łempicki = Vice-reg: Kar: Snar-

Digitized by Google

„ſki. *Powiat i grod Chęcińſki:* Star: Teofil „Załuſki = Chor: Sebaſt: Byſtrzanowſki = „Stoln: Jan Radońſki = Podcz: Woyc: Dobie„cki = Podſto: Ant: Liſiecki = Cześn: Ign. „Koſſowſki = Łow: Jan Kanty Karwoſiecki = „Woys: Onufry Goſtawſki = Miecznik Roch „Grabkowſki = Woys: mn: Ant: Czaplicki = „Skarb: Jan Oraczewſki = Podſtar: Ant: Liſi„cki = Sęd: grod: Kaiet: Grabkowſki = Piſ: „grod: Julian Malczewſki = Podwoi: Bonaw: „Radońſki = Vice-reg: ſądo: Ludw: Malcze„wſki, Winc: Lipſki, Ant: Zielińſki, Ign: Grab„kowſki, Jozef Mietelſki, Wal: Sawicki, Jan „Zochorſki, Fran: Kobylińſki = Subdel: grod: „Mat: Skarzeńſki, Stef: Moczydłowſki = Re„gent grod: Andr: Koſſowſki, Vice-reg: ziem: „Mac: Skarzyńſki, Grodzki Joz: Borkowſki.

Kaliskie Woiewództwo herb ma, żubrza głowa, między którey rogami korona, pierścień przez nozdrza iey, pole wſzyſtko ſzachowane białe i czerwone. *Biel: fol: 5. Papr: fol: 705.* z tey okazyi nadany. Woiewoda któryś Kaliſki herbu *Wieniawa:* nieprzyiacielſkie hufce Sląſk na ten czas Polſki puſtoſzące napadł i fortunnie pogromił. Za to król woiewództwu Kaliſkiemu, które przedtym ſamą ſzachownicą herbowało, bawolą głowę, albo herb *Wieniawa* nadał. Miaſto ſtołeczne tegoż woiewództwu Kaliſz nad rzeką Proſną,

Digitized by Google

przy którym Szwedzi pod Mardefoldem, roku 1706. byli porażeni.

Toż woiewództwo razem z Poznańskim seymikuie w mieście Srzodzie, obiera deputatów na Trybunał koronny dwóch, posłów na seym sześciu, prócz innych sześciu z Poznańskiego. Dzieli się na cztery powiaty, Kaliski, Pyzdrski, Koniński i Nakielski. Prócz woiewody i Kasztelana Kaliskiego, iest czterech Kasztelanów: Lędzki, Nakielski, Biechowski, Kamieński. Senatorowie teraz żyiący są: Woiewoda Kaliski Ant: xże Sułkowski ordynat Rydzyński = Kasztel: Kaliski Fran: Ant: Kwiledzki = Lędzki Joz: Moszczeński = Nakielski Wacł: Zakrzewski = Biechowski Jozef Gliszczynski = Kamieński Makary Gorzeński. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy woiewództwa Kaliskiego teraz żyiący:* „Podom: Stef: „Zielonacki = Chorą: Joz: Kiełczewski = Sędzia ziem: Xaw: Mikorski = Stoln: Paw: Skorzewski = Podcz: Stan: Lipski = Podsę: Joz: „Walknowski = Podst: Jozef Malczewski — „Cześn: Stan: Trąmpczyński — Łow: Woyc: „Ign: Mierzewski — Pisarz ziem: Sewer: Pągowski — Miecz: Jozef Przeuski — Woys: mn: „Ludw: Bogdański — Skarb: Jan Gozimirski — „Surr: grod: Woyc: Lipski — Pisarz grod: Ign: „Malczewski — Podwoiew: Ludw: Węgierski. „*Komornicy graniczni:* Ludw: Chmielewski,

Digitized by Google

„Tom: Radoński, Joz: Otuski, Mac: Rudnicki „— Komor: ziem: Ign: Rapacki, Tom: Zeli„szewski, Jak: Kiedrzyński — Burgr: gr: Ign: „Smogorzewski — Reg: ziem: Jan Umiński — „Reg: grod: Ign: Prądzyński — Vice-reg: ziem: „Mich: Baykowski — Vicereg: grod: Antoni „Prusinowski. *Powiat Koniński:* Pis: gr: Jan „Kalksztein — Burg: grod: Mac: Konopnicki — „Reg: grod: Ludw: Gorczyczewski — Vicereg: „Kacp: Stawiński. *Powiat Pyzdrski:* Pisarz „grod: Joz: Zakrzewski — Burgr: grod: Ign: „Wyganowski — Reg: grod: Paschalis Rado„liński. *Powiat Nakielski pod panowaniem króla Pruskiego.*

Woiewództwo Gnieźnienskie herb ma tenże co i Kaliskie, ile że dawniejsze, albowiem podług dawnych przywileiów tylko Gnieźnieńscy woiewodowie i kasztelanowie podpisywali się, iako świadczy list Mieczysława xiążęcia Wielkopolskiego na fundacyą klasztoru Lędskiego w roku 1145. na ten czas był Jarosz woiewodą Gnieźnieńskim. Nawet, że Gniezno miało przedtym wszystkich urzędników ziemskich, trybem innych woiewództw, ztąd dochodzę, że na liście Przemysława xiążęcia Polskiego w roku 1280. kładą *inter præsentes* Arkientolda woiewodę Gnieźnieńskiego, Przecława kasztelana Gnieźnieńskiego, Bogusława kasztelana Uyskiego, Mi-

Digitized by Google

kołaia łowczego Gnieźnieńskiego, a na tegoż liście w roku 1290. czytam Mikołaia podkomorzego Gnieźnieńskiego; Było i to, że tychże raz Gnieźnieńskiemi, drugi raz Kaliskiemi woiewodami zwali, iakoż Arbelda woiewodę raz Gnieźnieńskim czytam, drugi raz *u Łaskiego w Statucie fol: 167.* Kaliskim w roku 1264.

Woiewództwo Gnieźnieńskie obiera posłów czterech na seym, deputata iednego na trybunał. Zamyka powiaty: Gnieźnieński i Kcyński. Miasto stołeczne tegoż woiewództwa *Gniezno.* Ma woiewodę Gnieźnieńskiego, którym iest teraz żyiący Jozef Radzymiński, kasztelanem którym iest Salezy Miaskowski. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy tegoż woiewództwa teraz żyiący:* „Podkom. Jakub Ra„dońskí — Chor. Nicefor Gorzeński — Sędz. „ziem. Ant. Białobłocki — Stoln. Mik. Wę„gierski — Podcz. Ant. Zakrzewski — Podsę„Anto. Rożnowski — Podst. Sebast. Bieńko„wski — Cześn. Andrz. Sulerzycki — Łowc. „Krzysz. Zakrzewski — Woys. Marcel. Poniń„ski — Pisarz ziem. Mac. Skrzypiński — Mie„czik Jakub Korytowski — Woys. mn. Piotr „Krzyżanowski — Skarb. Jan Bronisz — Surr. „grod. Stan. Trąmpczyński — Pis. grod. Ewag. „Jaraczewski — Komorn gran. Xaw. Jasiński, „Joz. Budziński, Kaiet. Stablewski, Jan Ra-

Digitized by Google

„dońſki --- Kom. ziems. michał Krzywosąd-
„ſki, Franciſzek Konopka, Auguſtyn Przy-
„borowſki --- Burg. grodz. Antoni Sobocſki —
„Regent ziems: Jan Gorczyczewſki -- Reg.
„grodz. Jakub Raczyńſki, vice-reg. ziems.
„Franc. Gliſzczynſki --- vice reg. grodz. Stan.
„Ozdowſki. *Powiat Kczyńſki cały prawie pod panowaniem króla Pruſkiego.*

Trockie woiewództwo: Herb iego zwyczayna Pogonia w czerwonym polu. *Bielſki, Gwagnin, Paproc:* Którego i Powiaty tegoż woiewództwa używaią.

Toż Woiewództwo ieſt drugie w wielkim xięſtwie Litt: początki ſwoie zabrało razem z Wileńſkim, to ieſt przy pierwſzey unii tego xięſtwa z koroną roku 1413. Dzieli ſię na powiaty *Trocki*, który w Trokach ſeymikuie i dwóch poſłow na ſeym obiera. *Grodzieńſki*, w Grodnie tyleż poſłow. *Kowieńſki*, w Kownie tyleż poſłow. *Upitſki* tyleż. Wſzyſtkich z powiatow tego woiewództwa ośmiu. Pierwſzym woiewodą Trockim był Jawno herbu *zadora* 1413. *liſt Jagiełła w ſtatucie Łaſk fol: 122. Okul. tom III.* Mieysce w ſenacie woiewodom Trockim w roku 1569. zaraz po Kaliſkich naznaczone, *Troki* miaſto ſtołeczne woiewództwa od Gedymina zbudowane, bogatym proboſtwem ſławne — *Grodno* miaſto ſtołeczne, powiatu Grodzieńſkiego *nad*

Digitized by Google

Niemnem miasto seymowe, w którym w roku 1792. konfederacya generalna obojga narodów. z Targowicy przeniesiona, swoie odprawoła sessye i rady na przywrócenie wolności pod laską koron: JW. Stanisł: szczesnego Potockiego generała artylleryi koronney. Litewską JO. xięcia Alexandra Sapiehy kancl: W. X. Litt; a w niebytności zastępuiącego tęż powagę JW. Jozefa Zabiełły łowczego W. W. Lit: która to konfederacya stanęła celem zniesienia konstytucyi 3go maia w roku 1791. pod rewolucyą ustanowioney woli narodu Polskiego w elekcyi królow obalaiącey, i niszczącey, oraz wiele praw innych szkodliwych wolności stanowiącey — Woiewództwa Trockiego senatorowie, teraz żyiący: woiewoda xiąże Jozef Radziwiłł ordynat Klecki — kasztelan Trocki Kazimierz Konstantym Plater — Urzędnicy ziemscy i grodzcy woiewództwa Trockiego teraz żyiący: „Cywun Joz: Jelenski — Podkom: Steff: „Romer. Podkom Merecki Adam Turczynowicz — Star: woiew: — Chorąi Merec: Alex: „Wazgird. *Sędziowie ziemscy:* Jan Romer, Ro„bert de Raes, Antoni Hryniewicz, Jak: Go„daczewski, woys: Bern: Szykowski — Stoln: „Jozef Wazgird — Podst: And: Wazgird — Pi„sarz ziemski Piotr Kleczkowski — Podw: Ant: „Romer — *Sędziowie grodz:* Tadeusz de Raes,

Digitized by Google

„Jozef Tomaszewski, Alexan: Wazgird — Pis:
„grodz: Kazim: Dederko — Podcz: Jozef Kle-
„czkowski — Cześn: Dama: Romer — Horod:
„Tadeusz Janski — Skarb: Joach: Możeyko —
„Łow: Win: Gieyfztor — Miecz: Hier: Stra-
„wiński — Koniu: Wincen: Deszttrunk — Oboź:
„Aloy: Krzywobłocki — Straż: Ign: Siwicki
„— Kray: Felic: Jagmin — Budown: Jan Sta-
„rzyński — Most: Michał Odyniec — Strukcz:
„Ign: Rużewicz — Kuchm: Onufr: Staniewicz
„— Reg: ziem: Staniſł: Godlewski — Reg: gr:
„Ant: Dederko — *Powiat Grodziński.* Marsz:
„Kazim: Wolmer — Podkom: Fran: Jundziłł —
„Star: Kar: Chreptowicz — Chorą: Lud: Pan-
„cerzyński — *Sędz: ziems:* Michał Politalski,
„Tad: Alexandrowicz, Andr: Eysymont, Hip:
„Wołkowicki — Woyski Ferd: Eyfymont —
„Podstoli Jozef Daszkiewicz — Pis: ziem: Ign:
„Chreptowicz — Podst: Alex: Eysymont — *Sęd:*
„*grodz:* Michał Sadłucki, Tadeu: Andrzeyko-
„wicz, Wikt: Szumkowski — Pis: grodz: Mi-
„chał Borzęcki — Podcz: Jan Moroz — Cześ:
„Jozef Bouffał — Hor: Ant: Studziński — Łow:
„Tad: Wolmer — Skarb: Marc: Dańkiewicz —
„Mieczn: Fran: Muczyński — Koniu: Ign: Skar-
„bek — Oboźny Ant: Chlewiński — Strażn:
„Michał Odachowski — Krayc: Wikt Szum-
„kowski — Budown: Leon Wolmer — Most: w-
„Jozef Kamieński — Strukcz: Maciey Eysy-

Digitized by Google

„mont — *Kom: ziem:* Felic: Poczobutt — *Reg:*
„*ziem:* Staniſł: Houwalt, Anz: Eysymont =
„*Reg: grodz:* Jan Rukiewicz Ign. Soroka *Vice-*
„*Reg:* Połchowſki. *Powiat Kowieński,* Marſzał:
„Ign: Zabiełło = Podkom: Mich: Koſsakow-
„ſki = Podkom: Preńſki Szy: Wiaźniewſki —
„Starosta Michał Pac = Chorą: Jozef Mede-
„kſza = Chor: Preńſki Tom: Jllinicz = *Sędzio-*
„*wie ziems:* Adam Koſsakowſki, Piotr Zawi-
„ſza, Karol Meier, Flor: Syruć = Woyſki Ad:
„Medekſza — Stolnik Rafał Szymkowſki =
„Podſtol: Ant: Blinſtrub = *Pis: ziems:* Tomaſz
„Mineyko = *Sędziowie grodz:* Michał Koſsa-
„kowſki, Maciey Krzywobłocki, Jakub Zie-
„lonka = Pis: grodz: Nikodem Midleton =
„Podcz: Jozef Koſsakowſki = Cześ: Tadeu-
„Szorc = Horodn: Jan Kudrewicz = Skarbn:
„Jozef Kończa = Łow: Karol Meier = Miecz:
„Jozef Miłoſz = Koniuſzy Adam Meyſztowicz
„= Oboźny Tom: Jllinicz = Strażn: Nikod:
„Midtleton = Kray: Jozef Fergis = Moſtow:
„Ant: Domeyko = Budown: Michał Domeyko
„= Strukcz: Jozef Kulwiec = Kluczn: Jozef
„Juſzkiewicz = Reg. ziem: Alex: Korewa =
„Reg: groda: Ant: Sławińſki — Piotr Miku-
„licz Namieſtnik ziem: Mat: Mackiewicz =
„vice-reg: grodz: Rafał Hazler = *Powiat U-*
„*pitſki,* Marsz: Michał Straſzewicz = Podkom:
„Jozef Straſzewſki = Starosta Joz: Wereſk-
czyński

Digitized by Google

„czyński = Chor: Benedict. Karpp = *Sędziowie*
„*ziems*: Bartłom: Byſtram, Franc: Straſzewicz,
„Hier: Dąbſki = Krzyſztof Wereszczyński =
„Woyſki Staniſł: Brunnow = Stolnik Jozef
„Kimbar = Podſtoli Leon Borowſki = Pisarz
„ziems: Roch Kuſzelewſki = Podſtar: Alexi
„Lubiański = *Sędziowie grodz*: Michał Kościu-
„ſzko Tad: Frąckiewicz = Pis: grodz: Karol
„Brunow = Podczaſzy Staniſław Łopaciń-
„ſki = Cześ. Mich. Staſzkiewicz = Hor. Alex:
„Hoppen = Skarb: Adam Szwoynicki = Łow:
„Onufry Orłowſki = Miecznik Tomasz Kory-
„zna = Koniuszy Jozef Kuſzelewſki = Oboź:
„Michał Pietraſzewſki = Strażn. Raf. Lands-
„berg = Krayczy Michał Rynwid Mickie-
„wicz = Budown: Antoni Gąbrewicz = Mo-
„ſtowniczy Michał Przyſiecki = Strukcz Fel:
„Iwaſzkiewicz = Reg: ziems: Tom: Omieciń-
„ſki, Tadeuſz Olechowicz = Reg: grod: Jo-
„zef Mickiewicz Jozef Korzeniewſki.

Sieradzkie Woiewództwo, herb noſi w polu czerwonym pół orła czarnego, a w złotym pół lwa czarnego w koronie złotey, także pół lwa z połową orła, grzbietami z ſobą ſię ſtykaią pod tąż koroną u obydwu języki wywieſzone.

Dzieli ſię to woiewództwo na powiaty, Sieradzki, Piotrkowſki, Radomſki, Szadkowſki. Dwóch poſłów z Sieradzkiego woie-

Digitized by Google

wództwa na seym, dwóch deputatow na try-
bunał koronny obiera. Prócz woiewody i
kasztelana Sieradzkich. Są Rozpirski i Spici-
mirski kasztel: Mikołay z Kalinowy herbu
Zaremba, pierwszy był woiewodą Sieradz-
kim w roku 1210. *Okols: tom III. fol: 322.*

Tegoż woiewództwa senatorowie teraz ży-
iący są: „Michał Walewski woiewoda Siera-
„dzki — *kasztelanowie, Sieradzki* Paweł Bier-
„nacki = *Rozpirski* Edward Garczyński = *Spi-*
„*cimirski* Adam Męciński = *Urzędnicy ziemscy i*
„*grodz: teraz żyiący:* Podkom: Tom Bierzyń-
„ski = Star: Staniſt: Kosowski = Chor: Ign:
„Suchecki i Stefan Walewski = *Sędz: ziems:*
„Staniſław Stawiski = Stoln: Ign: Tymowski
„= Podcz: Dyon: Budiszewski = Podsędek
„Stef: Walewski = Podſt: Jan Jabłkowski =
„Cześn: Gabr: Turski = Łowczy walen: Ko-
„bierzycki = Woyski Maciey Swięcicki =
„Pisarz ziemski Antoni Siemiątkowski = Mie-
„cznik Sewer: Tymieniecki = Woyski Mn.
„Maciey Krobanowski = Skarb: Karol Ty-
„mieniecki = *Sędz: grodz:* Mac: Krobanow-
„ski = Pisarz grodz: Jan Bielecki = Podw.
„Jozef Kokowski = Kom: gran: Jan Gołem-
„bowski- Walenty Zeromski, Michał Kobie-
„rzycki Woyc: Waliszewski, Ign: Supiński =
„Pis: gran: Jozef Skrzyński = Komor: ziems:
„Jan Krakowski, Bogum: Tarnowski = Burg:

Digitized by Google

„grodz: Michał Kosowski, Reg: ziem: And:
„Gołembowski Stanisław Jarociński = Regent
„grodz: Jozef Leśniewski, vice-reg: Ign. Ro-
„szkowski — Grodz: Stanisław Balicki. *Po-*
„*wiat i grod Piotrkowski.* Star: Jan Przyłu-
„ski kasztelan Brzeziński --- Chorąży Lu-
„dwik Walewsk i Michał Ostrowski --- Stol:
„Kazim. Biernacki --- Podcz: Tomasz Doma-
„niewski — Podstoli Antoni Ostrowski —
„Cześnik Franciszek Zaręba — Łowczy Jo-
„zef Siemiński --- Woyski Jan Rychłowski ---
„Miecz: Michał Biernacki s-- Woyski mniey:
„Franciszek Wzdulski --- Skarb: Hieronim Ła-
„szowski --- Podstar: Jan Miłoszewski --- *Sęd:*
„*gr:* Hyac: Siemiński --- Pis. gr: Jan Kan: Masz-
„kowski --- Podw. Iak: Walewski --- Burg: grod.
„Teod. Komornicki, Augus. Łopuszański —
„Subdel. Ignacy Roszkowski --- Reg. grodzki
„Mikołay Buczyński --- vice reg. grodz. Piotr
„Bielski, Teodor Gumkowski. *Powiat Szad-*
„*kowski*, Chorąży Andrzey Cielecki --- Stol.
„Xaw. Turski --- Podczaszy Piotr Łubieński ---
„Podstoli Ian Młoszewski --- Cześnik Franci-
„szek Stawiski --- Łowczy Konst. Milewski ---
„Woyski Hyac. Kosowski --- Miecz. Franci-
„szek Karśnicki --- woyski mniey Komorow-
„ski Skarb. Ian Krągowski --- Podwoiew. mi-
„chał Stawiski. *Powiat Radomski.* Chorąży
„Hyac. Siemiński --- Stolnik Alexan. Ostrow-

Digitized by Google

„ſki --- Podcz. Siemińſki --- Podſtoli Cielecki „--- Cześnik Staniſław Tymowſki --- Łowczy „Ian Komornicki --- Woyſki Franciſzek Zabi„cki --- Mieczn. Iozef Wężyk --- Woyſki mn. „Iozef Kaczkowſki --- Skarbn. Daniel Szpi„nek --- Podwoiew. Kazim. Otſinowſki.

Toż woiewództwo Sieradzkie ma przyłączoną do ſiebie ziemię Wieluńſką, która noſi za herb baranka z chorągiewką i z kielichem, w czerwonym polu. Tąż ziemia Wieluńſka w Wieluniu ſeymikuie, obiera dwóch poſłow na ſeym, dzieli ſię na dwa powiaty: Wieluńſki i Oſtrzeſzowſki, ma kaſztelana Wieluńſkiego, który teraz żyiący: „Ludwik „Karśnicki, i kaſztelana konar Siaradzkiego, „którym ieſt Maciey Zbijewſki. *Urzędnicy „ziemscy i grodzcy Ziemi Wieluńſkiey* teraz ży„cy. Podkom. Jakub Fryd. Pfarſki --- Staros. „Staniſław Męciński — Chorąży Mikołay Ta„czanowſki — Sędz: ziem: Kazim: Karſnicki— „Stol: Aug. Myſzkowſki—Podcz. Woyc. Bar„tochowſki — Podsędek Gabr. Suchecki — „Podſt. Jozef Wierzchleyſki — Cześn: Fel: „Niemoiewſki — Łowczy Hipp. Maſłowſki — „Pis: ziem: Ignacy Wyſławſki — Woyſki Ste„fan Trzcińſki — Miecz: Woyc: Pfarſki — „Woyſki mn. Andr: Bronikowſki — Skarbn. „Ignacy Wierzchleyſki — Sędz: grodz: Jan „Walewſki — Pis: grodz: Jan Topolſki —

Digitized by Google

„Podwoiew: Mak: Wielowieyſki — Komor:
„grancz: Teodor Krzycki Antoni, Milewſki,
„Szym: Zubicki — Komor: ziem: Alexan:
„Trepka, Antoni Suchecki — Burgr: grodz:
„Dam: Zygler — Regent ziemſki Ignacy Sko-
„rzewſki — Regent grodz: Walenty Moraw-
„ſki — Vice-reg: ziemſki Kasp: Helmicht —
„Grodz: Rafał Oyzrzanowſki — Suſc: Woyc:
„Nowomieyſki — *Powiat i grod Oſtrzeſzowſki:*
„Star: Franc: Stadnicki — Chor: Xaw: Wa-
„lewſki — Stolnik Jan Karſnicki — Podczaſzy
„Kazim. Myſzkoſkſki — Podſt: Franc: Swię-
„cicki — Cześnik Ignacy Szembek — Łow:
„Jozef Kal-Maſłowſki — Woyſki Antoni Ma-
„ſłowſki — Mieczn: Karol Węgierſki — Woy-
„ſki mniey. Kasp: Kempiſty — Skarbn: i
„Podſtar: Piotr Chodakowſki — Sędz: grodz:
„Maciey Wieruſz Kowalſki — Pis: grodz Wa-
„wrzeniec Wiewiorowſki — Podwoiew: Kle-
„mens Słucki — *Burgr: grodz:* Ignacy Krą-
„gowſki, Ignacy Więckowſki, Antoni Zocho-
„wſki — Reg: grodz: Antoni Rzechowſki —
„Vice-reg: ziem: Jan Korzenicki — Vice-reg:
„grodz: Maciey Skrzynecki — Suſcep: Jan
„Czapſki.

Łęczyckie Woiewództwo: noſi na chorą-
gwi pół lwa czerwonego, na białym polu, a
na czerwonym polu, pół orła białego tym
kształtem, iak woiewództwo Sieradzkie; ko-

Digitized by Google

rona złota, obydwie głowy tych zwierząt opaſuie, *Bielſki fol: 6. Gwagnin. Paproc. fol. 605.* kędy z Baſzkona dawnego hiſtoryka Polſkiego przywodzi, że za Boleſława Cbrobrego króla, z tego woiewództwa wychodziło ludzi rycerſkich, dwa tyſiące w pancerzach, a cztery tyſiące z tarczami. Dzieli ſię na trzy powiaty Łęczycki, Inowłodzki, Brzezińſki, Orłowſki, miaſta te co przednieyſze w tym woiewództwie rachuie *Gwagnin* Łęczycę, Orłow, Piątek, Brzeziny, Konarzew, Inowłodz: Biechow: Kaſztelanow krom Łęczyckiego, liczy trzech, Brzezińſkiego, Inowłodzkiego, i Konarſkiego: w Łęczycy ſeymikuie, z kąd dwóch na trybunał koronny deputatow, czterech na ſeym poſłow wyſyłaią. *Senatorowie tegoż woiewództwa „teraz żyiący*: woiewoda Łęczycki, Staniſł: „Gadomſki — Kaſztelan Tadeuſz Lipſki. *Ka- „ſztelanowie*: Brzezińſki Jan Przyłuſki — Ino- „włodzki — Antoni Koſsowſki — Konar Łę- „czycki Jan hrabia Tarnowſki — *Urzędnicy „ziemscy i grodz. teraz żyiący* Podkomorzy Jan „Stokowſki — Staroſta Maciey Łuſzczewſki — „Chorąży Tom. Turſki, Rupeſt: Dunin — Sę- „dzia ziemſki Paweł Mikorſki — Stol: Franc: „Mączyńſki — Podcz. Mikołay Stokowſki — „Podſęd. Jan Nep. Gaiewſki — Podſt. Wincen. „Bardzińſki — Cześn. Mar. Łobodzki — Łow:

Digitized by Google

„Onufry Wilkanowski — Woyski Władysław
„Wardęski — Pis: ziem: Jozef Garbowski —
„Mieczn. Walenty Grabski — Woyski mniey:
„Karol Jerzmanowski — Skarbn: Woyc: By-
„szewski — Podstar. Franciszek Jerzmanowski.
„Sędz. grodz. Paweł Kurdwanowski — Pis:
„grodz. Mar: Łobodzki — Podwoiew: Teod.
„Skrzyński — Kom. gran. Ian: Rakowiecki, Ign.
„i Antoni Ziemieccy, Antoni Grabski komor.
„ziem. Woyc. Stępowski, Woy. Kamieński, Jó-
„zef Kraśnicki, Szym. Puchalski — Burg. gr.
„Xaw. Dąbrowski, Paweł Stawowski — Sub-
„del. grodz. Stanisław Leśniewski, Stanisław
„Borowski, Antoni Łęckl, Szym: Grocholski,
„Antoni Zalewski, Sraniſław Bielicki, Nor-
„bert Zdziennicki. Reg. ziem. Tom. Byszc-
„wski = Reg. grodz. Jan Mikorski = Vice-
„reg. ziem: Franciszek Głoskowski = Vice-
„reg: grodz: Woyc. Byszewski = Susc. ziem:
„Antoni Pilchowski = Grodz. Kazim Płodzi-
„cki. = *Powiat Inowłodzki*: Chorąży Franc:
„Jerzmanowski = Stoln. Jan Krosnowski —
„Podczaszy Jozef Kosowski = Podst. Walen-
„ty Chobrzyński = Cześnik Tomasz Górski =
„Łowczy Woyc. Szczawiński = Woys Jozef
„Kosobudzki = Mieczn. Felix Zawisza =
„Woyski mniey. Kazim: Piwo = Skarbn. Ant:
„Szanowski = Podwoiew. Tomasz Dąmbro-
„wski. *Powiat Brzezinski.* Chorąży Tomasz

Digitized by Google

„Kosowski = Stoln. Stanisław Morzkowski =
„Podczaszy Jan Zieleniewski = Podst. Winc.
„Starzyński = Cześnik Hilary Zabokrzycki =
„Łowczy Jakub Trzciński = Woyski Staniſt.
„Kosowski = Mieczn. Walenty Bielicki =
„woys. mniey. Jan Kosobudzki = Skarbnik
„Ant. Karsnicki. = *Powiat Orłowski.* Chorąży
„Onufry Dąmbrowski = Stoln. Fauſt. Stoko-
„wski = Podczaszy Ignacy Szamowski =
„Podst: Andrzey Mikorski --- Cześn. Piotr
„Wilkszycki — Łowczy Adam Wodziński —
„Woyski Norbert Zdziennicki — Mieczn: Bo-
„naw. Łaźmiński — Woyski mniey. Ignacy Sto-
„kowski — Skarb. Michał Gąsiorowski.

Zmudzkie Starostwo: herb ma Pogonią zwyczayną Litewską na chorągwi biały, w polu czerwonym; *tak pisze Gwagnin fol. 30. w kronice Zmudzkiey i Inflantskiey.* Atoli *Bielski fol. 9. i Paproc. o herbach* na iedney stronie chorągwi, pogonią na drugiey niedźwiedzia czarnego, w biały obrozie, przedniemi nogami do góry wspiętego, w czerwonym polu, za własny herb temu Xięstwu przyznaie. Dawniey toż xięstwo swoich własnych udzielnych xiążąt miało; oczym *Stryikowski i Koiałowicz.* Wszakże potym do W. Xięstwa Litewskiego, inkorporowane, administrowali starostowie trybem Polskim, które imię że przez długi czas w tymże xięstwie zamieszkało,

dla

dla tego i na potym, lubo tak wielkie Xięstwo, nie woiewodztwa tytuł na sobie utrzymuie, ale staroſtwa Zmudzkiego, tak dalece, że staroſta Zmudzki między woiewodami sam ieden, i tak wyſoko w ſenat Polſki wchodzi, to mu mieysce na ſeymie Lubelſkim w roku 1569. to ieſt zaraz po Łęczyckich woiewodach zapiſano. Przedtym zaś z iakim inszym krzeſłem chodziło. Dwóch poſłow na ſeym obiera. Jednego tylko ma kaſztelana Zmudzkiego, którym ieſt „teraz żyiący Staniſław Tyſzkiewicz, ſtaro„ſtą zaś Xięstwa Zmudzkiego Antoni Giel„gud. *Urzędnicy ziemscy i grodz.* teraz żyią„cy: Cywunowie: *1mo.* Eyragolſki, Jan O„dachowſki. *2do.* Wielkich Dyrwian Tadeuſz „Białłozor. *3tio.* Małych Dyrwian Waleryan „Billewicz. *4to.* Retowſki Ludwik Gorſki, „*5to.* Użwentſki Antoni Gadon. *6to.* Poiur„ſki, Jozef Terebeſz. *7mo.* Twerſki Adam „Przeciſzewſki. *8vo.* Wincenty Przeciſzewſki, „*9no.* Berżańſki Leon Przeciſzewſki. *10.* Tę„dziagolſki Szym: Goniprowſki. *11.* Jozef „Sławoczyńſki. *12.* Ignacy Piłsudzki. *13.* „Goudyńſki Wiktor Jarud. *14.* Birżyniańſki „Michał Wołłowicz — Podkom. Jakub Na„gorſki, Podkomorzy Szawelſki Jan Burba — „Chorąży Ignacy Przeciſzewſki, Chorąży „Szawelſki Kaietan Nagurſki. *Sędziowie ziem.*

Digitized by Google

„ſcy Roſsienſcy: 1. Bened. Wołłowicz. 2. Fe-
„lic. Karpp. 3. Ign. Sylweſtrowicz. 4. Adam
„Ruppeyko, Piſarz ziem. Ign. Micewicz. *Sę-
„dziowie ziemſcy Szawelſcy*: 1. Ingnacy Szuk-
„ſzta. 2. Bartł. Mirſki. 3. Franc. Kownacki.
„4. Jan Iwanowicz — Piſ. ziem. Jan Białozor
„— Woys. Joz. Billewicz, woyſki Szawelſki
„Ant. xiąże Giedroyć — Stoln. Michał Miku-
„cki — Stolnik Telſzewſki Jozef Dobofzewicz
„— Podſt. Mat. Jeleńſki, Podſt. grodz. Ros-
„ſieński Kazim. Chlewiński. *Sędziowie grodz-
„cy*: 1. Tom. Hryniewicz. 2. Ign. Przeciſze-
„wski. 3 Kar. Janczewski — Piſarz. gr. Mi-
„chał Mikucki — Podſtar. grod. Szawelski Je-
„rzy Goyżewski — Sędz grod. Jerzy Dowiat,
„Jerzy Potkamer — Piſarz grod. Jak. Jeleński
„— Podcz. Tom. Hryniewicz — Cześn. Ign.
„Sławczyński — Horodn. Ign Ludkiewicz —
„Skarb. Kaiet. Broſzel — Łowc. Tad. Ordwid
„— Miecz. Ant. Piłſudzki — Koniu. Ant. Ja-
„gmin — Oboż. Jerzy Jucewicz — Straż. Jan
„Barba — Krayc. Stani. Dowgird — Moſtow.
„Antoni Węcławski — Piwnic. Jan Gobiat —
„Kuchm. Jan Swiderski — Budow. Piotr Prze-
„ciſzewski — Struko. Bened. Dyrda — Sta-
„nown. Domin. Stankiewicz — Regent ziem.
„Rosſień. Mat. Minmont, Stan. Szymkiewicz
„— Reg. ziem. Szawel. Ign. Dowiat. Fab. Mo-
„krzecki, Szym. Rudzki — Reg. grod. Roſień.

Digitized by Google

„Winc. Białozor, Dyonizy i Staniſł. Mikucky,
„Reg. grod. Szawel. Winc. Rymaſzowski.

Woiewództwo Brzeskie Kujawskie, herb ma pół orła białego i pół lwa czarnego, grzbiety ich do ſiebie obrócone, głowy ich pod iedną koroną na złotym polu. *Biels: fol: 6. Papr: o herb: fol: 608.* Tak Brzeſkie Kujawſkie, iako i Inowrocławſkie woiewództwa, iednąż kiedyś ziemią były, o czym ciż ſami wzwyż wſpomnieny Hiſtorycy świadczą, ale potym też ziemie na dwa woiewództwa podzielone Kujawſkie i Inowrocławſkie, czaſu którego to ſię ſtało, żaden z hiſtoryków nie naznacza, ile iednak z *Kromera lib: 13.* dochodzi *Paprocki*, ieſzcze w roku 1374. w kupie pod iednym woiewodą zoſtawały: bo Ziemomyſł Łokietków brat umieraiąc trzech ſynów zoſtawił, który gdy ſię dzielili powiatami tey ziemi, Przemyſławowi doſtał ſię Byggowſki, Leſzkowi Inowrocławſki, Kazimierzowi Gniewkowſki: ale ſię nie długo cieſzyli tą ſukceſſyą. Powiaty albowiem tey ziemi od różnych rozebrane iuż w Władyſława Opolſkiego, inż w Ziemowita xiążęcia Mazowieckiego, iuż w Krzyżackie ręce poſzły, aż ich Władyſław Jagiełło król Polſki, ſzczęśliwie odzyſkał, iedne koło roku 1396. drugie koło roku 1403. *o czym piſze Kromer lib: 15. i 16.* Ztąd dochodzę, że dopiero ko-

Digitized by Google

ło roku 1400. ta ziemia na Brzeſkie Kujawſkie i Inowrocławſkie woiewództwa przedzielona, ile że na liście tegoż króla miaſtu Lubelſkiemu danym w roku 1400. czytam Macieia z *Radolina* woiewodę Inowrocławſkiego, i w roku 1413. przywiley Horodelſki, u Łaſkiego w ſtatucie podpiſali *inter præſentes* Maciey z Łabiſzyna woiewoda Brzeſki i Januſz z Kościelca woiewoda Gniewkowſki, bo tak przedtym Inowrocławſkich tytułowano, kiedy zaś iednego tylko woiewodę ta ziemia miała, Kujawſkim ſię piſywał, iako czytam w roku 1222. na Erekcyi katedry Chełmińſkiey, i w roku 1228. na liście Konrada xiążęcia Mazowieckiego, *u Prætor: lib: 2. cap: 4.* Dzieli ſię na powiaty Brzeſki Kujawſki, Radzieiowſki, Przedecki, Kowalſki i Kruſzwicki, prócz woiewody Brzeſkiego Kujawſkiego, rachuie ſię kaſztelanów: Brzeſkiego Kujawſkiego, Kruſzwickiego, Kowalſkiego Miaſta te przednieyſze w ſobie zamyka, Brześć, Radzieiów, Kruſzwice, Kowal. Tak Brzeſkiemu woiewództwu iako i Inowrocławſkiemu Konſtytucya koronna 1510. za Zygmunta 1go pozwoliła ſpołem w Radzieiowie ſeymikować, kędy dwóch deputatów na trybunał koronny, czterech na ſeym poſłów obierać zwykli. Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący: Woiewoda Brzeſki Kujawſki Stan. Dąmb-

Digitized by Google

ſki, Kaſztelanowie: Brzeſki Kujawſki Dyonizy Mniewſki — Kruświcki Kazim. Bogatko — Kowalſki Ant. Bieſiekierſki — Przemęcki Ad. Kwilecki. *Urzędnicy ziemſcy i grodzcy województwa Brzeſkiego Kujawſkiego teraz żyjący:* „Podkom. Stan. Dąmbſki — Starosta Alexan. „Moſzczeńſki — Chorąży Ant. Wodzińſki — „Sędz. ziem. Kazim. Zakrzewſki — Stol. Ign. „Sokołowſki — Podcz. Adam Słubicki — Pod„ſędek Jan Paw. Wodzyńſki — Podſt. Melch. „Malczewſki — Cześ. Mac. Rybińſki — Łow. „Ludw. Zakrzewſki — Woys. Piotr Skarbek „— Piſarz ziem. Ign. Rudzińſki — Miecz. Stef. „Cieńſki — Woyski mn. Franc. Rudnicki — „Skarb. Mac. Morzycki — Podſt. i ſędz. grod. „Jozef Pogonowſki — Piſarz grod. Mac. Mo„rzycki — Podwoiew. Jan Wolſki — Komorn. „gran. Gabr. Gzowſki — Komorn. ziem. Ign. „Zakrzewſki, Ign. Brzeſki, Ant. Koſińſki, Ign. „Rudnicki — Burgr. grod. Mat. Woykowſki — „Reg. ziem. Jozef Bądkowſki — Regent grod. „Kuiawſki Jarofzewſki — Vice reg. ziem. Joz. „Ceterſki — Vice reg. grod. Teod. Zgliczyń„ſki. *Powiat Radzieiowſki:* Star. Ign. Zakrze„wſki kaſztel. Bydgoſki — Chorą. Piotr Mo„rzycki — Stoln. Joz. Trzebuchowſki — Pod„czafzy Pant. Karſki — Podſt. Stef. Moſzczeń„ſki — Cześ. Łuk. Oſniałowſki — Łow. Ildef. „Gąſiorowſki — Woys. Joz. Cieńſki — Miecz.

Digitized by Google

„Jan Nep. Staniſławſki — Woys. mn. Jan Wol-
„ſki — Skarb. Andr. Mniewſki — Podſt. Jozef
„Koſzkowſki — Sędz. grod. Jan Zakrzewſki —
„Piſarz grod. Ant. Boguſławſki — Burgr grod.
„Ant. Wolſki — Reg. grod Flor. Ubyſz —
„Vice reg. Bartł. Kjerzkowſki. *Powiat i grod*
„*Przedecki:* Star. Jak. Kretkowſki — Chorą-
„Bonaw. Raczyńſki — Stoln. Mich. Kiełcze-
„wſki — Podcz. Flor. Bardziński — Podſt. Fran.
„Maiewſki — Cześn. Marc. Rybińſki — Łow.
„Egid. Szadkowſki — Woys. Jan Jaroſzewſki
„— Miecz. Piotr Trzebuchowſki — Woys. mn.
„Fran. Borucki — Skarbn. Maximil. Pomorſki
„— Podſt. i ſędz. grod. Mich. Kiełczewſki —
„Piſarz grod. Jan Wardęſki — Burgr. grodzcy
„Ign. Joz. i Mat. Ujazdowſcy, Fran. Grembe-
„cki — Reg. grod. Jan Nep. Koſińſki — Vice
„reg Mat. Ujazdowſki — Suſcep: Grembecki.
„*Powiat i grod Kowalſki:* Staro. Mich. Soko-
„łowſki — Chorą. Teod. Sokołowſki — Stol.
„Łuk. Dzięcielſki — Podcz. Daniel Słubicki —
„Podſt. Xaw. Dąmbſki — Cześn. Walen. Mo-
„ſzczeńſki — Łowc. Norb. Racięcki — Woys.
„Tom. Ziemięcki — Mieczn. Bolewſki — Woy-
„ſki mn. Kaiet. Słubicki — Skarb. Fel. Rudni-
„cki — Piſarz grod. Woyc. Domaradzki — Re-
„gent grod. Max. Pomorſki — Vice reg. Jozef
„Petrykowſki — Suſcept: Kłobuchowſki. *Po-*
wiat Kruſwicki pod panowaniem króla Pruſkiego,

Digitized by Google

„Star. Tad. Trzciński — Stoln. Jozef Sokoło-
„wſki — Podcz. Mac. Lubowiecki — Podſt.
„Ign. Brzeſki — Cześn. Ant. Dąbſki — Łow.
„Ant. Bieſiekierſki — Woys. Tom. Brzeſki —
„Miecz. Ign. Polichnowſki — Woys. mn. Ign.
„Tańſki — Skarb. Ign. Racięſki.

Woiewództwo Kijowskie ma za herb anioła białego w czerwonym polu. *Paproc: fol: 718. Gwagn:* w kronice Ruſkiey *fol: 24.* powiada, że chorągiew iego zielona o dwu nogach w polu czerwonym, z iedney ſtrony pogonia Litewſka, z drugiey ſtrony niedźwiedziem czarnym w polu białym naznaczona, atoli co ſię tycze pogoni pomylił ſię *Gwagnin, Bielſki zaś fol: 9.* krom anioła z iedney ſtrony chorągwi, który w iedney ręce miecz goły, nadół końcem ſpuſzczony, w drugiey pochwy trzyma: na drugiey ſtronie przywłaſzcza niedźwiedzia w białym polu, u którego noga lewa przednia trochę do góry podnieſiona.

Kijów kiedyś ſtolica iedynowładzców i xiążąt Ruſkich, luboć potym za odmianą ſzczęścia, gdy go ſobie po różnych rewolucyach. W. xiążęta Lit. mocą podbili, im hołdować począł. Oſtatnie z xiążąt Lit: xiąże Kijowſkie, Symon Olelkowicz, umieraiąc w roku 1471. wprawdzieć zoſtawił ſukceſſorów tego xięſtwa ſyna i corkę niedoroſłe: i Kazi-

Digitized by Google

mierzowi królowi, przez posły swoie ich zalecał, postawszy mu za upominek konia i łuk, których używał w różnych okazyach przeciwko Tatarom fortunnie ich gromiąc: przecięż król Kazimierz za radą panów Litewskich, xięstwo Kijowskie w powiat przerobił, i zaraz Marcina Gastolda, za starostę czyli raczey woiewodę Kiiowianom przełożył: którego wprawdzieć z razu przyiąć niechcieli ziemianie Kijowscy: atoli widząc nieprzełamanego w swym przedsięwzięciu Kazimierza króla, uspokoili się. Od tego tedy czasu woiewództwo Kijowskie swoy początek wzięło. *Cromer lib: 22. Koial: par: 2.* Mieysce potym w senacie Polskim woiewodom Kijowskim, dopiero naznaczone, na seymie Lubelskim 1569. roku, co potwierdza list Zygmunta Augusta *w tymże roku 6ta Junii* dany, kędy też przyznaie ten król, że Kiiowska prowincya, ieszcze za pierwszych królów w Polszcze, do tego królestwa była przyłączona, to męstwem i szablą polską zawoiowana, to przez dobrowolne poddanie się iey, to przez spadki niektórych xiążąt, którzy się nią byli podzielili, co znać z wielu przywileiów koronnych *in archivo regni* złożonych, dopiero się pierwszy Władysław Jagiełło król Polski do wielkiego xięstwa Litewskiego przyciągnął, lubo się o to Polacy nie raz z Litwą

nmawia-

upawiali, i prawa swego do niey upominali. Przecież ieszcze i potym do prowincyi Litewskiey to województwo należało, aż w roku 1579. do laski i prowincyi Małopolskiey przyłączone. Wprawdzie naywiększa część iego i z samym miastem stołecznym od carów Moskiewskich zawoiowana, onymże hołduie, atoli do tychże czas biskupów Kijowskich, woiewodów, kasztelanów i inszych urzędników ziemskich, słusznie sobie Polska przywłaszcza. Dzieli się na trzy powiaty: Kijowski, Zytomirski i Owrucki. Deputatów dwóch na trybunał koronny, posłów zaś na seym czterech obiera, konstyt. 1659. rycerstwu tego województwa przyznała, że im król choćby żadney possessyi w którymkolwiek czy koronnym, czy litewskim województwie nie mieli, może urzędy i wakanse tego województwa konferować, byle tylko katolikami byli. Senatorów tego województwa 4., woiewoda, kasztelanowie Kijowski, Zytomirski i Owrucki. Zyiące teraz są: Woiewoda Kijowski Prot Potocki, kasztelan Kijowski Jozef xże Lubomirski, kasst. Zytomirski Stan. Prusznowski, kasst. Owrucki Ant. Rybiński. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy:* „Podkomorzy Jozef Bierzyński — Staro: woi„woda — Chorą. Jan Hański — Sędz. ziem. „Hilary Choiewski — Stoln. Walen. Burzyński

Digitized by Google

„— Podcz. Woyc. Pruſzyński — Podſę. Ant.
„Wieczwiński — Podſt. Paw. Sobański — Cze-
„śnik Stef. Wroblewſki — Łow. Tom. Lincze-
„wſki — Woyſki Stan. Buſzczyński — Piſarz
„ziem. Teod. Paſzkowſki — Miecz. Ant. Gi-
„życki — Woys. mn. Medard Potocki — Skar-
„bnik Dom. Pruſzyński — Horodn. Stan. Czay-
„kowſki — Podwoi. ſądo. Ign. Choiewſki —
„Sędz. grod. Ign. Iwanowſki — Piſ. grod. Mi-
„kołay Zielonka — Sędz. kommis. pogranicz.
„Ign. Trypolſki — Stol. Owrucki Szym. Mile-
„wſki — Komorn. gran. Lud. Horkowſki, Eli.
„Baranowſki, Marc. Bukar — Komorn. ziem.
„Franc. Goſzczycki, Mich. Kamińſki, Alexan.
„Piotrowſki, Ant. Podhorſki — Vice reg. ſąd.
„Teod. Dunaiewſki, Stan. Kirkur, Jozef Bere-
„zowſki — Ludw. Beynarowicz, Grzeg. Jan-
„kowſki, Kazim. Wierciński — Burgr. pogran.
„Woyc. Berezowski — Reg. ziem. Jakub Ka-
„leński — Reg. pogran. Paw. Sochacki — Reg.
„grod. ſuſcep. Stan. Pruſzyński, Jan Gruſzecki
„— Namieſtnik ziem. Kaiet. Borowski, Jan
„Nepom. Zwoliński — Vice reg. ziem. Jakub
„Mieczkowski, Alex. Dydziński — Archiw.
„ziem. Grzeg. Kaleński, grodzki Jan Hodako-
„wski — Inſtig. ziem. Hil. Stępkowski, grodz-
„ki Mac. Sokoł. *Powiat Zytomirſſii*: Podkom.
„Maxym. Potocki — Staro. Kaiet. Jliński —
„Chor. Mikoł. Zalewski — Sędz. ziem. Adam

Digitized by Google

„Bukar — Stolnik Lud. Horkowski — Podcz.
„Jan Boreyko — Podsęd. Julian Moczulski —
„Podsto. Joz. Niezwoiewski — Cześn. Antoni
„Omieciński — Łowc: Jozef Zawadyński —
„Woyski Stan: Michałowski — Pis: ziem: Jan
„Zalewski — Miecz: Ign: Skrzyński — Woys:
„mn: Ant: Konopacki — Skarbn: Krzys: Czay-
„kowski — Horodn: Jan Małachowski — Pod-
„star: Jozef Morzkowski — Sędz: grod Andr:
„Dubrawski — Pis: grod: Mikoł: Kaleński —
„Komor: gran: Stan: Michałowski, Marc: Mi-
„lewski, Kazim: Dachowski — Komor: ziem:
„Jak: Czerwiński, Jan Nep: Trypolski, Xaw:
„Baranowski, Szym: Jakubowski — Vice reg:
„sąd: Kazim: Fiedorowicz, Ign: Duszyński,
„Ant: Izbicki, Aloy: Kamieński, Piotr Ko-
„cieński, Ign: Dobiecki, Jul: Piątkowski —
„Burgr: grod: Hier: Łazarski — Regent ziem:
„Wikt: Zalewski — Reg: grod: susceptor: Morz-
„kowski, Mich: Bernacki, Gorzkowski — Vice
„reg: ziem: Piotr Wąchowski — Archiw: ziem:
„Winc: Łuniewski — Grod: Mik: Deszkowski —
„Instyg: ziem. Felix Rychliński — Grod: Onu-
„fry Sadowski. *Powiat Owrucki*: Podk: Tad:
„Niemirycz — Star: Jan Stecki chorąż wielki
„koronny — Chor: Kaz: Rościszewski — Sęd:
„ziem: Mich: Pawsza — Stoln: Ign: Trypolski
„— Podcz: Felix Potocki — Podsę: Ant: Ba-
„czyński — Podst: Jozef Peszyński — Cześn:

Digitized by Google

„Łuk: Malinowski — Łowc: Ign: Choiecki —
„Woys: Mich: Głębocki — Pis: ziem: Szymon
„Grzybiński — Miecz: Szym: Jakubowski —
„Woys: mn: Jan Nep: Trypolski — Skarb: Ign:
„Malinowski — Horodn: Antoni Gnatowski —
„Podstar: Stan: Kost: Hulewicz — Sędz: grod:
„Ant: Trypolski — Pis: grod: Jan Nepom: Ol-
„szewski — Komorn: gran: Mik: Baykowski,
„Woyc: Drożowski — Felix Wigura — Komor:
„ziem: Ant: Gałecki, Atanazy Wychowski —
„Vice reg: sąd: Grzeg: Białocki, Franc: Ziół-
„kowski — Piotr Czerniechowski, Ign: Staszc-
„kiewicz, Stan: Halewicz — Burgr: grod: Be-
„ned: Szawłowski — Reg: Ziem: Ant: Omie-
„ciński — Reg: grod: Ludw: Trzeciak — Na-
„mieść: ziem: Dan: Sokołowski, Wincen: Rap-
„sztyński, Joz: Waszkowski, Jak: Bolsunowski
„— Grod: Mikoł: Rużycki, Aloy: Potemski,
„Fran: Wąż — Vice reg: ziem: Jozef Ziołko-
„wski, Andr: Wychowski, Ign: Zalewski —
„Franc: Trzeciak, Tom: Rybczyński — Grod:
„Piotr Stecki, Andr: Goski, Baz: Dzięcioło-
„wski — Archiw: ziem: Stef: Haiewski, Dom:
„Kościuszko — Grod: Jak: Bech, Jan Juszcza-
„cki, Jakub Tyszecki, Ant: Stankiewicz —
„Insttyg: ziem: Tom: Haiewski — Inst: grodz:
„Jan Niżewski.

Województwo Inowrocławskie używa tegoż herbu co i województwo Brzeskie Ku-

Digitized by Google

ſawſkie: to ieſt pół orła białego i pół lwa czarnego grzbiety ich do ſiebie obrócone, głowy ich pod iedną koroną na złotym polu. *Papr: o herbach fol: 608.*

Toż woiewództwo od woiewództwa Brzeſkiego Kujawſkiego oddzielone zoſtało w roku 1400. iako twierdzi lift Władyſława Jagiełła króla miaſtu Lubelſkiemu 1403. dany i miaſtu Krakowſkiemu, na którym piſał ſię Maciey z Radlina herbu Leſzczyc woiewoda Inowrocławſki. Dzieli ſię na powiaty Inowrocławſki i Bydgowſki, obiera deputata iednego na trybunał, i dwóch poſłów na ſeym. Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący ſą: Woiewoda Inowrocławſki Piotr Siemińſki, kaſztel: Inowrocławſki Jan Chryzoſt: Dąmbſki, kaſztel: Bydgowſki Ignacy Zakrzewſki. *Urzędnicy ziemſcy i grodzcy teraz żyiący: w części pod panowaniem króla Pruſkiego:* „Podkom: Antoni Miroſławſki — Star: Kazim: „Sokołowſki — Chorąży Ludw: Madaliński — „Sędz: ziem: Jozef Sokołowſki — Stoln: Kai: „Umińſki — Podcz: Ant: Miroſławſki — Pod„ſęd: Jan Paruſzewſki — Podſt: Jozef Kraie„wſki — Cześn: Andrz: Zakrzewſki — Woys: „Paw: Wolſki — Piſarz ziem: Bonaw: Marko„wſki — Miecz: Andrz: Słubicki — Skarbnik „Stan: Choynacki — Podſtar: Mac: Lubowie„cki — Sędz: grod: Ign: Trzebuchowſki — Pi-

Digitized by Google

„ſarz grod: Ign: Kamińſki — Podwoi: Jakub „Wolſki — Komorn. gran: Jan Nep: Milewſki „Komorn: ziem: Ign: Łęzki, Alexan: Wolſki, „Dom: Zboińſki — Reg: ziem: Jan Popowſki „— Reg: grod: Witowſki — Vice reg: Stefan „Sulkowſki. *Powiat Bydgowſki pod panowa-* „*niem króla Pruſkiego:* Staroſta Jozef Wolſki— „Chorą: Urban Gliński — Stolnik Mich: Mie„rzyńſki — Podcz: Teofil Sikorſki — Podſt: „Jozef Karſki — Cześnik Kazim: Gzowſki — „Łow: Ludw: Dąmbrowſki — Woyſki Antoni „Rudnicki — Miecz: Woyc: Koſińſki — Woys: „mn: Fran: Tokarſki — Skarb: Jan Fran: Bur„dziński.

Ziemia Dobrzynska należąca do woiewództwa Inowrocławſkiego, ma ſwoy herb takowy: Głowa człowieka ſędziwego w czerwonym polu, u którey pod ſamą brodą ſpodem iedna korona, a druga na iey głowie, z którey dwa bawole rogi w górę wychodzą.

Dzieli ſię na powiaty Lipińſki i Rypińſki, ma taż ziemia trzech kaſztelanów. Dobrzyńſkiego, Rypińſkiego i Słońſkiego. Grod w Bobrownikach nad Wiſłą; w Lipnie ſeymikokować zwykła, kędy iednego deputata na trybunał koronny, dwóch poſłów na ſeym obiera. Kaſztelanowie żyiący teraz ſą: Dobrzyńſki Michał Junoſza Podoſki, Rypińſki Ludw: Zieliński, Słońſki Kaietan Sierakowſki.

Digitized by Google

Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący: „Pod-
„komorzy Adam Sumiński — Star. grod. Bo-
„browniçki Jan Ośniałowski — Chorą. Jozef
„Nałęcz — Sędz. ziem. Damazy Mioduski —
„Stoln. Tom. Chełmicki — Podcz. Ignacy Mu-
„rzynowski — Posęd. Joz. Chełmicki — Podst.
„Łuk. Piotrowski — Cześn. Bonaw. Paprocki
„— Łow. Paweł Paprocki — Woyski Franc.
„Machczyński — Pisarz ziem. Jozef Kozie-
„brodzki — Miecz. Jak. Chełmicki — Woyski
„mn. Stan. Kuczkowski — Skarbn. Tom. Ko-
„ziebrodzki — Zupnik Mikoł. Sumiński —
„Podstar. Bobrownicki Jozef Nałęcz — Sędz.
„grod. Stan. Wyczałkowski — Pis. grod. Mel-
„chior Chlebowski — Podwoi. Ign. Strachocki
„Komor. gran. Jan Orłowski, Antoni Myszako-
„wski, Ludw. Borzewski — Komorn. ziemski
„Woyc. Kolczyński, Fran. Machczyński, Ign.
„Płąskowski, Jak. Straszewski, Woyc. Bro-
„chocki — Burgr. grod. Jak. Ligowski, Jozef
„Gronwald, Piotr Kazicki, Jozef Suchorski —
„Reg. ziem. Jan Mazowiecki — Regent grod.
„Bobrownicki Tom. Wyczałkowski — Vice
„reg. ziem. Franc. Retwiński — Grodzki Ign.
„Łempicki — Suscep. Ign. Suchorski, Wład.
„Chełmicki, Błażey Łukowski — Archiw. Fran.
„Retwiński. *Powiat Rypiński:* Chorą. Jozef
„Ośniałowski — Stoln. Ant. Nałęcz — Podcz.
„Jan Kuczkowski — Podsto. Andrz. Zboiński

Digitized by Google

„— Cześn. Mich. Czarnowski — Łow. Bened. „Trzciński — Woyski Raymund Rościszewski „— Miecz. Staniſł. Chełmski — Woyski mn. „Roch Nałęcz — Skarbn. Mich. Murzynowski.

Woiewodztwo Ruskie całe pod panowaniem Ceſarſkim prócz ziemi Chełmſkiey, herb tego woiewództwa lew złoty w koronie złotey w polu błękitnym *Biel: fol: 7. Papr:* o herbach przydaie na bronie złotey, czyli iako inni chcą wſpinaiący ſię przedniemi łapami lew na ſkałę.

Kromer libro 12. piſze, iż Kazimierz wielki Ruś przez ſię podbitą na powiaty podzielił w roku 1342. w których woiewodów, kaſztelanów, ſtaroſtów, ſędziów, i innych urzędników obyczaiem Polſkim przełożył, i iednymże prawem z Polakami Ruſi ſzczycić ſię pozwolił, co dowodzi liſt Władyſława króla Węgierſkiego i Polſkiego dany miaſtu Lwowſkiemu w roku 1372. na którym *inter præſentes* Piotr Samprech woiewoda Przemyſlſki podpiſał ſię. Tego iednak ani Kromer, ani żaden z hiſtoryków naſzych nie wyraził, którym powiatom iakie dygnitarſtwa nadane w ten czas, to ieſt: czy ziemia Lwowſka, albo Halicka miały ſwoich właſnych pod tymże imieniem woiewodów Lwowſkich, Halickich, tak iako Przemyſlſka. To tylko pewna, iż w roku 1434. w ten czas kiedy *iako Kromer piſze*

Digitized by Google

lib: 21. Władysław król nowo koronowany, Ruś we wszystkich wolnościach z rycerstwem Polskim porównał, bo wkrótce potym, to iest we dwie lecie, gdy pokoy Brzeski podpisywali Polacy, iako ma Łaskiego statut *fol:* 140. i Ruscy senatorowie iuż się między niemi znaydowali, to iest Mężyk z Dąmbrowy woiewoda Ruski, Hryczko Kierdołowicz kasztelan Lwowski, Michał Buczacki herbu *Abdank* kasztelan Halicki, Piotr z Smolice kasztelan Sanocki, Mikołay z Wisznica herbu *Srzeniawa* kasztelan Przemyślski. Y nawet woiewodom Ruskim, zaraz w tymże roku to mieysce w senacie naznaczone było, iak tenże statut Łaskiego świadczy *fol:* 129. iż Piotr Odrowąż woiewoda Ruski w roku 1438. zaraz się podpisał po Inowrocławskim woiewodzie. Dzieliło się to woiewództwo na sześć ziem: Lwowską, Przemyślską, Sanocką, Halicką, Chełmską i Zydaczewską. A lubo te ziemie prócz Hełmskiey są teraz pod panowaniem Cesarskim, iednak znayduiących się senatorów i urzędników onychże umieszczam, a naypierw woiewoda Ruski Jan Kicki. Kasztelanowie: Lwowski Kaiet: xiąże Czertwertyński, Przemyślski Antoni Stan: xiąże Czertwertyński, Halicki Antoni Lipiński, Sanocki Fran: Markowski. *Urzędnicy ziemi Lwowskiey pod panowaniem Cesarskim:* „Podkomorzy Mar-

Digitized by Google

„cin Odrowąż Pieniążek — Chorą. Franc. Za-
„wadzki — Stoln. Antoni Arciszewski — Pod-
„czaszy Ludw. Sliwiński — Podst. Dom. Bła-
„zowski — Cześnik Tom. de Tylli — Łowczy
„Ant. Dobrostawski — Woyski Jan Drohoię-
„wski — Miecznik Fel. Szabański — Woyski
„mn. Fel. Oborski — Skarbnik Tad. Rudnicki.
„*Powiat Zydaczewski:* Staro. Kazim. Rzewuski
„pisarz polny koronny — Chorą. Tom. Szum-
„lański — Stoln. Dom. Bukowski — Podczaszy
„Kazim. Jasiński — Podst. Jan Łoś — Cześnik
„Dom. Mogilnicki — Łowc. Jozef Szubrański
„— Woyski Ludwik Pruszyński — Miecznik
„Rafał Czechowicz — Woys. mn. Stan. Łabę-
„cki — Skarbnik Ignacy Łoś. *Ziemia Prze-*
„*myślska:* Podkom. Alexan. Morski — Chorą.
„Woyciech Horodyski — Stolnik Jan Łącki —
„Podcz. Xaw. Tęgoborski — Podst. Alex. Ry-
„tarowski — Cześnik Tomasz Michałowski —
„Łowc. Mikołay Borzymowski — Woyski Jan
„Lubieniecki — Miecznik Ign. Łaszewski —
„Woyski mn. Woyc. Szeptycki — Skarb. Piotr
„Stawski. *Ziemia Sanocka:* Podkom. Maciey
„Wągrowski — Star. Jozef Mniszech chorąży
„wielki koron. — Chorąży Stan. Jankowski —
„Stolnik Ign. Mańkowski — Podcz. Jozef Łą-
„czkowski — Podsto. Adam Urbański — Cze-
„śnik Tad. Kurowski — Łowczy Jozef Konop-
„ka — Woyski Stan. Humicki — Miecz. Gabr.

Digitized by Google

„Danowski — Woyski mn. Tomasz Pełka —
„Skarbnik Maciey Choynacki. *Ziemia Ha-*
„*licka:* Podkomorzy Bonawent. Winkler —
„Starosta Jozef Potocki — Chorąży Michał
„Godlewski — Stolnik Franc. Sebastyanowicz
„— Podcz. Jan Rudecki — Podst. Andrz. Du-
„naiewski — Cześnik Antoni Kakowski —
„Łowczy Felix Stawuszewski — Woys. Wit.
„Romanowski — Miecznik Tom. Niewęgło-
„wski — Woyski mn. Jan Pilawski — Skarbn.
„Antoni Goździeiewski. *Powiat Trembowol-*
„*ski:* Starosta Woyc. Pieńkowski — Chorąży
„Marcin Szawłowski — Stolnik Aloyzy Ba-
„worowski — Podcz. Maciey Uaicki — Pod-
„stoli Jakub Truszkowski — Cześnik Michał
„Janczyński — Łowczy Jozef Dulski — Woy-
„ski Wincenty Kamieński — Miecznik Jozef
„Ratowski — Woyski mn. Jan Jastrzębski —
„Skarbnik Jan Brzeziński. *Powiat Kołomyjski:*
„Starosta Wincenty Bekierski — Chorąży Jo-
„zef Rożniecki — Stolnik Karol Sarnecki —
„Podczaszy Antoni Witosławski — Podstoli
„Stanisław Dzierzkowski — Cześnik Tadeusz
„Skrzetuski — Łowczy Antoni Obniński —
„Woyski Ludwik Skarbek — Miecznik Anto-
„ni Kunaszewski — Woyski mnieyszy Jozef
„Przybysławski — Skarbnik Jerzy Goleio-
„wski.

Digitized by Google

Ziemia Chełmska. Herb ma takowy, niedźwiedź biały między trzema drzewami, w polu zielonym.

W Chełmie seymikować zwykła i z tamtąd dwóch posłow na seym, iednego deputata na trybunał wysyła. Ma przytym powiat i grod Krasnostawski: Senatora iednego kasztelana, którym teraz iest żyiący Woyciech Poletyło. *Urzędnicy ziemscy i grodz:* „Podkomorzy Franciszek Kunicki — Staro„sta Antoni Węgleński — Chorąży Onufry „Węgleński — Sędz. Jakub Rzewuski — Stol: „Jozef Kalasanty Swirski — Podczaszy Ma„ciey Ciemniewski — Podsęd. Jozef Were„szczyński — Podstar: Wacław Boniecki — „Cześnik Jozef Nowicki — Łowczy Ignacy „Rulikowski — Woyski Ignacy Skompski — „Pisarz Antoni Gałęzowski — Mieczn Wa„lenty Suchodolski — Woyski mniey. Krzys. „Dłużewski — Skarbn. Felix Wereszczyński — „Podstar. Ignacy Szorc. Sędzia grodz. Kar: „Węgleński — Pis grodz. Jan Piasecki — Ko„mor. gran. Franciszek Węgleński, Teodozy „Horecki — Komor ziems. Michał Węgleń„ski — Andrzey Kaznowski — Vice-regent „sądowy, Michał Węgleński, Jozef Were„szczyński, Szym: Kamieniecki — Regent „ziem. Ignacy Gałęzowski — Regent grodz. „Alexander Dąmbrowski — *Powiat i grod*

Digitized by Google

„*Kraſnoſtawſki*, Staroſta Auguſt Kicki — Cho-
„rąży Jozef Dydyński — Stolnik Karol Wę-
„gleński — Podczaſzy Felix Nowicki — Pod-
„ſtar. Andrzey Wyſzyński — Cześnik Mar-
„cyan Grotkowsci — Łowczy Franciſz. Li-
„niewski — Woyski Ignacy Kuczewski — Mie-
„czn. Jozef Szlubowski — Woyski mnieyſzy
„Antoni Bliziński — Skarbn. Tomaſz Ru-
„tkowſki — Podſtaroſta Franc. Grabowſki —
„Sędz. grodz. Marcin Grotkowſki — Pisarz
„grodz. Karol Dobiecki — Vice-reg. ſądowy
„Tomasz Paschalſki — regent grodz. Jan
„Dmochowſki — Susc. grodz. Jan Sokulſki.

Wołyńskie woiewództwo. Herb iego ieſt, ſam krzyż biały w czerwonym polu, iako *pisze Bielſki fol. 9. Paproc.* o herbach fol. 717. konſtytucya iednak 1589. roku fol. 540. do krzyża orła mu Polſkiego przydała.

Jeszcze Władyſław III. król Polſki w roku 1434. Wołyńską ſzlachtę z koronnym rycerſtwem porównał, co potym i Stefan Batory król na koronacyi ſwoiey w roku 1576. aprobował. Z tego poznać, iako i z dyploma Zygmunta Auguſta króla w roku 1569. dnia 26. maia na ſeymie Lubelſkim danym, że Wołyńska prowincya dawnieyſzych ieſzcze czasów przed Jagiełłem królem, zupełnym prawem do korony należała, czego toż dyploma popiera, tak liſtami różnych

królow Polskich, iako i inszemi muniimentami, osobiwie iednak przywileiem Zygmunta, wielkiego xiążęcia Litewskiego. Dopiero Kazimierz Jagiellonowicz król Polski, lubo się oto stany koronne zastawiały, Wołyń od króleſtwa Polskiego oderwawszy do xięſtwa go Litewskiego inkorporował, przysięgą wierności Wołyńskie rycerſtwo obowiązawszy, zawsze iednak z Litwą nowe zatargi o ziemię Wołyńską w Polszcze zachodziły, gdy i ci ią sobie przywłaszczali, i tamci pretensye sobie do niey rościli, dla tego dopiero przy unii W. X. Lit. 1569. roku Wołyń zupełnie do korony Polskiey przyłączony zwyczaiem pospolitym woiewodów i kasztelanow i inszych urzędników ziemskich liczyć począł. Przedtym zaś tylko marszałkowie dożywotni bywali w tey ziemi, trybem Litewskim, iakom czytał na wielu mieyscach, Konstantego xiążęcia Ostrogskiego woiewodę Trockiego, a oraz i marszałka Wołyńskiego. Podskarbich także ziemskich u nich urząd kwitnął, iako i w metryce Wołyńskiey 1525. czytałem Bohusza, potwierdził im w tymże dyploma tenże krol August wszystkie przywileie, czy to od królow Polskich, czy xiążąt Litewskich nadane, tranzakcye wszystkie tak ziemskie, iako i grodowe, żeby ięzykiem Ruskim pisa-

Digitized by Google

no pozwolił, i wiele inszych przywileiow nadał, które wolno w tymże dyploma przeczytać.

Dzieli się to woiewództwo na trzy powiaty: Łucki, Włodzimirski i Krzemieniecki, więc kiedy seymiki gospodarskie, albo przed seymowe następuią w Łucku się odprawować powinny, kędy też sześciu posłow na seym obieraią, deputackie seymiki, każdy powiat u siebie składa, i lubo konstytucya seymowa roku 1589. sześciu deputatow, z całego woiewództwa, dwóch z każdego powiatu, obierać im pozwoliła, atoli świeża 1726. korrektura trybunału tę liczbę do trzech zmnieyszyła. Toż woiewództwo ma dwóch senatorow świeckich, to iest woiewodę, którym teraz iest żyiący xiąże Sanguszko — i kasztelana Wołyńskiego, którym iest Franc. Młocki — *Urzędnicy ziemscy z grodu*: teraz żyiący: Chorąży Antoni Sobolewski — Stoln: Jozef Ledochowski — Podczaszy Ignacy Podhorodecki — Łowczy Antoni Dąmbrowski — Podstar: Stanisław Zagorski — Cześnik Filip Radzymiński — Woys: Maurycy Podhorodeński — Mieczn: Kanut Malinski — Woys: mniey: Felix Hulewicz — Skarbn: Kazim: Piotrowski — Horodn: Franc: Xaw: Jlinski — *Powiat i grod Łucki.* Podkom: Jozef Zagorski — Star: Jo-

„zef xiąże Czartoryſki Stoln: W. X. Litew:
„Chorąży Staniſław Koſt. Hulewicz — Sędz:
„ziemſki Staniſław Radwańſki — Stolnic. Jo-
„zef Załęſki — Podczaſzy Tadeusz Wilczo-
„polſki — Łowczy Felix Hulewicz — Podſę:
„Stefan Jełowicki — Podſt: Jan Tomaſzew-
„ſki — Cześnik Staniſt: Rohozińſki — Woys:
„Jozef Sławuſzewſki — Piſarz ziems: Franc:
„Rohozińſki — Mieczn: Staniſław Jełowicki —
„Woyski mn. Jakub Rohozińſki — Skarbn:
„Stefan Zarzycki — Horodn: Bonaw: Cha-
„miec. — Sędz: grodz: Antoni Dąmbrowſki —
„Piſarz grodz: Jozef Kawecſki — Podwoiew:
„Felix Oſtrowſki — Komor: gran: Paweł
„Molſki, Jan Sobieſzczańſki — Komor: ziem:
„Bonif: Dłuſki, Mikołay Jełowicki — Vice-
„reg: ſądowy Tom: Jackowſki, Jan Cho-
„dakowſki, Konſtan: Hołowińſki, Jan Ry-
„bicki — Burgr: Wincen: Radwańſki — Reg:
„ziem: Jozef Wilczopolſki — Regent grodz:
„Antoni Jełowicki — Vice-reg. ziems. Jozef
„Bałłaban, Ant: Dymicki, Vice-reg: grodz:
„Jan Lenkiewicz — Susc: ziems: Jakub Ko-
„rzeniowſki — Susc: grodz: Jan Nepom: Za-
„gorſki, Kazim: Kmita, Ignacy Podleſki —
„Archiw: Tadeuſz Scijewſki — *Powiat ziem-
ſtwo i grod Włodzimirſki.* Podkom: Konſtan:
„Olizar — Star: Mikołay Ledochowſki kaſz-
„telan Lubaczewſki — Chorąży Staniſt: Cie-
ſzko-

Digitized by Google

„ſzkowſki — Sędz: ziems. Konſtan. Iwanic-
„ki — Stoln: Stefan Akſak — Podcz: Jan Za-
„gorſki — Łowczy Tom: Zagorſki — Podſę-
„Jozef Sumowſki — Podſtoli Dominik Wę-
„żyk — Cześnik Karol Jannicki — Woyſki
„Jozef Pniński — Piſarz ziem: Bened: Hule-
„wicz — Mieczn: Onufry Breza — Woys. m.
„Franc: Burzyński — Skarbn: Mikołay Lu-
„bieniecki — Horodn: Kaietan Trzebuchow-
„ſki — Podſtaroſta Jozef Załęſki — Sędz: gr:
„Tom: Zagorſki — Piſarz grodz: Jan Łopa-
„tyński — Komor. gran. Staniſław Wolański,
„Piotr Skąmpſki, Antoni Wnorowſki — Kom:
„ziems. Symfor: Proſowſki, Wincenty Iwa-
„nicki — Vice-reg. ſądowy Mateusz Zaleſki,
„Piotr Łobaczewſki, Alexan: Czachorſki,
„Mat: Łopatyński — Burgr. Wiktor Sumow-
„ſki — Regent ziem: Piotr Cieſzkowſki —
„Regent grodz: Konſtan. Proſowſki — Na-
„mieſtn: ziemſki Felix Sliwowſki — Grodz:
„Jozef Karcewicz — Vice-regent ziem: Gabr.
„Hulewicz — Grodz. Ambroży Bogdaſzewſki.
„*Powiat, ziemſtwo* i *grod Krzemieniecki* Pod-
„komorzy Feli: Drzewicki — Staroſta Januſz
„xże Sanguſzko ſtrażnik w. koron. — Chorą-
„ży Woyciech Swiętoſławſki — Sędz: ziems:
„Pawel Beyzym — Stoln: Bruno Kamieńſki —
„Podcz: Jul. Kamieński — Łowczy Aaron Ko-
„łyſko — Podſęd. Michał Denisko — Podſtoli

„Ignacy Kadłubicki — Cześnik Maciey Ła-
„ganowski — Woyski Franc: Omieciński —
„Pisarz ziemski Jan Przybyszewski — Mie-
„cznik Mateusz Falkowski — Woyski mniey:
„Stanisław Kański — Skarb. Dyon: Dubiecki -
„Horodn: Marcin Przyłuski — Podst. Woyc:
„Swiętosławski — Sędz. grodz: Jan Zagorski --
„Pisarz grodz: Stanisław Gozdzieiowski —
„Komor: gran. Mat: Dziegciowski, Ludwik
„Borkowski — Komor. ziem. Felix Ostrow-
„ski, Felix Kadłubicki — Vice-reg: grodz są-
„dowy Alexander Leśnicki, Stanisław Czar-
„necki, Jozef Ponikiewski — Subdel. Felix
„Swiętosławski, Bartłom. Czerczycki, Mik:
„Kozerski, Jan Minakowski, Maciey Zywult,
„Antoni Nidecki, Jan Minakowski — Burgr.
„Jozef Kamiński — Regent ziem. Anto. Pru-
„szyński — Regent grodz. Leon Konradzki —
„Vice reg: ziems. Piotr Sokołowski, Franc:
„Dworzycki, Kaz: Wyszopolski, Mac: Ska-
„rzyński — Vice-reg: grodz: Andr. Turowski
„Susc: Mac: Kozieradzki, Michał *W*olski Jo-
„zef Borkowski, Michał Szaciński — Iastyg:
„Augustyn Woiakowski.

Woiewództwo Podolskie, ma za herb słońce złote, w białym polu. *Bielski, Paprocki o herbach.*

Podolską ziemią kiedyś udzielne xiążęta Ruskie rządziły, iako to Wołodon w roku

1126. po nim syn iego Włodzimierz i tam daley *o czym Stryikowski fol:* 210. aż też gdy coraz to bardziey xiążąt Ruskich siły słabieć poczęły, od Tatarow zhołdowana: czego *iako mówi Sarnicki lib: 6.* dowodem są i po dziś dzień Tatarskie imiona, niektórym mieyscom nadane, iako to *Balakley, Czapczakley, Kuczmień, Kuczybey*, z którey niewoli od Olgierda xiążęcia Litewskiego w roku 1331. oswobodzona *to Stryikowski fol: 417. Kojało. paragr. 1. lib. 8.* Dopiero po śmierci Witolda do Polski przyłączona koronney 1430. *Stryikow: fol.* 568. atoli upominaiącym się Podola Litewskim panom w roku 1448. i 1451. koronni dawne swoie do Polski prawo remonstrowali, którego to spadkiem krwi po xiążętach Ruskich, to po części woyną nabywali, kiedy Kazimierz wielki, Tatarow z Podola spędziwszy niektóre zamki uforty. fikował, iako to Kamieniec, Chocim, Międzyrzec, Bracław, i inne, czego *i Kromer lib. 15* dowodzi, w roku potym 1434. Władysław III. król Polski na seymie koronacyi swoiey szlachtę Podolską, we wszystkich przywileiach i swobodach porównał, od którego też czasu Podolskie woiewództwo, razem z Ruskim, w senacie Polskim zasiadło.

Dzieli się na dwa powiaty, Latyczewski i Czerwonogrodzki, czyli Kamieniecki, sze-

Digitized by Google

ścin posłow na seym, dwóch deputatow na trybunał koronny obieraią. Grod w Kamieńcu i Latyczowie Conft. 1581. fol: 379. pod iednym ftaroftą Kamienieckim, zkąd go też generałem Podolskim zowią. *Okolski in Rus Florida fol: 104.* Hrynka czyli Hryczka woiewodą Podolskim, pisze w roku 1307. Inni Piotra Gaftolda w roku 1557. ale się mylą, bo i Podole ieszcze na ten czas do Polski nie należało, *i Gaftold według Koialow i Strykowskiego*, tylko był ftaroftą Kamienieckim i woiewodą Wileńskim, nie Podolskim. Podług *Niesieckiego* pierwszym był woiewodą Podolskim Piotr z Sprowy herbu Odrowąż, poftąpił potym tenże na woiewództwo Ruskie 1437. *Pokoy Brzeski u Łaskiego w ftatucie 1436. fol: 140.* iż podpisał, toż samo zaświadcza *Heburt w ftatucie fol: 218.*

Senatorowie świeccy tegoż woiewództwa Podolskiego teraz żyiący są naftępuiący: Woiewoda Podolski Leonard Swieykowski – Kaſztelan Kamieniecki Onufry Morski. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący*: Podkom. Jozef Lipiński — Starofta gener. ziem. Podolskich Adam xże Czartoryiski — Chor. Jozef Starzyński — Sędz. ziem: Andr: Orłowski — Stoln: Ign: Stadnicki — Podczaſzy Mat: Kofsecki — Podſę: Jan Darowski — Podſtoli Winceń: Karſza — Cześnik Staniſław

„Kosecki Sędz: marszał: koron: — Łowczy
„Ign: Axamitowski — Woyski Ignacy Zgli-
„czyński — Pisarz ziem: Jan Kanty Grabow-
„ski — Mieczn. Antoni Pogorski — Woyski
„mniey. Andr. Odyniec — Skarbn. Michał
„Bieńkiewicz — Podstar: Jozef Starzyński —
„Sędz. grodz. Kaietan Kaczkowski — Pisarz
„grodz Mateusz Kosecki — Sędz. pogran.
„Antoni Jaszowski, Ludwik Gołyński Pis.
„marszałkowski koron. — Ign: Zawadzki —
„Podwoiew. Woyciech Rozniewski — Komor.
„gran. Antoni Lipiński, Michał Bieńkiewicz,
„Marcin Darowski — Komor. ziem. Tomasz
„Ostrowski, Wincenty Chlebowski, Leon
„Piotrowski, Wiktor Kamieński — Vice-ger.
„sądowy Jan i Tomasz Pawłowscy, Jakub
„Ławski, Michał Stefański, Jozef Turski,
„Michał Supiński — Burgr. grodz: Jan Czar-
„kowski — Reg. ziem: Kazim. Modzelewski —
„Regent grodz, Jan Komornicki — Reg. po-
„gran. Tomasz Pawłowski — Vice-reg. ziem.
„Zygm. Jasiński — Grodz. Jakub Ławski,
„Staniſt: Sądowski — Archiw. Piotr Smoleń-
„ski. *Powiat ziemstwo i gród Latyczewski.*
„Podkom. Pius Boreyko — Chorąży Woyc.
„Raciborowski — Sędz. ziem. Jozef Dąmbski —
„Stolnik Felix Dembowski — Podczaszy Do-
„minik Kamieniecki — Podsęd. Felic. Ga-
„wroński, Podst. Felic. Pniński — Cześnik

Digitized by Google

„Jan Komornicki — Łowczy Jozef Myſke „*W*ieroſzczatyńſki — Woyſki Tomaſz Sta„dnicki — Pisarz ziem. Jozef Morawſki — „Miecznik Andr: Dunin Łabędzki — Woys„mniey Antoni Lipińſki — Skarbn. Maciey „Iwanowſki — Podſtar. Wincenty Grzymała „Cześnik Bracławſki — Sędz. grodz. Tomaſz „Dorożyńſki — Piſarz grodz. Michał Druz„backi — Komor. gran. Jozef i Antoni Czay„kowscy, Bartłom. Zukowſki — Kom. ziem. „Staniſław *W*yſocki, Kazim. Kraſſowſki, Ste„fan Grodecki, Klemens Starzyńſki — Vi„ces-reg. ſądow: ſtar. Staniſław Diakowſki, „Xaw: Michałowſki, Onufry Karaſzewicz, „Jozef *W*ołkowińſki, Jozef Szawłowſki, Mi„chał Zawadzki, *W*incety Kamelſki, Fran„Płońſki — Burgr. grodz. Piotr Szelechow„ſki — Regent ziemſki Joachim Druzbacki — „Regent grodz. Fauſtyn Diarowſki — Susc. „ziem. Marcin Flencha, Jan Potemſki, Ign. „Skolimowſki — Vice-regent grodz. Jan Zu„rakowſki, Kazimierz Skolimowſki, Antoni „Drelichowſki. *Powiat Czerwonogrodzki pod „panowaniem Ceſarſkim.* Staroſta Ludwik Ra„ciborowſki — Chorąży Antoni Złotnicki — „Stolnik Adam Tyrawſki — Podczaſzy Ka„ietan Kaczkowſki — Podſt. Antoni Juſzow„ſki — Cześnik Sewer. Kaczkowſki — Łow. „Piotr Kawiecki — *W*oyſki Tomasz Oſtro-

Digitized by Google

„wſki — Miecznik Konſt. Szymanowſki — „Woyski mniey. Kazimierz Krumowſki — „Skarbn. Mikołay Makowiecki.

Woiewództwo Smolenskie, herb ma takowy, na chorągwi czerwoney, laska złota w polu ſzarym. *Bielſki fol. 6.*

Prowincya ta przy ſamey granicy Moſkiewſkiey leży, kiedyś ſwoie udzielne xiążęta miała, aż też woynami długiemi zwątlona, Litewſkim xiążętom hołdować poczęła, przecięż niedługo ſpokoynie, bo podczas koronacyi na króleſtwo Polſkie Jagiełła króla Swientoſław xiąże Smoleński, pobliżſzą Litwę z woyſkiem naiechawſzy puſtoſzył. Wſzakże od Witolda i Polakow ſpędzony życie utracił. Syn iego Jerzy, po Oycu to ſobie xięſtwo u Jagiełła uproſił, ale gdy oycowſkich cherchelów ſzedł tropem, z xięſtwa wyzuty, w Węgrach potym wygnaniu życia dokonał, w roku 1403. Witold zaś Smoleńſką prowincyą do xięſtwa Litewskiego inkorporował, którego ſię do tych czas prawem i trybem rządziło, wkrótce potym gdy ſię inſze prowincye w Litwie zwyczaiem Polskim woiewodow i kaſztelanow tytułami ſzczycić poczęła i Smoleńskie woiewództwo w tęż prerogatywę weszło, którego pierwſzym był woiewodą Jan Gaſtold herbu Abdank w roku 1440. potym poſtąpił

Digitized by Google

na woiewództwo Trockie. *Stryikowſki fol. 594. Kciał. par. 2.* Obſzerność i rozległość tegoż woiewództwa, *Miechowita lib. 2.* wzdłuż kładnie mil trzydzieści. Miaſto ſtołeczne tegoż woiewództwa Smolensk, iako też i naywiększa część onegoż do Moskwy w przeſzłym wieku odpadła. Jednak przy koronie Polskiey obieranie ſenatorow, urzędników, oraz poſłow dwóch na ſeym zoſtało wolne. Senatorowie ſwieccy tegoż woie„wództwa ſą teraz żyiący: woiewoda Smo„leński Franciſzek Xaw. xiąże Sapieha — „kaſztelan Antoni Suchodolski — Ma także „Powiat *S*tarodubowski. *Urzędnicy ziemscy i „grodzcy żyiący ſą naſtępuiący*: Podkomorzy „Jozef Oſipowski — *S*tarosta Xaw. xże *Sa*„pieha woiewoda — Chorąży Dom. Eydzia„towicz — *S*ędz. ziem. Jozef Kuleſza, Andr. „Pomarnacki, Michał *S*lizień, Michał Dy„lewski — Woyski Bykowski — *S*toln. Jan „*W*olff — Podſtoli Jan Frąckiewicz — Pod„ſtarosta Franc. *W*yſogierd — Piſarz ziems. „Leonard Eydziatowicz — Podwoiew. ſądo„wy Jozef Dąmbrowski — *S*ędz. grodz. *M*ik. „Danilewicz, *S*tefan Kolb, Tomasz Godle„wski — Piſarz grodz. Tadeuſz Odyniec — „Podczaszy Franciſzek Korsak — Cześnik „Jozef Kozierowski — Horodn. Jozef *M*ie„ſzewski — *S*karbn. Dominik Dylewski —

Low.

„Łowczy *Michał Szabuniewicz* — *Miecznik*
„*Marcin* Tołoczko — Koniuszy Bazyli Gą-
„siewski — Obożny *Stanisław* Bułhak — *Stra-*
„żnik Konstan *Szulc* — Krayczy Ignacy Jan-
„towski — *Mostown. Stanisław Sikorski* —
„Budown. Jan Piasecki — Regent ziems. Tad.
„Pokłoński — Regent grodzki *Mikołay* Kłos-
„sowicz — *Powiat Starodubowski*, *Marszałek*
„Jan Biszping — Podkom; Francis. Jelski —
„*Starosta* Antoni Chrapowicki — Chorąży
„*Michał* Radziszewski — *Sędz. ziem.* Jan *Syl-*
„westrowicz, Kazimierz Dylewski — Dom.
„Babecki, Pomarnacki — *Woyski* Antoni Ru-
„domina — *Stolnik* Konstan. Jelski — Podst.
„*Michał* Brzozowski — Pisarz ziem. Tomasz
„Łappa — Podstar. Ignacy Horaim — *Sędz.*
„grodz. Jozef *Maszewski*, *Stanisław Stani-*
„lewicz, Jozef Kopański — Pisarz grodzki
„*Soroka* — Podczaszy Tadeusz Erdman —
„Cześnik Andrzey *Zawadzki* — Horodn. Fe-
„lix Przezdziecki — *Skarbn.* Jozef *Walento-*
„wicz — Łowczy Antoni *Makarski* — *Miecz.*
„Krzysztof Łukaszewicz — Koniuszy *Stanisł.*
„Babecki — Obożny Joz: *Stanilewicz* — *Stra-*
„żnik Justyn Amforowicz — Krayczy *Wła-*
„dysław Bohusz — Budown. Ignacy Imbra —
„*Mostown.* Jozef Kopański — Regent ziems.
„Tadeusz *Sobański* — Regent grodz. *Winc.*
„Łukaszewicz.

Digitized by Google

Woiewóztwo Lubelskie, herb ma takowy: jeleń biały rogaty, na którego szyi korona królewska złota, nogi u niego przednie iakby do biegu podniesione w polu czerwonym. *Paprocki o herbach fol. 711. Bielski fol. 4.*

Toż woiewództwo dawnieyszych czasow nie miało swoich udzielnych woiewodow, tylko kasztelanow, ale ta ziemia, Sendomirskiego woiewództwa cząstką była, dopiero Kazimierz Jagiellonowicz król Polski w roku 1471. wydzieliwszy ią od Sendomirzanów tytułem woiewództwa ozdobił. *Oczym Kromer lib. 23. Bielski fol. 462. Stryikowski fol: 653.*

Dzieli się na ziemię Lubelską i Łukowską z powiatem Urzędowskim, miasto stołeczne Lublin nad Bystrzycą, murem obwiedziony, pięknemi kościołami, trybunałem prowincyi Małopolskiey ozdobiony. Tu roku 1569. stanęła sławna na wieczne czasy korony z Litwą unia, którey warunki są prawem ziednoczonych Narodow gruntownym. Inne miasta *Łukow*, *Urzędow*, *Kock*, *Siedlce*, *Kurów*, *Łęczna*, jarmarkami, Kazimierz szpichlerzami, Puławy imienia xiążąt Czartoryiskich, *Lubartow* xiążąt Sanguszkow. Radzyn Potockich, wszystkie trzy mieysca pałacami wspaniałemi, i ogrodami roskosznemi wsławione.

Digitized by Google

Woiewództwo Lubelskie obiera posłow sześciu na sejm w Lublinie. Deputatow ich na trybunał koronny wysyła. Pierwszym woiewodą Lubelskim był Dobiesław Kmita z *Wiśnicza* herbu Srzeniawa, który potym postąpił na woiewództwo Sendomirskie w roku 1478. Co zaświadcza list Kazimierza króla miastu Lwowskiemu 1472. dany tegoż miastu Lubelskiemu *1475. Kromer lib: 28.*

Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący są. Woiewoda Lubelski Kaietan Hryniewicki, kasztelan Piotr Potocki, kasztelan Łukowski Jacek Jezierski *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący:* Podkomorzy Tomasz „Dłuski — Starosta Michał Wandalin Mniszech „marszałek W. Koron: — Chorąży Ign: Po„niatowski — Sędz: ziem: Andr: Kozmian — „Stoln: Stanisław *Wybranowski* — Podsędek „Mac: Trzciński — Podcz: Ignacy *Suchodol*„ski — Podst: Adam *Sufczyński* — Cześnik „Stanisław Trzciński — Łow: Jozef Jezierski „— *Woyski* Jan Jastrzębski — Pisarz Jakub „Janiszewski — Mieczn: Kazim: Jastrzębski — „*Woyski* mniey: *Władysław Szycki* — *Skarb*: „*Wincenty* Raszewski — Podstaros: *Stanisław* „Trzciński = Sędz: grodz: Andr: Janczyński „Pisarz grodz: Kaiet: *Skarszewski* — Podwoi: „Marcin Trembiński — Komor: gran: Ign: „Gruszecki, *Stanisław Iżycki*, Amand Ba-

„dowski, Stefan Szczucki — Komor: ziems:
„Jerzy Gałązowski, Mac: Rzeczycki = Vice
„ger: sądowy Jakub Czaykowski, Jan Jani-
„szewski, Wiktor Trzciński, Stanisław Mo-
„szyński, Jan Roszkowski, Polikowski, Jak:
„Chrościechowski, Bartłom: Zuniewski, Fran:
„Grzymkowski, Wincenty Słotwiński, Adam
„Dąmbrowski, Piotr Bagieński — Reg: ziem:
„Ignacy Wronowski — Reg: grodz: Wincenty
„Gałązowski — Vice reg: trybunału Jan Gie-
„wałtowski — Susc: Felic: Janiszewski. Zie-
„mia Łukowska. Starosta Sebast: Dłuski —
„Chorąży Antoni Łaski — Sędz: ziem: Joz:
„Jastrzębski Stoln: Paweł Domaszewski —
„Podczaszy Mik: Trzciński — Podst: Jakub
„Klmebowski — Cześnik Ignacy Karski — Łow:
„Michał Zalewski — Woyski Xaw: Jasieński
„Pis: ziems: Tomasz Radomyski — Mieczn:
„Cypr: Radzikowski — Woy: mniey: Woyc:
„Łaski — Skarbn: Antoni Cieciszowski — Pod-
„staros: Paweł Domaszewski — Sędz: groda:
„Xaw: Jasieński = Pis: grodz: Kazim: Zale-
„wski = Podwoiew: Urb: Mysłowski = Kom:
„ziems: Edward Wielgorski, Antoni Jastrzęb-
„ski = Vice ger: sądowy Grzeg: Chromiński,
„Ant: Radomyski, Woyc: Łaski, Jan Sza-
„brański, Franc: Borgi: Cielński, Antoni
„Brzozowski, Jozef Rozwadowski — Regent
„ziems: Łuk: Krasuski — Reg: grodz: Jozef

Digitized by Google

„Kalaſ: Szaniawski— Vice reg: grod: Jan Nep:
„Szaniawski. *Powiat Urzędowſki:* Staroſta
„Kaz: Rzewuski piſarz polny koronny— Chor:
„Lgn: Radzimiński — Stoln: Tom: Wronowski
„— Podcz: Jan Nieprzecki— Podſtoli Kaiet:
„Skarſzewski — Cześnik Jac: Wierzbicki —
„Łow: Michał Suchodolski — Woyski Ignacy
„Wronowski — Miecz: Kar: Lipski — Woys:
„mn: Jozef Kiełczewski — Skarb: Kęiet: Wit-
„kowski — Podwoiew: Raymund Wybrano-
„wski.

Połockie Woiewództwo ma za herb pogonią Litewſką w białym polu. *Biel. fol: 6.*

Czterech tylko kiedyś W. X. Litewſkie liczyło ſenatorów, przed rokiem 1499. znać, że ieſzcze powiękſzenia tego ſenatu nie było, bo w tymże ſamym roku, gdy panowie Litewſcy, utwierdzaiąc od przodków ſwoich umówioną unią z koroną, podpiſali ſię na liście (który u Łaſkiego w ſtatucie wolno obaczyć) po woiewodach Wileńſkim, Trockim, kaſztelanach Wileńſkim i Trockim, piſali ſię też, ale tylko podſtaroſta nazwiſkiem, Jerzy Pacowicz Potocki, Mikołay Radziwiłowicz Bielſki, Jan Littawor Nowogrodzki, Staniſł: Michał Piotrowicz Brzeſki, Woyc: Janowicz Kowieńſki ſtaroſtowie. Czytałem także liſt w roku 1476. od niektórych panów Litewſkich religii Ruſkiey, do papieża piſany,

Digitized by Google

który między innemi podpisał Eustachi Wasilewicz namiestnik Połocki, tak albowiem znalił się na ten czas, póki ich w komput senatu tego xięstwa nie policzono, co że się wkrótce po roku 1500. stało. Świadkiem *Heidensteinius* w historyi swoiey, kędy powiada, że Litwa widząc szczupły regestr swoich senatorów na wzor Polski, więcey ich do senatu przybrali, iako to: Połockiego, Nowogrodzkiego, Witebskiego. Przyunili zaś W. X. Lit: z Koroną. Woiewodom Połockim mieysce zaraz po Lubelskim zapisano w roku 1569. Samo to woiewództwo tym się przywileiem szczyci, który mu approbowała *Konstytucya 1647. fol: 37.* że lubo wszystkie insze dygnitarstwa tak w Koronie, iako i wielkim xięstwie Litewskim do wolney dystrybucyi królom zostawiono, woiewództwu iednak Połockiemu wolną elekcyą swoich woiewodów przyznano, z tegoż woiewództwa dwóch posłów na seym obieraią. Pierwszym woiewodą Połockim był Stanisław Chlebowicz herbu Leliwa w roku 1511. *z Łaskiego w statuc: 1505. fol: 120. Biel: fol: 494.*

Teraz od roku 1772. toż woiewództwo w kordon zabrane, *w części większey iest pod panowaniem Rossyiskim.* Senatorowie teraz żyiący są: Woiewoda Połocki Tadeusz Zaba — kasztelan Połocki Robert Brzostowski. *Urzę-*

Digitized by Google

dnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący: „Podkom:
„Antoni Zenowicz — Staro: Tade: Zaba wo-
„iewoda — Chor: Dom: Korsak — Sędz: ziem:
„Piotr Bagnicki, Ign: Jesman, Ant: Podwur-
„ski, Marc: Szczyt — Woyski Tad: Szpinek
„— Stoln: Kazim: Szpinek — Podstoli Mate:
„Reutt — Pisarz ziem: Winc: Korsak — Podw:
„sąd: Jan Korsak — Sędz: grod: Franc: Dobo-
„szyński, Szym: Obrąpalski, Joach: Bohomo-
„lec — Pisarz grod: Marc: Borowski — Podcz:
„Eliasz Kaczanowski — Cześn: Kaz: Przysie-
„cki — Horodn: Adam Hrebnicki — Skarbnik
„Piotr Suszyński — Łowc: Troian Korsak —
„Miecz: Ant: Korsak — Koniuś: Dom: Korsak
„Oboź: Stan: Korsak — Straż: Mik: Hrebnicki
„— Krayc: Kazim: Swiacki — Budow: Jakub
„Spazowski — Mostow: Mikoł: Przysiecki —
„Leśn: Mich: Lenkiewicz — Strukcz: Sylwe:
„Korsak — Sędz: pogr: Jan Jesman, Ant: Obrą-
„palski — Reg: ziem: Jan Kanty Misiewicz —
Reg: grod: Kuchciński — Vice regent ziemski
Paweł Reutt.

Belzkie Woiewództwo herb ma takowy: Gryff biały w koronie złotey w polu czerwonym z skrzydłami do góry wspiętemi i łapami przedniemi. *Biel: fol: 8. Papr: o herb: fol: 712.*

Ziemia Belzka, za czasów Jagiełła króla uż była do korony Polskiey przyłączona.

Digitized by Google

dla czego iako świadczy *Biel: fol: 238.* gdy ią był Swiedrygiełł, z woyſkiem naiechał w roku 1431. ſześć tyſięcy Polaków na pomoc iey poſłanych, bitwę z Swidrigałłem ſtoczywſzy, znaczną go klęſką porazili: atoli tenże Jagiełło uſtąpił był iey xiążętom Mazowieckim, dopiero po śmierci Władyſława Rawſkiego i Bełzkiego Ziemowita Płockiego, braci xiążąt bezpotomni zeſzłych w roku 1461. Bełzka ſzlachta przez poſły ſwoie do Kazimierza króla udawſzy ſię znowu, wiecznemi czaſy do teyże korony inkorporowani, *Długosz, Cromer lib: 24. Herburt fol: 776.* Dyploma tegoż króla o unii ziemi Bełzkiey dane w Brześciu 1464. z tym wſzyſtkim ta ziemia, i pod jurisdykcyą będąc xiążąt Mazowieckich, trybem Polſkim miała ſwoich woiewodów i inſzych urzędników: bo w roku 1436. pokoy Brzeſki podpiſali. Paweł z Radzanowa woiewoda i Mikołay Małdrzyk z Starogroda kaſztelan Bełzki. *Łaſki ſtatut fol: 140.* Ziazd także Czerwieńſki xiążąt Mazowieckich, w roku 1452. ręką ſwoią utwierdził, Jan Kmaczoła z Nieborowa woiewoda Bełzki. *Statut Mazowiecki fol: 94.* Dzieli ſię to woiewództwo na trzy powiaty: Bełzki, Grabowiecki, Horodelſki, do których i ziemia Buſka przydana w roku 1653. na ſeymie Brzeſkim chorąży Grabowiecki poſtanowiony,

Digitized by Google

ny, a w roku 1658. na seymie Warszawskim Buski i Horodelski, którym wszystkim konstytucya 1667. Warszawskiego seymu, zaraz po chorążym Bełzkim mieysce zapisała *Const: fol: 22.* wkrótce potym, to iest na seymie *Coronationis 1676.* Ziemi Buskiey wszystkich inszych urzędników pozwolone. *Const: fol: 59.* w Bełzie zwyczaynie seymikuie, kędy dwóch na trybunał koronny deputatów, i na seym trzech posłów obierać przeznaczone było. Teraz toż woiewództwo Bełzkie *w części iest pod panowaniem Cesarskim*, którego senatorowie żyiący są: Woiewoda Bełzki Teodor Potocki, kasztelan Bełzki Jozef Komorowski, kasztelan Lubaczewski Mikołay Leduchowski, kasztelan Buski Alexander Gurowski. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy woiewództwa Bełzkiego teraz żyiący:* „Podkom: Staniſl: hrabia Krasicki „— Chorą: Wal: Zakrzewski — Stolnik Mac: „Oczosalski — Podczaſ: Ignacy Bukowski — „Podſt: Jozef Wierzchowski — Cześn: Antoni „Leszczyński — Łowczy Szym: Grzybowski „— Woyski Jozef Zbrożek — Miecz: Ant: Fe„dorowicz — Woyski mn. Piotr Szelechowski „— Skarbnik Stan: Łempicki. *Powiat Buski:* „Podkom: Waler: Stroynowski — Star: Jozef „Mier Wda Pomorski — Chor: Piotr Olszyń„ski — Stoln: Woyc: Plichta — Podcz: Marcin „Olszyński — Podſtoli Eliasz Łopatyński —

„Cześ: Maciey Swieżawski — Łowczy Jan Ra-
„decki — Woyski Bazyli Jaworski — Mieczn:
„Bartł: Wydźga — Woyski mn: Michał Klima-
„szewski — Skarb: Dom: Dąmbski. *Powiat*
„*Grabowiecki:* Chor: Dom: Radecki — Stolnik
„Swiętosław Rusanowski — Podcz: Joz: Dra-
„mińsk — Podsto: Klem: Leszczyński — Cześ:
„Franc: Strzemiński — Łowczy Stan: Miano-
„wski — Woyski Ign: Konarzewski — Mieczn:
„Gabriel Staniszewski — Woyski mn: Krzyszt:
„Tarnowski — Skarbnik Kasp: Sierakowski.
„*Powiat Horodelski:* Staro: Celestyn Siekie-
„rzyński — Chorą: Ant: Głogowski — Stoln:
„Tad: Buszczyński — Podcz: Kasp: Swieża-
„wski — Podst: Piotr Lubowiecki — Cześnik
„Franc: Swieżawski — Łowczy Karol Boru-
„cki — Woyski Ant: Zulinski — Mieczn: Kaz:
„Ławski — Woyski mn: Grzeg: z Komarnik
„Łopuszański — Skarb: Dom: Zakrzeski. *Po-*
„*wiat Lubaczewski:* Chor: Andr: Łada — Stol-
„nik Klemens Gorliński — Podcz: Ign: Stecki
„— Podstoli Jozef Swieżawski — Cześ: Woyc:
„Gliński — Łow: Fran: Jasiński — Woys: Kaz:
„Szaniawski — Miecznik Jan Gintowt Dzie-
„wiałtowski — Woyski mn: Paweł Obrycki —
„Skarbnik Jan Zaruski.

Woiewództwo Nowogrodzkie ma za herb z iedney strony pogonią zwyczayną, z drugiey anioł czarny w czerwonym polu skrzy-

Digitized by Google

dla rozciągnione, ręka na dół prosto spuszczona, drugą się podpiera. *Bielski.*

Dopiero po roku 1500. tytułu woiewództwu dostało, przedtym zaś pod imieniem namiestników czyli starostów, urzędników swoich miewało, iako się mówiło pod Połockiemi w roku 1569. do senatu Polskiego weszli, i po Bełzkich krzesła im dane. Dzieli się na powiaty trzy: Nowogrodzki, Słonimski i Wołkowyski. *Biil: fol: 7.*

Do tegoż woiewództwa należy Słuckie xięstwo, które kiedyś swoi udzielni xiężęta rządzili, lubo królom Polskim *fevolaturum*, a gdy dom Słuckich xiążąt ustał, xięstwo to w dom Radziwiłłowski z sukcesyą poszło. Miasta w tym woiewództwie te są przednieysze: *Nowogrodek* miasto stołeczne woiewództwa, na pagórku, zalecony sądem trybunalskim każdego drugiego roku przez niedziel 20. odprawuiącym. Tamże roku 1252. Mendog na królestwo Litewskie koronowany, *Słonim* miasto powiatowe, *Mocibów, Rożana. Mysza, Lachońce, Nieśwież. Starowolski.*

Toż woiewództwo w *Nowogrodku* zwyczaynie seymikuie, posłów dwóch na seym obiera, tyleż z powiatu Słonimskiego, tyleż z Wołkowyskiego.

Senatorowie teraz żyiący są: Woiewoda Nowogrodzki Jozef Niesiołowski — Kasztelan

Digitized by Google

Gedeon Jeleński. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący s* „Podkomorzy Adam Woyniło„wicz — Starosta Jozef Niesiołowski wda — „Chorą. Michał Woyniłowicz — Sędz. ziem. „Fel. Daneyko, Fran. Jabłoński, Michał Berno„wicz — Woys. Kazim. Jabłoński — Stolnik „Mich. Ginter — Podstoli Adam Wierzeyski — „Pisarz ziem. Michał Reytan — Podwoi. sąd. „Jozef Obuchowicz — Sędz. grod. Antoni Tu„chanowski, Joach. Kmita — Pisarz gr. Adam „Wierzeyski — Podcz. Winc. Raykiewicz — „Cześn. Jozef Korbutt — Horodn. Jozef Ka„niewicz — Skarb. Dyonizy Raiecki — Łow. „Stefan Wereszczaka — Miecz. Jerzy Hordy„na — Koniuf. Franc. Protasowicz — Oboźny „Ant. Korsak — Straż. Joz. Jabłoński — Kray„czy Franc. Plaskowicki — Budow. Marcyan „Chmielewski — Mostown. Franc. Rowiński „— Strukcz. Jakub Czeczott — Reg. ziem. Joz. „Trzciński — Reg. grod. Kaiet. Obuchowicz, „Leon Godaczewski. *Powiat Słonimski:* Mar„szałek Kaz. Wołłowicz — Podkom. Jan Ma„kowiecki — Staro. Stan. Sołtan marszał. na„dworny Lit. — Chor. Alex. Mikulski — Sęd. „ziem. Ludwik Broński, Heron. Połubiński, „Konst. Przecławski. Fran. Kobyliński — Woy„ski Wiktor Połubiński — Stolnik Adam Szu„kiewicz — Podstoli Ign. Bychowiec — Pisarz „ziem. Ign. Szukiewicz — Podstar. Wilh. Stra-

Digitized by Google

„wiński — Sędz. grod. Tad. Czudowski, Andr.
„Mikulski, Tad. Burzymowski — Pisarz grodz.
„Jan Przesławski — Podcz. Tom. Korczyc —
„Cześn. Tad. Protassowicz — Horodn. Mate.
„Brodowski — Skarb. Stef. Połubiński — Łow:
„Konstant. Jundził — Miecz. Antoni Jucze-
„wicz — Koniuf. Onufry Zawadzki — Oboźny
„Jan Przecławski — Strażnik Marcin Tynk-
„hauz — Krayczy Jozef Połubiński — Budow.
„Adam Czernik — Mostow. Bened. Czeczott
„— Reg: ziem: Fran. Białły, Jan Remberowicz
„— Regent grod. Ant. Przecławski, Jan Ka-
„mieński, Jan Michałowski. *Powiat Wołko-*
„*wyski:* Marszał. Mich: Bułharyn — Podkom.
„Jozef Suchodolski — Staro. Paweł Grabo-
„wski gener. inspektor woysk Lit: — Chorą.
„Kazim. Zołkowski — Sędz. ziem. Kaz. Grzy-
„mała, Stan. Zyniew, Fran. Kołupayło, Dom.
„Suchodolski — Woys. Adam Jelski — Stoln.
„Onufry Dziekoński — Łowc. Jozef Chodako-
„wski — Miecz. Ign. Soroka — Konius. Mich.
„Suchodolski — Oboż. Dom. Komsiewski —
„Skarb. Jozef Przetocki — Krayc. Paweł Buł-
„haryn — Budown. Ignacy Andrzeykowicz —
„Mostown. Michał Budkiewicz — Reg. ziem.
„Winc. Fawecki — Regent grod. Franc. Ta-
„rassowicz.

Płockie Woiewództwo ma za herb: Orła czarnego z rozciągnionemi skrzydłami i no-

gami, z pyskiem otwartym, na którego pierſiach P. w polu czerwonym. *Bielſki fol: 6. Paprocki o herbach fol: 713.*

To woiewództwo rozumiem, że z inſzemi w Polſzcze naydawnieyſzemi woiewództwy razem poſtanowione, potym przez kilka wieków pod jurisdykcyą dziedzicznych panów ſwoich i xiążąt Mazowieckich było, dopiero, gdy ci bezpotomnie zeſzli, znowu ſię do Polſki wróciło. *Kromer lib: 30.* twierdzi, że ieſzcze w roku 1495. po śmierci Januſza xiążęcia Płockiego za króla Olbrychta przyłączone było do korony. Pierwſzym woiewodą Płockim był Kryſtyn herbu Gozdawa, umarł roku 1221. *Cromer lib. 7. Bielſki fol: 142. Okol: tom: I.* Dzieli ſię na pięć powiatów, iak Paprocki piſze, to ieſt: Płocki, Bielſki, Płońſki, Sierpſki, Raciążki, kędy przydaie, że drugie powiaty Mławſki i Srzemſki, dla wielkich wylewów rzek ſą oderwane od tegoż woiewództwa. Przyłączona ieſt także ziemia Zawſkrzeńſka, ſeymikuie w Raciążu, dwóch deputatów na trybunał koronny, i poſłów czterech na ſeym obiera. Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący ſą naſtępuiący: Woiewoda Płocki Ignacy Zboińſki, kaſztelan Franc. Zboińſki, kaſztelan Raciążki Tad. Moſtowſki, kaſztelan Sierpſki Kaietan Mlicki. *Urzędnicy ziemſcy i*

Digitized by Google

grodzcy teraz żyiący: „Podkom. Gabryel Kar-
„wosiecki — Staro. Onufry Bromirski — Cho-
„rąży Piotr Lasocki — Sędzia ziem. Jan Gu-
„mowski — Stoln. Jan Zieliński — Podczaszy
„Bartł. Kraiewski — Podsę. Ant. Woźnicki —
„Podstoli Jozef Bonkowski — Cześ. Jozef Ro-
„kitnicki — Łow. Maciey Kuczborski — Woy-
„ski Stanisł. Wołowski — Pisarz ziem. Franc.
„Ciołkowski — Miecz. Ign. Oborski — Woys.
„mn. Stan. Sękowski — Skarb. Jan Porębski —
„Zupnik Adam Swięcicki — Podstar. i sędzia
„grod. Pankra: Karniewski — Pisarz grod. Joz.
„Łempicki — Podwoiew. Mac. Starczewski —
„Komor: gran. Adam Łączyński, Stan. Sęko-
„wski, Michał Szymoński — Komorn. ziem.
„Piotr Rudowski, Jacek Przedpełski, Zygm.
„Skwarski, Maciey Starczewski, Franc. Ko-
„kosczyński, Winc. Kozłowski — Burg. grod.
„Jan Kocięcki, Karol Turowski, Jak. Starcze-
„wski, Mac. Mazowiecki, Mich. Kosiński, Mat.
„Mostowski, Woyc Bońkowski, Jozef Łozo-
„wski, Jan Gadomski — Reg. ziem. Chryz.
„Zieliński — Vice reg. grodz. Stan. Turowski
„— Susceр. Tomasz Trzciński, Paweł Sulko-
„wski, Szym. Woźnicki. *Ziemia Zawskrzyń-*
„*ska:* Chorą. Ant. Sierakowski — Sędz. ziem.
„Bartł. Mazowiecki, Stoln. Woyc: Kosiński —
„Podcz. Franc: Bońkowski — Podsęd. Karol
„Sękowski — Podst. Teofil Zołtowski — Cześ.

Digitized by Google

„Jan Zorawski — Łowczy Jozef Zieliński —
„Woyski Fran. Zorawski — Pis. ziem. Michał
„Turowski — Miecz. Stan. Bromirski — Woy-
„ski Jakub Kamiński — Skarb. Dom. Kralewski
„— Podstar. Woyc. Kosiński — Sędz. grodz.
„Mich Krempski — Pisarz grod: Jakub Krusze-
„wski — Podwoi. Adam Chamski — Komorn.
„ziem. Stan. Bromirski, Ant. Bońkowski, An-
„drzey Grzybowski — Reg. ziem. Franc. Mo-
„dzelewski — Regent grod: Ign. Łepkowski —
„Vice reg. grod. Piotr Bogurski — Grodz. Wa-
„lenty Chmielewski — Sufcept. ziem. Felix
„Kowalewski — Grodz. Franc. Bogurski. *Po-*
„*wiat Raciązki:* Chor. Ant: Zieliński — Stoln.
„Teod. Radzimiński — Podcz. Zygm. Lasocki
„— Podstoli Bartł: Zboiński — Cześ. Alexand.
„Młyński — Łow. Jozef Mostowski — Woys.
„Szym. Kowalewski — Miecz. Mik. Jeżewski
„Woys. mn. Ant. Zurawski — Skarbn. Walen.
„Sutkowski. *Powiat Sierpski:* Chor. Jan Ro-
„ściszewski — Stolnik Pankra. Karniewski —
„Podcz: Stan. Kosiński — Podstoli Szym. Zo-
„rawski — Cześ. Ant Mdzewski — Łow. Syl.
„Karnkowski — Woyski Bened. Jaworowski
„— Miecz. Ign. Mickiewicz — Woyski mn.
„Stan. Rokitnicki — Skarb. Sebest. Kozłowski.

Województwo Witebskie ma za herb pogonią na chorągwi zieloney w polu czerwonym. *Bielski fol. 7.*

O dawności tegoż woiewództwa, toż trzeba rozumieć, co i o Nowogrodzkim, na seymie Lubelskim 1569. to mieysce w senacie po Płockich woiewodach zapisano. Dzieli się to woiewództwo na powiaty: Witebski i Orszański. Posłów na seym z woiewództwa Witebskiego dwóch, tyleż z ziemi Orszańskiey. Miasta w nim te się przednieysze znayduią. Witebsk miasto stołeczne wielkie drewniane nad *Dźwiną i Widźbą*, zamek wysoki. W tym Jozafat Kuniewicz arcy-biskup Połocki z Rzymem ziednoczony, od odszczepieńców Greckich roku 1624. zabity. Inne miasta: *Suraż*, *Wieliż* nad *Dźwiną*, *Orsza* miasto stołeczne powiatu nad Nieprem i Orszycą, o cztery mile od tego miasta nad Kropiwną znakomite Zygmunt Iagodnioski zwycięstwo, pod sprawą Konstantyna xięcia Ostrogskiego roku 1514. Mohilow miasto wielkie, ludne, i warsztatami wielkiey strzelby sławne, stołeczne ekonomii królewskiey. Pierwszym woiewodą Witebskim był Jerzy Chlebowicz herbu Leliwa roku 1506. *o czym pisze Koiałowicz part. 2.* Teraz żyiący senatorowie: Woiewoda Michał Kossakowski, Kasztelan Adam Rzewuski. Toż woiewództwo iest w większey części pod panowaniem Rossyiskim, którego *Urzędnicy ziemscy i grodzcy* teraz żyiący są następuiący: „Podkom: Stan:

„Buyn:cki — Chorą: Winc: Hłaſko — Woyſki
„Kazim: Łuſkina — Stolnik Jerzy Łuſkina —
„Podſtoli Jozef Łukomſki — Podcz: Rafał Bu-
„ſzczyńſki — Cześ: Ferdyn: Kontrym — Ho-
„rodn: Kaz: Hurko — Skarb: Fab: Łuniewſki
„— Łowczy Dom: Szulc — Miecz: Jozef Sie-
„łanko — Koniu: Michał Jakowicki — Obożny
„Aloyzy Bagieńſki — Straż: Stan: Mikoſza —
„Krayczy Ant: Stawſki — Budow: Szym: Wil-
„dziewicz — Moſtown: Nikod: Białkowſki.
Powiat Orſzańſki w części pod panowaniem
Roſſyiſkim: „Marſzałek Mik: Chrapowicki —
„Podkom: Tad: Przyſiecki — Staro: Joachim
„Chreptowicz podkanel: W. X. Lit: — Chorą:
„Michał Zdroiewſki — Sędz: ziem: Stan: Tom-
„kowicz, Tad: Bartoſzewicz, Joz: Okuſzko,
„Wincen: Korſak — Woyſki Tad: Wołczek —
„Stoln: Jan Terlecki — Podſtoli Ign: Omulſki
„— Horodn: Ign: Boguſzewſki — Piſarz ziem:
„Hier: Siemioth — Podſtar: Ignacy Omulſki —
„Sędzia grod: Michał Zdroiewſki, Michał Sze-
„mefz, Jozef Sleżanowſki — Piſarz grod: Ign:
„Boguſzewſki — Podcz: Michał Szemefz —
„Cześn: Marc: Ciechowſki — Skarbn: Winc:
„Kaciucewicz — Łowczy Tad: Hornowſki —
„Miecz: Jozef Tomkowicz — Koniu: Joz: Ku-
„kiewicz — Oboż: Ant: Sleżanowſki — Straż:
„Jozef Szoſtak — Krayc: Tad: Buczyńſki —
„Budow: Leon Szemoth — Moſtown: Michał

Digitized by Google

„Przeſmycki — Sędz: pogr: Ludw: Nowacki, „Kazim: Okufzko — Reg: ziem: Mich: Czerey- „ſki — Burgr: grod: Baltaz: Suſzyńſki.

Xięstwo Mazowieckie y Woiewództwo, herb ma takowy: Orzeł biały, z rozciągnionemi ſkrzydłami, w polu czerwonym, bez korony. Tymże ſię orłem inſze ziemie tegoż woiewództwa ſzczycą, tylko ziemia Liwſka, noſi w herbie pół niedźwiedzia czarnego, i pół orła czerwonego o iedney koronie. *Bielſki fol: 8. Paprocki fol: 713.*

Prowincya albo xięſtwo Mazowieckie, ſkładało ſię przedtym z woiewództw: Płockiego, Mazowieckiego i Rawſkiego, wydzielone od Leſzka białego, Konradowi bratu młodſzemu dziedzicznym do iego i naſtępców należało prawem: i rozdzieliło ſię na xięſtwa: Czerſkie, Warſzawſkie i Płockie, Ziemowit Czerſkie, Troyden Warſzawſkie, Wanko Płocki xiążęta Mazowieckie, dobrowolnie poddali ſię w mańſtwo Kazimierzowi wielkiemu, z tym warunkiem, że państwo każdego z nich miało ſpaść na króla, w niedoſtatku płci męſkiey, wkrótce Płocka i Warſzawſka, linię gdy uſtały, król obawiaiąc ſię, aby Ziemowit do Czech lub Krzyżaków nie udał ſię, uczynił z nim w Kaliſzu dnia 27. Grudnia roku 1355. takową zgodę, iż Ziemowit miał całe Mazowſze z daru królewſkiego otrzy-

Digitized by Google

mać, przyfięgą wierności wykonawfzy roku 1462. po śmierci Ziemowita i Władyfława braci xiążąt Płockich, Płock, Bełz, Rawa i Goftynin do korony powróciły, refzta zaś Mazowfza, po śmierci oftatniego xiążęcia Mazowieckiego Janufza roku 1526. zefzłego, do teyże korony przypadła.

Początek tegoż woiewództwa Mazowieckiego tak *Nieficcki w tomie 4wafzym fol: 174. opifuie*: Iż razem z infzemi za Bolefława Chrobrego ftanęło, *albo Bielfki pifze*, że król Kazimierz Mnich poraziwfzy, nie iedną klęfką Mściffawa xiążęcia Mazowieckiego, Mazowfze do korony przyłączył koło roku 1042. ftoli iednak, że tą prowincya dawniey Polfkim monarchom hołdowała, z tego poznać, że Kazimierz król prawa fwego do niey fzablą fzukał, u rebellizuiącego Mściffawa. Był ten Mściffaw u oyca iego Mieczyfława podczafzym, i znać z iego łafki woiewództwo wziął Płockie, ale pod czas przewlokłego interregnum w Polfzcze, po zeyściu Mieczyfława, gdy fię wfzyftkie prawie nieszczęścia na to królefstwo zwaliły, on za tym zdarzeniem, całe Mazowfze opanował, i xiążęciem fię Mazowieckim pifać począł, nadto fprzyfiągłfzy fię z Prufami, ciągnął z wielkim woyfkiem na Kazimierza, od którego zwyciężony, życie i xięftwo utracił. Ka-

czeyby tedy miał mówić Bielski, że w ten czas przywrócona, niżeli, że dopiero przyłączona ta ziemia była. Potym koło roku 1190. od Leszka Białego xięcia Polskiego, Konradowi puszczona, w którey potomkowie iego aż do roku 1524. panowali, po których bezpotomnych zeyściu, rycerstwo Mazowieckie Zygmuntowi pierwszemu królowi, poddali się, *pravio juramento*, który znaydziesz *u Januszow w statucie lib: 7. folio 974.* Zygmunt zaś wszystkie im prawa i przywileie potwierdził, na seymie Piotrkowskim 1529. i do prowincyi Wielkopolskiey ich przyłączył. *Statut Mazow: fol: 133.* Vices gerenta, któryby był imieniem królewskim prowincyą sprawował, postanowił, z którym tytułem w roku 1536. podpisał się. Piotr Gorzyński woiewoda Mazowiecki i Vices gerent, wszakże potym na seymie *Coronationis* króla Stefana w roku 1576. ta vice gerencya zniesiona. *Const: fol: 295.* Chociaż zaś udzielne xiążęta Mazowieckie, w tey ziemi panowały, z tym wszystkim miała zawsze swoich woiewodów, których na dawnych przywileiach, iuż Warszawskemi, iuż Czerskiemi zowią. Czego dowodem *Statut Mazowiecki fol: 86.*

To Xięstwo Mazowieckie dzieli się teraz na dziesięć ziem: to iest Czerską, Warsza-

Digitized by Google

wſką. *Wizką*, *Wyſzogrodzką*, *Zakroczymſką*, Ciechanowſką, Łomżyńſką, Rożańſką, Liwſką, Nurſką. Z każdey ziemi po dwóch poſłow na ſeym obieraią, Deputatow zaś na generale porządkiem co rok z dwóch ziem, po dwóch poſyłaią na trybunał koronny. Pierwſzey ziemi Czerſkicy ieſt miaſto ſtołeczne Czerſk nad Wiſłą, która iako i ſiedm inne ziemie Xięſtwa Mazowieckiego, maią ſwoich kaſztelanow, woiewodą zaś Mazowieckim teraz żyiący: Antoni Małachowſki, kaſztelanem Mazowieckim Alexander Brzoſtowſki. Innych ziem ſiedmiu, kaſztelanowie Czerſki Wawełty Sobolewſki = Warſzawſki Maciey Sobolewſki = Wizſki Chryzanty Opacki = Wyſzogrodzki Ignacy Zieliński = Zakroczymſki Franc: Prażmowſki — Ciechanowſki Jozef Oborſki = Liwski Krzyſztof Cieſzkowſki — Trzy zaś ziemie to ieſt: Rożańſka, Łomżyńſka i Nurska nie maią żadnych kaſztelanow. *Urzędnicy ziemscy i grod: ziemi Czerſkiey teraz żyiący*: Podkomorzy Paw: „Boski = Staroſta Franciſzek Bieliński P. W. „K. = Chorąży Adam Kiciński — Sędz: ziem: „Andr: Roztworowski = Stolnik Felic: Mro„kowski = Podczaszy Jozef Orlewski = Pod„ſęd: Jozef Mrokowski = Podſtoli Jozef „Grzybowski = Cześnik Konſta: Zaborow„ski = Łowczy Piotr Sufczyński = Woyski

Digitized by Google

„Jozef Zapolski = Pisarz ziem: i grodz: Bal-
„cer Jasiński = Mieczn: Teodor Słonka —
„Woys. mn: Ign: Kozietulski, Skar: Marcel Ko-
„mar = Podstar: Andr: Puchała = Sędz: gro:
„Michał Rożecki = Reg: ziem. i grodz: Ign:
„Zaborowski = Podwoiew: Czerski Antoni
„Łochowski = Podwoiew: Garwolin: Jacek
„Brzozowski = Warecki Felic: Puchała =
„Groiecki Henryk Laskowski = Komor: gran:
„Ignacy Domański, Franciſz: Makowiecki =
„Komor: ziems: Nikodem Cebulski, Walen:
„Rudzki, Antoni Domański, Paweł Mroko-
„wski, Paweł Młochowski, Dyon: Ciboro-
„wski, Korneli Jasieński, Franciſz: Puchała,
„Jan Bełdowski, Juli. Wilamowski = Burgr:
„grodz: Kazim: Grobicki, Antoni Mroczak
„Adam Ogrodziński, Franc: Kalisz = Vice-
„reg: Ignacy Baranowski = Susc: Nikodem
„Domański, Marcel Magnuſzewski = *Ziemia*
„*Warſzawſka.* Podkomorzy Felix Gorski =
„Staroſta Walenty Sobolewski = Chorąży
„Jozef Okęcki = Sędz: ziem: . . . Stolnik
„Franc: Młocki = Podczaſzy Wiktor Okęcki
„=Podsęd: Marcin Chrzanowski = Cześnik
„Roman Rogowski = Łowczy Paweł Mroko-
„wski = Woys. Stan. Byſtrzycki = Pis. ziem:
„i gr: Ad. Skulski - Miecz: Jan Goiſzewski =
„Woyski mniey: Teofil Szymanowski = Skar:
„Sewer: Szamota = Sędz: grodz: Stefan Zam-

Digitized by Google

„brzycki = Regent ziem: i grod: Urban Jerz-
„manowski = Podwoiew: Warsza: Ign: Skul-
„ski, Błoński Jasieński = Tarczyński *Mac:*
„Roguski = Komor: gran: Jan Zambrzycki,
„Woyciech Przezdziecki = Komor: ziem: Jan
„Gołaszewski, Kazim: Wieluński, Felic: Swie-
„szewski, Jozef Nietyxa, Ignacy Niemiera,
„Ignacy Gąsiorowski = Burgr: grodz: Szym:
„Puchała, Mateusz Stokowski, Mateusz Oy-
„rzyński, Kazim: Orzechowski, Piotr Sulin-
„ski, Grzeg: Karczewski Woyciech Siestrzyń-
„ski, Ignacy Domański, Bened: Gorski, And:
„Stokowski, Jozef Stryiewski, Walenty Izy-
„cki, Wikt. Loga, Jozef Krasuski, Ignacy
„Jarzyna, Dominik Smoleński, Ign: Słom-
„kowski, Joz. Roiecki, Raf. Kozłowski -- Vice-
„reg: Alexy Puchała — Susc: Wiktor Her-
„man, Félic: Swiefzewski. — *Ziemia Wizka.*
„Podkom: Franc: Wilczewski — Star: Franc:
„Wilczewski — Chorąży Wacław Wilczewski
„— Sędz: ziem: Marcin Truszkowski — Stol:
„Woyc: Rydzewski — Podczaszy Kazim: Kar-
„wowski — Podsęd: Kasp: Doliwa — Podst:
„Dom: Szczuka — Cześnik Andr: Downaro-
„wicz — Łowczy Jozef Łempicki — Woys:
„Jan Olszyński — Pisarz ziem. i grodz: Da-
„niel Rakowski — Mieczn. Woyc: Modzele-
„wski — Woy: mn. Ign: Karwowski -- Skarbn:
„Bern. Waga — Zup: Ant. Rakowski Podstar:

Sę-

Digitized by Google

„i Sędz: grodz. Andr. Downarowicz — Reg:
„ziem. i grodz. Jozef Choynowski — Podw:
„Jakub Rakowski — Podwoi. Radziłow: Piotr
„Dobrzeniecki — Komor: gran. Jan Mroko-
„wski, Mateusz Bagiński — Komor: ziems:
„Andr. Załuska, Stanisław Gorski, Jozef By-
„strzycki, Nikodem Białosuknia, Jacek Ba-
„giński, Jan Swiderski, Franc. Gorski, Pa-
„weł Skarzyński, Mateusz Modzelewski, Fran:
„Lutosławski, Tom: Bagiński = Burgr: grod:
„*W*alen. Chrzanowski, Woyciech Rydzewski,
„Jan Gorski, Paweł Kiełczewski, Stanisław
„Supiński, Antoni Kazimirski, Mateusz Ze-
„lechowski, Bonaw: Kaczewski, Łuk: Tru-
„skolaski, — Susc: Stanisław *W*ądołowski,
„Kazim: Makowski. — *Powiat i grod Wąso-*
„*ski.* Podstarosta i Sędz: grodz Stan: Ignacy
„Oldakowski — Reg: Ziem: i grodz: Maciey
„Dęby — Podwoiew. Paweł Kosakowski —
„Mieczn. Antoni Moscicki — Burgr. grodz:
„Michał Rakowski, Joz: Choynowski, Stan:
„Szymanowski — Adam Sczuka, Grac: Bzu-
„ra — Susc: Jozef Filipkowski. — *Ziemia Wy-*
„*szogrodzka.* Podkom: Klemens Nakwaski =
„Starosta Cypr: Nakwaski — Chorąży Jozef
„Łempicki — Sędz: ziem: Flor: Małowieski —
„Stolnik Jan Nakwaski — Podcz: Jozef Ka-
„nigowski — Podsęd. Romuald Kadłubowski —
„Podst: Fortun. Kobylnicki — Cześnik Tom:

Digitized by Google

„Nowowieyski — Łowczy Hippolit Mikor-
„ski — Woys: Jan Pilichowski — Pis: ziems:
„i grod: . . . Miecz: Paw: Pilichowski = Woys:
„mniey. Michał Lasocki = Skarbn. Paweł Ka-
„dłubowski = Zup: Adam Smulski — Podstar:
„Hip: Mikorski — Sędz: grodz: Franc. Gawa-
„recki = Reg: ziems: i grodz: Franc: Mało-
„wieski = Podwoiew. Tom: Tański = Kom:
„gran: Ludwik Roguski Francis: Rycharski
„= Komor: ziem: Bonawen. Małowieski, Tom:
„Zalewski, Antoni Falędzki, Kazim. Zawadz-
„ki, Ignacy Lasocki, Adam Siekluoki, Ant.
„Dramiński = Burgr. grodz. Maciey Kotarb-
„ski, Jakub Strzeszewski = Vice reg Ign.
„Pilichowski = Susc. Zdziarski. = *Ziemia Za-*
„*kroczymska.* Podkom: Jozef Radzicki = Sta-
„rosta Tadeusz Młocki = Chorąży Stanisław
„Jaroszewski = Sędz. ziems. . . . Stol: Kazim:
„Łempicki = Podczaszy Jan Szydłowski =
„Podsęd Michał Wołłowicz = Podst: Wikt:
„Łempicki = Cześnik Andr: Zaborowski =
„Łow: Fesd: Kuczborski = Woys: Wład. Zem-
„brzuski = Pis. i ziem: i grod. Ad: Wągrodzki —
„Mieczn. Michał Chroniewski = Woys. mn:
„Ignacy Miecznikowski = Skarbn. Paw. Łem-
„picki = Zupn. Błażey Gnatowski = Pod-
„star: Kazim: Łempicki = Sędz. grodz. Jozef
„Wągrodzki = Regent ziems. i grodz. Mac.
„Skrodzki = Podwoiewodzy Felix Kucharski

Digitized by Google

„Podwdiew. Nowomieyski Adam *W*orowski,
„Podwoiew. *S*erocki Adam Łempicki = Kom.
„gran. *W*oyciech *S*karżyński, Franciszek *W*in-
„nicki, Ignacy Gruszewski = Komor. ziems.
„*S*zymon Kozłowski, Mateusz Ostaszewski,
„Marcin Glinicki, Franciszek i Jozef Modze-
„lewscy, *W*alenty Budny, Tomasz Głaże-
„wski = Burgr: grodz: Maciey *S*wirczewski,
„*S*tefan Mdzewski, Franciszek Rostkowski,
„Jan Niesiobędzki, Ignacy Modzelewski, Jo-
„zef Bagieński = Vice-regent Zakroczymski
„Adam *M*odzelewski = Vice-regent Nowo-
„mieyski Ignacy *W*orowski = *S*usc: Zakro-
„czymski Konstan: Kędzierżawski, Nowom:
„*W*oyc: Maykowski. = *Ziemia Ciechanowska.*
„Podkomorzy Kazim: *S*zydłowski = *S*taroſta
„Adam Krasiński = Chorąży Adam Gorski
„= *S*ędzia Jan Nosarzewski = *S*tolnik Jozef
„*W*ołłowicz = Podczaszy Paweł Rościszewski
„= Podsęd: *W*alenty Lasocki = Podstoli Jan
„*S*zydłowski = Cześnik Dominik Łepkowski
„= Łowczy *W*aler: Lasocki = *W*oyski Jan
„Grabowski = Pisarz ziem: i grodz: Tomasz
„Mchowiecki — *M*ieczn. *M*aciey Grzybowski
„— *W*oyski mnieyszy Juli: *S*zczepkowski —
„*S*karbn: *W*awrz: Łempicki — Zupn: Kaiet:
„Rembieliński — Podstar: i *S*ędz: grodz: *S*ta-
„nisław *M*łodzianowski — Regent ziemski i
„grodz: Jozef Kosicki — Podwoiew: Tadeusz

„Oſtaſzewſki — Komor: granicz: Alexander
„*Młodzianowſki* — Komor. ziems. Paweł Zem-
„brzuſki, Kazimierz Kamiński, Błażey Gra-
„bowſki, Franciſzek Kozicki, Jan i Franci:
„Kijewſcy, *W*oyciech *M*ilewſki Idzi Niſki,
„—Burgr: grodz. *W*oyciech *S*liwowſki, *W*ła-
„dyſław Czaplicki, *S*taniſław Łączyński, Lu-
„dwik Kozicki, Jan Garliński, Paweł Zało-
„ga, Walenty Trętowſki, Ignacy Maykow-
„ſki—Vice-reg. Woyc: Chmieleński - Suſc: Bro-
„chocki — *Powiat Przaſnyſki*, Chorąży Jan
„Oſtaſzewſki — Stolnik Błażey Bartold — Pod-
„czaſzy Jakub Pęczkowſki — Podſto. Leon
„Duczymiński — Cześnik Alexander Młodzia-
„nowſki — Łowczy Jak. Miſzewſki — Woy-
„ski Woyciech Dębſki — Miecz Franc: Gra-
„bowſki — Woys. mniey. Piotr Pęczkowski —
„Skarbn: Jozef Rola — Podwoiew: Jozef Dę-
„by — Reg: Onufry Kamiński — Vice regent
„Jakub Dębski — Susc: Jan Zbikowski —
„*Ziemia Łomżyńſka.* Podkom: Jan Skarzyński
„—Staros: Tom: Przyiemski — Chor: Michał
„Staniſzewſki — Sędz: ziem: . . . . Stolnik
„Flor: Drewnowski — Podcz: Tom: Staniſze-
„wski — Podſęd: . . . Podſtoli Wiktor Wi-
„ſzowaty — Cześn: Ant; Kraiewski — Łow:
„Tom: Klicki — Woys: Tom: Budziſzewski
„—Piſarz ziem: i grodz: Adam Jabłoński —
„Mieczn: Jan Wądolkowski — Woys: mniey:

Digitized by Google

„Tomas: Jabłoński — Skarbn: Tadeuſz Ska-
„rzyński — Zupn: Jozef Skarzyński — Pod-
„ſtaroſta Piotr Tyſzka — Sędz: grodz: Flo-
„rian Drewnowski — Regent ziems: i grodz:
„Andrzey Kozicki — Podwoiewodzy Maciey
„Zbierzchowski — Komor: gran: Ant: Włod-
„kowski — Komor: ziems: Tadeuſz Skarzyń-
„Piotr Klicki, Jan Wierzbicki, Tytus Tyſz-
„ka, Michał Skarzyński, Jozef Staniſzewſki,
„Jozef Wygowſki, Antoni Grzymała—Mier-
„niczy Teodor Danowſki — Burgr: grodz:
„Franciſzek Barżykowſki, Michał Kraiewſki,
„Piorr Jaſtrzembſki, Nikodem Duchnowſki,
„Flor: Mirzeiewſki, Franc: Klicki, Staniſł:
„Tyſzka, Jakub Gumkowſki, Adam Choro-
„mański — Vice reg: Staniſław Gałecki. —
„*Powiat i grod Kolińſki.* Podſtaroſta i Sędz:
„grodz: Ignacy Godlewſki — Regent ziems:
„i grodz: Woyc: Rakowſki — Podwoiew: Jo-
„achim Kazłowſki — Burgr: grodz: Ant: Fi-
„lipkowſki, Piotr Swieſzkowſki—Vice regent
„Michał Skarzyński — Suſc: Staniſław Ty-
„ſzka — Burgr: grodz: Jan Mieczykowſki —
„*Powiat ziemſtwo i grod Zambrowſki.* Sędzia
„ziems: Andr: Skiwſki — Podſęd: Jozef Go-
„dlewſki — Piſarz ziem: i grodz: Franc: Zmi-
„jewſki — Podſtaroſta Tomaſz Budziſzewſki
„—Sędz: grodz: Kazim: Kulikowſki — Reg:
„ziem: i grodz. Staniſław Badowſki — Pod;

Digitized by Google

„woiew. Jozef Dzwonkowski — Kom: ziem:
„Jan Długoborski, Stanisław Konopka — Mier-
„nicz: Michał Kraiewski — Burgr: grodz: An-
„toni Kołomyski, Jan Kotowski, Kasp: Kra-
„iewski — Susc: Jan Kotowski. — *Powiat i grod*
„*Ostrołęcki.* Podstarosta Jan Wądołkowski —
„Sędz: grodz: Tomasz Klicki — Reg: ziems:
„i grodz: Franc: Boguski, Podwoiew: Jerzy
„Klicki — Burgr: grodz: Alexander Rossiński
„— Vice reg: Xaw: Zaruski — Susc: Jozef
„Zyznowski. *Ziemia Rożańska.* Podkomorzy
„Michał Karski — Starosta Jan Łempicki —
„Chorąży Mikołay Glinka — Sędz: ziem: Jan
„Ciemniewski — Stoln: Ignacy Karniewski —
„Podczaszy Adam Przeradowski — Podsędek
„Adam Rzechowski — Podst: Adam Nowo-
„dworski — Cześnik Stanisław Klicki — Łow:
„Jozef Klicki — Woys. Jan Karski — Pisarz
„ziem: i grodz: Jakub Gorski — Mieczn: Fran:
„Przeradowski — Woys: mniey: Jozef Bu-
„czyński — Sędz: grodz: Balc: Rzewnicki —
„Reg: ziem: i grodz: Michał Gorski — Pod-
„woiew: Rożański Ant: Glinka — Podwoiew:
„Makow: Woyc: Dzwonkowski — Kom: gran:
„Ant: Giewartowski — Komor: ziems: Leon
„Tymiński, Franc: Kossakowski, Tomasz Mi-
„lewski, Stanisław Slaski, Jakub Zembrzu-
„ski, Franc: Mieszkowski, Marcin Zebrow-
„ski, Piotr Brzozy, Walenty Gutowski, Ad:

Digitized by Google

„Rzechowski — Burgr: grodz: Kasp: Wiłamo-
„wski, Jan Nepiorkowski, Tom: Rzewnicki,
„Jozef Dziedzicki, Piotr Miłewski, Jozef
„Rawicz — Vice reg: Rożański Mac: Zebro-
„wski, Makow: Jan Zembrzuski — Suscep:
„Rożań. Lasocki, Makow: Stanisław Zem-
„brzuski — *Ziemia Liwska.* Podkom: Ignacy
„Cieciszowski — Starosta Tadeusz Grabianka
„Chorąży Michał Cieszkowski — Sędz: ziem:
„Onufry Oborski — Stoln: Stefan Zambrzy-
„cki Sędz: grodz: Warszawski — Podczaszy
„Leon Jasieński — Podsęd. Franc: Radziko-
„wski — Podstoli Jozef Grzybowski — Cześ:
„Karol Lelewel — Łowczy Franciszek Wie-
„lądko — Woyski Jan Wodziński — Pisarz
„ziem: i grodz. Piotr Roguski — Mieczn: Jo-
„zef Sobieski — Woys: mniey: Domin. Goy-
„ski — Skarbn: Alexy Buyno — Podstarosta
„Woyc: Popławski — Sędz: grodz: Ludw: Cie-
„szkowski — Regent ziems. i grodz: Jan Ro-
„guski — Podwoiew. Ignacy Dąmbrowski —
„Komor: gran. Ignacy Swiętosławski — Kom:
„ziem: Domin. Goyski, Alexy Buyno, Balc:
„Cieszkowski — Burgr. grodz: Ian Michało-
„wski Woyciech Skarzyński, Iakub Roguski,
„Grzeg. Strupiechowski, Kaietan Zukowski
„— Susc: Franc: Roguski, Woyciech Skarzyń-
„ski. — *Ziemia Nurska.* Podkom: Alexan: Zie-
„liński — Podstar: Karol Wodziński — Chor:

„Ian Zambrzycki — Sędz: ziem: .:. Stol:
„Jan Zambrzycki — Podczaſzy Karol Kowna-
„cki — Podſęd: Balc. Kamiński — Podſtoli
„Staniſław Jabłonowſki — Cześn: Franciſzek
„Madaliński — Łowczy Hieron. Zieliński —
„Woys. Wiktor Staniſzewſki — Pſarz ziem:
„i grodz. Michał Jabłonowſki — Mieczn: An-
„drzey Swiderski — Woys: mniey. Karol O-
„brembski — Skarbn. Wawrz. Obrembski —
„Zupn. Staniſław Tymiński — Podſtaroſta
„Ludw. Barańſki — Sędz: grodz. Franciſzek
„Godlewski — Regent ziem: i grodz: Augus.
„Jabłonowski — Podwoiew: Andrzey Slaski
„Komor: gran. Staniſław Dmochowski — Ko-
„mor: ziem: Tomasz Bieńkowski, Jozef Ku-
„leſza, Kaſp: Przezdziecki, Paweł Podbiel-
„ski, Jozef Zarębа, Staniſław Tymiński,
„Wikt: Jakacki — Burgr: grodz: Karol Szul-
„borski, Kaſp: Morawski, Ignacy Sienicki,
„Ignacy Jazwińſki, Alexander Zaremba —
„Vice reg: Walenty Bogucki, Mateuſz Sle-
„powroński — *Powiat i grod Kamieńczykowſki.*
„Sędz: grodz: Kaſp. Bobicki — Regent ziem:
„i grodz. Tadeuſz Domaſzewski — Podwoie:
„Ludw: Zdzieborski — Burgr. grodz: Ignacy
„Jaſiński — Susc: Piotr Lifiecki — *Powiat i*
„*grod Oſtroweſki.* Podſtar: Roch Godlewski Sę-
„dzia grodz: Wacław Kempiſty — Regent
„ziem. i grodz. ... Podw: Ign: Jeziorkow-
ski

„ski— Vice regent Mikołay Gostkowski— Su-
„ſceptant Sebeſtyan Piskowski.

Podlaskie Woiewództwo ma za herb: z iedney ſtrony orzeł biały w polu czerwonym, z drugiey ſtrony, zwyczayna pogonia Litewska, że kiedyś Litwa ich ſobie przywłaſzczyła, wſzakże przedtym, że Ruskiey ziemi było cząſtką, z liſtu dochodzę Władyſława Jagiełła króla w roku 1390. w którym Międzyrzyc teraz miaſteczko, i Stolpno wſi w ziemi Ruſkiey w powiecie Drohickim nad rzeką Skwtza leżące, darował ten pan w zaſługach Abrahamowi Chamcowi, znaydziesz ten przywiley w proceſsie rozgraniczenia, między Brzeskim i Podlaskim woiewództwy, toż poznać ſię może z *Długoſza i Kromera lib*: 6to pod Kazimierzem ſprawiedliwym.

Podlaſkie woiewództwo dopiero w roku 1569. do korony Polſkiey przyłączone, że zaś i przedtym do niey należało świadczy przywiley *incorporationis* woiewództwu Podlaſkiemu dany, i w metrykę wpiſany od Zygmunta Auguſta kędy tak mówi: *Terra Podlachiæ, ſemper pleno, certo & indubitato jure, ante Vladislai Jagiellonis praavi noſtri gubernaculum & integro tempore ipſius regiminis, atque regnante Vladislao filio ejus, magno patruo noſtro, ad regnum pertinebat, quam deinde Caſimirus rex avus noſter, a parte regni ſejunctam*

esse voluit, refragantibus subinde statibus regni &c: &c. Z tegoż króla uniwersału, w tymże roku *8va Martii* wydanego dochodzę, że iuż na ten czas ta ziemia miała swoich woiewodów, kasztelanów, starostów i innych urzędników ziemskich, bo w nim rozkazuie król, aby wszyscy ci przysięgę wierności królowi i królestwu Polskiemu bez odwłoki uczynili, pod utratą swoich dignitarstw. Tęż przysięgę czynić kazano wszystkim ziemianom, pod utratą dóbr swoich w tymże woiewództwie zostaiących, dla tego gdy Eustachi Wołłowicz podkanclerzy na ten czas Litewski, tey przysięgi nie wykonał, dobra mu Woynie, Kodyniec, i Łomazy z przyległościami odebrano, a na Jana Tarła pod te czasy kasztelana Radomskiego zdano ie, luboć się potym wróciły do Wołłowicza, skoro wierność swoią przysięgą utwierdził. Jest o tym przywiley w tymże roku 13. Augusti w Lublinie dany. Z tym wszystkim iak dawno przedtym to woiewództwo początki swoie wzięło, nie mogłem nigdzie się doczytać, rozumiem iednak, że dopiero 1505. i pierwszym był woiewodą Podlaskim Jan Sapieha w roku 1514. iako go czytałem na liście Zygmunta Igo króla o prawach i przywileiach narodu Ruskiego. Mieysce woiewodom Podlaskim zaraz po Mazowieckich naznaczone. Dzieli na trzy ziemie

Digitized by Google

Drohicką, Mielnicką i Bielſką, z których Bielſka trzy powiaty w ſobie zamyka. Brańſki, Surażki, Tykociński, dwóch deputatów na trybunał koronny w Drohiczynie obieraią, poſłów na ſeym dwóch z ziemi Mielnickiey, dwóch z ziemi Bielſkiey, dwóch z Drohickiey. Senatorowie teraz żyiący: Woiewoda Podlaſki Tomaſz Alexandrowicz, kaſztelan Podlaſki Jozef Oſſolińſki. *Urzędnicy ziemſcy i grodzcy teraz żyiący:* „Chorąży Jozef Morzkoſki = „Stolnik Franc: Kuſzel = Podcz: Konſtan: Ro„ſtworowſki = Podſtoli Ign: Zaleſki = Cześ: „Ignacy Pudłowſki = Łowczy Jan Kraſnodęb„ſki = Woyſki Kazim: Szepietowſki = Miecz: „Felix Kuczyńſki = Woyſki mn: Łukaſz Sko„rupka = Skarbnik Stan: Skarzyńſki. *Ziemia „Drohicka:* Podkom: Marcin Łopuſki = Staro: „Jan Oſſolińſki = Chorąży Winc: Kuczyńſki „= Sędz. ziem: Franc: Zaleſki = Stolnik Jak: „Cieciersſki = Podcza: Jan Czarnocki = Pod„ſędek Joz: Pieńkowſki = Podſtoli Woyciech „Koſińſki = Cześnik Karol Urbańſki = Łowc: „Ign: Kraſnodębſki = Woyſki Woyc: Wiercień„ſki = Piſarz ziem: Teodor Bielińſki = Mie„cznik Wawrz· Markowſki = Woyſki mnieyſ: „Jozef Kuſzel = Skarbnik Ant: Pieńkowſki = „Podſtar: Woyc: Wiercieńſki = Sędzia grodz: „Marc: Czarnocki = Piſarz grod: Woyc: Ko„ſińſki = Podwoiew: Waler: Skolimowſki =

Digitized by Google

„Komorn: gran: Franc: Domaſzewſki = Kom;
„ziem: Tomaſz Morzkowſki, Stan: Rzewuſki,
„Andrz: Gorſki = Miernic: Karol Łuniewſki =
„Burgr: Andrzey Koſińſki, Grzeg: Wiercińſki,
„Antoni Woiewódzki, Michał Morzkowſki,
„Szymon Zebrowſki. Jozef Paderewſki, Sylw:
„Wierzbicki, Franc: Kamińſki, Antoni Pora-
„ziński, Joz: Moczulſki, Jan Smorczewſki =
„Subdel: Bartł: Moczulſki, Kazim: Koſińſki, Ka-
„zimierz Kłopotowſki, Leon Niewiarowſki =
„Regent ziem: Jozef Bielińſki, Woyc: Pieńko-
„wſki = Regent grod: Marcin Czarnocki =
„Vice reg: ziem: Felix Swięcki = Vice regent
„grod: Andrz: Koſińſki = Suſceptant gro: Ign:
„Obniński, Jan Putkowſki. *Ziemia Mielnicka:*
„Podkom: Kazim: Oſſolińſki, Star: Adam Szy-
„dłowſki = Chorąży Ign: Kuczyſki = Sędzia
„ziem: Antoni Bądzyńſki = Stolnik Ant: Ku-
„czyńſki = Podcza: Marcel Niemcewicz =
„Podſędek Kaſper Paderewſki = Podſtoli Ign:
„Bobrownicki = Cześnik Marc: Czarnocki =
„Łowczy Łukaſz Turſki = Woyſki Ign: Sien-
„nicki = Piſarz ziem: Woyc: Oborſki = Mie-
„cznik Piotr Mleczko = Woyſki mn: Leon Za-
„remba = Skarb: Niemiera — Podſtaro: Jozef
„Frankowſki = Sędzia grodzki Jan Czarnocki
„podczaſzy Drohicki = Piſarz grodz: Michał
„Bądzyńſki = Podwoiew: Szankowſki = Ko-
„mornik Jozef Wyczałkowſki, Stan: Olędzki,

Digitized by Google

„Alfons Goyżewski = Burgr: grod: Mat: Sko-
„limowski, Woyc: Bolesta, Karol Rożycki, Jan
„Nepom: Kobylińsk, Franc: Rzewuski, Bartł:
„Sarnocki, Tom: Wierzbicki = Regent ziem:
„Ign: Bądzyńsk = Regent grod: Jan Wyrzyko-
„wski = Susep: gr: Mich: Wolsk. *Ziemia Biel-*
„*ska:* Podkom: Paweł Hryniewiecki = Chorą:
„Ludwik Kruszewski = Sęd: ziem: Felix Tro-
„ianowski = Stolnik Staniss: Bartochowski =
„Podcza: Wawrzen: Poletyło = Podsę: Apollin
„Dzierżek = Podstoli Joz: Karwowski = Cze-
„śnik Szymon Zawistowski = Łowc: Tomasz
„Kurzeniecki = Woys: Jozef Karwowski —
„Pisarz ziem: Antoni Gąsowski — Mieczn: Ja-
„kub Drągowski — Woys: mnieys: Stan: Hry-
„niewicki — Skarbn: Jozef Kruszewski — Zu-
„pnik Woyc: Szepietowski = Komor: gran:
„Walenty Szymborski, Michał Lutosławski —
„Komor: ziem: Tadeusz Trzeszkowski, Mich:
„Idźkowski, Ant: Olszewski, Woyc: Mościcki,
„Antoni Dorff, Bartło: Wiercieński — Regent
„ziem: Alexan: Bogusz — Vice regent ziem:
„Walenty Zaleski. *Powiat i grod Brańsk:*
„Starosta Michał Starzeński — Podstar: Bartł:
„Wąsowski — Sęd: grod: Wład: Markowski —
„Pis: gro: Jan Smarozewski — Vice reg: ziem:
„Jakub Zdrodowski — Reg: gr: Tom: Zdrodow-
„ski — Vice reg: Joz: Tworkowski, Joz: Olsze-
„wski, Tom: Markowski. *Grod Goniądzki:* Sęd:

Digitized by Google

„grod: Jozef Łempicki — Pisarz grod: Kazim:
„Karwowski — Reg: grod: Kaz: Łęski.

Rawskie Woiewództwo ma za herb orła czarnego na chorągwi w polu czerwonym, na którego piersiach złota litera R. *Bielski fol: 6. Paproc: fol: 713.*

Nic pewnieyszego, że i to woiewództwo za Bolesława Chrobrego swoie początki wzięło, ale się potym razem z Mazowieckim w ten czas, kiedy się synowie królewscy Polską dzielili oderwało było. Dopiero gdy iuż xiążąt Mazowieckich potomka męzkiey płci nie stało, znowu do korony Polskiey inkorporowane. Dzieli się na trzy ziemie: Rawską, Sochaczewską i Gostyńską, z których każda ma swego kasztelana i swoich urzędników ziemskich, każda obiera posłów na seym, Rawskie w Rawie, Gostyńskie w Gostyniu, Sochaczewska w Sochaczewie, po dwóch także deputatów na trybunał koronny. Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący: Woiewoda Rawski Bazyli Walicki, kasztelan Rawski Jozef Mikorski, kasztelan Sochaczewski Adam Lasocki. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący:* „Podkom: Teodor Woyczyński „— Starosta Fran: Leszczyński — Chor: Dom: „Bykowski — Sędzia ziem: Jan Rzeszotarski — „Stoln: Mat: Kłopocki — Podczaszy Jozef Le„szczyński — Podsęd: Ign: Pruski — Podstoli

Digitized by Google

„Fel: Libiſzewſki — Cześnik Fran: Rzeſzotar-
„ſki — Woys: Jozef Kraſſowſki — Piſarz ziem:
„Wacław Trzcińſki — Mieczn: Dezyd: Boſki,
„Woys: mn: Michał Petrykowſki — Skarbnik
„Michał Wolſki — Podſtar: Dom: Bykowſki
„— Sędzia grod: Alexan: Mirecki — Piſ: grod:
„Stan: Szymońſki — Podwoi: Jozef Kurzewſki
„— Komorn: gran: Jakub Zelazkowſki, Józef
„Babſki — Komorn: ziem: Ant: Dmoſzyńſki,
„Ant: Kamocki, Franc: Rzeſzotarſki, Ignacy
„Walewſki — Regent grod: Mac: Choynacki—
„Vice reg: ziem: Marcin Sułowſki, Klem: Le-
„ſzczyńſki — Vice reg: grod: Jozef Badowſki,
„— Suſcept: ziem: Anto: Poradowſki — Grod:
„Szymon Moraczewſki. *Powiat Bielſki:* Cho-
„rąży Stan: Woyczyńſki — Stoln: Mik: Kuciń-
„ſki — Podcza: Balc: Bykowſki — Podſto: Jan
„Leſiewſki — Cześnik Winc: Woyczyńſki —
„Łowczy Marcin Bebnowſki — Woys: Jan Do-
„liwa — Miecz: Jozef Laſocki — Woyski mn.
„Karol Trzcińſki — Sarbn: Antoni Kamocki.
„*Ziemia Sochaczewſka:* Podkomo: Jerzy Ska-
„rzyńſki — Staroſta Kaz: Walicki — Chorąży
„Władyſł: Mieczyńſki — Sędzia ziem: Fabian
„Cholewſki — Stolnik Fran: Liſowſki — Pod-
„czaſzy Jan Ruſiecki — Podſęd: Jan Nepom:
„Magnuſzewſki — Podſtoli Jan Nep: Łuſzcze-
„wſki — Cześnik Winc: Ciechomſki — Łowcz:
„Jakub Zembrzuſki — Woys: Adam Ruſiecki —

Digitized by Google

„Pisarz ziem: Ant: Sławiński — Mieczn: Józef „Rusiecki — Woys: Jan Gawornicki — Skarb: „Ludwik Bieniewski — Pisarz grod: Ant: Ro„gowski — Podwoiew: Marcel Zembrzuski — „Komor: gran: Ignacy Plichta — Komor: ziem: „Mar: Sułowski, Kazim: Plichta, Filip Bab„ski, Joz: Badowski — Burgr: grod: Joz: Plich„ta — Vice regent ziem: Ign: Sawicki — Vice „regent grod: Stanisław Rembowski. *Powiat „Mszczonowski:* Staro: Jozef Walicki — Chor: „Marcel Goiszewski — Stol: Jan Bogatko — „Podcz: Jozef Dłużewski — Podstoli Placyd „Izbiński — Cześ: Jozef Rzeszotarski — Łow: „Antoni Locci — Woys: Marcin Zembrzuski — „Miecz: Teodor Staniszewski — Woyski mn. „Franc: Łuszczewski — Skarb: Mac: Chądzyń„ski. *Ziemia Gostyńska:* Podkom: Staniss: Łą„czyński — Starosta Mat: Łączyński — Chor. „Jan Bratoszewski — Sędzia ziem: Wawrzen: „Zabłocki — Stoln: Piotr Łączyński — Podcz: „Walenty Rzętkowski — Podsę: Franc: Stępo„wski — Podstoli Nereusz Dembowski — Cze„śnik Stan: Zabłocki — Łowczy Fran: Gadem„ski — Woys: Jacek Wieszczycki — Pis: ziem: „Andrz: Bratoszewski — Miecz: Tomasz Za„borowski — Woys: mn: Paweł Wieszczycki „— Skarbn: Jan Rzętkowski — Podstar: Piotr „Łączyński — Sędzia grod: Jan Kanty Brato„szewski — Pisarz grod: Marcin Czaykowski „Podwoi:

Digitized by Google

„— Podwoi: Andrz: Kraśnicki — Komor: gran:
„Kazim: Kurdwanowski — Komor: ziem: Ign:
„Pupieſki, Piotr Rzętkowski — Burgr: grod:
„Jakub Swieżyński, Ignacy Cichocki, Ignacy
„Podczaski, Tomasz Guzowski — Reg: ziem:
„Woyc: Ciechomski — Regent groda: Stefan
„Skarzyński — Vice reg: ziem: Ignacy Cicho-
„cki — Vice reg: grod: Jakub Swieżyński — Su-
„ſceptant Woyc: Podczaski. *Powiat Gąbińſki:*
„Chorąży Wawrz: Zabłocki — Stoln: Marcin
„Czaykowski — Podcza: Gordon Podczaski —
„Podſtoli Bernard Zawiſza — Cześ: Paw: Kur-
„dwanowski — Łowczy Walenty Gorski —
„Woys: Franc: Słubicki — Miecz: Antoni Za-
„błocki — Woys: mn: Woyc: Ciechomski —
„Skarb: Ign: Podczaski — Podwoiew: Michał
„Czaykowski.

Brzeskie Litewskie Woiewództwo maza herb pogonią zwyczayną, ubior błękitny na koniu i na rycerzu, w polu czerwonym. *Paprocki fol: 718.*

Jeſzcze w roku 1499. ſwoich własnych woiewodów nie miało, może ſię ſnadno z tego poznać, co ſię mówiło pod Połockiemi. Mieyſce w ſenacie zaraż po Rawskich woiewodach naznaczone. Pierwſzym woiewodą Brzeskim Litewskim był Jerzy Tyszkiewicz herbu *Leliwa* w roku 1569. *Starowol: Bielſki lib: 5. Okol: tom: 2. fol: 97.* Do tegoż Woiewódz-

twa należy powiat Piński obszerny, który *według Starowolskiego* ma swoich urzędników ziemskich według *Bielskiego fol: 7.* Posłów na seym dwóch z woiewództwa Brzeskiego Litewskiego, dwóch z powiatu Pińskiego obierają. *Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący:* Woiewoda Brzeski Litewski Jan Zyberk, Kasztelan Brzeski Litewski Jozef Szczytt. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący:* „Podkow: Zenon Wysłouch, Podkom: Kobryński „Stefan Rayski — Starosta Kazim: xiąże Sa„pieha generał artylleryi Lit: — Chor: Bonaw: „Buchowiecki, Chor: Kobryński Paw: Jagmin „— Sędzia ziem: Xawery Hornowski, Franc: „Ursyn Niemcewicz, Adam Ancuta, Tomasz „Kosszewski — Woys: Paweł Czyż — Stolnik „Hyac: Paszkowski — Podstoli Leon Malesze„szewski — Pisarz ziem: Jan Włodek — Pod„starosta Hyac: Paszkowski — Sędzia grodzki „Bogusław Wereszczaka, Stan: Niemcewicz, „Ignacy Szczepanowski — Pisarz grodz: Fel: „Chrzanowski — Podcza: Ign: Laskowski — „Cześnik Stan: Bielski — Horodn: Franc: Za„towski — Skarbn: Jozef Woyno — Łowczy „Stan. Niepokoyczycki — Miecz: Jozef Bie„niecki — Koniu: Rafał Nietyxa — Oboż: Roch „Bętkowski — Straż: Władysł: Wankowicz — „Krayczy Marcin Malesżewski — Mostown: „Jozef Buchowiecki — Budown: Ign: Borey-

Digitized by Google

„ſza — Regent ziem: Michał Włodek — Akto-
„wy Franc: Laskowski — Regent grod: Dom:
„Reſzka. *Powiat Pińſki:* Marſzałek Francif:
„xiąże Drucki Lubecki — Podkom: Ludwik
„Orzeſzko — Podko: Zapiński Ant: Plater —
„Staroſta Franc: Xaw: Chomiński Wda Mści-
„ſławski — Chorą: Ign: Kurzeniecki, Chorąży
„Zapiński Paweł Szyrma — Sęd: ziem: Adam
„Skirmont, Kazim: Swieżyński, Mich: Piasko-
„wski, Michał Szyrma — Podſtar: Karol Stra-
„wiński — Piſarz ziem: Teodor Rodziewicz
„— Podſtoli Karol Strawiński — Woys: Adam
„Orzeſzko — Stolnik Paweł Szyrma — Pod-
„ſtaroſta Mat: Butrymowicz — Sędzia grodz:
„Franc: Poniatowski, Tomaſz Skirmont — Ign:
„Onichimowski — Piſarz grodz: Paweł Szyr-
„ma — Podcz. Wiktor Kurzeniecki — Cześn.
„Piotr Swieżyński — Horod. Mich. Seyfard —
„Skarb. Franc. Kurzeniecki — Łowczy Mat.
„Butrymowicz — Miecz. Szymon Skirmont —
„Koniu Roch Chrzanowski — Oboż. Wiktor
„Lubański — Straż Paweł Orda — Krayczy
„Wincenty Lubański — Moſtown. Felix Orda
„— Budow. Samuel Oleſza — Regent ziem.
„i grod. Paweł Kaczanowski — Regent ziem.
„Tomaſz Rodziewicz — Namieſt. grod. Leon
„Rodziewicz — Rotm. Andrz. Kieniewicz.

Woiewództwo Chełmińskie pod panowaniem króla Pruſkiego, ma za herb orła

czarnego w białym polu, na szyi koronę maiącego, z którego prawego skrzydła wychodzi ręka mieczem uzbroiona. Tegoż herbu używa woiewództwo Malborskie. *Biel: fol: 8.*

Toż woiewództwo przed rokiem 1772. obierało zawsze posłów na seym i deputatów na trybunał, dopiero po zabraniu przez króla Pruskiego Fryderyka II. całych Polskich Prus ów w swoy kordon, dotąd pod tegoż monarchy rządem zostaie: Jednak senatorowie tegoż woiewództwa są żyiący: Woiewoda Chełmiński Franc. Czapski — Kasztelan Chełmiński Konstan. Bniński. „Podkom. Antoni „Czapski — Chorąży Jozef Zawadzki — Cho„rąży Michałowski Antoni Gostomski.

Mścisławskie Woiewództwo ma za herb pogonią na chorągwi żółtey w czerwonym polu. *Bielski fol: 7.*

Udzielne kiedyś tu xiążęta rządzili, iako to: Jerzy Lingwinowicz w roku 1440. Michał Lingwinowicz w roku 1550. dopiero gdy ich familia zniknęła, xięstwo to w prowincyą obrócone, woiewodów i kasztelanów liczyć poczęło. Pierwszym tedy był woiewodą Jerzy Ościk herbu trąby 1569. *Paprocki o herbach fol: 669. Okolski Tom: 3. 229.* Woiewództwo to Prypeć od południa, a Dniepr od wschodu dzieli. Teraz od roku 1772. *iest pod panowaniem Rossyiskim.* Miasto stołeczne

Digitized by Google

Mściſław nad rzeką Sożą przy Łoiowie do Dniepru wpadaiącą. Przedtym dwóch poſłów na ſeym obierało. Senatowie tegoż woiewództwa teraz żyiący ſą: Woiewoda Mściſławſki Franc: Xaw: Chomińſki — Kaſztel: Ign: Daſzkiewicz. *Urzędnicy tegoż woiewództwa teraz żyiący:* „Podkomor: Jan Suchodolſki — „Staroſta Nikod: Łopacińſki — Chorą: Mich: „Ciechanowiecki — Woyſki Jan Hołyńſki — „Stolnik Michał Alexandrowicz — Podſtoli „Jozef Janulewicz — Podcz: Fauſtyn Matkie„wicz — Cześnik Balt: Sufzyńſki — Horodn: „Krzyſzt: Zakrzewſki — Skarbn: Jan Mierze„iewſki — Łowczy Dom: Szemesz — Mieczn: „Tad: Domeyko — Koniufzy Domin: Waluży„nicc — Obożny Jan Sawicki — Straż: Mich: „Stachowſki — Krayczy Nereuſz Daſzkiewicz „— Budown: Kazim: Chodkiewicz — Moſtow: „Franc: Słunka.

Woiewództwo Malborskie pod panowaniem Pruſkim od roku 1772. Ma herb tenże ſam co i woiewództwo Chełmińſkie. Początki tego woiewództwa wſzyſcy Hiſtorycy Polſcy na rok 1454. kładą, atoli w ſenacie Polſkim dopiero im to mieyſce zapiſane na ſeymie Lubelſkim przy unii Litwy z Koroną, w roku 1569. bo przedtym wſzyſcy woiewodowie i kaſztelanowie Pruſcy, tylko do ſenatu Pruſkiego należeli. Senatorowie teraz żyią-

Digitized by Google

cy: Woiewoda Malborſki Michał Czapſki — Kaſztelan Elblągſki Walenty Gozimirſki — Podkom: Malborſki Jan Zakrzewſki — Chorą: Franc: Szczepanowſki.

Woiewództwo Bracławskie, Koſtytucya 1589. *fol:* 542. za herb temuż woiewództwu nadała xiężyc i krzyż.

Diploma Zygmunta Augusta króla w roku 1569. dnia 26. maia na Lubelſkim ſeymie wydane, iawnie świadczy, że Wołyńſka prowincya, dawnieyſzych ieſzcze wieków pod Jagiełłem królem, bo i za iego oraz ſyna panowania Władyſława, zupełnym prawem do korony należała: czego dowodem ſą tak liſty królów Polſkich ſtare, iako i monimenta, oſobliwie iednak przywiley Zygmunta wielkiego xiążęcia Litewſkiego inkorporował, przyſięgą wierności, Wołyńſkie rycerſtwo obowiązawſzy. Zawſze ſię iednak Polacy, ſwego do Wołynia prawa upominali. Aż też za ich naleganiem, i za konſenſem tak Wołyńſkiego iako i Bracławſkiego woiewództwa ziemianów, znowu też obydwa woiewództwa do Korony przyłączył Auguſt I. unią tę podpiſali, Alexander xże Czartoryiſki Wołyńſki, Roman xże Sanguſzko Bracławſcy woiewodowie. Jędrzey xże Wiśniowiecki Wołyńſki, Jędrzey xże Kapóſta Bracławſki kaſztelani. Z tego diploma dochodzę, że Wołyńſka pro-

Digitized by Google

wincya dwa w ſobie zamyka woiewództwa, Wołyńſkie i Bracławſkie. W tymże przywileiu Zygmunt Auguſt król, razem oba te woiewództwa z jurisdykcyi Litewſkiey wyzuł, a we wſzyſtkich ſwobodach rycerſtwu Polſkiemu własnych, porównał. Potwierdził im wſzyſtkie przywileie, czy to od królów Polſkich, czy od xiążąt Litewſkich nadane, tranzakcye wſzyſtkie tak ziemſkie, iako i grodowe, żeby Ruſkim językiem piſywano pozwolił, i wiele innych nadał wolności. Toż woiewództwo w Winnicy ſeymikuie, kędy ma też dwóch deputatów na trybunał koronny. *Konſtytucya 1589: fol: 537.* pozwoliła obierać na ſeym zaś ſześciu poſłów. Grod i ziemſtwo z Bracławia do Winnicy z juryzdykcyą ſądową przenieſiono, przez Konſtytucyą 1598. roku. Senatorowie tegoż woiewództwa ſą teraz żyiący: Woiewoda Bracławſki Marcin Grocholſki — Kaſztelan Bracławſki Antoni xże Czetwertyńſki. Dzieli ſię na powiat Bracławſki, powiat i grod Winnicki, i powiat Zwinogrodzki. *Urzędnicy ziemſcy i grodzcy teraz żyiący:* „Podkomor: Bogdan Oſtrowſki — „Staroſta Tadeuſz Kozłowſki — Chor: Adam „Moſzczeńſki — Sędzia ziem: Kaſper Wyrzy„kowſki — Stolnik Gabr: Porczyńſki — Pod„czaſzy Ignacy Moſzczeńſki — Podſęd: Onuf: „Szczeniowſki — Podſtoli Jozef Urbańſki —

Digitized by Google

„Łowczy Karol Szuſzkiewicz — Cześnik Win-
„centy Grzymała — Woyſki Ign: Łoſzkiewicz
„— Piaſarz ziem: Jozef Puchała — Miecznik
„Fortunat Jakubowſki — Woyſki mn. Konſt:
„Zaliwſki — Skarbn: Fran: Rakowſki — Horo-
„dniczy Woyc: Berezowſki — Sędz: pogran:
„*od Moſkwy* Antoni Swieżawſki, Stan: Szo-
„łayſki, Mikołay Wołańſki, Jan Lipkowſki.
„*Od Porty* Karol Domaniewſki, Joz: Sawicki —
„Kom: gran: Rom: Bykowſki, Tad: Kopczyńſki,
„Eliasz Zawrocki, Paw: Rakowſki, Jakub Zar-
„czyńſki, Ignacy Zakrzewſki, Jan Maiewſki,
„Antoni Radliński, Staniſt: Czaykowſki —
„Komorn: ziem: Tom: Wigurſki, Fran: Chrzą-
„ſzczewſki — Burgr: pogran: Mikołay Iwasz-
„kiewicz — Regent ziem: Ludwik Kopczyń-
„ſki — Regent pogran: Bartł: Rudzki — Vice
„reg: ziem: Tomaſz Trzciński, Ignacy Chrzą-
„ſzczewſki — Namieſt: ziem: Paweł Wyrzy-
„kowſki, Jan Koſsecki — Archiw: ziem: Mi-
„chał Rychliński, Antoni Prochnicki. *Powiat*
„*i grod Winnicki:* Staroſta Staniſt: xże Ponia-
„towſki — Chorą: Paweł Rakowſki — Stolnik
„Mikoł: Jaroſzyńſki — Podcza: Alexand: Ne-
„hrobecki — Podſtoli Michał Sobańſki — Cze-
„śnik Szymon Czoſnowſki — Łowczy Piotr
„Turkuł — Woyſki Mar: Rakowſki — Mieczn:
„Franc: Rokicki — Woyſki mn: Walenty Jaku-
„bowſki — Skarb: Andrz: Godlewſki — Ho-

Digitized by Google

„ rodnic: Mich: Dobrowolſki — Podſtar: Gabr:
„ Porczyńſki — Sędzia grod: Karol Domanie-
„ wſki — Piſarz grodz. Ign. Łoſzkiewicz —
„ Surrog Ant: Kuleſza — Vice reg. Sądowy
„ Franc. Biedrzycki — Marc: Kątſki Jozef Bu-
„ kojemſki — Burgr: grodz. Waler Sachnow-
„ ſki — Regent grodz. Paweł Nelicki — Sub-
„ del: Andr. Godlewſki, Tom. Zarczyńſki,
„ Staniſław Wielhorſki, Flor: Kanicki — Ant:
„ Jakowicki, Ignacy Podczaſki — Vice reg:
„ grodz: Tom. Paſzkowſki, Alexan. Meles-
„ kiewicz — Namieſtn. Stefan Jlnicki, Tom:
„ Trzcińſki — Archiw: Andr: Brudnicki, Jan
„ Kraſnoſielſki. — *Powiat Zwinogrodzki.* Staro-
„ ſta Michał Grocholſki — Chorąży Szymon
„ Bykowſki — Stoln. Franc. Bekierſki — Pod-
„ czaſzy Piotr Barſzczewſki — Podſtoli Tom:
„ Dorożyńſki — Cześn. Staniſław Lenkiewicz
„ — Łowczy Andr: Janczyńſki — Woys. Tom.
„ Czarkowſki — Mieczn. Woyc: Pienkowſki
„ — Woys: mniey. Fran. Biedrzycki — Skarb:
„ Stefan Baranowſki — Horodn. Jozef Buko-
„ iemſki.

Woiewództwo Pomorskie, *pod panowaniem króla Pruſkiego*, od roku 1772. ma za herb gryffa czarnego, w polu białym, nogi przednie wſpięte iak do biegu, skrzydła wyciągnione iak do lotu, ięzyk wywieſzony, koronę na głowie. *Paprocki. Herbu* tego do-

Digitized by Google

ſtało od Swantopełka xiążęcia niegdy ſwego, który był z familii Gryffów i długo w ſwym potomſtwie, w tym xięſtwie panował. Woiewództwo to początek ſwóy wzięło, od króla Kazimierza Jagiellonowicza w roku 1484. poſtanowione na uſilne żądanie ſtanow Pruskich, którego był pierwſzym woiewodą Jan de Balſen herbu wiewiorka, ten roku 1454. podpisał tranzakcyą z Gdańſzczanami *Cromer lib: 27. Bielſki fol: 400.* Przed zabraniem onegoż ſeymikowało w Starogrodzie, deputatow dwóch na trybunał i poſłow na ſeym obierało. Woiewoda Pomorski teraz żyiący: Jozef Mier, kaſztelan Gdański Tomaſz Pruſzak, Podkomorzy Jan Polanowski, Chorąży Paweł Goſtomski.

Woiewództwo Minskie, ma za herb pogonią na chorągwi żołtey, w czerwonym polu. Dzieli ſię na powiaty, Mińſki, Mozyrski, i Rzeczycki. W Mińſku poſpolitym obradom mieysce naznaczone, kędy też i trybunał Litew: zwykł ſię ſądzić. Z tą alternatą, że iednego roku w Wilnie, drugiego zaś w Nowogródku, drugi raz w Mińſku odprawiać ſię powinien, zamyka w ſobie te przednieyſze miaſta: Mińſk z zamkiem, Kieydanow, Boryſzow, Łohoysko, Swiſłocz, Bobroysko, Radoſzkowiec: W. ſenat Polſki weſzli woiewodowie Mińſcy, przy unii W. Xię-

Digitized by Google

ſtwa Litewskiego z koroną w roku 1369. Pierwſzym był woiewodą Gabryel Hornoſtay herbu *Centaurus:* poſtąpił na Woiewództwo Brzeskie Litewskie. *Liſt Auguſta I. in feudationis, in ducatum Pruſſiæ 1569.* Mieyſce w ſenacie zaraz po Pomorskich woiewodach tegoż roku im zapiſano. Dwóch poſłow na ſeym obieraią z woiewództwa Mińskiego, tyleż z powiatu Mozyrskiego, tyleż z powiatu Rzeczyckiego: Senatorowie tegoż woiewództwa teraz żyiący ſą: Woiewoda Miński Adam Chmara, kaſztelan Miński Szymon Zabiełło. *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący:* Podkomorzy Antoni Pruſzyński — Staroſta Michał Brzoſtowski — Chorąży Stefan Bykowski — Sędz: ziem: Franciſz: Uniechowski, Jan Pawlikowski, Jan Wołodkowicz, Jozef Wankowicz — Woys: Joachim Chmara — Stoln. Krzyſztof Lichodzieiewski — Podſtoli Felicyan Rudnicki — Pis: ziem: Ant. Swiętorzecki — Horodn. Piotr Pawlikowski — Sędz. grodz. Jozef Sielawa, Stan: Bohuſzewicz, Andrzey Olędzki — Pis. grod: Staniſław Łyſzkiewicz — Podczaſzy Tadeu: Wankowicz — Cześn. Ant. Dyſzlewicz — Skarbn. Jan Swiętorzecki — Łowczy Tad: Woroniec — Mieczn. Franc. Xaw. Wołodkowicz — Koniuſzy Ignacy Ratyński — Oboźn: Mikołay Swiętorzecki — Strażn. Staniſław Pi-

Digitized by Google

„ſzczałło – Krayczy Tomaſz Oborſki – Mo-
„ſtow. Jozef Woroniec – Budowniczy Bog-
„dan Koſtrowicki – Regent ziem. Staniſław
„Jeſman – Regent grodz. Jan Łyſzkiewicz –
„Vice reg. ziem. Tomaſz Kadzinowicz – Po-
„wiat Mozyrſki Marſzałek Kazim: Oskierka –
„Podkomorzy Konſtan. Jeleński – Staroſta Jan
„Jeleńſki Piſarz Dekr: W. X. Litew: – Chor:
„Boguſław Oskierka – Sędz. ziem. Leopold
„Oskierka, Bern: Obuchowicz, Troia: Przy-
„bora, Staniſław Jeleński – Woys. Adam Sto-
„cki – Stoln. Ignacy Obuchowicz – Podſtoli
„Jan Lenkiewicz – Piſ: ziems: Ignacy Lenkie-
„wicz – Podſtar: Ignacy Obuchowicz – Sędz:
„grodz. Ignacy Horwat; Jozef Stocki – Piſ:
„grodz. Kazim. Węcławowicz – Podczaſzy
„Ludw. Oranowski – Cześ: Staniſław Oskier-
„ka – Horodn. Kazim: Ruſiecki – Skarbn. Jo-
„zef Stocki – Łowczy Wincenty Obucho-
„wicz – Mieczn. Ignacy Jeleński – Koniuſzy
„Antoni Bohuſz – Krayczy Jozef Jeleński –
„Oboźny Kazim. Buialski – Strażn. Marcin
„Jeleński – Budown. Ignacy Oſtrowski – Mo-
„ſtown. Kazim. Wolski – Strukcz. Boguſław
„Malewski – Regent ziems. i grodz. Stefan
„Kulpowicz – *Powiat Rzeczycki w części więk-*
„*ſzey pod panowaniem Roſſyiſkim.* Marſzałek
„Kazim. Chlewiński — Podkom: Staniſł: Woł-
„łowicz — Staroſta Jozef Judycki G. L. W.

Digitized by Google

„L. — Chorąży Tadeuſz Downarowicz — „Sędz: ziem: Michał Skoryna, Jan Iwaſz„kiewicz, Michał Pruſzanowſki, Jan Kieł„czewſki — Woys. Michał Puzyna — Stoln: „Mik. Chlewińſki — Podſtoli Bened: Wołło„wicz — Pis. ziem: Sewer: Dernatowicz — „Podſtar. Ignacy Oſkierka — Sędz. grodz: „Robert Woyzbun, Felic: Rudnicki, Piotr „Przybora — Pis. grodz. Jan Sołtan — Pod„czaſzy Alexy Iwaſzkiewicz — Cześn. Her„menegildy Przybora — Horodn. Ant. Przy„bora — Skarbn. Tomaſz Hryniewicz — Ło„wczy Andr. Sołtan — Miecźn. Aloyzy Ju„dycki — Koniuſzy Anzelm Korsak — Oboź: „Kazim: Chałecki — Strażn. Alex. Wołk Le„wonowicz — Kray. Bened. Przybora — Mo„ſtown. Kazim. Zboromirſki — Budown. Mi„chał Szeluta — Strukcz. Bogusław Małecki „Reg. ziem. Gabr. Margiewicz — Reg. grod: „Michał Nowoſielſki — Namieſtn. ziem. Jo„zef Rudnicki — Grodz. Felix Jaſtrzębſki —

Woiewòdztwo Inflantskie, *całe od roku 1772. pod panowaniem Roſſyiſkim*, ma za herb gryffa białego, w czerwonym polu, w nodze prawey miecz dobyty trzymaiącego, a na pierſiach S. i A. związane z koroną złotą na głowie: gryff ſię im ten doſtał od Chodkiewiczow na pamiątkę, że Jan Hieronim Staroſta Zmudzki, marſzałek Litewſki, i ad-

Digitized by Google

miniſtrator Inflantſki, ſwoią induſtryą do przymierza ſiła dopomogł, litery zaś pierwſze, z imienia ſwego *Sigismundus Auguſtus* przydał.

W roku 1561. Miſtrz Krzyżacki w Inflanciech Kietlerus, i arcy-biſkup Ryſki Gurchelm widząc rozſzarpaną przez różne potencye, iuż Moſkiewſkie, iuż Sawedzkie, iuż Duńſkie prowincyą Inflantſką, naradziwſzy ſię z przednieyſzemi panami ſwemi, Zygmuntowi Auguſtowi królowi, koronie Polſkiey i W. X. Litewſkiemu, dobrowolnie ią poddawſzy, przyſięgą wierności obowiązali ſię. *Stryikowſki lib. 25. cap: I.* W ſześć lat po tym w Grodnie, to ieſt 1567. toż ſamo odnowioną przyſięgą utwierdzili, kędy też całe to Xięſtwo na cztery ziemi podzielono, to ieſt Ryſkie, Treideńſkie, Wendeńſkie, i Dynemburſkie, każda z nich miała mieć ſwego ſenatora i ziemſtwo.

Po śmierci króla Zygmunta Auguſta, Moſkwa całe Inflanty ſobie podbiła, muſiał ich król Stefan ſzabłą i męſtwem Polſkim odzyſkiwać. Jakoż odebrał potym całe Inflanty w roku 1588. na trzy woiewództwa podzielono, to ieſt Inflantſkie albo Wendeńſkie, Derpſkie i Parnawſkie *Gwagnin tom I.* Których dwóch oſtatnich pakta Oliwſkie koronie, Szwedzkiey 1660. uſtąpiły, trzecie In-

Digitized by Google

flantſkie Polſka do roku 1773. trzymała iednak i teraz na części małey pozoſtałey, ſześciu poſłow toż woiewództwo na ſeym obiera. Senatorowie teraźnieyſi, woiewoda Inflantſki Adam Felkerzamb, kaſztelan Inflant: Antoni Koſſakowſki — *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący*, Podkom. Jozef Zyberg — „Starofta Kazim. Konſtan. Plater kaſztelan „Trocki — Chor: Jerzy Plater — Sędz. ziem: „Marcin Kublicki, Jan Karſnicki, Franc: Mohl, „Franc. Zebrowſki — Woys. Staniſław Wyr„wicz — Stoln. Raymund Łabuńſki — Podſt: „Adam Mohl — Pis. ziem: Ignacy Schroeders „— Podczaſzy Sokołowſki — Cześn. Andr: „Karnicki — Horodn. Dyon. Mohl — Skarb: „Michał Moryſson — Łowczy Eliaſz Kubli„cki — Mieczn. Jan Schroeders — Koniuſzy „Alex. Bielikowicz — Obożny Staniſł. Boban „— Straż: Jan Sokołowſki — Kray. Antoni „Houwalt — Budown. Sylw. Walden — Mo„ſtown. Jozef Moryſson — Strukcz. Zygm: „Skirmont — Drozny Jozef Wyrzykowſki — „Reg ziem. Łabunſki.

Czerniechowskie Woiewództwo, ma za herb orła o dwóch głowach, z rozpiętemi ſkrzydłami i nogami, nad głowami obiema, iedna korona.

Ziemia ta w roku 1633. na ſeymie *coronationis* Władyſława IV. grod i ziemſtwo otrzy-

Digitized by Google

mała według prawa i ſtatutu Kijowſkiego, kaſztelan także Czerniechowſki poſtanowiony, i inne urzędy ziemſkie porządkiem koronnym, aby przez elekcyą ſzły obwarowano. We dwie lecie potym, to ieſt w roku 1634. na ſeymie w woiewództwo zamienio-na, z nadaniem woiewody i kaſztel-na. Dzieli ſię na Czerniechowſki i Nowogródzki Powiat, ſemikuie w Włodzimierzu. Obiera deputata iednego na trybunał, poſłow czterech na ſeym. Senatorowie teraz żyiący: Woiewoda Czerniechowſki Ludw. Wilga, kaſzt: Czerniechowſki Felic: Swiatopełk xże Czertwertyńſki — *Urzędnicy ziemscy i grodzcy teraz żyiący*: Podkom. Hilary Goſtyńſki — Sta„roſta Ludw. Wilga woiewoda — Chor. Fran: „Prazmowſki — Sędz: ziem: Franc: Janiſzew„ſki — Stoln. Jozef Radzymińſki — Podczaſ: „Jozef Strzelnicki — Podſęd. Jan Borzęcki— „Podſtoli Adam Czarnołuſki — Cześn. Jan „Brzoſtowſki — Łowczy Ignacy Hulewicz — „woys. Antoni Cieſzkowſki — Pis: ziemſki „Maka: Iwanicki — Mieczn. Michał Kozielſki „— Woys. mniey. Jan Kiſiel — Skarbn. Piotr „Poruſki — Horodn. Antoni Pruſinowſki — „Podwoiew. ſąd. Stefan Załęſki — Sęd. gro: „Dyon. Wiſzniowſki — Piſarz grodz. Maur: „Podhorodeńſki — Komor. gran. Jan Klityń„ſki, Mateuſz Rybicki — Komor. ziem. Joz:

Oſwie-

Digitized by Google

„Oświęcimski, Ludw: Sliwiński — Vice reg:
„ząd: Felix Łobaczewski, Piotr Nizieński,
„Franc: Skomorowski — Burgr: Iakub Czy-
„rewski — Regent grodz. Jan Zakrzewski. —
„*Powiat ziemstwo i grod Nowogródzki.* Podko-
„morzy Ign. Cieszkowski — Starosta Tadeu:
„Czacki — Chorąży Stefan Załęcki — Sędz:
„ziem. Jerzy Iwanowski — Stoln. Franciszek
„Biesiekierski — Podczaszy Jozef Rybicki —
„Podsęd. Karol Korycinski — Podstoli Jozef
„Chorzewski — Cześn: Marcin Bukar — Ło-
„wczy Stanisław Borzęcki — Woys: Antoni
„Socha Chomentowski — Pis. ziemski Piotr
„Chorzewski — Mieczn. Tokarski — Woyski
„mniey. Jozef Postruski — Skarbn. Patr. Ło-
„baczewski — Horodn. Karol Lafota — Pod-
„star: Fel: Pilawski — Sędz: grodz: Kaietan
„Stecki — Pisarz grodz. Paweł Konradzki —
„Komor. gran. Kazim: Czarnecki, Roch Ry-
„bicki, Tadeusz Telezyński — Kom. ziem:
„Tomasz Chalecki, Aloy. Bartoszewicz —
„Vices reg: sąd. Jozef Pilecski — Burg: Cy-
„pryan Czyżewski — Reg. ziem Dam. Mele-
„niewski — Reg. grodz. Jul. Wesołowski.

Gdy opisanie herbow woiewództw z wyrażeniem znayduiących się w nich senatorów, i urzędnikow ziemskich i grodzkich teraz żyiących ukończyłem, sądzę iż nieuchylę nic od materyi, kiedy przyłączę żyiących mini-

Digitized by Google

ſtrów, oraz dygnitarzów i urzędników Koronnych i W. X. Litewſkiego, o których prerogatywach w oyczyznie, iak dawno ſą uſtanowione w krótkości namienię, naypierw:

Marſzałkowie Wielcy Koronni.

Co w prywatnym domu goſpodarz, to w tey oyczyznie i na dworze królewſkim ieſt marſzałek. Na ſeymach tak ſenatorom, iako i marſzałkowi koła rycerſkiego pozwolenie głoſów daie. On poſłow cudzoziemſkich wprowadzać, nie należących do obrad publicznych rugować, beſpieczeńſtwa publicznego, oſobliwie pod bokiem królewſkim przeſtrzegać, exceſſa ſądzić i karać. Na dworze królewſkim, zupełna przy nim juryzdykcya, władza i powaga, również i w miaſtach ſtołecznych królewſkich, gdzie ſami królowie rezyduią. Pod niebytność zaś wielkich marſzałkow, nadworni marſzałkowie przy teyże prerogatywie zoſtawieni, która tak wielka ieſt, że o niey Staniſław Karnkowſki prymas to napiſał: *In adminiſtratione mareschalcorum omnis vitæ principis ſecuritas, omnis ordo, pax, tranquillitas, tam in aula tempore comitiorum, quam extra omnis deniq; ſplendor & majeſtas regis, regni & ſenatus poſita eſſe videtur.* Dla tego pod czas publicznych

obrad, żeby bespiecznieyszą bydź mogła rzecz-pospolita, marszałkowska warta, assystować zwykła. W czasie elekcyi królow do marszawkow ogłoszenie przy bramach okopow nominowanego od prymasa króla, należy, i inne liczne prerogatywy podług opisu prawa posiada. Pierwszym marszałkiem Koronnym był Dobiesław Fredro herbu Bończa koło roku 1366. *Paprocki o herbach, Okolski tom I.* Teraz żyiący marszałek wielki koronny iest Michał Wandalin Mniszech.

Marszałkowie Wielcy Litewscy.

Dwunastu kiedyś marszałkow wielkie Xięstwo Litewskie rachowało, bo i w roku 1569. Pawła Ostrowskiego iednego ze dwunastu, historyi zowią i trochę prędzey, to iest pod rok 1563. Piotra Zaorskiego i Michała Łożyńskiego marszałkow z seymu Litewskiego deputowano, na dotarcie unii z koroną, *Mistold in histor. Sapiech par. I.* Kędy też tenże autor przydaie, że się żaden z tych dwunastu nienazywał marszałkiem Litewskim, ale albo marszałkiem tylko, albo marszałkiem królewskim. Z tym wszystkim u Łaskiego *w statucie fol. 130.* Za Jana Albrychta króla unią Litwy z Koroną umówioną podpisał między insemi w roku 1499. z temi tytu-

Digitized by Google

łami Jan Jurgiewicz z Zaborzezia waiewoda Trocki i marszałek naywyższy W. X. Litew: z Jerzym Ostykiewiczem marszałkiem nadwornym tegoż xięstwa. Toż samo czytam iuż poźnieyszych czasów o Mikołaiu Radziwille *czarnym nazwanym w Konstytucyach 1564. fol: 52.* z czego poznać, że i dawnieyszych czasów w Litwie, trybem u nas zwyczaynym, ieden z Marszałków był wielkim, a drugi nadwornym. *Niesiecki* pierwszy kładzie marszałkiem wielkim W. X. Lit: iż był Jan Chodkiewicz herbu *Kościesza* kasztelan Wileński, który umarł w roku 1579. *Co zaświadcza list Augusta I. 1572. u Paprockiego fol: 524. Także list Augusta I. 1569. de feudo Prussiæ.* Ta zaś iest juryzdykcya marszałka W. Litewskiego co i Koronnego, osobliwie na seymach walnych w Litwie, i owszem dawnieyszych czasów ta ich była prerogatywa, że nowo inaugurowanym na xięstwo Litewskie panom wszystkie insignia xiążęce oddawali marszałkowie wielcy Litewscy. Teraz żyiący iest marszałkiem wielkim Litewskim Ignacy Potocki.

Digitized by Google

Hetmani Wielcy Koronni, i Wielcy W. X. Litewskiego.

Dostoyność Hetmanów przeszłych wieków, kiedy samo tylko rycerstwo Polskie pospolitym ruszeniem na nieprzyiaciela ciągnięte nie była, lecz każdy woiewoda swemu woiewództwu hetmanił, a ieżeli komu powierzono buławy, to tylko do czasu i na pewną kampanią, po którey skończoney, buławę z władzą hetmańską składał. Dopiero za Zygmunta pierwszego i Zygmunta Augusta dożywotni hetmani bydź poczęli, tak wielcy iako i polni, czego pełno po Historykach. *Arichovius* pierwszym z dożywotnich hetmanów wielkich liczy Tarnowskiego dla tego, że o dożywotniey buławie, dopiero prawo na nim pierwszym ugruntowane. Jednak przed nim byli, rachuie *Załuski tom: I. fol: 10.* Mikołaia Kamienieckiego herbu Pilawa woiewodę Krakowskiego, który umarł roku 1515. A hetmanem Wiel: Litewskim był Piotr Biały herbu Dąbrowka woiewoda Trocki, który umarł 1498. o czym pisze *Kojałowicz para: 2.* Też buławy nie zbyt dawno złączone, bywały naywięcey z innemi senatorskiemi godnościami, lecz poźniey za panowania teraźnieyszego Stanisława Augusta króla, mieysce im samym w senacie prawo naznaczyło po mar-

szałkach wielkich Koron: i Litewsk. Zyiący teraz są: Hetman W. Koronny Franciszek Xawery Branicki — Hetman wielki W. X. Litewskiego Michał Ogiński. Opis ich władzy w tym czasie na seymach, po razy kilka odmieniany, o czym Konstytucye świadczą.

Kanclerze Wielcy Koronni.

Pierwszych wieków iednego tylko całe to króleſtwo Kanclerza liczyło, tak rozumiem, że od Boleſława Chrobrego króla, razem kiedy i inſze dygnitarſtwa w Polſzcze układał, dopiero był poſtanowiony, kiedy ſię iednak potym Polſka dziedzictwem między xiążęta Polſkie dzielić poczęła, każda prowincya własnego miała pieczętarza. Tak żebym dawnieyſzych lat nie wſpominał, iuż za Kazimierza wielkiego w roku 1357. na przywileiu Arcy-biſkupom Gnieźnieńſkim od tegoż króla danym, podpiſali ſię ci Kanclerze Jan Krakowſki, Otto Wielkopolſki, Florian Łęczycki, Herman Kujawſki, *Olſzowſki de Archiep: Miechov: 287.* Dopiero iakoś koło roku 1370. gdy ſię rozerwane prowincye, z lekka w ieduo ciało tego państwa kliieć poczęły, ieden tylko kanclerz koronny, drugi podkanclerzy poſtanowieni, co znać z *Paprockiego o herbach fol: 19.* kędy znaydziesz iuż w roku

1368. Jana z Czarnkowa podkanclerzego koronnego, ale i na różnych przywileiach. A że naywięcey przy duchowieństwie pieczęć koronna bywała, dla tego na seymie *Coronationis* Zygmunta I. w roku 1507. prawem utwierdzono, żeby alternatą pieczęć koronna chodziła, raz przy duchownym, drugi raz przy świeckim, o *czym Łaski w Statucie*. Obwarowała i to konstytucya, żeby żadna z większych infuł, z pieczęcią się koronną nie mieściła, iako to Łucka i inne, które po niey idą z tego prawa wyimuiąc, luboć z niektóremi dyspensowała Rzplita, iako to Wydźge i Załuskiego. W zwyczay zaś poszło iuż kilka wiekami utwierdzony, że z mnieyszey pieczęci iest wstęp do większey, tak że podkanclerzy po śmierci, albo promocyi na insze krzesło, kanclerza, króleſtwo bierze. Lubo zaś wszystkie inne w tey oyczyznie wakanse, wolno królom każdego czasu, rozdawać, pieczęci iednak tak mnieyszey, iako i większey tylko na seymie. Przez kanclerzów albo podkanclerzych Koronnych i Litewskich wszystkie odpowiedzi od tronu, na seymach i audyencyach publicznych wychodzić zwykły, królewskie także dekreta, konstytucye seymowe, obrad pospolitych punkta i materye. Nad to funkcya ich rozciąga się do wszystkich przywileiów, mandatów, dekre-

Digitized by Google

tów i listów, i inszych expedycyi, obierania, pisania, czytania i pieczętowania, do czego kanclerz większey pieczęci, podkanclerzy mnieyszey, z herbem koronnym, albo też Litewskim zażywa. Obydwie równey sobie wagi i waloru, owszem ztąd wielka ich powaga, że lubo żadnego, ani listu, ani membrana, choćby też papierowego, bez konsensu i woli królewskiey pieczętować się im nie godzi (do czego się przysięgą obowięzuią) przecięż pieczęci zabronić mogą, gdzieby albo słuszności, albo prawu pospolitemu krzywda się działa, bez którey pieczęci, ani ręką królewską podpisane przywileie utrzymać się nie mogą. Po śmierci królewskiey urząd ich wakuie, a sekretarz wielki na ich mieysce następuie. Przy pogrzebnych zeszłego króla ceremoniach pieczęci swoie kruszą, a inne od nowego króla na to mieysce odbieraią. *Piasecki fol: 545.* Królewskich miast sprawy w zadwornych sądach każdy pieczętarz wielki, swoiey prowincyi decyduie, albo pod niebytność iego podkanclerzy. Pierwszym kanclerzem wielkim koronnym podług *Nieseckiego* był Jan z Strzelce Suchiwilk *herbu Grzymała* dziekan Krakowski. O czym zaświadcza *list Kazimierza wielkiego u Szczygiel: tom: fol: 175. Długosz tom: 2. fol: 1373.* Teraz zaś żyiący kanclerz wielki koronny Hyacynt Małachowski *herbu Nałęcz.*

Digitized by Google

Kanclerze Wielcy W. X. Litewskiego.

Taż ich prerogatywa, co i kanclerzów koronnych, bez alternaty z duchownemi. Z donacyi, którą w roku 1509. Mikołaiowi Radziwiłłowi woiewodzie na ten czas Trockiemu, *Goniądz i Raygrod* puszczono, *wnosi X. Miſtold in hiſtoria Sapiechana*, że w ten czas w wielkim xięſtwie Litewſkim troiaka pieczęć kanclerzom Litewſkim w zwyczaiu była. Pierwsza wielka, którą *majeſtatem Lithuaniæ* zowią, na tey osoba wielkiego xiążęcia Litewskiego była, na tronie siedzącego. Z drugiey ſtrony mnieysza, którą pieczęcią wielkiego xiązęcia zwano. Trzecia ieszcze mnieysza z sygnetu xiążęcego. Pierwszym kanclzerzem wielkiego W. X. Lit. Niesiecki kładzie, iż był Mikołay Radziwiłł herbu Trąby woiewoda Wileński umarł 1508. O czym świadczy *Statut Łaskiego fol: 130. Koialowicz paragr: 2. Stryikowski lib: 22. cap: 3.* Teraz żyiący kanclerz wielki W. X. Lit: Michał Alexander xże Sapiecha.

Podkanclerze Koronni i Litewscy.

Autor *Signatorum fol: 2.* twierdzi, że Przemyſław drugi, gdy pierwszy na króleſtwo

Digitized by Google

Polſkie wſtąpił, pieczęć na wzor inſzych królestw uſtanowił w roku 1295. na niey w koło orła zwyczaynego Polakom, ten napis przydawſzy: *Reddit ipſe ſuis victricia ſigna Polonis.* Na drugiey zaś ſtronie oſoba królewſka była, na tronie ſiedząca w koronie, z berłem w prawey ręce, w lewey z jabłkiem, z tym napiſem: *Sigillum Præmislai Poloniae regis.* Za czaſów ieſzcze Boleſława Chrobrego, *kładzie Okolſki tom: 2. fol: 564.* w roku 1025. kanclerzem Radwana. Zaś *Nieſiecki* w liczbie podkanclerzych ſiodmego piſze, że był Jan Szafranec herbu Starykoń dziekan Krakowſki, który potym poſtąpił na wielkie 1423 O czym dowodzi *liſt Jagiella miaſtu Lwowſkiemu dany 1422.* Teraz żyiący podkanclerzy koronny xiądz Hugo Kołłątay kanonik Krakowſki: Podkanclerzym zaś Litewſkim od unii z Koroną tenże *Nieſiecki* pierwſzym kładzie, iż był Euſtachi Wołłowicz herbu *Bogoria* kaſztelan Trocki, który poſtąpił na wielką roku 1579. Co zaświadcza *liſt Auguſta 1go roku 1570. miaſtu Lwowſkiemu dany.* Także *Heidens: lib: 2.* Teraz żyiący ieſt podkanclerzy Litewſki Joachim Karol Littuwor Chreptowicz.

Digitized by Google

Podskarbowie wielcy Koronni i wielcy W. X. Litewskiego, oraz nadworni: Koronny i Litewski.

Na liście Lefzka czarnego xiążęcia Polskiego *u Nakielsk. w Miechov: fol: 212.* podpisał się *inter præsentes. Nicolaus thesaurarius Lesci* w roku 1288. z tego wnofzę, że na ten czas, każdy z xiążąt Polskich swego własnego miał podskarbiego, dopiero za Kazimierza wielkiego, iednemu całego tego króleftwa skarb był powierzony. Pod iego wtedy opiekę poddano, wszystkie skarby koronne, insignia królewskie, korony, berło, iabłko, miecz, mennice dozor, monety bicie. Nadto prowentów wszystkich, z ceł, kwart, ekonomii i innych podatków dyspozycya przy nim zostawiona, z których płace kwarcianemu woysku, expedycya posłom, i inne Rzeczyplitey potrzeby, zawiadowali. Przy nich samych zupełna dawniey była moc skarbem rządzenia, a co lat dwa na seymach obowiązanemi byli, do rachunków zdawania. Lecz na początku panowania króla Stanisława Augusta odmiana władzy tegoż urzędu naftąpiła przez uftanowienie kommissyi skarbowey w obydwóch narodach, w których podskarbiowie tak wielcy iako i nadworni, iako prezyduią-

Digitized by Google

cy zaſiadaią, i wraz z obranemi na ſeymie z ſenatu i ſtanu rycerſkiego kommiſſarzami, nie tylko całym zarządzaią ſkarbem Rzplitey, ale też maią ſwoią ſądową juryzdykcyą do ſpraw podług przepiſu prawa wyznaczonych. Obowiązane ſą obydwie kommiſsye ſkarbowe Koronna i Litewſka w lat dwa na ſeymie zdawać rachunek przed wyznaczonemi z tegoż ſeymu delegowanemi. A że podſkarbich nadwornych za panowania teraźnieyſzego przypuſzczono nie tylko do zaſiadania w ſenacie między miniſtrami zaraz po hetmanach polnych, ale też do równey pracy i zatrudniania ſię ſkarbowym intereſsem wraz z wielkiemi podſkarbiemi, aby byli na pomocy obowiązano. Przeto umieſzczam razem wſzyſtkich teraz żyiących naypierw. Podſkarbi wielki koronny Roch Koſsowſki — Podſkarbi nadworny koronny Tomasz Oſtrowſki — Podſkarbi wielki W. X. Litew: Ludwik Tyſzkiewicz — Podſkarbi nadworny Litewſki Antoni Dziekońſki.

Marſzałkowie Nadworny Koronny i W. X. Litewſkiego.

Tych prerogatywa ieſt iedna co i wielkich w ten czas, gdy w niebytności onychże zaſtępuią mieyſce, i moc juryzdykcyi i władzy

Digitized by Google

w miastach stołecznych przy boku króla trzymają. *Konstytucya seymu 1735. fol: 21.* naznaczyła im mieysce w senacie po podskarbich wielkich koronnych, żyiący teraz są: Marszałek nadworny koron: Kazimierz Raczyński — Marszałek nadworny Litewski Stanisław Sołtan.

Hetmani Polni Koronny i Polny W. X. Litewskiego.

Tych prerogatywa wraz z wielkiemi hetmanami różnym odmianom w czasie panowania STANISŁAWA AUGUSTA króla, podpadała. Umieszczeni są w senacie nie dawnym prawem, którym mieysce naznaczone po marszałkach nadwornych. Zyiący teraz są: Hetman polny Koronny Seweryn Rzewuski — Hetman polny Litewski Szymon Kossakowski.

Teraz z porządku umieszczonych urzędów, następuie mi wyrazić, żyiących w tym czasie dygnitarzów i urzędników Koronnych i wielkiego xięstwa Litewskiego którzy są, to iest: Sekretarz duchowny W. Koron: Joachim Dembowski archidyakon Gnieźnieński — Sekretarz duchowny Litewski Jerzy Połubiński archidyakon Wileński.

Sekretarz świecki W. Koron: Michał Granowski — Litewski Fryderyk Moszyński.

Digitized by Google

Referendarz duchow: W. Koron: Michał Sołtyk dziekan Krakowski — Litewski Andrzey Wołłowicz kanonik Płocki i Warszawski.

Referendarz świecki W. Koronny Stanisł: *Nałęcz* Małachowski — Litewski Wincenty Tyszkiewicz.

Podkomorzy W. Koronny Wincenty Potocki — Litewski Ludwik Gutakowski.

Pisarze wielcy Koronni: 1. Adam Przerębski kanonik Krakowski, opat Jędrzeiowski. 2. Maximilian Mielżyński. 3. Franciszek Bielinski. 4. Piotr Bielinski.

Pisarze wielcy Litewscy: 1. Kasper xiąże Giedroyć. 2. Benedykt Morykoni. 3. Antoni Dzieduszycki. 4. Stanisław Mirski.

Chorąży W. Koron: Jan Stecki — Litewski Władysław Czarnecki.

Miecznik Koronny Fran: Grocholski — Litewski Michał Ogiński.

Koniuszy W. Koron: Onufry Kicki — Litewski Michał Grabowski.

Kuchmistrz Koronny Leonard Worcel — Litewski Stanisław Ogiński.

Stolnik Koron: Antoni Pruszyński — Litewski Jozef xiąże Czartoryiski.

Podczaszy Koron: Michał Czacki — Litewski Filip Nereusz Wołczkiewicz Olizar.

Krayczy Koron: Antoni Czarnecki — Litewski Zygmunt Grabowski.

Digitized by Google

Podstoli Koronny Jozef Karsza — Litewski Stanisław Worcel.

Cześnik Koronny Stanisław Bieliński — Litewski Leon Gorski.

Łowczy W. Koron: Franc: Xaw: Chołoniewski — Litewski Jozef Zabiełło.

Pisarz polny Koron: Kazimierz Rzewuski — Polny Litewski Michał Giełgud.

Strażnik W. Koron: Januſz xże Sanguſzko — Litewski Ignacy Giełgud.

Obożny wielki Koron: Kazimierz Krasnicki — Litewski Karol Prozor.

Generał artylleryi Koron: Stanisław Szczesny Potocki — Litewski Kazim: xże Sapieha.

Generał inspektor kawaleryi Koron. Stan: Ilinski — Infanteryi Jozef Podhorodeński.

Generał inspektor woysk W. X. Lit: Paweł Grabowski.

Instygatorowie Koron: Stanisław Krajewski, Ignacy Gomoliński — Litewscy Franc: Woyniłowicz, Rafał Slizien.

Chorąży nadworny Koron: Auguſt Deboli — Litewski Antoni Wołłowicz.

Podkoniuszy Koron: Ignacy Dulski — Litewski Paweł Bułharyn.

Łowczy nadworny Koron: Jan Orłowski — Litewski Zacharyasz Hański.

Strażnik polny Koron: Wincenty Czosnowski — Litewski Rafał Oskierka.

Digitized by Google

Obożny polny Koron: Jan Grocholski — Litewski Alexander Xże Giedroyć.

Kuftosz Koronny Sebeftyan Sierakowski kanonik Krakowski.

Regent kancellaryi W. Koron: Kaietan Wyleżyński — Litewski Jozef Jelec.

Regent kancellaryi mnieyszey Koron: Leon Hulewicz — Litewski Kaietan Korzeniwski.

Woyski wielkiego xięftwa Litewskiego Michał Zalewski.

Piwniczy czyli Podczaszy nadworny W. X. Litewskiego Ignacy Pilsudzki.

W ukończonym opisie herbów kapituł, woiewództw, ziem i powiatów, gdy umieściłem znayduiących się na urzędach senatorskich, miniftrowskich, ziemskich, duchownych i świeckich, osoby teraz żyiące, iuż powyżey wyraziłem przyczynę, z iakiego powodu to uczyniłem, tu przydać muszę myśl moią, że od przodków naszych poftanowione urzędy i godności, nie w tym są zamiarze, iżby każde ftarszeństwo, albo zwierzchność zacnieyszym czyniła, i ten szczegulny sam tytuł urzędu, miał z równości nad innych wynosić, lecz te prerogatywy urzędów są nadane, naypierw z potrzeby dobrego porządku w rządzie; powtóre, iest to cecha nadgrody zasługuiących się w oyczyznie. Jednak powaga szlachcica każdego, co do równości iest

taż

taż ſama, co i naypierwſzych ſenatorów, żaden tytuł inny nie może bynaymniey ubliżać w niczym godności iego, którey Jan Zamoyſki kanclerz wielki Koronny pokazał ſzacunek w czaſie elekcyi Stefana króla, kiedy ſię inſze domy popiſowały, z tytułami ſwemi, zwłaſzcza *Comes de Gorka* kaſztelan Poznańſki, on ſię po nim podpiſał: *Joannes Zamoyſki eques polonus, his omnibus par.* Zaczym poſtępuiąc do dalſzey materyi, o ſtanie ſzlacheckim i iego własności zaczynam.

O początku Stanu Szlacheckiego w Polſzcze, i dalſzym rozkrzewieniu ſię ſzlacheckich Familii.

Początek Stanu Szlacheckiego, nie tylko w wielu Rzplitych i Państwach monarchicznych od dawnych wieków ieſt utworzony, lecz podobnież w Polſzcze na końcu oſmego wieku, wprowadzony zoſtał. Nie przywodzę na to dowodów oſobnych, bo otworzywſzy kroniki, co karta znaydziesz iak dawniey xiążęta Polſcy, a potym naſtępnie królowie rycerzów na woynach popiſuiących ſię w nadgrodę ſpraw woiennych, lub poſtępków cnotliwych, i innych czynów i przyſług znakomitych pańſowali na ſzlacheſtwo, nadaiąc

Digitized by Google

onymże rozmaite herby. Y kiedy kogo szlachectwem obdarzyli królowie, większego uczczenią czynili go godnym, iakoby sławę z iego zasług i czynów w nim czcić kazali. Ztąd słowo *Nobilis* znaczy szlachetny czyli sławy godny. Szlachetność, iest to zadatek dany od oyczyzny na słowo twoich przódków która czeka, aż się z honorem uiścisz twoiey poręce. Szlachetność iest płomieniem, który się drugim udziela, ale wnet gaśnie, ieżeli nie ma czym utrzymywać.

Dowiodłszy definicyą tego słowa: do iak wielkich prerogatyw i honorów tenże stan szlachecki został podwyższony, i iakie w Rzeczypospolitey Polskiey, posiada zaszczyty, prawdzą się u nas słowa *Tacyta historyka* Rzymskiego, o tymże stanie szlacheckim piszącego *cap: 7. de mor: German: reges ex nobilitate sumuntur, ex nobilitate lecti principes.* Zaiste ten szlachetny stan rycerski, przedtym mocą dzieła Boskiego i odwagą staropolską wiekami pamiętną sławny, nie tylko do tego szczególnego w całym świecie przyszedł przywileiu obierać sobie pod niebem, i z pomiędzy siebie królów i rządców naywyższych przy wszelkiey wolności: lecz od dawnych wieków, rozrodzone szlacheckie domy, nad tyłą udzielnemi xięstwami rozciągnęły swoie panowania, i panuią ieszcze Czeskie, Węgier-

Digitized by Google

ſkie, Morawſkie, Sląſkie, Pruſkie, Siedmiogrodzkie, Wołoſkie, Kurlandzkie, Moſkiewſkie, prawdziwi Polacy oſiadali trony, a przez ſpowinowacone więzy, Czeſkie, Francuzkie, i Włoſkie na pół z mężami, dzieliły i dzielą niewiaſty.

Szlacheckie a rodowite Familie, mieſzały krew własną z monarchami ſwoiemi: Pileccy, Toporczykowie, Granowscy, Leliwiwitowie, xiążęta Druccy z Jagiełłow, xiążęta Radziwiłłowie z Zygmuntem, xiążęta Holſzańſcy z Wittoldem, dom Auſtryacki z xiążętami Wiſzniowieckiemi, i Firleikiemi, Zamoyſcy, Koſtkowie, xiążęta Radziwiłłowie, Zakrzewſcy, xiążęta Sanguſzkowie, Sapiehowie, Jabłonowſcy, Zamoyſcy, z własnym owym obrońcą Wiednia, Janem III. królem Polſkim, Opalińſcy, Czarnkowſcy, Radzymińscy z oycem królowey Francuzkiey Ludwika XV. żony, z Staniſławem I. z Piaſtami xiążętami Mazowieckiemi, Szamotulscy, Hunowscy, Tarnowscy, Odrowążowie, Szydłowieccy, Tęczyńſcy, Donhoffowie, którzy ſię często z xiążętami Sląſkiemi kolligacili, a przez nich krew ſwoią w domy dawnych królow Czeſkich, Bawarſkich, Brandeburſkich xiążąt przez ślubne kontrakty mięſzali. Prócz co z Mohiłow (z Paleologów domu idących) przybyło domom

Digitized by Google

Polſkim kolligacyi, xiążętom Koreckim, Potockim, Leſzczyńſkim, Przerębſkim, Myſzkowſkim. Prócz z domami królewſkiego właśnie, rodu (iako to Gordonów w Anglii) ſpokrewnili ſię Morſztynowie, Czartoryiſcy, Bielińſcy, lub z domem Palatina xiążęta Radziwiłłowie, Lubomirſcy, Paniewſcy, z królami Węgierſkiemi, Duninowie, a przez nich Braniecy, z xiążętami Ruſkiemi, ſą ieſzcze domy w tey Oyczyznie, które z królewſkiey linii ſię ciągną proſtym idące duktem, iako to z Jagiełły przodkow, xiążęta Wiſniowieccy, Sanguſzkowie, Czartoryiſcy i inni.

Z oſtatniey zaś Piaſtowny w Polſzcze zeſzłey Junoſza i Staniſława oſtatnich xiążąt Mazowieckich rodzoney, idą te domy; Odrowążow, Koſtkow, Tarnowſkich, Sieniawſkich, Lubomirſkich, Jabłonowſkich, Sapiehow, Małachowſkich, Dąbſkich &c. &c. Zaderowie, Lanckorońſcy, Woieńſcy, Woziſławſcy, Chrząſtowſcy, Ruſoccy z xiążąt dawnych Brytannii, we Francyi, do dziś dnia kwitnących &c.

Z xiążąt Litewſkich dawnych Dorſzprungowſkiey linii, udzielnie Zmudzi rozkazuiących ſiła ſię dawno możnych ſaſaczyca pokoleniem, to xiążęta Holſzańſcy, Dombrowieccy z ruſka Dubrowieccy, xiążęta Radziwiłłowie, Gaſztoldowie, Oſtykowie, Gk-

ſcy, Wiażewſcy, Zdanowiczowie, Tuſzowſcy, Buchazowie, Komaiewſcy &c. Przodkowie domow zacnych w Litwie, Sieſiccy, Swierscy, Dowmondowie, Siewierſcy, Rukiewiczowie, Gedroycowie, Narbuttowie, Dziewiałtowſcy, Jurewiczowie, i Gimbutowie, prócz innych xiążąt którzy udziały ſwoie mieli, a domy ich ſpełzły.

Xiążęta Jagiellońſkiego domu nayprzod kładą ſię, którzy od rodzonych dwunaſtu braci i ſiedmiu rodzonych ſtryiów idą. Od Mondwida, Mondwidowie, Chlebowiczowie, Wiażewiczowie, Dorhoſtayscy, Jurkiewiczowie, Jrzykowscy, Kuchmiſtrzowſcy, Płońſcy, Zabrzezińſcy, Jlechnowiczowie kniaziowie, Retkuciowie, od ſyna Widimunta brata Kieyſztuta, drugiego Mondwida; idą Adamowiczowie, dzielący ſię na kilka linii. Od Jawnuta idą Zaſławſcy, Dowgayłowie: Andruſzewiczowie dzielący ſię na kilka linii. Od Jawnuta idą Zaſławſcy, Dowgayłowie Andruſzewiczowie, Lecſzniccy, z których był Januſz biſkup Poznańſki, potym Wileński. Od Koryata, Koryatowiczowie, Kurczowie, *Okolſki tom II. pag: 389.* Są także w metryce Litewſkiey działy Koryatowiczów Oleſka, a Kurczewiczow, Stoplina, gdzie Kurczewiczow kniaziami, i iednego nazywa plemienia z Koryatami, ſub anno 1508. Od Na-

Digitized by Google

rywanda Giediminowicza, xiążęta Rożyńscy, Sapiehowie, Rosczyccowie: od Woyduta Kroszyńscy, od Patryka Patrykowie, Wolscy. Od Wiganta Łukomscy, *oczym konst. 1564.* dała tytuł *ducis* Łukomski, Trubeccy, Połubińscy, Kwiatkiewiczowie od Lingwina. Od Korybuta Wiszniowieccy, Zbarawscy, Poryccy, Woronieccy, Chowańscy, Galiczowie, Trubeccy, Sołtanowie, herbu Korybut, xiążęta Sokolscy, od Lubarta Giedyminowicza, Sanguszkowie, Kowelscy, Koszyrscy, od Korygiełła Czartoryiscy, od Oleska Słuccy, Kopylscy. Od Olgierda Koreccy. Od Kieyszstuda, Sołomereccy, Nasiłowscy, &c.

Następuie xiążęcy rod w Polszcze czwarty genealogia Ruska, naydawniey rozrodzona, od Wracha syna Olechy, Pereastawskiego xiążęcia. Nayprzod Wrahowscy, a z niemi iednegoż gniazda, Zorotyńscy, od tych inne, którzy się także z Zerotyna piszą za świadectwem *Paprockiego.*

Idą od Włodzimierza xiążęta Ostrogscy, Zastawscy, Drucey, Horscy, Sokolińscy, Bachrynowscy. Babiczowie, Bałabanowie, Lubeccy, Podberescy, Tołoczyńscy, Szabłowscy, Wołodkiewiczowie, Zubrowieccy, xiążęta Hołowczyńscy, kniaziowie Hołowniowie, kniaziowie Romanowscy, Pożarzyccy, Za-

Digitized by Google

rzeccy, xiążęta Pnińscy, Dołhorukowie, Worotyńscy, Nowosielscy, xiążęta Kozłowscy, także w Moskwie kwitną, xiążęta Mirscy, Czetwertyńscy od Swiatopełka xiążęcia Kijowskiego, Szyscy z xiążąt Swierskich, Podhorscy, kniaziowie Glińscy, iednoż co Lichodzieyscy i Wychowscy, Kopciowie z xiążąt Twerdskich, Kapustowie, Malińscy Jełowiccy, z xiążąt Pereasławskich. Była w Litwie Kniaziewiczow familiia zacna. Także dom kniaziów Puńskich, xiążąt Pińskich, w metryce Litewskiey iest Bazylego Jarosławowicza xiążęcia Pińskiego z całym powiatem poddanie się Jagiełłowi i Jadwidze 1386. roku. Był dom xiążąt Kobryńskich, Siemion Romanowicz xiąże Kobryńsku miał Ulianę, to iest Alexandrę xiążęcia Holszańskiego córkę, xiążęta Bielscy, z których Iwana Juriewicza czytałem. *Strzykowski pag: 610.* Kniaziowie Bułhakowie, Michayło i Dymitr Iwanowiczowie, poymani pod Orszą. *Stryikow: pag: 749.*

O samey panuiącey linii w Moskwie od tegoż Włodzimierza idącey, piszą że starszy syn Cara, zwykł się zwać kniaź Jarosławski, a młodszy kniaź Rostowskr.

Herby którekolwiek maią bramy w Xięstwie Litewskim, Kijowskim, Wołyńskim, Bełzkim i Czerniechowskim woiewództwach,

Digitized by Google

z domu i plemienia idą Ruskich panuiących xiążąt.

Domy z xiążęcego rodu prostą linią idące, iako to Jakszycowie, to iest dom Branickich, Mieleckich, Bykowskich, Konarskich, Brzezińskich, Cedrowie, Lutoszyńscy, Leśniowscy, Jaxowie od Jaxy xiążęcia Sierpskiego idą, a potomka Leszka, monarchy Polskiego, od którego Leszka synow kilkunastu, różne domy, od Sobiesława Sobiescy: od Władysława xiążęcia Kaszubskiego Czarnkowscy, Szamotulscy, Ostrorogowie, Gębiccy, od xiążąt Zachomylskich, pochodzą Hreczynowie, Woynowie, Boratyńscy, Turowie, Sołtanowie. Od Worowy z tychże xiążąt Kmitowie, Czernobylscy, Woroniczowie, Jelcowie, Bułhakowie, od Eleazara Olizarowie, Niemierzycowie, Czerlińscy, Bykowscy, Pocieiowie, herbu klamry.

Rawitowie od Kochana xiążęcia Czeskiego idą, a z nich Dębińscy, Lassotowie, Prandotowie, Leśniowscy, Rokiccy, Wołuccy, Ożgowie, Przyiemscy, Gniewoszowie, Słupecky, Ożarowscy, &c.

Wychowskich z xiążąt Glińskich iść twierdzi przywiley króla Jana Kazimierza.

Prussowie z xiążąt Pruskich dawnych, *Długosz*, *Bielski*, *Paprocki*, *Okolski*, zgodnie piszą: *Prussorum genus ex tribus principibus*

bus &c. Z tych dziś idą Szczepanowscy, Stradomscy, Potoccy, Głuszyńscy, Mińscy, Jabłonowscy, Rudzińscy.

Kietliczowie, a od nich Rayscy i Skidzińscy, idą według *Paprockiego fol: 529.* Od Teodoryka xiążęcia Brzemeńskiego i Eudoxyi, córki Konrada Mazowieckiego. są herbu trzy dzwona łańcucha.

Dom Herburtow szedł od Witikinda syna młodszego xiążęcia Saskiego, iako *Cromer w xięgach XIII. świadczy.*

Romerowie od Gwilelma Romera xiążęcia na granicy Węgierskiey, o czym *Długosz* twierdzi pod rokiem 1370. i dokłada, że xiąże Romer miał Jadwigę córkę Kazimierza wielkiego.

Od Królow Polskich na Xiążąt godność wyniesieni.

Monarchowie Polscy można mówić, iż królow nawet kreowali. Albowiem Leszek biały z córką swoią S. Salomeą Kolomanowi królewiczowi dał xięstwo Halickie *cum titulo regis*, i potym trzech królow było Halickich.

Bolesław Wstydliwy tituł xiążęcy przyłączył biskupom Krakowskim, o czym *Cromer*

Digitized by Google

i *Łubiński*, niż kardynał Oleśnicki xięstwo Siewierskie od xiążęcia Cieszyńskiego kupił.

Jagiełło Mistrza Krryżackiego xiążęciem i pierwszym mieyscem w senacie przyozdobił.

Zygmunt stary kreował niedawnych wieków *Ducatum regio montanum Prussiæ*, dla Woyciecha z domu xiążęcia *Onolsbach* Brandeburskiego siestrzeńca swoiego.

Kazimierz Jagiełłowicz pokoiem Brzeskim tytuł xiążęcy, Mistrzowi Krzyżackiemu z mieyscem pierwszym w senacie approbował i ratyfikował.

Zygmunt II. syn pierwszego, przykładem oyca swoiego, w Rydze wynosi zwyczayną ceremonią na xiążęcia Inflantskiego i Kurlandzkiego Gotarda Ketlera Mistrza Inflantskiego przez Mikołaia xiążęcia Radziwiłła woiewodę Wileńskiego, a we trzy dni *vice regem* Inflantskim czyni tegoż xiążęcia Radziwiłła. A Stefan Batory Kurlandyą i Semigalią xięstwa i dom Ketlerow z potomkami iego na xiążąt konfirmował.

Margrabich Tytuł z kąd?

Margrabiowie w łacinie *Marchiones* biorą nomenklaturę, *à Marchia* albo *Marca*, która u Niemców granicę znaczy. Jako Rzymia-

Digitized by Google

nie na granicach państwa, zamki i twierdze wystawiali, i ich straż wiernym swoim poruczali, tak i drugie narody ich trybem idące, *præfectos limitum*, to iest *marchiones* osadzili. Ci trzymali *marchium* to iest *provinciæ limitem* po Niemiecku *veld marcke*. Tak Henryk *Saxo* król Rzymski, nayprzod dał ten urząd nad Slesswikiem po zbiciu Duńczykow. Tak w Misnii, Lusacyi, Brandeburgii, i Morawch te urzędy się wzięły. Od tych czasow, wielu margrabiów w randze xiążąt zostało, wielu w hrabiow liczbie, później zaś tytuł ten w godność tylko się zamienił srzedni *inter ducem & comitem.*

Nie bez margrabich także i króleſtwo Polskie naydawnieysze znayduie się.

Margrabstwo kiedyś w domu Piastowskim Morawskie gościło, i margrabia Brandeburski, a dzisieyszy rządca Pruski rzeczypospolitey hołdował.

Firleiowie, Rusoccy, Woieńscy, &c. z margrabiow poszli.

Myszkowskim rzplta *in plenis ordinibus* ten tytuł zlędzwi ich pochodzącym przyznała, który się dziś w Wielopolskich znayduie domie.

Hrabiowie i Hrabſtwa.

Hrabiowie zkąd poſzli i hrabſtwa, iż kiedy ſenat rządził w Rzymie rzeczą pospolitą, prowincyami rządzili *Proconſules*, kiedy zaś rządy tego Państwa, pod Ceſarzow poſzły, ci mieli ſwoich *Imperii comites* dla ſpraw głownych rozſądzania, ztąd *Comes orientis ſtilico Theodoſii Conſtantius comes honorii, Bonifacius Valentineani. in Affrica. Comites*, czyli hrabiowie w prowincyach publiczną trzymali radę. Takoż z ſamego imienia ten urząd towarzyſza, albo uczeſtnika znaczył. Bo kto od Ceſarza zawołany, mieſzkał na pałacu i radą ſwoią tak w boiu, iak w pokoiu był przytomny, ten *Comes* mianowany. Tych trzy klaſy bywały, iedni na dworach rządzili, drudzy woyſku rozkazywali, trzeci ſądzili i prawa dawali. *Tacyt mówi o nich de moribus Germ: cap: 12. Centeni ſingulis ex plebe comites, conſilium ſimul & auctoritas adſunt.*

Paprocki w xięgach herby rycerſtwa folio 60. mówi. „Nienayno i to, że hrabſtwa dawne „w Polſzcze, które były między familiami „poſpolite, uſtały i niektóre zmilczały, a „to dla krzywd wielkich, które inne rycer„ſtwo od nich iako możnieyſzych cierpiało.

Hrabſtwo Kropińſkie, po dziś dzień zowie

ſię w Sieradzkim, należy do kuſtodyi Krakowſkiey, *mówi Miechowita folio 54.*

Cedrowie, Latoſzyńſcy hrabiowie, tak ich Leſzka przywiley zowie: *Comitis Sventoslai filios.*

Duninowie hrabiami na *Skrzynnie* ſą kreowani od Boleſława Krzywouſta, oczy okupuiąc łabędzie.

Wielopolscy maią przywiley na *Pieſkową Skałę*, od Ludwika Polſkiego i Węgierſkiego króla, w którym wyraźnie mówi: *Comitatum Pieſkowa Skała damusiis & posteris eorum.*

Skarbków *Comites Kromer lib. 5. zowie* Skarbek, *Comes ex ea gente, qui lineas junctas pro inſigni habent.* Y Abdanczykow innych, to ieſt Warſzyckich, Konarſkich, oraz Ważyńſkich, z którego domu Abdanczykow pierwſzego hrabię czyni król, posyłaiąc w poſelſtwie do ceſarza, o czym tenże autor. Podobnie niedawnego wieku ſtany rzeczypoſpolitey, Leſzczyńſkiego za wielkiego poſła do traktatu Karłowickiego wysyłaiąc, lubo ten wysoką ſenatorſką godnością był ozdobiony, przecięż rzeczpoſpolita, wiedząc że ſię tam na iego doſtoyności nie będą znali, przyznała mu *comitatum* na iego dobrach dziedzicznych.

Rozdrażewscy idą *à Boſnone comite*, których przywiley Stefana wſpomina, iż od

Digitized by Google

Bolesława króla Polskiego roku 1270. tytułem hrabiow ozdobieni

Jarenda *de Przematów* podpisał się *Comes* na kilkunastu przywileiach, przodek domu Rzeszowskich, Ligezow, Czyżowskich, Wolskich, Minorów, Przematowskich i innych Pułkoziców.

Jana Pileckiego woiewodę Ruskiego, syna królowy Jagiełłowy, czyni Jagiełło, hrabią na Pilcy.

Styborowie Comites de Jabłeczna zawsze się pisali, drudzy z *Poniądza* hrabiami się tytułowali, Krzezowie, Bobolowie domu tegoż.

Lanckorońscy hrabiowie, Wychowscy hrabiowie S. R. Imp: Krasiccy hrabiowie S. R. Imp:

Pacowie *Comites in Rożanka* kreowani od Maxymiliana cesarza.

Brodzicowie *Comites in Brody*, to iest Radzimińscy *Paprocki fol: 269.*

Nieczuiowie hrabiowie *u Papr: fol:* 256. z przywileiu roku 1261. z których poszli Starzechowscy, a z nich Wapowscy, iako przywiley pochodzenia domów 1282. zawiera.

Latalscy, a z niemi iedney dzielnice Kuklińscy, hrabiowie dawni z Łabiszyna.

Bardscy hrabiowie z Burdzieiowa z Węgier za Ludwika, czy *iak mówi Bielski* za Jagiełły przyszli i z Mszczuia woiewody Poznańskiego matki, dom w wielkiey Polszcze rozkrzewiony kwitnął i kwitnie.

Digitized by Google

Zebrzydowſcy, Uchańscy, Zęboccy, Czykowscy hrabiowie, w przywileiu *u Paprockiego fol.* 276.

Służewſkich wſpomina *Okolſki pag.* 569. hrabiami. *Paprocki zaś* pomienionych Radwanów *Comites S. R. Imp.* od Ottona ceſarza być twierdzi.

Paniewſkich, *Godziemba*, Lubrańſkich, Dąbſkich, Radeckich, Swięcickich hrabiami nazywa *Paprocki folio* 279.

Tarnowscy, Granowscy, Sieniawscy Tarłowie, Oſſolińſcy, Broniſzowie, Czermińscy, Oſtrogowie, Czarnkowscy, Szamotulscy, Jordanowie, Pieniążkowie, Siedlniccy, Konſcy, Kościeleccy, Działyńſcy, &c. hrabiami ſię tytułowali. Gorkowie, z których Łukasz od Maxymiliana ceſarza pierwſzy hrabią uczyniony, i dawni domu Łodziow przodkowie, z których Opalińscy, Moſzczeńscy, Radzowscy, Smigielscy, piſali ſię hrabiami z Bnina.

Cebrowſkich hrabiow czytałem, iako i Glinkow, Trzaſkow i Jarzynow, hrabiow na Białey. *Okolſki tom III. pag.* 242.

Zamoyscy z hrabiow Szaruchow.

Potoccy w przywileiach hrabiami.

Mniſzchowie hrabiowie na Oſsownicy i Mezerzyccy w Czechach iedney dzielnice.

Boleſtraſzyccy hrabiami *Paproc: fol: 134.* Lipſkich herbu *Łada* hrabiami S. R. Imp. *twierdzi Okolſki.*

Digitized by Google

Rolowie *Comites* ſub anno 1230. *Okol: pag:* 626.

Zarębowie *Comites in Grabow*, z których Jabłonowſcy Zarębowie wſpomina *Okol: tom: III.*

Rydzyńſcy i Pawłowſcy hrabiowie z *Werbna* w Czechach, Czarneccy hrabiowie, *de Layliger* z niemiec.

Dulſcy z hrabiów Przegonów *recte* idą.

Dąbrowſcy Rożycowie, maią przywiley od Kazimierza xiążęcia Mazowieckiego dany Spitygniewowi hrabi Dąbrowſkiemu.

Leśniowſkich i Oborſkich przodkowie, Hrabſki tytuł im daie *kronikarz Brygier.*

Bylinowie, a z nich Zielińſcy, Pruſzkowſcy hrabiami od Henryka ceſarza roku 1038. uczynieni. *Puproc: w herbarzu Czeſkim p. 350.*

Prócz wſpomnionych dalſze hrabſtwa w Polſzcze ſą te: Jabłeczna, Xiąż, Łuknia, Danaborz, Przeginia, Panigrod, Tęczyn, Zywiec, Gora, Pieſkowa ſkała, Felſztyn, Pilca, Bogorya, Godziemba, Bilatowice, Zaremba, Brody, Manduka, Łabiſzyn, Wierzbna, Xiąż, Rogala, Uchanie, Czembocz, Trąbki, Gołczów, Szczawin, Skrzynno, Myſz, Bychow, Kodeń, Wiśnicz, Kryłow, Lipice, Leſzno, Obychow, Człopa, Sokola, Szydłowiec, Biała xiążąt Radziwiłłów, Dobczyce &c.

Baro-

Digitized by Google

Baronowie.

Tytuł Barona, iednoż znaczy co ſzlachcic, *Eques nobilis.* W dawnych czaſiech wſzyſtkim możnieyſzym ſzlachcie tytuł dawany, i iedno znaczyło *co Dominus.* Tak *Proceres* wſzyſcy, *Barones* poſpolicie ſię zwali, mianowicie ci, którzy w Szlachectwie nienaruſzoną wolność zachowali. Ztąd *liberi Barones,* i choć przez uſługi wielkim ludziom świadczone, w iakową ſię oddawali dobrowolnie dependencyą, przecież *illæſa nobilitari libertate,* na dobrach ſwoich wolno panowali, zwano ich *Dynaſtæ* to ieſt: *Domini*, a w niemieckim *Edle Herrn* czyli *Frey Herren* lub *Herren*, to ieſt: ſzlachetni panowie, wolni panowie albo proſto panowie.

W przywileiach zaś ſtarych znayduie ſię, że po ſłowiańſku znaczył *Baro* pan, *Choruchewny alias* pod chorągwią będący, albo wodz chorągwi, a dziś rotmiſtrz, a lubo pod czas woyny niektórzy mieli ſwoie chorągwie towarzyſtwo, iednak ich niemniey byli panami choruchewnemi. *Liber Baro* znaczy ieſzcze po ſłowiańſku *ſwobodny pan*, iako to ſą ſzlachta u nas w Polſzcze, lubo w dawnych autorach, iako to *Długoſzu i Kromerze* poſtrzegam iakowąś dyſtynkcyą *inter Barones & Nobiles*, kiedy w każdey niemal okoliczności o

Digitized by Google

ziazdach lub seymach pisząc, dokładali, *præsentibus Prælatis, Proceribus, Baronibus & Nobilibus*, z niemieckiego to było zwyczaiu, gdzie czyniono różnicę szlachty w pierwszym stopniu stawaiącey, od służących w woysku, i zasłużonego rycerstwa. Ale po tak wielu nadanych szlachcie przywileiach, przy generalney ryeerstwa i powszechney wolności, każdy szlachcic wolny pan, to iest *liber Baro*.

Dom Łaskich pisał się *liberi Barones in Keysmark* Dunatow & Krytwiany.

Dom Dorohostayskich miał ten tytuł od cesarza.

Dom Romiszowskich i Stokowskich Baronami *de Szarzyn* w przywileiu Kazimierza *Paprocki fol: 202.*

Dom Donarow też miał godność.

Dom Firleiow baronami na *Ogrodzieńcu* i *Kamieńcu* kreowani byli od cesarza Ferdynanda, i te dobra Ogrodzieniec i Kamieniec są *baronatus*.

Chodkiewiczowie wprzód się pisali Baronami na Myszy i Szkłowie.

Konarscy, Mieczysław Konarski *liber Baro de Schleizen* padł z królem pod Warną 1444.

Kurczbachowie Baronowie, a z nich Zawadzcy u nas w Polszcze.

Jest i więcey baronów, którzy indygenaty w Polszcze przyiąwszy, z prerogatywami dawnemi ie otrzymali.

Digitized by Google

Tytuły baronów nadawano za troiakie zasługi i dzieła woienne, naprzód nadawano tytuł *Sit eques curatus ex nobili ſcutato.* Za drugim dziełem. *Tribunus militum.* Za trzecim *Baro. Obodzińſki fol: 65.*

Te wſzyſtkie wyrażone godności, począwſzy od tytułów xiążęcych, margrabiów, hrabiów, baronów, iż ſame domy ſzlachetne od wieków poſiadały i poſiadaią, nie tylko iako wyżey ieſt wſpomniono, iż ſzlachta Polſka ma ten zaſzczyt obierania ſobie królów, lecz z wyroków naywyżſzego nie raz powołała ſwych rodaków na tron Polſki: A iako ten kleynot ſzlachecki ma ſwoy początek od ſzlachetności duſzy za cnoty, czyny dobre, i zaſługi w oyczyznie dawany, tak oſoby takowe, które naywięcey własnością przymiotów ſwoich dyſtyngwowały ſię, bywały obrane do władzy panuiącey: iako to mieliśmy z ſzlacheckich domów xiążąt Wiſzniowieckich, Sobieſkich, Leſzczyńſkich, i teraz panuiącego domu Poniatowſkich, prócz różnych do teyże korony kandydatów Koſtków, Tęczyńſkich, Lubomirſkich, dla tego tak wielkiey prerogatywy będąc ſtan ſzlachecki, żaden tytuł inny nie powinien bynaymniey ubliżać w niczym godności iego. Bo ani tytuł xiążęcia, margrabiego, barona, nie ma żadney mocy i ſtarſzeńſtwa, ani zacnieyſzym go czy-

Digitized by Google

nić może nad ſtan ſzlachcica każdego. Gdy tenże lubo ma tytuł xiążęcia lub inney prerogatywy, iednak ſam nie przeſtaie bydź ſzlachcicem, bo ten pierwſzy ſtopień nadgrody za cnoty przodków, lub iego ſamego, naywiękſzym ieſt onegoż zaſzczytem. O to naywięcey ſtarać ſię każdy w naywyżſzey godności tytułu lub urzędu ſzlacheckiego będący powinien, ażeby przyzwoicie, obowiązek tego ſtanu dopełniał, o którego ſzlachetney prerogatywie i powinności, w naſtępuiącey obiaśnię oſnowie.

Jakie ſą prawa i prerogatywy ſtanu ſzlacheckiego?

Szlachcic ieſt ten, który z Szlachcica oyca urodzony, praw ſzlacheckich zażywa. Co do matki, nic nie ſzkodzi, ſzlachectwu dzieci, chociaż matka nie ſzlacheckiego urodzenia, iako też przeciwnie, ten więcey nie ieſt ſzlachcicem, który ſzlacheckich rodziców maiąc, przyiął mieyſkie, i tym ſię bawi rzemieſłem lub ſpoſobem życia, który mieyſkim tylko ieſt przyzwoity. *Statut Łaſkiego folio 117. pag: 2.*

Szlachta po wſiach i maiętnościach mieſzkaiący, nazywaią ſię *Terrigenæ* ziemianie, a ich oſiadłości dziedziczne, dobra ziemſkie

ſą nazwane. Szlachta tylko, oni ſami o Rzeczypoſpolitey maią ſtaranie, bo z nich ſą ſtany. Ztąd wolność Polſka tak ſławna ſzlachcie ſłuży, którzy tak iey zażywaią, że iey do iey ſpólności, nikt nie może bydź tylko ſzlachcie przypuſzczony, z tey wolności pochodzą ſzlacheckie prawa i prerogatywy.

Szlachta ſami razem z krolem zawiaduią Rzplitą. Ze ſzlachty ſą dwa ſtany, ſenatorſki i rycerſki. Ze ſzlachty arcy-biſkupi, biſkupi, woiewodowie, kaſztelanowie, miniſtrowie bywaią. Im ſamym także godności i urzędy nie przechodzące ſtan rycerſki, na dworze, w woiewództwach; ziemiach i powiatach, tak do pokoiu, iako do woyſka należące bywaią dawane.

Dla wſzyſtkich urodzonych ſzlachty, ieſt równe, i iedno prawo, bez żadney różności, czyli z fortuny, czyli z familii. Roku 1537. niektórzy ſenatorowie Zygmuntowi I. radzili, ażeby ſzlachtę podzielił na dwie części, iednę wyżſzą, drugą niżſzą, która rada daremna była, i ſtan rycerſki bardzo nią był urażony. *Bielſki kronik pag: 577.*

Ubeśpieczyły te między ſzlachtą równość prawa, zoſtawiwſzy w niey nawet tych, których tytuł xiążąt, i inne nad inſzych daią ſię przenoſić. *Konſt: roku 1638. pag: 9. o tytułach 1641. pag: 8. 1673. pag: 28.*

Digitized by Google

Trzymaiąc ſię powagi prawa Auguſt II. i Auguſt III. królowie, obiecali w ſwoich umowach, utrzymować równość między obywatelami, ani pozwalać, ażeby tytułami hrabiów, margrabiów, xiążąt, była uſzczerbkiem, wyiąwſzy iednę różność z urzędu, który przez zaſługi ma bydź otrzymany. *Pacta Canventa Augu: II.* §. 1.

Chociaż albowiem wſzyſcy ſzlachta z urodzenia ſobie ſą równi, z urzędów iednak które maią, iedni nad drugich, ſą wyżſi. Senator przechodzi tego, który nie ieſt ſenatorem, biſkup ſenatora świeckiego, i między ſamemi biſkupami, i świeckiemi ſenatorami ieſt porządek, według którego ieden od drugiego ieſt pierwſzy. Toż ſamo o ſzlachcie, którzy nie ſą ſenatorami trzeba mówić, między któremi iedni drugim uſtępuią. Ci którzy ſą bez urzędu, tym którzy maią publiczny urząd między temiż ſamemi, zachowuie ſię porządek prawem opiſany. Rożności owey, która ieſt w obcych państwach z tytułów xiążąt, margrabiów, hrabiów, baronów, w Polſzcze niemasz, i owſzem aby była utrzymana, między ſzlachtą równość, nie godzi ſię królom tych tytułów nadawać ſwoim obywatelom, oprócz obcych, iakośmy iuż o tym wyżey mówili. Kiedy Władyſław Jagiełło, roku 1420. paſierba ſwoiego Jana Pileckiego chciał

Digitized by Google

hrabią uczynić, ten się iego zamyst nie udał, bo kanclerz koronny do przywileiu niechciał dać pieczęci. *Długosz pag: 426.*

Roku 1638. prawo zakazało starać się o takie tytuły, która ustawa znowu nowym prawem w roku 1641. była stwierdzona *Konstytucyą 1638. pag: 9.*

A w roku 1673. na tych, którzyby tych cudzoziemskich tytułów, herbów, pieczęci przechodzących równość szlachecką, zażywali, kara wieczney infamii, za obwinieniem i doniesieniem czyimkolwiek na trybunał była naznaczona. *Konst: 1673. pag: 28. Cudzoziem: tytułów abrogatio.*

Ale też same prawa, które zakazuią takich tytułów, niektórym ie familiom nie tykaiąc szlacheckiey równości, przyznały, a zwłaszcza tym, które w głównych listach złączenia Litwy, Kiiowa, Wołynia, Bracławia z Polską xiążąt i hrabiów tytułem (o czym wyżey iuż wyraziłem) czytam zaszczycone. W listach zaś tych, w których iest ściśleysze Litwy ziednoczenie, znayduią się xiążęta Ostrogski, Czartoryiski, Sanguszko, Wiśniowiecki i hrabiowie: Tęczyński i Oleśnicki *Konst: 1638. pag: 170.* W inszych listach generalnie xiążąt, ziem, Wołyńskiey, Kiiowskiey, Bracławskiey iest wzmianka. Do tych może się dodać recess Warszawski, tak

nazwany o złączeniu Litwy roku 1564. w krórym oprócz xiążęcia Czartoryiſkiego znayduią ſię xiążęta Radziwiłłowie Zbarawſcy i Łukomſcy. Taż ſama konſtytucya *pag: 25.* Z tych do tych czas ſą zaſzczyceni xiążęta Czartoryiſcy, Sanguſzkowie, Radziwiłłowie, Oſtrogſcy xiążęta przeſzłego wieku, a Wiſzniowieccy roku 1744. na Michale woiewodzie Wileńſkim i hetmanie wielkim Litewſkim wcale zeſzli. Zbarawſkich xiążąt tytuł do Woronieckich przeſzedł, i generalną konfederacyą roku 1733. między poſłami podpiſał Franciſzek xiąże Korybutt z Zbaraża Woroniecki, oſtatni hrabia Tenczyńſki roku 1634. umarł, których tytuł doſtał ſię Oſolińſkim, i dla tego ſię piſzą na Tenczynie hrabiowie. Z xiążąt Bracławſkiego woiewództwa ſą ieſzcze Czertwertyńſcy i Michał xiąże Swiatopełk xiąże Czertwertyńſki, między poſłami podpiſał konfederacyą generalną roku 1733. Poźnieyſzego wieku, ceſarz Lubomirſkich, Sapiehow, iedną linią tytułem xiążąt państwa Rzymſkiego przyozdobił, po nich Jabłonowſcy, Sułkowſcy, a naoſtatku teraz xiążęta Poniatowſcy, Ponińſcy ten tytuł xiążąt Polſkich odebrali.

Kniaziow tytuł Ogińſkim, Maſsalſkim, Połubińſkim przydaie ſię, że pochodzą z Ruſkich panów, krórych zowią kniaziami. Ztąd

Digitized by Google

Maſsalſki marſzałek ſeymu konwokacyi roku 1733. na podpiſie konfederacyi generalney położył ten tytuł kniaź.

Familii Myſzkowſkich papież Klemens VIII. nadał tytuł margrabich, kiedy tych męzką płeć zeſzła, tytuł ten poſzedł do Wielopolſkich, którzy przez płeć białogłowſką z Myſzkowſkiemi ſpokrewnieni zoſtali.

Na znak równości, która ieſt między ſzlachtą zwykli ſię nazywać bracią, tak dalece, że i ſenatowie znacnieyſi, nie wſtydzą ſię tym imieniem do każdego ſzlachcica mówić, chociaż ſzlachta w ſwoich do ſenatorów oświadczeniach przez część tego nie zażywaią ſłowa. Uraził ſię roku 1687. Laſocki ſtaroſta Wyſzogrodzki, że mu Radzieiowſki biſkup Warmińſki, i kardynał tytułu *Brata* nie dodał, dowodził kardynał, że to uczynił ſłuſznie, bo był i kardynałem, a przeto równym królom, i biſkupom, które mu zachodziło z duchownemi, a nie z świeckiemi braterſtwo, przykładem Krakowſkiego biſkupa Trzebickiego idąc, który nigdy świeckich nie nazywał bracią. Tenże ſam iednak Radzieiowſki iuż prymaſem będąc roku 1693. ſtany w ſwoich do nich liſtach bracią nazwał, którego ſłowa przedtym dla nich zażywać niechciał. *Załuſki epiſt: tom: I. pag. 990.* Atoli w zwyczay poſzło, że ieżeli w publicznych radach, ieſt

o ſenatorach mowa, tych nazywaią ſtarſzą bracią dla różności od ſtanu rycerſkiego, który zowią młodſzą bracią.

Między prawami i prerogatywami ſzlacheckiemi ieſt i to, ażeby nie byli więzieni, aż im w ſądach kryminał dowiedziony będzie. Władyſław Jagiełło, to prawo rozumie na ſzlachtę, którzy maią ſwoie oſiadłości, i wyłącza od tego prawa, na złodzieyſtwie albo iakim publicznym wyſtępku, iako to ſą ogień, zaboyſtwo dobrowolne, gwałtowne wzięcie panien, białogłów, naiazdy i puſtoſzenia; złapanych, iako też i tych, którzyby niechcieli dać kaucyi na ſiebie, że ſię ſtawią do ſądu. *Statut Łaſkiego fol: 5.*

Do tych król Alexander przydał, którzyby złey ſławy byli, i takich rozumie owych, którzyby ſię trzy razy w rejeſtrze złoczyńców znaydowali. *Łaſki fol: 115.*

Jako dobra ziemſkie nazywaią ſię także ſzlacheckie, i z ſiebie ſamych, od królewſzczyzn, ekonomii, duchownych i mieyſkich dóbr ſą różne, tak ſzlachta dla dóbr ſwoich tę otrzymali równość, ażeby żołnierze przechodzący w nich nie zoſtawali ani konſyſtencyi ſwych nie mieli. *Konſt: roku 1624. 1635. 1652. titul: beſpieczeńſtwo.* Intrata tych dóbr może bydź coraz większa, ieżeli ſię pokaże, albo metal, ſól, ſiarka lub co innego, bo zyſk

Digitized by Google

z nich nie na króla, ani na rzeczpospolitą, ale na panów dóbr tych idzie, iako ieft w Henrykowskich artykułach roku 1573. opisane, i od króla Stefana powtórzone naostatek od króla Michała, i inszych po nim królów przez pacta obwarowane.

Szlachta i duchowni, cła nie dają od rzeczy, które się w ich dobrach rodzą, albo które przysposobiają na swoie potrzeby, ieżeli zaś kupuią na przedaż, w ten czas cło powinni dać. *Statut Przyłuski pag: 425.*

Ludwik król po Kazimierzu wielkim z Węgier wzięty naftępca, szlachtę obywatelów od wszystkich podatków wolnemi uczynił, *prócz dwóch groszy*, czyli czwartey części grzywny z każdego staia co rok płacenia. Co Władysław Jagiełło tak obiaśnił, że te pieniądze, kmiecie i insi, którzy nie szlachta, powinni byli płacić. Ze oprócz tego podatku, nie miał wybierać inszego, Kazimierz Jagiełło odwołuiąc się do zwyczaiu przyobiecał. *Satut Łaskiego fol: 93.*

Tak królowie moc do nakazania podatku dobrowolnie utracili, który żeby naftępcy nie odebrali, wiecznym prawem roku 1573. ubespieczono, ażeby podatki i cła nowe nie były, tylko za pozwoleniem wszystkich stanów naznaczone.

Digitized by Google

Szlachta, którzy są drugim stanem, dopiero od króla Władysława Jagiellona roku 1404. do rady byli przybrani, ażeby zezwolili na podatek, którym Dobrzyńska ziemia miała bydź wykuplona, bo go król swoią powagą więcey nie mógł nakazać, iak tylko od króla Ludwika wolność od takich podatków była nadana. Dopiero w ten czas naypierwsze seymiki szlachta mieli, i na seymie *w Korczynie* za pozwoleniem panów i szlachty, podatek był naznaczony, tak iednak, ażeby to dobrowolne pieniędzy złożenie, nic się nie przeciwiło prawom szlacheckim, i ażeby na potym podatków, iakoby się należały, nie wybierano. *Długosz lib: X. fol: 180. Bielski kronik: pag: 286.*

Ztąd nastał zwyczay, że kiedy trzeba złożyć pieniądze na publiczne interessa, rycerskiego stanu, w tym trzeba się radzić, ażeby podatek naznaczył. Przybyła rycerskiemu stanowi większa moc, kiedy Kazimierz III. roku 1454. przyobiecał, ani nowego prawa nie stanowić, ani pospolitego ruszenia przeciwko nieprzyiacielowi, nie nakazywać, tylko się wprzód naradziwszy z szlachtą na seymikach *Łaski statut pag: 5.* Tenże sam król Kazimierz gdy roku 1468. osobno w wielkiey Polszcze, a osobno w małey Polszcze złożył seym, chcąc od rycerskiego stanu podatków,

Digitized by Google

tę wziął odpowiedź, że podatek nie mógł bydź naznaczony, tylko na seymie w przytomności rycerstwa, wielko i mało Polskiego. Y dla tego po dwóch posłów na seym Piotrkowski z każdego woiewództwa byli wyprawieni, którzy nowy podatek naznaczyli. *Cromer histor: fol: 399.*

Od tego czasu stan rycerski począł wyprawiać posłów na seym, wchodzić nie tylko w interes podatków, ale we wszystkie insze z takową władzą, że bez iego zozwolenia i zgody, nie można nic postanowić. Jeżeli tedy przed królem Władysławem Jagiełłem, szlachta czasem do rady wchodzili, albo kiedy czytamy, że pod Władysławem Jagiellonem, i po nim z inszey przyczyny, a nie względem podatków, byli na radę wezwani, nie trzeba rozumieć, że tak iak ich teraz posłowie do rady należeli, ale żeby się co im zdawało, powiedzieli, a król miał wolną moc stanowić.

Roku 1454. Kazimierz III. w Krakowie poddawały się Prusy, król zaraz senatorów i szlachtę, których *Długosz* swego wieku historik *juniores* młodszemi nazywa, wziął na radę. Troiakie było zdanie, iedni radzili nie przyimować poddaiących się Prus, drudzy radzili przyiąć, insi na seym odłożyć. Ale że posłowie Pruscy zwłoki tey nie cierpieli,

Digitized by Google

król ich prowincyą nie odkładaiąc dłużey, pod swóy rząd przyiął. *Długosz lib: fol: 131.*

Znaczny ten przykład uczy, iakim sposobem król, nawet owego wieku radził się szlachty, kiedy rzecz nie była o podatkach. Radził się Kazimierz III. senatorów i szlachty, nie wezwanych umyślnie do tego interessu z woiewództw, ale którzy się w ten czas trefunkiem i z inszey przyczyny w Krakowie znaydowali, ani się tych szlachty nie radzono, iako posłow od inszych, ale coby oni sami tylko trzymali, i kiedy było kilkorakie zdanie, to ważyło, które przyiął król i tak wielkiey wagi interess, bez seymu był zrobiony, i niezgadzaiący się natym, co się królowi podobało, przestali.

Jan Albert Kazimierza syn i sukcessor, ogłasza, że roku 1496. miał seym ze wszystkiemi prałatami i baronami, szlachtą i posłami ziemskiemi. Toż samo czynił i król Alexander za iego królowania roku 1505. stanęło prawo, ażeby w przyszłych czasach nic nowego bez iednostaynego zezwolenia senatorow (consiliarii na ten czas zwani) i posłow ziemskich niestanowiono. *Łaski statut. fol. 115.* Prawo to zwyczaynie przez stany umocnił, bo nic nowego niebywa stanowionego, tylko na seymie z senatorami i posłami.

Digitized by Google

Tym ſpoſobem co dawnemi czasy było, przy ſamym królu, to królowi teraz z ſenatorami i ſzlachtą ieſt wſpólne, i którzy przedtym byli konſyliarzami i obywatelami, teraz ſą ſtany, do których razem z królem ſtaranie o rzeczypoſpolitey należy, i maią prawo niepozwalać, chociażby król chciał.

Przyſtęp do dóbr królewſkich i urzędów ſama ſzlachta, ziemianie poſſeſſyonaci, czyli oſiadli, urodzeniem inſzym równi, zaſłużeni, należytego wieku i rozumu, do tego maią. Jeſzcze roku 1374. król Ludwik przyobiecał takowych doſtoieńſtw niedawać cudzoziemcom, ale rodowitym Polakom i obywatelom ziem, w których wakanſe znayduią ſię, byle tylko nie byli rodu xiążęcego. Taż ſama wola była Władyſława Jagiellona, chciał iednak po ſzlachcie zaſług i dobrey ſławy. Kazimierz Jagiełło, i Jan Albert Kazimierza ſyn, oprócz pierwſzych chcieli, ażeby ſtaraiący ſię mieli wiek przynależyty, rozum dobry, roztropność i urodzeni byli w tey ziemi, w którey doſtoieńſtwa lub królewſzczyzna wakowała, i tam oſiadłość mieli. *Łaſki fol. 92.*

Za króla Alexandra, ſkaſſowano takie liſty, któremiby komu, nie z temi przymiotami, godność dana była, ani takiemu czynione ma bydź poſłuſzeńſtwo. Przyiął to

wszystko Zygmunt I. i obiaśnił ażeby dostoieństwa w woiewództwie Krakowskim, tamże urodzonemu, w Sendomirskim tamże w Wielkiey Polszcze i inszych ziem, ziemianom było dane: i ieżeliby obcy dostoieństwo, albo urząd otrzymał, ieżeliby upomniony z niego nieustąpił. *Przyłuski pag. 178.*

Zygmunt III. chciał, ażeby byli tacy szlachta, którzyby mieli z drugiemi równość, i prawa, i kary według dawnych praw. Po nim królowie oprócz Jana III. w swoich paktach, konwentach ziemian rodowitych, równość prawa maiących, dobrze zasłużonych, dostałego wieku i rozumu, do wakansów przypuszczali.

Przed Augusta II. panowaniem, słychać było narzekanie, że większy był wzgląd na pieniądze, niżeli na cnotę, i więcey ofiaruiącym dawano to, co się należało zasłużonym. *Załuski tom II. fol: 126.*

Ztąd gdy August II. i August III. stanom na królestwo byli zaleceni, ich imieniem zaszła obietnica, że wakanse według zasług i w nadgrodę cnoty będą rozdawane, ze wspaniałe ich serce od sprośnego zysku iest i będzie dalekie. Na co August II. w swoich umowach pod przysięgą przyrzekł, że za rozdanie wakansow, żadnych brać nie będzie upominków, i ktoby z obywatelow, co przyobiecał

obiecał albo dał, nie tylko z tey godności wyzuty, ale i na potym do każdego urzędu nieprzypuszczony, i na obwinienie, któregokolwiek szlachcica w trybunale sądzony bydź powinien. *Pacta conventa Augusta III. §. za konony:*

Dziś za panowania Stanisława Augusta króla, *gratia distributiva* królewszczyzn, ustąpiona z dobroci serca jego na skarb rzeczypospolitey i wszystkie królewszczyzny, przez licytacye *plus offerenti* dawane bywaią, prócz tych które w czasie seymu 1775. roku są przez obywatelów prawem emfiteutycznym rozebrane.

Wracam się do dalszych prerogatyw, iż szachta w niektórych woiewództwach na dostoieństwa senatorskie obiera, iako to: starostę Zmudzkiego (który ma w senacie między woiewodami krzesło) Zmudzka szachta obranego królowi podaie, ażeby go na tey godności potwierdził. Woiewództwo Połockie swoiego woiewodę obiera i to ich prawo ieszcze od dawnych xiążąt Litewskich i Polskich królow nadane roku 1647. i 1699. konstytucyą były stwierdzone. Tęż samę ma moc woiewództwo Witebskie, które im z przywileiow od Kazimierza III i inszych królow nadanych konstytucya roku 1699. zmacnia, zostawuiąc przy tey godności, na ów

Digitized by Google

czas Jerzego Kryſpina, którego nieobranego Jan III. ſam roku 1695. poſtanowił.

Tych wſzyſtkich prerogatyw i innych prawem obſzerniey opiſanych, rodowita ſzlachta Polſka używa i zaſzczyca ſię niemi. Doſtępuią zaś tegoż zaſzczytu i przywileiu ſzlachta zagraniczna, gdy dla iakowych zaſług w Polſzcze, za rekomendacyą na ſeymie poſłów, indygenat otrzymuią, który otrzymawſzy przyſięgę na wierność rzeczypoſpolitey wykonać ſą obowiązani, i dobra w tymże kraiu kupić. Toż ſamo i nowo nobilitowane oſoby dopełnić muſzą, iednak do urzędów ziemiańſkich i funkcyi poſelſkich, dopiero w trzecim gradu ſie przypuſzczeni bywaią, chyba że przez prawo *a ſcartabellatu* uwolnieni zoſtaią.

Wyraziwſzy wkrótkości prawa prerogatywy ſtanu ſzlacheckiego w Polſzcze i w Litwie będącego, teraz zaſtanowmy ſię i rozbierzmy.

Na czym zależy ſtan ſzlachecki, i iaki ieſt iego obowiązek?

Nic pewnieyſzago, nic prawdziwſzego nad tę maxymę w powſzechności uznaną: że na cnocie czyli dobrych obyczaiach, trwałości w przeciwnościach, miłości dobra oyczyzny,

z tey wielkich dla wiekopomney ſławy dziełach, ſzczęście człowieka, imię dobrego i ſzlachetnego obywatela zaſadza ſię i gruntuie.

Niechby kto wſzyſtkie życia ludzkiego myślą przebiegł ſtany, wſzyſtkich wieków przed oczy wyſtawił państwa, zawſzeby obaczył, że w każdym ſtanie, w każdym państwie, w którym cnotliwi obywatele znaydowali ſię i znayduią, byli i ſą uſzczęśliwieniem naypierwſzym tegoż całego narodu.

Zadna Rzplita nie może ludzi mieć zgodnych do ſprawowania publicznych interessow, ieżeli wprzód nie będzie miała obywatelow przyzwyczaionych do pełnienia powinności życia cnotliwego prywatnego.

Te ſą naypryncypalnieyſze trzy zasady urodzenia ſzlacheckiego: pierwſza, cnota czyli dobre obyczaie. Druga, trwałość w przeciwnościach. Trzecia miłość dobra oyczyzny. Uważmy krotko każdę zoſobna w ſzczegulności.

O pierwſzey zaſadzie ſtanu ſzlacheckiego, cnocie, czyli dobrych obyczaiach.

Uważaiąc cnotę, iako przymiot człowieka, cnota, ieſt to z uwagą złączona ſkłonność i gotowość, która ukontentowania i dobre

czyny ludzkie według przepomożenia i ſpoſobności, przyſpieſza. Przeciwność, lub niedoſtatek takowey ſkłonności i gotowości, zowie ſię niecnotą. Każdy choć pomiernym rozumem obdarzony człowiek, ma ſpoſobność (przynaymniey w okoliczności niektórych wſpółbraci) choć do nader pomierney cnoty, do którey wypełnienia i rozkrzewienia, częścią z miłością ludzką ſkoiarzona arcyluba i przyiemna czynność, częścią inne uwagi, ſą mu powodem. Lecz kto ma prawdziwe uznanie Boga, przyſzłey nadgrody, ten z tey ſamey przyczyny, do wſzyſtkich i każdych ludzkiemu plemieniu wſpólnie potrzebnych cnot, ieſt obowiązanym. Wſpólnie zaś potrzebna cnota, ieſt ta, która bez uſzczerbku rozſzerzeńſzego, i ważnieyſzego ludzkiego dobra poſpolitego, dobra oyczyzny, wſpółwiernych familii i pokrewieńſtwa, poiedyńczych domów i poiedyńczych oſob przymnaża, w czym i my ſię ſami zawieramy. Y która także wielkość ludzkiego dobra, czyli bardziey ważność dzieł cnotliwych według podobieńſtwa prawdy i trwałości przyſzłey, ſzacuie. Nie bez rozmyślenia namieniłem, że tylko maiący uznanie Boga i przyſzłey nadgrody, ſą ſzczegulnie ſpoſobnemi, dopełniania wſzyſtkich i każdych wſpólnie potrzebnych cnot. Ci albowiem,

Digitized by Google

którzy nadgrodę w ſamey zaſadzaią i znaleść uſiłuią cnocie, zdradzaią ią, owſzem na pozor tylko wywyżſzaiąc, oſłabiaią raczey iey ſprężyny.

Dziwno mi bardzo, że nie mamy praw takich, któreby wzgląd miały na cnotę, na obyczaie poprawne, albo iż tak rzekę domowe. Domy naſze zdaią ſię bydź mieyſcem ucieczki wſzelkich wyſtępkow, do którego nie śmie wchodzić prawo do dobrego nas powadzące, a przecięż to na ſonie prywatnych domow, dobrzy rodzice, naypierwſzy nam dali publicznych praw wizerunek.

Cwiczenie ſię każdego, a oſobliwie ſtanu ſzlacheckiego w domowych cnotach, przyprawuie nas do tych cnot, które do ſprawowania rzeczypoſpolitey potrzebuie. Kto nie umie bydź dobrym mężem, dobrym oycem, dobrym ſąſiadem, dobrym przyiacielem, ten nigdy nie będzie dobrym obywatelem.

Obiąwſzy iaki urząd w oyczyznie, nie będzie mógł złych i ſzkodliwych namiętności ſwoich powściągnąć, gdy w prywatnym życiu ich uśmierzyć nieumiał. Dla tego to Likurgus miał tak wielki wzgląd na domowe Spartanów obyczaie, i więcey praw uſtanowił, do pomnożenia poczciwych ludzi, niż do ułożenia ſenatu, ſeymów, i kſztaltu rządow. Wiedział albowiem, iż człowiek cno-

tliwy ſam przez ſię ieſt ſkłonnym do pełnienia ſwoiey powinności, w każdym urzędzie.

Całe zgomadzenie ſzlachetne powinne kochać cnotę, dla dodania chęci i śmiałości przełożonym w ſprawowaniu ich urzędow, powinne kochać ſprawiedliwość, aby ſprawiedliwych zawſze urzędnikow miało. Obywatele rozpuſtni wolą bydź pod rządem takich ludzi, którzy ich namiętnościom i ſwoiey prywacie pobłażaiąc, utrzymują ſzalę ſprawiedliwości ręką chwieiącą ſię.

Przykład rzeczypoſpolitey Ateńſkiey, obiaśnia tę prawdę. Skoro *Perikles* zepſuł Ateńczykow obyczaie, chcąc ie wygrzecznić i wydoſkonalić, ſkoro ſię wkradł przepych do widoków publicznych, zbytek do ſprzętów i domów, wytworność do ſtołów: ſkoro nierządnice niegdyś wzgardzone, zoſtały miſtrzyniami guſtu obyczaiów Ateńſkiey młodzi, ſłowem, ſkoro roſkoſz, pieſzczota i rozrzutność poczęła bydź w ſzacunku, wnet przepych, zbytek i bogactwa zaſtąpiły mieyſce cnot i zaſług, i zaczęły bydź ſtopniami, do naywyżſzych urzędów.

Weyzrzymy w zwierciadło teraźnieyſzych czaſów, ieżeli niepodobnież w rzeczypoſpolitey naſzey Polſkiey panuią zepſute obyczaie. Iżali młódź naſza ſzlachetna do tych wſzyſtkich roſkoſzów, pieſzczot, i rozrzu-

tności, nie ieſt więcey przyzwyczaiona, aniżeli do owey ſtaropolſkiey cnoty, wſtrzemięźliwości, ducha mężnego i woiennego i innych dobrych obyczaiow. Jakiż przepych w widokach publicznych, zbytek w ſprzętach domowych, wytworność w ſtołach panuie? O nierządnych oſobach pſuiących młodź ſzlachetną, przyzwyczaiaiących do wſzelkiey rozpuſty, czyż nie wiadomo każdemu, iak pełne ſą wſzędzie tey zarazy mieyſca. A tak w tym ſkażeniu cnoty idący na ſtopnie urzędow, iakiż pożytek czynią? Oto naſtępuiące wyobrażenie rzeczonego Ateńczyka okazuie.

Po *Periklesie*, naſtąpili ludzie łakomi, hardzi, w roſkoſzach zanurzeni, ſwoiey prywaty, nie zaś dobra publicznego ſzukaiący, którzy będąc godnieyſi wzgardy, niż przełożeńſtwa, dla tego ſię na wyſokie kwapili urzędy, żeby łatwiey wyuzdanym namiętnościom ſwoim dogodzić mogli. Nie lękaiąc ſię ani ſądu, ani ſzemrania poſpólſtwa, iuż równie iak oni rozpuſtnego, nieczynili ſobie przykrości w ſzukaniu dobra rzeczypoſpolitey, na którą ieśli iakie nieſzczęście przypadło, dość mieli natym, aby pozornym ſwoim ſtaraniem oczy poſpólſtwa ułagodzić mogli. Zaſzedłſzy potym w intrygi, tak ſobie prawa tłomaczyli, iak prywata ich wyciąg-

gała. Zeby się zaś pozostałey cnotliwych obywatelów reszcie podobali, starali się chytrze, iakim chwalebnym uczynkiem, swóy urząd zaszczycić, aby pod zasłoną sławy zdradliwie sobie przywłaszczoney, mogli bespieczniey bydź nie sprawiedliwemi.

Ztąd łatwo wnieść można, iż tam nie może bydź rząd dobry, gdzie cnota iest zaniedbana, a namiętności panuią. Te są naylepsze i naypotrzebnieysze prawa, które od złego powściągaiąc, przymuszaią obywatelów bydź poczciwemi. Toż samo iest zdanie *Platona*, ten wielki mąż, znaiąc doskonale ludzi, sądził, iż chcąc do którego państwa rząd dobry w prowadzić, trzeba naypierwszy mieć wzgląd i staranie, o napoienie cnotą obywatelow, i o dobre w domowym życiu obyczaie. Z tey przyczyny naywięcey takich praw w swoiey rzeczypospolitey przepisał, które się do pochamowania namiętności prywatnych ludzi ściągaią.

Jakoż w samey rzeczy, nic niepomogą i naylepsze prawa, gdzie obywatele są nie cnotliwi: Spartańska rzeczpospolita zachowywała prawa *Likurga* i była szczęśliwa. Lecz gdy *Lizander* wzbogacił ią łupami zwycięstwem nabytemi, chciwość dotąd przytłumioną, ożywił w sercach obywatelów. Razem z bogactwy weszło nieznacznie łakom-

stwo

ſtwo, do domów Spartanow. Proſtota ich oyców poczęła zdawać ſię grubiańſtwem, cnota i zaſługi zniknęły przed doſtatkami i przeſtały bydź ſtopniami do honorow. Im kto był bogatſzy, tym prędzey do naywyższych przychodził urzędów. Przy uboſtwie nic iuż niezoſtało, prócz wzgardy, każdy o wzbogaceniu ſiebie ſamego myśląc, mniey dbał o intereſſa publiczne: Jeden wyſtępek nigdy nie wchodzi ſam do rzpltey, ale wiele innych za ſobą pociąga.

Bogatſi obawiaiąc ſię utraty ſwych doſtatkow, powſtali przeciwko powadze praw *Likurga* i równość targać poczęli, całą moc rządzenia do ſiebie pociągaiąc. Inni obywatele maiąc obyczaie temiż przywarami zarażone, prożno ſię im chciało przez ſwoich Eforów opierać. Im kto był bogatſzy, tym więcey miał ich po ſobie. Cóż ſię ſtało, powſtały nayprzód kłótnie i domowe niezgody, które łatwiey niż nieprzyiaciel oſłabiły rzeczpoſpolitą, potym możnieyſi ſłabſzych gnębić poczęli, na koniec cała rzeczpoſpolita niegdyś tak mocna i ſtraſzna nieprzyiaciołom, poddała kark ſwóy pod niewolnicze obcych tyranów iarzmo.

Otoż mamy oczywiſty dowod i przykład, iż cnota i dobre obyczaie, do póki w ſzlachetnych obywatelach trwaią nienaruſzone,

dotąd cały narod iest niewrzuszony w swey mocy i szczęśliwy.

Ale może mi kto na to rzec = „Wyznaię, iż Atenczykowie, Rzymianie, póki cnotę nad wszystko przenosili, szczęśliwi. Y „Spartańczykowie nie wprzód swoie szczęście iako i dobre obyczaie postradali. Nic „przystoynieyszego nad mądrość naywyższego wszech rzeczy autora, iako żeby „szczęście cnoty, a przeciwność występków, „była nadgrodą. Z tym wszystkim mamy „tego z historyi dowody, iż niektóre „państwa przez niesprawiedliwość ufondowane, kwitnęły, przez chytrość, zdrady, „podeyścia i inne niegodziwe sztuki.„

Zgadzam się na to: niektóre narody nie sprawiedliwe, iakome, w roskoszach zanurzone, podbijały pod swoią moc inne narody, ale te narody podbite, były ieszcze nie sprawiedliwsze, bardziey do roskoszy, lenistwa i pychy przywiązane niż tamte. Włożył iarzmo na Ateńczykow i Spartanów Filip król Macedoński, przez chytrość i zdrady swoie, ale pod ten czas Macedończykowie, bardziey kochali oyczyznę i cnotę, byli pracowitsi i prawom swoim podlegleysi, niż Ateńczykowie i Spartanowie. Te dwie rzeczypospolite tak sławne, odstąpiwszy dawney cnoty, i zasmakowawszy w dostatkach

chciały pod ten czas, nad całą Grecyą gurować. Cnota ich pokonała *Xerxesa*, a pycha wprawiła ie w iarzmo Filipa.

Rozległość wielu prowincyi i bogactw mnoſtwo, niepomagaią bynaymniey, ani do ſzczęścia obywatelów, ani do ubespieczenia państwa.

Całą prawie Azyą pod ſwą moc podbili byli Perſowie: *Agiezylaus* z małą garſtką ludzi przedarłſzy ſię aż do Babilonu, całe państwo trwogą przeraził. Alexander ſyn Filipa z małym woyſkiem podbił ie pod ſwoią moc. Wiemy iaka pod ten czas była różnica Perſkich i Macedońſkich obyczaiów. Tenże ſam i na Egipcyanow ſwoie iarzmo włożył, ale na Egipcyanow tak rozpuſtnych, że w nich i śladu nawet nie było dawney przodków cnoty.

Cóż? czy długo Macedończykowie byli pogromem świata? Żadna monarchia krótcey nietrwała. Podbiwſzy narody w roſkoſzach zanurzone, nietylko ich bogactw, ale i wyſtępków ſtali ſię dziedzicami: przetoż i ſami podobny koniec mieli.

Bóg naywyżſzy Pan świata, obrońca cnoty, zażywa częſtokroć grzechow iednego narodu, na obalenie drugiego ieſzcze grzeſznieyszego, a potym ſam ten inſtrument kruſzy, którego na wykonanie ſprawiedliwości

Digitized by Google

zażywał. To wszystko nie cudem iakim, ale przyrodzonym czyni porządkiem, który sobie w urządzeniu świata od wieków ustanowił.

Te są iasne wyobrażenia pierwszey zasady, kleynotu szlacheckiego, cnoty i dobrych obyczaiów, na których gruntuie się całe szczęście narodu, i iako twierdzi polityka zdanie: *Virtutem ſi vis nobilis eſſe, cole.*

Wzor przodków naszych w tym stanie szlacheckim żostaiących, a cnotą i dobremi obyczaiami szczycących się, o których sławie poniżey będzie, do naśladowania wzbudzić powinien, abyśmy nie płonnie ten kleynot na sobie nosili.

Teraz przystąpmy do drugiey zasady tegoż stanu szlacheckiego, gruntuiącey się na trwałości w przeciwnościch.

O drugiey zasadzie stanu szlacheckiego, trwałości w przeciwnościach.

Przeciwność i nieszczęście bywaią początkiem sławy i wielkości człowiekowi szlachetnemu.

Miłym bardzo i kontentuiącym oko Boskie widokiem nazwał *Seneka:* człowieka szlachetnego, cierpliwego i passuiącego się mężnie z zawziętą fortuną, a nie ustępuiącego kro-

Digitized by Google

kiem iednym od cnoty. Nie wyda ſię wielkość duſzy, ſtateczność ſentymentów w roſkoſznym człowieku, i nie znaiącym co to ieſt umartwienie. Ani ſubtelnie rozbieraiące grunt podział cnoty ſłowa, ſprawuią tyle impreſsyi o mówiącego doſkonałości, ile ſprawi zapatrywanie ſię na weſołą minę i nieodmienność humoru iego, pod czas burzy i okropney na oſobę iego natarczywości.

W poganach dawnych, nawet cnotliwych mężach uwielbiamy tę cnotę, która przeciwieńſtwami i gwałtownemi złey fortuny prześladowaniami ieſt ſtwierdzona. Więcey nasz rozum znayduie pociechy w przykładzie owych ſławnych *Kuryuſzów*, *Kamillów* Rzymſkich, w mierności i pracy cnotliwie żyiących, niżeli w gadatliwey acz prawdziwey o uboſtwie *Seneki* nauce, która ſię nie zgadzała z chciwością i lichwarſtwem iego.

Mocnieyſzą nam pobudkę do cierpliwości i ſtatecznego w cnocie wytrwania dla utrzymania ſzlachetney duszy, czynią; Sokrateſa, niewinne od obywatelów niewdzięcznych, aż do śmierci prześladowanie, bez narzekania od niego przyimowane, Milcyadeſa więzienie po zwycięztwach, i po uczynieniu Aten oyczyzny ſwoiey panią Grecyi. Starego Scypiona oſądzenie na mizerne do nikczemney wioſki iedney z Rzymu wygnanie, aż do

Digitized by Google

ſchyłku dni iego. Scypiona młodſzego, po zniesieniu Kartaginy, wieczney i zawziętey Rzymu przeciwnicy, okrutna zguba: Themiſtokleſa przyciśnienie od złych obywatelów podeyrzenia pełnych, aż do tego punktu, że ſię do króla Perſkiego nieprzyiaciela oyczyzny uciekać muſiał; gdzie ſię on miłośnikiem ſwoiey pokazał oyczyzny na podziw świata, niechcąc dzielności i ſzczęścia ſwego przeciwko niey zażywać. Takowe chwalebne w przeciwnościach, dla ocalenia ſzlachetney cnoty, dla ocalenia oyczyzny wytrwanie, większey ieſt godne chwały, aniżeli obfzerne i gorliwe piſma o cierpliwości, przez tych, którzy iey żadnego w życiu ſwoim nie dali dowodu.

Rodzą ſię niektórzy właśnie z tą naturą ludzie, ażeby innym żywo dokuczali; maią ſię za obrotnych, ſławnych, wielkich, kiedy drugich niſzczą albo gubią. Maią ſię za lepſzych, kiedy zaſłużeńſzym, cnotliwſzym od ſiebie zagrodzą gwałtem przyſtęp do godności, do urzędu cnocie ich powinnego, w rzeczy ſamey popełniaią wyſtępek naycięższy przeciwko ſprawiedliwości fundamentalney społeczeńſtwa ludzkiego i każdego narodu, cnocie. Tym czaſem i te czarney krwi burzenie, te ich zawziętości nad cnotliwemi wykonywane z tryumfem, i powodzeniem, acz

wſzelakiey godne kary, nie ſą bez pożytku dla narodu, iako to wyraził pięknie i rzetelnie ieden mądry polityk: *Alit æmulatio ingenia, & nunc invidia, nunc admiratio incitationem accendit.*

Temi ludzkich paſsyi, a drugich ſtateczności przykładami, temi fortuny odmianami, napełniaią ſię tomy, formuie ſię ſerce do cnot obywatelſkich; z iednych obrzydliwość ku wyſtępkom, drugich miłość ku cnocie, na wzor ſobie biorąc, tak dalece, iż ſię zdaie, że źli tyle do ſławy dobrym pomagaią, iż bez nich ſławnemi bydźby nie mogli.

Ta to ieſt zaſada druga ſtanu ſzlacheckiego, ażeby bydź nie tylko cnotliwym, dobrych obyczaiów, ale i w przeciwnościach zdarzaiących ſię trwałym i cierpliwym, a te czyny chwalebne prowadzą do trzeciey zaſady miłości dobra oyczyzny.

Zaſada trzecia ſtanu ſzlacheckiego, gruntuiąca ſię na miłości dobra oyczyzny.

Rzecz ieſt pewna, że każdego obywatela, oſobliwie ſtanu ſzlacheckiego, iako wſzelka pomyślność na publicznym ſzczęściu i dobru oyczyzny, niby na mocnym oſadzona grun-

Digitized by Google

cie, wſpiera ſię; tak wſzelka ſzkoda, lub zguba, z uymą i zgubą oyczyzny wrówni chodzi, tak dalece, iż wyrzec ſię opatrowania pożytku oyczyzny, ieſt toż ſamo, co zaniedbać właſnego. Zadenby na świecie obywatel na grabież doſtatków ſwych nigdy nie patrzał, gdyby każda Rzeczpłita w doſtateczną obronę opatrzona była, żadenby ſię na ſzczegulne w domu ſzkody nie ſkarżył, gdyby każdy o powſzechnym w oyczyznie porządku myślił.

Jeśli ſchodzi oyczyznie na przykład na potrzebney w woyſku potędze, i każdego też z oſobna obywatela dobra, na łup nie ſytey nieprzyiaciela chciwości wydane zoſtaią. Nie ma mocy oyczyzna do utrzymania w ſwych granicach króleſtwa, i każdy też obywatel, ieśli ſię zgoła z dóbr nie wyzuie, tedy znaczną w nich uymę odnieſie.

Niech kto złotem oblane poſiada włości, niech komu ſame doſtatki w ręce ſię ciſną, a oyczyzna iego o upadek przyidzie, prędzey po upadnieniu fundamentów, ogromne gmachy na powietrzu zawiſną, a niżeli on w powſzechnym upadku pray ſwoich ſię oſtoi dobrach. Bo ieśli dobro powſzechne ſkłada ſię z dóbr ſzczególnych, tedy bydź to nie może, aby

aby gdy cała rzecz ginie, części iey z których ſię ſkłada zoſtać mogły.

Przyſtąpmy ieſzcze do ſzczegulnieyſzych dowodów, przypomnieymy ſobie naywiękſze oyczyzny naſzey klęſki, i obaczmy, ieśli w nieſzczęściu oyczyzny, ktokolwiek przy ſwoim oſtał ſię ſzczęściu. Naywiękſzą cała Polſka odnioſła klęſkę od Tatarów, za Boleſława wſtydliwego, kiedy ią wzdłuż i wſzerz nie hamowni, puſtoſząc, przeſzli Ordyńcy. Nie mnieyſzą Litwa od tychże nieprzyiacioł za Zygmunta III. poniosła ſzkodę. Podobnąż od ſamychże obywatelów przez domowe woyny, zwłaſzcza za xiążąt Polſkich po Boleſławie śmiałym. W tych zaś wſzyſtkich powſzechnych uciſkach, któryż ſię z oſobna obywatel przy ſwoim ſzczęściu i pokoiu zoſtał? ten ſię tam nayſzczęśliwſzym bydź rozumiał, co weſpół z ſwoią chudobą życia na ofiarę, zawziętości nieprzyiacielſkiey nie położył.

Ale daymy to, gdyby nam w zgubie oyczyzny wſzyſtkie rzeczy i dzieła ſzły, po myśli, gdybyśmy ſwemu pożytkowi, krom względu na powſzechny, zadoſyć uczynić mogli, tedy iuż tym ſamym, że ten pożytek ieſt haniebny i niegodziwy, dla człowieka uczciwego nie ieſt pożytkiem. Upomina nas.

Digitized by Google

naywyższy Rzymian rządca Cycero: *ieśli (prawi) fromotę widzisz złączoną z rzeczą tą, którać kształt pożytku ukazuie, rozumieć maſz, że tam pożytek ſtać nie może, gdzie ſię naymnieyſza hańby przykaza widzieć daie.* Bo ieśli nic tak bardzo nie ieſt przeciwnego przyrodzeniu, iako fromota, a oraz ieśli nic tak bardzo według przyrodzenia nie ieſt, iako pożytek; tedy w iedney rzeczy pożytek i hańba bydź nie może. A ieśliśmy wſzyſcy na to ſię urodzili, abyśmy ſię poczciwości trzymali, i ieśli (iako ſię Zenonowi zdało) ſamey tylko poczciwości pragnąć mamy, tedy albo ſama tylko poczciwość ieſt człowiecze dobro, albo między innemi dobrami, naywiękſze, a zatym ieſt pożytek. A cóż ſię bardziey poczciwości człowieka ſprzeciwia, i co go obelżywſzą fromotą oſzkaradzić może, iako gdy on gwoli ſzczególnemu dobru, zamyſły ſwe ſtoſuie raczey, a niżeli ku ocaleniu oczyzny? iako gdy kto chcąc ſię bogactwy do ſytu napchać, oyczyzny w oſtatniey pogrążoney toni dźwignąć niechce. Tak poſtępować, ieſt to pożytku ſzukać tam, zkąd naywiękſza wynika ſzkoda, ieſt to ſzukać wynieſienia i ſławy w oſtatniey nieſławie.

Ależ nie mała dla nas ſama ta do bronienia oyczyzny, własnego dobra pobudka, gdy wi-

dziem wielu dawnego wieku mężów, których sława aż dotąd świat napełnia dla oyczyzny samo życie tracących. Pompeiusz pod czas głodu, żywność Rzymianom z Afryki wioząc, w nawałności morskiey z okrętem zastanowić się niechciał, z tey przyczyny, że do iechania powszechna pobudzała potrzeba, a do oczekiwania na uśmierzenie nawałności, własnego tylko życia zachowanie. Meneceusz Tebańczyk nie maiąc czym nieprzyiaciela z murów zepchnąć, sam się na miecz dobyty rzucił, aby nieprzyiaciela odepchnął. Cóż mam mówić o innych bardzo podobnych mężach, którzy śmiercią mężnie za oyczyznę podiętą nas przekonywaią, i że dobry i szlachetny obywatel, nie tylko nad swoy pożytek, ale też nad życie samo dobro powszechne i miłość oyczyzny ma więcey ważyć i przekładać.

Te trzy zasady naypryncypalnieysze stanu rycerskiego dowiodłem, iż są: cnota przy dobrych obyczaiach, przy tym stałość umysłu obywatelskiego w przeciwnościach, a nadewszystko miłość dobra publicznego i oyczyzny, nad dobro partykularne okazana. Ta to prawdziwa cechą każdego szlachcica Polskiego, którą zaszczycony przez zasługi bądź przodków swoich, bądź siebie samego, tak u-

trzymywać ſtatecznie ten honor w narodzie nayſzczegulnieyſzy podług przepiſu tychże zaſad prawideł każdy ſzlacheic ieſt obowiązanym. Skądże pytam ſię w tym wieku z podłych dusz i nikczemnych, nie raz z temi daią ſię ſłyſzeć ſłowy: iż ſwoy kleynot ſzlachecki, tak lekce cenią i ſzacuią, że go za lada nadgrodę pieniężną uſtąpićby gotowi? Oto takowych zdanie oczywiście pochodzi ztąd, że nie maią w ſobie duſzy ſzlachetney, duſzy do cnoty i dobrych obyczaiów ſkłonney, miłość dobra publicznego i miłość oyczyzny poważaiącey. Nie trzeba takowey nikczemney duſzy wyrzekać ſię ani wſtydzić tego kleynotu ſzlachéckiego od dawnych wieków iáko iuż wyżey okazałem w wielu państwach, a oſobliwie w Rzeczachpoſpolitych upoważnionego, bo ſame złe iego obycyaie i podłe wyſtępki, niſzczą w nim ten zaſzczyt oſobom tylko cnotliwym ſłużący, iako o tym ſam S. Chryzoſtom w xięgach ſwoich wyraża: *ille integram ſuam nobilitatem putet, ſi dedignetur ſervire vitiis:* Y dawniey Demoſtenes pogańſki filozof toż mówi: *bonus vir & virtuoſus, ipſe mihi nobilis eſſe videtur.*

Przeto pewien ieſtem, iż w kim prawdziwa ſzlachetność duſzy znayduie ſię, ten z miłą chęcią, w tym dziele dalſzym czytać bę-

Digitized by Google

dzie, iuż to swoich przodków pokolenie, a w nich znalazłszy zasługi prawdziwego cnotliwego i obyczaiów dobrych obywatela, w ślady onychże wstępować starać się będzie, aby wzaiemnie potomnym czasom przykład z swych dobrych czynów do naśladowania zostawił. Nie mnieysze ukontentowanie wznieci w tymże sercu szlachetnym, owa współziomków swoich odwaga, która użyta była na obronę oyczyzny, owa gorliwość o dobro publiczne i uszczęśliwienie kraiu; toż innych sławnych rodaków mądre i chwalebne rady, pracy na funkcyach publicznych, innych z chęcią dla swego narodu, nie tylko z maiątku własnego, zdrowia, ale i życia poświęcone ofiary. Te wszystkie cnoty rodowitey szlachty, a współ-braci naszych w nieśmiertelney pamięci uwielbienia godne, w tym dziele wystawione odnawiaiąc, naypierw z dawnych autorów *Paprockiego, Okolskiego, Kojałowicza*, a osobliwie *Niesieckiego* wypisy zebrałem. Potym z starania i pracy moiey, oraz przychylenia się do tegoż dzieła godnych obywatelów przez podane mi od nich wypisy swych genealogii przyłączyłem, i te nowe przydatki pod osobnym znakiem gwiazdką * są umieszczone. Opuszczonych zaś wiele domów, gdy się znayduie bez nowego przydatku, ten czas nieszczęśliwy i trudny do prze-

Digitized by Google

ſtania, ponieważ tego onymże nie dozwolił, przeto ieżeli z ſwey chęci, przyſzłą choć w poźnieyſzym czaſie ſwoie genealogie, podług dokumentów autentyczuych miane, te na końcu dzieła w ſupplemencie oświadczam i zapewniam wſzyſtkich tychże godnych obywatelów, iż umieścić nie omięſzkam.

A teraz przyſtępuię do opiſu przez alfabet Szlacheckich herbów i Familii.

HERALDYKA

CZYLI

OPISANIE HERBOW

ORAZ

FAMILIE RODOWITEY SZLACHTY POLSKIEY

W. X. LIT: Z ICH HERBAMI

TOMU I. CZĘŚĆ DRUGA.

Digitized by Google

Digitized by Google

OPISANIE HERBOW

SZLACHECKICH, y ich FAMILII.

* ABAKANOWICZ o tey familii nie pisze *Paprocki*, *Okolski*, ani *Niesiecki*, szczegulnie znayduie się w księdze, pod tytułem: *Wiadomość o kleynocie szlacheckim oraz herbach:* przez hrabię *Kuropatnickiego* kasztelana Bełzkiego wydaney; który w zbiorze nazwisk domów z ich herbami, w koronie Polskiey i W. X. Litewskim, kładzie na początku paragrafu drugiego, to nazwisko domu szlacheckiego *Abkanowicz;* iakiego zaś byłby herbu, tego nie umieszcza, w przestrodze tylko tę daie przyczynę, że z aktów publicznych wypisy niektóre maiąc, w tych nie znayduie się opisania herbu, a przeto dla niewiadomości oneż opuścił. Ja zaś w aktach Wileńskich, czynione manifesta czytałem, w roku 1763. ieden pod dniem 17. kwietnia, drugi dnia 19. kwietnia, przeciwko gwałtom i inkonweniencyom, w czasie rozpoczynaiącego się trybunału, działanym, czyli raczey *de illegiti-*

Digitized by Google

mitate tegoż trybunału W. X. Lit: na którym manifeście po podpisaniu się senatorów, ministrów, dygnitarzów, urzędników ziemskich i grodzkich, rycerstwo, szlachta i obywatele W. X. Litewskiego pisali się. Pomiędzy temi, znayduię Adama Abakanowicza, i Jerzego Abakanowicza podpisanych.

ABDANK HERB.

Abdank albo Habdank herb w Polszcze. Ma literę *W* w polu czerwonym, nad hełmem korona, w koronie taka druga litera, iak w pośrzodku herbu. Początek tegoż herbu podług opisu dawnych autorów iest następuiący.

Digitized by Google

Skuba proſtego rodu człowiek, widząc niezmierną zgubę ludzi od ſmoka znayduiącego ſię w górze *Wawel* pod ſamym zamkiem Krakowſkim, z ſwego przemyſłu użył na zgubę iego takowego ſpoſobu: iż z cielęcia świeżo odartego ſkórę, ſiarką i żagwią zapaloną wytkał, i w progu iaſkini ſmokowi porzucił: ten zgłodniały chciwie to połknąwſzy, gdy zapaliła ſię od ukrytego ognia tłuſta materya, w pół rozſadzony zdechł. Za co Krakus xiąże na ów czas w Polſzcze panuiący, wſpomnionemu Skubie, literę *W* pierwſzą od nazwiſka góry *Wawelu*, za herb nadał. Poźniey za Boleſława krzywouſtego króla, Jan hrabia z *Gory* do Henryka ceſarza wyſłany, dla utwierdzenia pokoiu, gdy tenże ceſarz z zbytniey ambicyi, okazywał ſkarby ſwoie, hrabiemu Górce, ſtraſząc Polaków możnością onychże, mówił: *hic perdomabit Polonos*, to ieſt: *ten ſkarb Polſkę mi podbiie.* Hrabia mąż odważnego ſerca, zdiąwſzy złoty ſwoy ſygnet z palca, rzucił w tenże ſkarbiec mówiąc: *aurum, auro addimus*, to ieſt: złoto do złota przydaiemy. Jakby znak daiąc, próżno tych mężów złotem ſtraſzyć, których ręka ſzablą, a ſerce męztwem uzbroione. Lubo to zrozumiał ceſarz, iednak pokrywaiąc tę śmiałość ludzkością, rzekł: *Haha-dank*, albo dziękuię. Od tego czaſu hrabia i potomni iego, ten

Digitized by Google

herb Abdankiem nazwali. Za czaſem do inſzych przenoſzeni, inaczey i ſiebie, i herby nazywać, przydaiąc co Abdankowi zaczęli. Mikołay Skarbek roku 1286. za panowania Jagiełła, przeniosł ſię do herbu *Poray*, tylko ſobie *Skarbek* przydomek zoſtawiwſzy. Tenże ſam Mikołay, *Michałów* kupiwſzy w Sandomirſkim, *Michałowice* w ziemi Przemyſkiey, i *Tuchow* w ziemi Dobrzyńſkiey, a podzieliwſzy ie między ſwych ſynów, od tych dóbr im ſię nazywać kazał: dla Jana na Michałowie, herb *Klucz*, od od Jagiełła króla uprofiwſzy. Dla Michała na Michałowicach herb *Trzaſkę*, albo *Białynią*. Dla Mikołaia herb *Wenele*, którzy od dóbr nabytych nazywali ſię przy przydomku i herbie zoſtawali, iako to: Warſzyccy, Leſzczyńſcy, Malczewſcy; a inni i z imienia, i z herbu wcale ſię wyzuli. Patrz na liście Jagiełła króla, danym miaſtu Lwowu, około roka 1400. ktorym Mikołay z *Tuchowa* Skarbek podkomorzy Dobrzyńſki, do ułatwienia trudności był naznaczonym.

Sześć prócz tego ieſt herbów, które z Abdanku wyſzły. Machowſkim, pół lwa nad helm wynieſiono, który w łapach, tenże ſam Abdank trzyma: co też Buczackim i Jazłowickim przypiſuią. *W Syrokomli* herbu do litery *W* przydano krzyż, a na helmie mia-

ſto Abdanku, trzy piora ſtruſie. U Jgowſkich, z Abdanku, iak z łuku ſtrzała przez pierścień w górę wyrychtowana, trzy piora ſtruſie na hełmie. U Chaleckich, Abdank widzieć z ſtrzałą złamaną, i do gory obrócono, na hełmie ſtrzała przez ſkrzydło ſępie albo orle przeſzyta. Sołtanowi, na Abdanku dwa krzyże na iedney linii, i gwiazdę wyniesioną. Nawet *Dębno* herb pod ſwoim krzyżem Abdank złożył. O każdym na ſwoim mieyſcu ieſt opiſanie.

Herbowni.

Ankwicz — Bardziński — Beſzewſki — Beynart — Białobrzeſki — Białoſkorſki — Bieliński — Bogucki — Bolińſki — Borowſki — Borzykowſki — Borzymſki — Borzymińſki — Bram — Buczacki — Budziſzewſki — Byſtrzewſki — Choieńſki — Choryńſki — Cieklińſki — Czahorſki — Czarkowſki — Czelutycki — Dąbrowſki — Dłoło — Dowgiało — Dowgiałowicz — Dunikowſki — Dworakowſki — Eygird — Gambarzewſki — Gaſztold — Gembarzewſki — Gorſki — Haraburda — Hromyka Skarbek — Jazłowiecki — Jugoſzewſki — Kaczycki — Kaimir — Kiełczewſki — Klonowſki — Kołaczkowſki — Konarſki — Koplewſki — Koſowſki — Kowalſki — Koziętulſki — Kożub-

Digitized by Google

ſki — Krobanowſki — Kruſzewſki — Krzywiń-ſki — Kunicki — Lewikowſki — Leſzczyński — Lidzbiński — Łaſicki — Machowſki — Magnuſki — Malczewſki — Malechowſki — Mikołajewſki — Miłkowſki — Młynkowſki — Obornicki — Oborſki — Pękoſławſki — Piotraſzewſki — Przoborowſki — Przezwicki — Pfarſki — Puczniewſki — Raduński — Radzanowſki — Raymir — Rażek — Regowſki — Rogewſki — Rogoziński — Roguſki — Rudzki — Skarbek hrabia — Skarbek hromyka — Skoraſzewſki — Skuba — Słomka ſkarbek — Słomowſki — Staroſiedliſki — Staroſielſki — Starſki — Suchodolſki — Swiſzewſki — Szczyieński — Telſzewſki — Toczyński — Toczyſki — Trzebiński — Twotzyański — Uſtarbowſki — Warakowſki — Warſzycki — Ważeński — Ważyński Skarbek — Wielobycki — Woienkowſki — Woiewódzki — Wołczek — Wołyński — Woyczyński Skarbek — Wychowſki — Wykowſki.

Abramowicz: ten dom ieſt dwóch herbów: iedni ſą herbu *Jaſtrzębiec*, drudzy herbu *Waga*. Abramowiczów herbu *Jaſtrzębiec X. Kojałowicz in manuſcrip:* tak opiſuie: iż w podkowie nie cały krzyż, ale tylko pół krzyża noſzą, w hełmie pawi ogon, maią i ślepowrona z pierścieniem. Jan Abramowicz woiewoda Mińſki, a potym Smoleński, piſał ſię na Il-

ście Zygmunta III. w roku 1596. miastu Lwowskiemu danym. Mikołay syn iego *na Wornianach* z Mścisławskiego woiewództwa postąpił na woiewództwo Trockie roku 1648. Jan Abramowicz woyski Wileński, starosta Lidzki, którego wspomina *Stryikowski lib: 22. cap: 1.* Hieronym woyski Lidzki *Confl. 1601. roku:* Stanisław starosta Bułakowski Jana III. króla. Jan i Samuel Abramowicz skarbnikowiczowie Wileńscy, Augusta wtórego króla z Wileńskim woiewództwem podpisali elekcye. W tymże roku Abramowicz chorąży Lidzki, stanął postem na seym z powiatu Lidzkiego. Nie tylko zaś w xięstwie Litewskim, ale są i w Chełmskiey ziemi. Jędrzey Abramowicz żył tam z Ewą Bogdaszewską roku 1660. przydomek miał *Burczak*. Piotr Abramowicz, był w zakonie *Societatis Jesu*, mąż apostolski, i podług powołauia, chwalebnie obowiązku swego i pracowicie na wielu missyach dopełniaiący.

* Teodor i Michał Abramowiczowie, w roku 1763. w grodzie Wileńskim 17. aprilis podpisali się w manifeście, wraz z innemi senatorami i urzędnikami, *de illegitimitate* trybunału, z przyczyny gwałtów poczynionych.

Digitized by Google

Ludwik Abramowicz w roku 1764. pod ów czas derewniczy i sędzia kapturowy woiewództwa Smoleńskiego, w tymże roku 28. aprilis akt konfederacyi generalney W. X. Litewskiego w Wilnie podpisał.

N. Abramowicz starościc Starodubowski, był deputatem na trybunał W. X. Lit: w Wilnie roku 1781.

*Abramowski Zygmunt, pisał się na elekcyą Stanisława Augusta króla, z woiewództwa Trockiego. *Konst: elekcyi 1764.*

Abrant: O tych ani *Paprocki*, ani *Okolski* nie pisał. Jan Abrant z Plińskim powiatem podpisał elekcyą Jana III. króla 1674. *Porządek elekcyi.*

*Abratowicz herbu *Odrowąż*, Antoni Odrowąż Abratowicz vices-gerent grodzki Latyczewski, na elekcyą Stanisława Augusta króla, pisał się z woiewództwem Ruskim.

Digitized by Google

ACHINGER HERB.

Achinger herb Wiewiorka cała czerwona, w polu złotym, w prawą ſtronę bieżąca, pod ſzyią biała, takiey w hełmie półowa między rogami ieleniemi. Z Niemiec do Polſki przeniefiony roku 1455. *Zybult Achinger*, pierwſzy ſobie ſmakuiąc wolność Polſką, na Rufi oſiadł, tam poiąwſzy Maleczkowſką Michała wielkorządcy Krakowſkiego ſioſtrę, dwóch z niey ſynów zoſtawił. Zybutta, który biegłością w ſprawach różnych, układnością obyczaiów, łaſkę ſobie wielką ziednał u Bogdana hoſpodara Wołoſkiego. Jego potomſtwo

Digitized by Google

z Zarzyńskiey na Polucin, z których ieden z Potockim Staniſławem woiewodą Krakowſkim i Reimanem roku 1665. Drugi z Kazanowſkim hetmanem polnym, pod huſarską chorągwią, życie ſwoie dobru poſpolitemu poświęcili. Trzeciego Jerzego podkomorzego nadwornego u króla Stefana Batorego, w którym Stefan doyrzawſzy zdolne do wielu funkcyi przymioty, narażał go na różne expedycye do poſtronnych panów; aże ſię był wſzędzie z ſwoią dzielnością zakazał, wziął w małżeńſtwo od dworu Kiſpeterownę Węgierkę, z Gaiewſkiey urodzoną. *Iſtoanſius* hiſtoryk Węgierſki, wielkie imię Achingerow w tym króleſtwie chwaląc, przydaie, że *Lupus Achingier* był kommiſsarzem do traktatow o pokoy z Turkami. *Iſtoans: lib. 31. hiſtor: Ungar:*

Do tegoż domu należy Staniſław Achinger w Xięztwie Oświęcimſkim i Zatorſkim, deputowany do wybierania publicznych kontrybucyi z ſeymu roku 1653. *Konſt: o podatkach*: Mikołay 1668. kwitnął. Staniſław w Sendomirſkim woiewództwie dziedzic *na Kobylanach* 1677. miał za ſobą Annę Miiakowſką. *Okolſki* w indexie tomu pierwſzego kładzie Pilchowſkiego Achingiera, lubo na mieyſcu żadney o nim wzmianki nieuczynił.

Digitized by Google

*. Achingier Ignacy z *Radoczs* S. G. O. pisał się na elekcyą Staniſława Auguſta króla z xięſtwem Oświecimſkim i Zatorſkim.

Achler herbu *Dub*. O tych tak *Paprocki. iak Okolſki*, że ſą tego herbu tylko wſpominaią, dalſzey procędencyi imienia niedowodzą,

Aczkiewicz, o tym *Paprocki*, *Okolſki* ani *Nieſiecki* nie piſzą, ſzczegulnie w dziele o *kleinocie ſzlacheckim* przez hrabię *Kuropatnickiego* wydanym, w części drugiey, w paragrafie drugim, ieſt tego domu nazwiſko umieſzczone. Jakiego byłby herbu, niekładzie.

Adamczowski herhu *Dub*. W Sendomirſkim woiewództwie: o nich *Paprocki i Okolſki* o nich nie wſpomina: tylko *Nieſiecki*, że ſię tym herbem pieczętuią.

Adamkowicz herbu *Wadwicz*. świadczy o nich *manuſkr*: *X. Koiałow:* że ſą w Xięſtwie Zmudzkim. Michał Adamkowicz ſłużąc z kniaziem Kurpſkim marſzałkiem Upitſkim, wzięty na Witepſku w niewolą do Moſkwy, tamże umarł. Kazimierz woiował przeciwko kozakom w Moſkwie z Radziwiłłem hetmanem Litewſkim. Teodor chorąży pod znakiem Konſtantyna Paca chorążego nadwornego. Jerzy, Hieronim, Krzyſztof i Alexander ludzie rycerscy.

Adamowicz herbu *Leliwa*. Monwid ſyn Gedymina, brat Olgierda W. xięcia Litew-

ſkiego, przyiąwſzy na ſeymie Horodolſkim za zaſzczyt potomkom ſwoim herb *Leliwa*, gdy potym walecznego męża, któremu imię było Adam w wielu okazyach rycerſkiey cnoty doświadczył, do tegoż go kleinotu i iego dzieci przypuścił, co i król Jagiełło ſwoim przywileiem utwierdził; kędy między zaſługami iego, liczy nayprzód odwagę, z Witoldem na Tatarow, poselſtwo dwa razy do tychże z dobrem oyczyzny odprawione, wierność nienadwerężoną okazawſzy. Od tego tedy Adama Adamowicza ſukceſſorowie zwać ſię poczęli. Zwyczaiem na ten czas tamtych kraiow, atoli gdy ſię potym rozrodzili, iedni ſię z nich od dobr i poſſeſſyi nazwali, iako to: *Mutykálſki*, Rakowicz, trzeci przy dawnym Adamowiczow imieniu zoſtali. *Okolſki tom II. folio 95.* Z tych Piotrowi Adamowiczowi podſędkowi Żmudzkiemu, *Konſt: ſeymowa* 1607. exakcyą publicznych poborow w Xięſtwie Żmudzkim zleciła, *fol: 882.* a w roku 1611. kommiſſarzem z ſeymu uproſzony, do rozgraniczenia lasow Żmudzkich, *fol: 41.* Człowiek był miły wſzyſtkim i ſzczodry, *u Guilhelma* xiążęcia Kurlandzkiego w wielkim reſpekcie. Hieronim z Wileńſkiego podpisał elekcyą Auguſta II. króla. Są także w Litwie w powiecie Oſzmańſkim i Lidzkim.

Digitized by Google

*. Adamowicz Jan pisał się na akt konferacyi generalney W. X. Litt: w Wilnie 28. apr: 1764. roku. Jerzy, Kazimierz i Jozef Adamowiczowie także na tenże akt konferacyi generalney w Wilnie pisali się. Jan sędzia grodzki Lidzki.

* Adamowski herbu *Jastrzębiec Okolski* w Sieradzkim woiewództwie possessyą im zapisał, atoli i w inszych woiewództwach rozkrzewieni. Wawrzeniec Adamowski proboszcz Klecki. Jan Franciszek w Sendomirskim. Kazimierz w Krakowskim. Stanisław i Stefan w Podlaskim woiewództwach pisali się na elekcyą Jana III króla.

*. Adamowski Ignacy ten z woiewództwa Sieradzkiego przenioss się do Litwy, gdzie z Agnieszką *Wilhilmowną* małżonką zostawił synow 6 Ignacego, Tadeusza, Jozefa Piotra, Michała, Franciszka Xawerego który z Maryanną Budenowiczowną ma trzy córek, Jozefę z ur: Sielaskim, Salomee i Petronellę. Syna iednego Leopolda zostaiącego na usługach oyczyzny w kawaleryi narodowey — Jozef rotmistrz Trocki ma syna iednego Benedykta.

Aderkard. *Paprocki i Okolski*, o tym domu nie wspomina. *Niesiecki* pisze, iż Jan Aderkard był dworzaninem królewskim, i podpisał elekcyą Jana Kazimierza króla roku 1648.

Digitized by Google

* Adziewicz herku *Slepowron*, tak kładzie w dziele swoim o herbach hrabia *Kuropatnicki* w paragrafie drugim i w części drugiey. *Okolski*, *Paprocki*, *i Niesiecki* ten dom opuścili.

Affanasowicz Kazimierz, z Nowogródzkim woiewództwem, pisał się na elekcyą Władysława IV. króla, *Niesiecki*.

* Affanowiz tego domu nazwisko bez wiadomości herbu umieścił w swym dziele hr: *Kuropatnicki*.

Affata Izydor kapitan indzinier, szlachcic Medyolański, dopiero od Michała króla otrzymał indygenat w Polszcze w roku 1673. który mu potym konfirmowała konstytucya seymowa koronacyi Jana III. w roku 1676. po wywiedzeniu swego szlachectwa i przysiędze uczynioney, tak królowi,, iako i rzeczypospolitey. *Konst: fol: 83.*

Agrippa. O tych ani *Paprocki*, ani *Okolski* nie pisali, *Niesiecki* wspomiua, iż w Xięzstwie Litewskim i po różnych woiewództwach possessye swoie maią. Wacław Agrippa kasztelan Smoleński w roku 1590. do lustracyi dobr królewskich w Inflanciech, z seymu kommissarzem deputowany. *Konst: fol: 584.* Jędrzey poseł na seym 1913. roku z Wileńskiego woiewództwa, i z tamtąd deputat na trybunał skarbowy, *konst: fol: 8.* Jan w Zmudzi, Zacharyasz w Trockim elekcyą podpisał Wa-

dyſława IV. króla. Także Jan Agrippa był w zakonie *Societatis Jesu*, umarł w roku 1689. we Lwowie.

*. Agrippa Tadeuſz podſtaroſta Upitſki, podczaſzy potym woiewództwa Witebſkiego, piſał ſię na manifeſt wraz z innemi ſenatorami i urzędnikami, *de illegitimitate* trybunału W. X L. dnia *18. aprila 1763. roku* w grodzie Wileńſkim.

AKSZAK HERB.

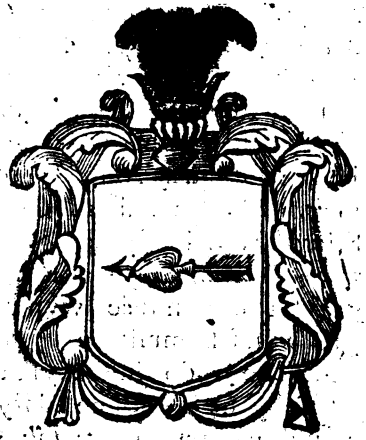

Akszak herb, *kara albo obrona* ſerce ludzkie wſkroś przez ſzrodek przeſzyte, w po-

Digitized by Google

la czerwonym, w hełmie trzy pióra ſtruſle. *Okolſki tom I. fol: 522.*

Początek herbu tego, kładą w Moſkwie, za ſławne i mężne Tatarow pogranicznych rozgromienie. Bo gdy pierwſzy kleinotu tego autor, wodza nieprzyiacielſkiego z ſwoim hufcem na ſiebie nacieraiącego zabił, śmierć hetmana w oczach woyſka, tak oczy i ſerca inſzych przeraziła, że wſzyſcy pierzchnęli, zwycięſtwo w rękach przeciwney ſtrony zoſtawiwſzy, za cóten mu herb nadany, i *Akszak*, to ieſt, iako *Stryikowſki* z Litewſkiego ięzyka tłómaczy. *Obrona*, tak on, iako i herb nazwany. Zkądby iednak drugie tegoż herbu imię *Kara* wzięło ſię, o tym nikt nienamienia. Tegoż potym pierwſzego Akſzaka potomkowie *w Poleſie* ſię przenieśli, kędy tenutę *Noryńhą* przez wiele lat trzymali. Od tych Jan Akſzak ſędzia ziemſki Kijowſki, a kiedyś podwoiewodzy z *Poleſia*, w te ſię kraie przenioſłſzy, dobrego oyczyzny ſyna powinność wypełnił, z rożnych ſeymów na kommiſsye upraſzany, iako w roku 1607. do luſtracyi niektórych mieysc, któreby ſię ſpoſobne zdały na ukrainie do fortyfikowania. *Konſt: fol: 830.* Także w roku 1611. i 1613. do rozgraniczenia między woiewództwem Kijowſkim i xięſtwem Litewſkim. Niemałe w Moſkwie i Inflantach

Digitized by Google

rycerskiego serca dał dowody. W tądzh prawa Polskiego umieiętność i przeświadczenią swoią sprawiedliwość pokazał, kiedy żadna sentencya od niego ferowana, ani trybunalskim, ani zadwornym dekretem nie była skassowana. Michał brat iego pod *Ulanami* Tatary gromiąc od nich zabity, chęć swoią ku oyczyznie, dopiero z życiem skończył. Jana zaś z Barbary *Kloiskiey* synowie, Marek w koronnym obozie lata swoie przepędził. Stefan sędzia ziemski Kijowski, drugi syn Jana, starosta Ostrzewski i Bobrownicki 1626. roku na seym Warszawski poługuiąc, deputatem na trybunał Radomski stanął. *Konst. fol: 51.* a z seymu kommissarzem do rozgraniczenia między woiewództwy Kijowskim i Czernichowskim. *Konst fo: 54.* z Zofii Łuszczanki marszałkowney Mozyrskiey, miał dwóch synow, Jana stolnika Kijowskiego, syn Jozef osiadł w woiewództwie Brzeskim, i Gabryela. Ponowił związki małżeńskie Stefan z Katarzyną *Czolchańską*, która mu prócz trzech córek, dwóch synów powiła, Alexandra i Mikołaia, którzy z bratem swoim Gabryelem, elekcyą Jana Kazimierza podpisali z Kijowskim Woiewództwem. Tak Stefanowi Bóg licznym potomstwem nadgradzał, kiedy też on na fundacyą OO. Dominikanów w Kijowie 20,000.

Digitized by Google

złotych ofiarował. *Okolski Russ: Florid. folio 119.*

Michał trzeci syn Jana Akszaka, sędziego Kijowskiego, w rycerskich dziełach przodków swoich naśladuiąc, oyczyzny bronił w roku 1632. podpisał elekcyą Władysława IV. Żona iego *Ziemblicka*. Siostra zaś tych trzech braci, po zeyściu męża swego *Grabi*, resztę życia swego, Bogu w zakonie Dominika S. we Lwowie poświęciła. Druga żyła z Jozefem Chalockim w roku 1650. —

Akszak Marek Woyski Kijowski 1694. Kazimierz skarbnik Kijowski, pod usarską chorągwią, żołd prowadził. Z Konstancyi *Czolhańskiey*, syn iego Felicyan.

* Akszak Stefan Stolnik Włodzimirski, kawaler orderu S. Stanisława. Za panowania Stanisława Augusta króla żyiący.

ALABANDA HERB.

Alabanda herb, na tarczy ma biały księżyc iak na nowiu niezupełny, prosto obiema rogami do góry zkierowany, między któremi iest końska głowa, szyią księżyca tykaiąca, wlewą tarczy obrócona, w polu czarnym według Paprockiego; brudnym według Bielskiego; szarym według Okolskiego; Na helmie iedni z nich pięć, drudzy trzy piora strusie kładą. *Papr. folio 90. Bielski fol: 52. Okolski tom I. folio 20.*

Paprocki, *w gniazdzie cnoty*: twierdzi że do nas herb przyszedł za Bolesława Krzywo-

uſtego, z niemałym Alabandy. Atoli poprawił ſwego rozumienia w poſlednieyſzey o herbach kſiędze, na co i drudzy z chęcią przeſtaią, że ieſzcze za Mieczyſława xiążęcia około 967. przyniosł go z ſobą, *Jaſnach* pierwſzy biſkup Kruſzwicki z Włoch.

Alabisz herbu *Rubieſz*. Dom ten iak Paprocki, tak Okolſki *tom II. folio 655*. umieſzcza w Mińſkim woiewództwie.

Alambi herbu *Rubieſz*, ciż ſami autorowie Paprocki i Okolſki wſpominaią o nich, iż ſię znayduią w Mińſkim woiewództwie. Także *Kuropatnicki*, w dziele ſwoim w paragrafie drugim o familiach rodowitey ſzlachty Polſkiey i W. X. Litt: ten dom umieſzcza.

Alantowicz herbu *Poray*. Emerencyanna Alantowiczowna była za Stefanem Czarnowſkim, *Nieſiecki tom III. folio 676*. Kuropatnicki w zbiorze nazwiſk domów z ich herbami, w części drugiey, Alantowicza herbu *Poray* kładzie.

* Albertrandi. Jan kanonik Gnieźnieński i Warſzawſki, rządca biblioteki J. K. Mci, którego zaſługi i talenta wſpomina *konſtytucya roku 1776. folio 919*. Mąż w ſtanie duchownym obowiązku ſwego dopełniaiący, z przymiotów zacnych w obywatelſtwie wſzyſtkim przyiemny, królowi wierny i oyczyznie dobrze życzący.

Digitized by Google

Albinowski herbu *Jastrzębiec*, o tych ani *Paprocki*, ani *Okolski* nie wspomina: *Niesiecki* umieszcza ich w ziemi Przemyślskiey. Jędrzey Albinowski suffragan Kujawski, który roku 1687. był archi-dyakonem Pomorskim, kantorem Przemyślskim, proboszczem Wolborskim, synowcowie iego, a bracia sobie rodzeni, Jędrzey, Samuel i Stanisław, którego Jakub i córka za Janem Sołkowskim.

* Albrecht herbu *Milydar*, którego taki iest kształt. Serce gwiazdę złotą sześć promienistą na sobie wyrażaiące, zielonemi oliwnemi gałązkami, w polu białym otoczone, na herbie pięć pior strusich, między któremi w pośrzodku gwiazda. Jakub Stanisław Albrecht dla zasług swoich rekommendowany od Stanów seymuiących, za Stanisława Augusta królą nobilitowany *w roku 1786. Konst: fok 803.* Syn tegoż Mateusz Albrecht, regent podatku pogłow: żydowsk: kommissyi skarbu koronnego, dopełniaiący z pilnością swoy obowiązek dla oyczyzny, i dalszy bieg życia swego chętnie dla dobra publicznego ofiaruiący, z Julianną *Romanowną* maiący potomstwo, syna Józefa Kalasantego, i dwie córki Magdalenę i Helenę.

ALEMANNI HERB.

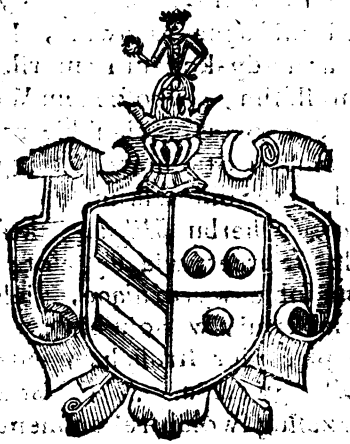

Alemanni *herb.* Tarcza na dwie części wzdłuż podzielona, na iedney stronie kule od harmaty dwie, na drugiey stronie iedna, pola ukosem idące, na hełmie panna laurową koroną uwieńczona. Pola iak się komu podoba tak maluią. Za Zygmunta z Hetruryi do Polski przeniesiony roku 1566. *Paprocki, i manuskrypt X. Rutki S. J.* świadczą.

Pierwszy z tego domu osiadł w Polszcze Dominik Alemanni, dziedzic na *Gawronowie, Piotrkowicach, Łyszkowicach.* Stolnik Lubel-

Digitized by Google

ſki, ſtaroſta Nowomieyſki w Mazowſzu, poſłował od Stefana króla, do Jana króla Szwedzkiego, a z *Fanuelowną* ſioſtrą Fanuela ſtolnika Lubelſkiego zkontraktowawſzy, godnych ſiebie naſladowców potomków zoſtawił, z których ieden byl Staniſław, ale prędko umarł w Krakowie, u OO. Franciſzkanów pochowany. *Starowol: in monum:* iego nadgrobek ztamtąd wypiſał. Drugi Zygmunt, który z Sieradzkim woiewództwem podpiſał elekcyą Władyſława IV. roku 1632. Atoli wkrótce potym znowu ſię do Włoch z Polſki wynieśli, z których był ieden *Alemanni* w zakonie *Societatis Jeſu* prowincyałem Rzymſkiey prowincyi, ſieſtrzeniec Klemenſa XI. papieża, wielkich przymiotów człowiek.

ALBICKI Jozefowicz patrz Jozefowicz Albicki.

ALEXANDROWICZ HERB.

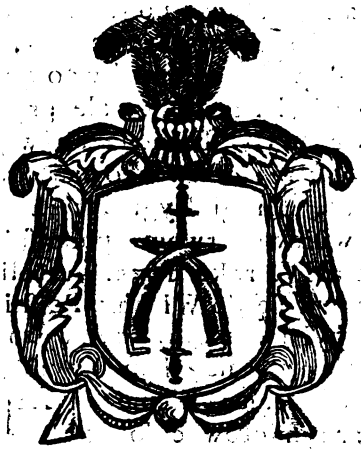

Alexandrowicz *herb.* Dwie kosy ostrzem do siebie obrócone, końcami do góry, przez których kos środek, w złączeniu się ich, dwie szpady niemieckie, pole białe. Ma bydź w Litwie nabyty roku 1632. Dom Alexandrowiczow, iest dwoiakiego herbu; iedni herbu *Kościesza:* o których *X. Koiałowicz in manusc:* pisze, że są na Zmudzi, z których Kazimierz Alexandrowicz żył za czasów tego autora. Drudzy są herbu *Srzeniawa:* o tych *Paprocki i Okolski* nie wspomina, Potocki zaś w poczcie herbów wyraża Jędrzeia Alexandrowi-

drowicza, rozumiem, że i więcey tegoż herbu znaydować się musi. Herbem zaś właściwym *Alexandrowicz* pieczętuią się w W. X. Litewskim Alexandrowiczowie. Dom ten iako iest starodawny w wielkim xięstwie Litewskim, dowodzą o tym dawne diplomata, iż Hrehory Alexandrowicz kasztelan Wileński, hetman W. X. Litewsk: starosta Grodzieński i Mohilowski, za Zygmunta Augusta króla, pisał się na diploma xiążęciu Pruskiemu, kurfistrzowi Brandeburskiemu. *Codex diplom: X. Dogiła.* W tymże autorze iest roku 1569. *Homagium & perpetuæ fidelitatis juramentum, Bogdani Alexandrowicz palatini Moldaviæ, ex archivo thesauri regni, extat in archivo cancellariæ regni, lib: legation: Lit: V. fol: 421.*

* Jan Alexandrowicz starosta Grodzieński, dzierżawca kluczów Jezierskiego, Satandskiego, Kotrzanskiego listem osobliwym od królowey Jeymci Anny, iako się na ten czas zwała *Anna Infans* zaszczycony, a to w te czasy, kiedy po śmierci Zygmunta Augusta oyca swoiego na prowizyą pomienione dobra od Rzplitey naznaczone miała pod rokiem 1573. Albert Alexandrowicz koniuszy W. X. Lit: za Zygmunta pierwszego.

Jan Władysław Alexandrowicz marszałek powiatu Grodzieńskiego 36 lat piastował te laskę przy rożnych odbywanych funkcyach,

Digitized by Google

któremu gdy w nadgrodę konferowano kaſztelanią Brzeſką, będąc iuż bliſki zgonu, przyięcie oney odmówił, piſał ſię on do elekcyi Władyſława IV. króla Polſkiego z ſynem ſwoim Konſtantym i drugiemi imnienikami.

Konſtantyn Alexandrowicz był piſarzem ziem: podſędkiem i ſędzią ziem: powiatu Grodzieńſkiego, poſłował z Grodna w czaſie elekcyi Jana Kazimierza króla, był deputatem na trybunał ſkarbowy Lit: w roku 1652. Tudzież w roku 1659. był poſłem na ſeym, takoż i w roku 1661. zkąd zoſtał i kommiſſarzem wyznaczony do wypłacenia żołdu woyſku.

Staniſław Alexandrowicz rotmiſtrz pancerny chorągwi, w expedycyi z Moſkwą pod *Miednikami*, na placu poległ. Swiadczy *Konſtyt: ſeymu roku 1662. fol: 16.* wſpominaiąc iego odwagę potomności, z pochwałą zapiſuiąc, krwawe zaſługi ſukceſſorom liczyć każe: toż ſamo potwierdziła *konſtytucya 1683. folio 5.*

Stefan Alexandrowicz podkomorzy, potym marſzałek Grodzieńſki, naoſtatku kaſztelan Nowogrodzki, z ſeymu roku 1690. deputatem na trybunał Wileńſki, był pułkownikiem uſsarſkim Kazimierza Sapiehi hetmana W. X. Lit: przy którym nieodſtępnie na expedycyah Tureckich i Tatarſkich pod Jazłowcem i Kamieńcem znaydował ſię.

Digitized by Google

Kazimierz Alexandrowicz był pisarzem ziem: Grodzień: w różnych funkcyach tak cywilnych, iako i militarnych, dystyngował się, służąc w woysku był przytomny na expedycyi Chocimskiey.

Benedykt Eustachi Alexandrowicz pierwey stolnik, potym sędzia ziem: Grodzieński, po kilkakrotnie odbywał urzędowania deputackie i poselskie.

Wyżey wspomniony Stefan Alexandrowicz kasztelan Nowogrodzki, maiąc *in voto* Teklę Kierdeiownę kasztelankę Trocką, zostawił potomstwa, Jana Alexandrowicza starostę Ostryńskiego, który po odbytey funkcyi deputackiey w stanie kawalerskim młodo odumarł. Tudzież cztery córki; iedna w zamęściu za Komorowskim woiewodą Brzeskim. Druga za Białozorem starostą Nowomłyńskim. Trzecia za Zienowiczem starostą Sznitowskim. Czwarta Konstancya za Łukaszem Alexandrowiczem chorążym powiatu Lidzkiego.

Michał Jan Alexandrowicz marszałek powiatu Lidzkiego człowiek wielce godny, wszystkie urzędowania narodowe chwalebnie odbywaiący, mąż nieskażoney cnoty, pod czas rewolucyi Szwedzkiey nałożoną na powiat kontrybucyą, za szlachtę uboższą swoim maiątkiem założył, umarł bezżenny w sędziwym wieku, spoczywa w Lidzie przy koście-

Digitized by Google

le X. Karmelitów w grobie od siebie wymurowanym.

Piotr Alexandrowicz zacny obywatel powiatu Lidzkiego, całe życie swoie w usługach żołnierskich przepędził, który pod czas expedycyi Wołoskiey we stu ludzi kommendy swoiey, tysiąc Wołochów wdzieraiących się w granice Polskie odparł i rozprosżył.

Floryan Stanisławowicz Alexandrowicz skarbnik powiatu Lidzkiego.

Łukasz Antoni Alexandrowicz chorąży Lidzki mąż cały oddany usługom publicznym, za panowania Augusta II. i Augusta III. królów, wielu wsławiony funkcyami, był trzy razy deputatem na trybunał. Pod czas bez-królewia po śmierci Augusta II. Był marszałkiem konfederacyi, oraz sądów kapturowych powiatu Lidzkiego. Posłował po kilkakrotnie; ostatnie poselstwo swoie zakończył na seymie Warszawskim pod laską xięcia Lubomirskiego starosty Kazimierskiego w roku 1746. a w roku 1748. życia dokończył, spoczywa w Szeybakpolu w dobrach swoich przy kościele XX. Franciszkanów, od siebie ufundowanym i nadanym. Miał w pożyciu małżeńskim za sobą Konstancyą Alexandrowiczownę kasztelankę Nowogrodzką, z którą zostawił synów dwóch: Franciszka i Dominika, i córkę iednę Elżbietę w zamęściu Chrzanowską starościnę Rowiatycką.

Digitized by Google

Kazimierz Alexandrowicz podczaszy Lidzki brat rodzony Łukasza, pokilkakrotnie odbywał funkcye deputackie i kommissarskie.

Franciszek Alexandrowicz syn starszy wyżey wspomnionego Łukasza, idąc przez wszystkie stopnie urzędów powiatu Lidzkiego, był naprzód cześnikiem Lidzkim, potym chorążym, daley podkomorzem i marszałkiem, naostatek został kasztelanem Lidzkim. Będąc cześnikiem, był deputatem i marszałkiem trybunału duchownego *compositi judicii* w roku 1748. Będąc chorążym, reasumuiąc dawne prawa i konstytucye *novellæ legis*, uczynił popis obywatelów powiatu Lidzkiego: Pod czas zaś koronacyi nayiaśnieyszego Stanisława Augusta w nieprzytomności chorążych Litewskich. Niosł chorągiew prowincyi Litewskiey, pokilkakrotnie odbywał funkcye poselskie, którego zasługi nayiaśnieyszy Stanisław August nadgradzaiąc, obydwoma orderami narodowemi przyozdobić raczył. Miał *in voto* Teklę Matuszewiczownę starościankę Stokliską, z którą miał syna iednego Stanisława Alexandrowiczą starostę Wasiliskiego, który po skończonych naukach zwiedziwszy cudze kraie, gdy powrócił do oyczyzny, cały udał się na publiczne usługi, był dwa razy posłem, potym deputatem i pisarzem trybunalskim z powiatu Lidzkiego, którego pierwiastkowe zasługi

Digitized by Google

nayiaśnieyszy Staniſław Auguſt nagradzaiąc, w brygadzie narodowey rotmiſtrzowſto konferować raczył. A czyniąc i dalſze obywatelſkie uſługi, będąc wyznaczony kommiſsarzem z aſseſsoryi do rozgraniczenia ſtaroſtwa Kleſzczelewſkiego z woiewództwem Brzeſkim, tamże po krótkiey chorobie w kwitnącey młodości dni życia dokonał.

Dominik Alexandrowicz drugi ſyn chorążego Lidzkiego, a brat Franciſzka koniuszy W. X. Litew: na różnych funkcyach w narodzie chętnie ſwe uſługi dopełniaiący, był nayprzod deputatem na trybunał Litews: w roku 1750. pod laſką xiążęcia Albrychta Radziwiłła ſtaroſty Rzeczyckiego, potym wybranym został od obywatelow pisarzem ziem: powiatu Lidzkiego, którym przez lat dwadzieścia będąc, był po kilka krotnie poſłem na ſeym w roku 1758. 1761. a oſtatni raz na ſeym konwokacyiny po śmierci Auguſta III. roku 1764. pod laſką xięcia Jmci Czartoryiſkiego generała ziem Podolſkich; a nie przykrząc ſobie dalſzych poſług oyczyznie w roku 1770. został drugi raz deputatem, oraz i marſzałkiem trybunału głownego W. X. Litew: którego pracowite i koſztowne zaſługi nayiaśnieyſzy Stanisław August, konferowaniem wprzod otderem S. Staniſława, a potym koniuſzoſtwem W. X. Litews: naoſtatku

orderem orła białego uwieńczyć raczył. A nie tylko w ſtanie cywilnym, aleteż w obowiązkach woyſkowych chętnie dla oyczyzny czynił poſługi. Będąc porucznikiem petyhorſkim pod znakiem Fleminga podſkarbiego Wielkiego Litt: potym pod znakiem Sołłohuba woiewody Witebſkiego, a za hetmańſtwa Maſſalſkiego był regimentarzem woyſk dywizyi Litewſkiey, i gdy potym władza hetmańſka przeniefioną zoſtała, do uſtanowioney kommiſsyi woyſkowey, od teyże kommiſsyi osobliwym patentem zaſzczyconym zoſtał, które militarne zaſługi nayiaśnieyſzy pan nadgradzaiąc konferować raczył rotmiſtrzowſtwo chorągwi uſarſkiey. Ma za ſobą w pożyciu małżeńſkim Klarę Platerównę woyſkę Inflantſką, z ktorą Bóg uſzczęśliwił cieſzyć ſię troygiem potomſtwa, dwóma córkami i ſynem Ludwikiem Ignacym; w małoletności zoſtaiącym.

Tadeuſz Alexandrowicz ſędzia ziem: Grodzieńſki, ſprawiedliwości ſędziowſkiey, tudzież z popularności w powiecie ſwoim, wielce ſzacowny, który ſłużąc oyczyznie, był poſłem na ſeym, i cztery razy deputatem, oraz piſarzem trybunalſkim.

Hieronim Alexandrowicz podſtaroſta i ſkarbnik Grodzieńſki, nietylko w powiecie ſwoim z ſatyſfakcyą obywatelow odbywał ſądy

Digitized by Google

grodzkie, ale i deputatem będąc z powiatu Rzeczyckiego, oraz i vice marszałkiem trybunalskim, na powszechną dla siebie zasługi estymacyą.

Antoni, Alexandrowicz sędzia ziemski powiatu Lidzkiego; był deputatem na trybunał, tudzież służąc woyskowo był chorążym ussarskim.

Jozef Alexandrowicz pisarz ziemski powiatu Lidzkiego.

Jozef Alexandrowicz major brygady Petyhorskiey.

Franciszek Alexandrowicz kapitan pułku czwartego, właśnie na seym teraźnieyszy dnia 17. junii w roku 1793. przypadaiący poseł z powiatu Lidzkiego. Ci wszyscy żyiący służą oyczyznie swoiey.

* Aloizy Alexandrowicz biskup Chełmski, syn Marcina chorążego Bracławskiego i Heleny Bachmińskiey małżonków, od wieku młodego, w naukę, cnoty i zasługami w oyczyznie sposobiąc się, obrawszy stan duchowny, w nim podług obowiązku swego, świątobliwie i przykładnie żyiąc, przez lat kilka był officyałem Warszawskim, powinności urzędu chwalebnie dopełniał, potym wyniesiony na biskupstwo Chełmskie, w dyecezyi swoiey niemniey pracuiąc, umarł w roku 1782. życia swego 65. Drudzy tegoż bracia rodzeni Sta-

Digitized by Google

niſław ſtaroſta Petychowſki. Jozef generał major woyſk koronnych. Antoni piſarz duchowny wielki koronny, który był ſekretarzem rady nieuſtaiącey w roku 1784. znany: i Tomasz Alexandrowicz woiewoda Podlaſki, marſzałek dworu J. K. Mci, orderów orła białego i S. Staniſława kawaler. Ten mąż naypierwſze okazał uſługi ſwoiey oyczyznie, gdy w charakterze internuncyuſza od Rzeczypoſpolitey wyſłany był do Porty Ottomańſkiey, gdzie zadoſyć uczyniwſzy zleceniu ſwemu, powrócił do kraiu. Wkrótce powołany od króla Staniſława Auguſta do dworu ſwego, i po śmierci Karafia kaſztelana Wizkiego urząd marſzałka wraz z kaſztelanią Wizką obiął. W tymże czaſie poiął za małżonkę Marcyannę Ledochowſką woiewodzankę Czerniechowſką. Powiększaiąc zaſługi, poſtąpił na kaſztelanią Podlaſką, z tey na woiewództwo Podlaſkie, wierny królowi, przychylny oyczyznie ſwoiey, iuż to w radzie nieuſtaiącey, iuż to w innych magiſtraturach publicznych funkcyi obowiązki dopełniaiący, w pozoſtałym potomku ſynu ſwoim Staniſławie, w lata i w talenta przez pilną aplikacyą roſnącym, wiekopomną dla ſiebie zoſtawia pamięć.

* Alusiewicz o tym domie *Paprocki, Okolski, i Niesiecki* nie wſpominaią, lecz hrabia *Kuropatnicki w zbiorze nazwisk domów z ich her-*

bami w paragrafie II. kładzie, iednak bez umieszczenia herbu. Ja zaś czytałem w aktach Wileńskich uczyniony manifest *do illegitimitate* trybunału W. X. Lit: dnia 18. aprilis 1763. roku, na którym wraz z innemi senatorami, urzędnikami, i szlachtą, podpisał się Antoni Ałuśiewicz.

AMADEY HERB.

Amadey *herb.* Orzeł biały bez ogona w złotey koronie, w lewą tarczy pyskiem obrócony, w dziobie pierścień, skrzydła i nogi rozszerzone: w polu czerwonym, na hełmie

Digitized by Google

pięć pior ſtrusich. *Paprocki fol: 1087. Okolſki tom I. fol: 26. Biſkſki fol: 207.*

Zgodnie wſzyſcy twierdzą, że z Węgier do Polſki wprowadzony roku 1300. Lubo ſię w okazyi tych przenoſin różnią, *Okolſki* powiada, że Władyſław Łokietek z tronu Polſkiego rugowany, gdy ſię po cudzych tułał kraiach, a do Węgier pomocy ſzukaiąc zabiegł: tam od *Amadeia* woiewody Węgierſkiego, między obywatelami króleſtwa tego naypierwſzemi, że cecią przyięty był, i traktowany: do odzyſkania króleſtwa w Polſzcze, to pieniędzmi, to ludźmi zaratowany; któremi poſiłkami wzmocniwſzy Łokietek, Pełczyſki zamek, nie daleko Wiślicy poſiadł, czym przeſtraſzone inſze miaſta, iako panu ſwemu poddawać ſię poczęły. Pamiętaiąc na tę ku ſobie uczynność Władyſław, krewnych Amadeia do Polſki ſprowadził, w dobra ubogacił, w honory wywyżſzył, rok kładzie 1300. Atoli *Długosz* pod rokiem 1330. opiſawſzy zbytnią śmiałość Felicyana Węgierſkiego obywatela, z którą ſię na zabicie Karola króla, królowey i dzieci ich ośmielił, kędy kolligatów tego zbrodnia z Węgier wyguano przydaie. *Non nulli inquit in Poloniam venientes, illic perpetuum incolatum agunt, vocitanturque Amadeiones, aquilam albam ſine pedibus, pro inſigni nobilitatis deferentes, quarum ſucceſſio &c*

Digitized by Google

genus, quamvis in humili & sic nota sorte, etiam hactenus perdurat. Długosz tom II.

Z tey familii Amadeiow w króleſtwie naſzym *Nakielſki* liczy, Mikołaia *Mzurowſkiego* dziedzica na *Rudołowicach*, który kościoł tamże funduiąc, własne ſwoie dobra *Byſtrzycowice*, *Woczkowice* &c: wiecznemi czaſy do niego przyłączył w roku 1393. Fundacyą tę z ſamego oryginału wypiſaną, pomieniony autor kładzie i przydaie, że potym w roku 1443. Jan z Mzurowa ſtolnik Przemyſſki z bratem ſwoim Mikołaiem, tenże ſam kościoł do proboſtwa Miechowſkiego inkorporował, a potomſtwo Jana, Jan woyſki, i Mikołay miecznik Przemyſſki, torem przodków ſwoich idąc, pewnemi gruntami ſowicie nadali, pod rokiem 1454. *Nakielſki in Miechov: fol: 345.*

Amboten: O tych *Paprocki*, ani *Okolſki* nie piſze. Nieſiecki zaś wſpomina, że Jan Amboten i Maciey, Fryderyk, podpiſali elekcyą Władyſława IV. króla, z Inflantſkiego woiewództwa.

Ambrożewicz herbu *Wąż*: *Nieſiecki* w pierwſzym *tomie fol: 54.* napiſał, że ſię herbem *Bayburza* Ambrożewiczowie pieczętuią, i że ſą w Litwie. Lecz tę omyłkę z uſtney informacyi, poprawił, gdy pod herbem *Wąż* położył, Jana Bazylego Ambrożewicza podſtolego Parnawſkiego, który zoſtawił ſyna Michała.

Digitized by Google

* Ambrożewicz Jan, na generalną konfederacyą W. X. Lit: w Wilnie 28. aprilis 1764. roku pisał się.

Amenda: O tym domie w *Paprockim i Okolskim* nie znayduie się. *Niesiecki* wyraża, iż pochodzi z szlachty niemieckiey, i Stanisław Amenda pierwszy indygenat od Zygmunta III. otrzymał, któremu król elborę srebrnych i ołownych kruszców w administracyą puścił. Tenże złączywszy się z Katarzyną *Frezorowną*, żadnego płci męzkiey po sobie sukcessora nie zostawił, córka tylko Zuzanna iedynaczka została, i ta w stanie panieńskim umarła.

Amfor czyli Amforowicz herbu *Srzeniawa*. *Okolski* o powiada, że osiedli w Mińskim woiewództwie, z których kładzie Michała Amfora męża rycerskiego. Tego wieku (zda mi się) iż piszą się Amforowiczowie, bo między daiącemi *suffragia* na elekcyą Kazimierza, w woiewództwie Wileńskim czytam Samuela Amforowicza dworzanina królewskiego 1648. A zaś Jana III. elekcyą, Stefan Amforowicz stolnik Mścisławski podpisał. *Okolski tom III. fol: 135.*

* Amforowicz Marcin strażnik Smoleński podpisał elekcyą Stanisława Augusta króla, z woiewództwa Smoleńskiego. W tymże czasie Justyn Amforowicz strażnik Starodubowski.

Digitized by Google

* Ancypa. Tego domu nazwisko w *Paprockim, Okolskim i Niesiechim* nie znayduie się; *Kuropatnicki* go w zbiorze nazwisk domów z ich herbami, umieszcza, iakiegoby był herbu, nie kładzie.

ANCUTA HERB.

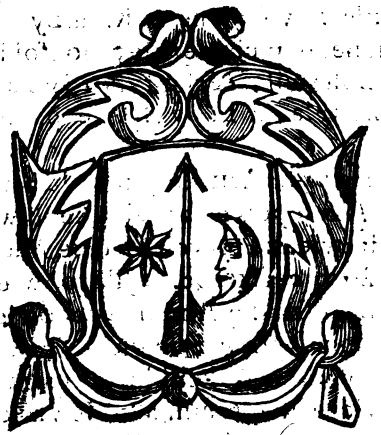

Ancuta *herb:* Strzała rozdarta długa, prosto w górę wyrychtowana, przy niey po prawey stronie gwiazda o ośmiu rogach, po lewey stronie teyże strzały, miesiąc nie pełny, rogami ku strzale obrócony.

Digitized by Google

* Leon *Antuta* herbu tegoż, nazwiska *Ancuta* w roku 1394. od Witolda Kiey-ſtutowicza xiążęcia Litewſkiego otrzymał za nadaniem za wierne ſwe woienne uſługi, dobra ziemſkie *Ancuty* zwane, w powiecie Bielſkim, woiewództwa Podlaſkiego, nad *Narwą* rzeką, tudzież na *Białey* i na *Woronowiu* grunta w różnych nomenklaturach. A po śmierci wyrażonego xiążęcia Litewſkiego Witolda, brat iego rodzony Zygmunt Kiey-ſtutowicz, wſtąpiwſzy na też xięſtwo Litewſkie, takowe brata ſwego xiążęcia *Witolda* dóbr ziemſkich *Ancut* domowi Ancutów nadanie, uroczyście, bez naruſzenia w roku 1432. onym na wieczne czaſy, dla ich potomków, i całego ich imienia potwierdza, których to dóbr aż do dziś dnia potomki ich w dziedzictwie używaią. Synowie tego Leona Ancuty dwóch, Michał i Olizar Ancutowie, *conſecutivè* w potomkach ſwych tych dóbr nienaruſzenie używali. Radziwon Marcinowicz Ancuta w roku 1542. ożenił ſię w woiewództwie Brzeſkim Litewſkim w domu Konſtantyna Siechnowickiego Kościuſzki ſędziego ziemſkiego i horodniczego, z córką iego Anną Kościuſzkowną, w maiętności *Siechnowiczach*. Którey to ſwey żonie odpiſywał oprawę poſagową, na różnych ſwych dobrach, a ſzczególnie na *Ancutach*, nad *Narwą* rzeką, w woiewództwie Podlaſkim

leżących. Paweł Jeskowicz Ancuta maiący żonę Maryannę *Tumiłuwnę* Buchowiecką w roku 1580. czynił różne przykuple w woiewództwie Brzeskim Litewskim dóbr i gruntów w *Buchowiczach*, *Ostromerzu*, i dalszych. Ten miał z tą żoną, syna iednego Mikołaia Ancutę. Mikołay Pawłowicz Ancuta w roku 1617. maiąc swe dobra dziedziczne, *Buchowicze*, *Ostrowiacz*, i dalsze w Woiewództwie Brzeskim Litewskim, sądził się w trybunale głównym Litewskim z Epimachem Buchowieckim o chłopów swych od Łozowickiego kupionych, miał syna Alexandra Ancutę. Zygmunt Ancuta w roku 1646. maiąc swe dobra dziedziczne *Zahorze* w woiewództwie Brzeskim Litewskim z dalszemi przytyklami one między dwóch synów swoich Stanisława i Kazimierza Ancutów, testamentową wolą swoią rozdzielał. Maciey Jozef Ancuta w roku 1695. nayprzód kanonik Wileński, Słucki i Wilkomirski proboszcz, poślednicy Referendarz W. X. Lit: następnie biskup Wileński, po Brzostowskim swym antecessorze biskupie Wileńskim. Po wykonaney w Warszawie przed nayiaśn: królem Polskim Augustem II. na też biskupstwo Wileńskie przysiędze, gdy z obowiązku swego pasterskiego w dyecezyi swoiey Wileńskiey, kościoła i parafialnego w *Juchnowcu* w woiewództwie Podlaskim uczynił, w ów czas gwał-

gwałtowną apoplexyi tknięty słabością w roku 1723. tamże w Tuchnowcu życia dokonał. Zkąd ciało tegoż biskupa wraz do własney iego Wileńskiey przewiezione katedry, i tam pogrzebione zostało. Jerzy Ancuta brat stryieczny zeszłego biskupa Wileńskiego w roku 1724. był referendarzem wielkiego X. Lit: i ten w Wilnie życie swe zakończył. Adam Antoni Ancuta dziś żyiący, nayprzód sędz: grodzki, *ad præsens* ziemski woiewództwa Brzeskiego Lit: syn Mikołaia Ancuty woyskiego Starodubowskiego, a synowiec rodzony, zeszłego Macieia Jozefa Ancuty biskupa Wileńskiego. Mąż ten, przy kilkudziesiątletniey iuż z urzędu swego sędziowskiego publiczney posłudze, ieszcze nadto podwukrotnie funkcyą deputacką i pisarską w trybunale W. X. Lit: wykonywaiący: dotąd w niezwątlonych dopełnia obowiązki urządowania swego siłach. Z żoną zaś swą Anielą *Wołodkowiczowną* z domu, sześciu po sobie zostawia synów. Jana, Antoniego, Ignacego, Dominika, Michała i Stanisława Ancutów sędziów ziemskich woiewództwa Brzeskiego Litewskiego.

* Anczewski, nazwisko tego domu opuszczone w *Paprockim*, *Okolskim i Niesieckim*: *Kuropatnicki* w zbiorze nazwisk domów z ich herbami, umieszcza, bez wyrażenia iakiego iest herbu.

T

ANDRAULT de BUY HERB.

Andrault *de Buy* herb: Podzielona tarcza wzdłuż, na iedney ſtronie w prawą figura patrzącego pół orła o iednym ſkrzydle, i o iedney nodze, głowa cała w koronie, ogon rozciąginony, ale go tylko połowę widać. Druga połowa tarczy w poprzek przedzielona, na wierzchu tey trzy gwiazdy, dwie na górze podle ſiebie, trzecia pod niemi, drugie przedzielenie tarczy, trzy rzeki w poprzek ma płynące na ukos, niby od lewey ku prawey ſtronie na doł, przez te rzeki, idzie na krzyż pas rycerſki, na któ-

Digitized by Google

rym trzy lilie. Orzeł w ſzponach ſnopek pſzenny trzyma. Pola żaden autor nie opisał. Z Niemiec do Polſki wſzedł roku 1638. ile o nim w tym roku konſtytucya.

Franciſzek Andrault de Buy, niegdy Jana Kazimierza w cudzych kraiach nadworny marſzałek, potym Niemieckiego w Polſzcze woyſka generał, ſtaroſta Tczewſki, tego herbu zażywał w roku 1676. we Francyi ze krwi hrabiow *de Langeron* urodzony, gdy ſię rycerſkiemi dziełami tey oyczyznie przymilił, od Jana Kazimierza w rekompenſę, z oyczyſtego kleinotu przydany mu orzeł z ſnopkiem. Od rzeczypoſpolitey za ziemianina uznany, przez indygenat roku 1658. pozwolony.

Andronowski herbu *Syrokomla*. W Brzeſkim Litewſkim, z tą odmianą tego herbu zażywaią, że do Abdanku, kładną ſtrzałę proſtą żelezcem wyrychtowaną, na którey pod żelezcem, dwa krzyże proſto na hełmie trzy piora ſtruſie. Przodek Andronowſkich z Czech wyſzedł, oſiadł w woiewództwie Brzeſkim Litewſkim, wziąwſzy od xięcia Iwana Siemionowicza Kobryńſkiego daninę pod *Kobryniem*, Andronow nazwaną. Potomſtwo iego długo ſię zwało Czechowiczami.

* Andruszewski. Inni autorowie niewſpominaią, ſzczegulnie *Kuropatnicki*, niekładąc

Digitized by Google

iakiego herbu, nazwisko domu tegoż w swym dziele umieszcza.

Andruski w woiewództwie Wołyńskim, o Fidorze i Jacku Andruskich, metryka Wołyńska roku 1528. świadczy.

Andruszewicz. O tych ani Paprocki, ani Okolski niewspomniał. Niesiecki wyraża, iż Jan tego imienia trzeci biskup Łucki, czternasty na te katedrę pomkniony. *Sapieha in monum*: Mikołay Andruszewicz koniuszy W. X. Litt: za Zygmunta Augusta starosta Ożeński i Perołomski, w roku 1547. podpisał przywiley ziemi Bielskizy, *de jure Polonico manu tenendo Janus stitat: folio 837.* Stanisław sędzia ziemi Mozyrskiey, podpisał z Mińskim woiewództwem elekcyą Jana Kazimierza. Mikołay kwitnął za Alexandra króla.

Andruszkiewicz herbu *Mogila.* Michał, Dominik *pacta conventa* Augusta II. krola z woiewództwa Wileńskiego utwierdził ręką swoią. Pisze *Koiałowicz in manuscrip:* iż Andruszko syn Zodeyka, spłodził Macieia, ten Melchiora i Mikołaia. Bogdan Andruszkiewicz 1454. rotmistrz królewski, ieden z panow Litewskich, który po przegraney batalii *pod Choynicami*, króla Kazimierza nie odbiegli. Maciey Andruszkiewicz w Słonimskim powiecie 1528. Stanisław w xięztwie Zmudzkim 1621. roku.

Digitized by Google

* Karol Andruszkiewicz pisał się na manifeście *de illegitimitate* trybunału W. X. Litt: wraz z innemi w aktach Wileńskich 18. aprilis roku 1763.

Andryewicz herbu *Rubisz*, w Mińskim woiewództwie kładzie ich *Okolski tom II. folio* 654. Iwan Andryewicz marszałek i tenutarz *w Dougoza* Zygmunta I. w roku 1512. położony *inter teſtes* na przywileiu danym Sapiehom.

Andrzeiowski herbu *Prus.* takim zaś kształtem półtora krzyża w herbie noszą, że strzała końcem do góry obrócona, od prawego boku tarczy, wlewą w górę przeszywa go, na hełmie ręka z mieczem do góry zaniesiona. Z tych był Hieronim Andrzeiowski, Cześnik Słonimski roku 1658.

* Andrzeiowski Woyciech w aktach Wileńskich 17. apr: 1763. roku pisał się na manifecie *de illegitimitate* trybunału W. X. Litt. Stanisław Andrzeiowski, pisał się na elekcyą Stanisława Augusta króla, z woiewództwa Sandomirskiego.

* Andrzeykiewicz herbu *Pobog.* Rafał Andrzeykiewicz, Jozef Andrzeykiewicz rotmistrz powiatu Wołkowyskiego, i Tadeusz, dnia 18. aprilis 1763. roku pisali się na manifest *de illegitimitate* trybunału W. X. Litt. w Wilnie. Jozef i Ignacy Andrzeykiewiczowie

Digitized by Google

pisali się na elekcyą Stanisława Augusta króla z powiatu Wołkowyskiego. Jozef i Andrzey Andrzeykowiczowie podpisali akt konfederacyi generalney W. X. Litt: w Wilnie roku 1764. Ignacy Andrzeykiewicz budowniczy Wołkowyski. Tadeusz Andrzeykiewicz podpisał elekcyą Stanisława Augusta króla, z Grodzieńskiego.

Anikini Dominik otrzymał indygenat w Polszcze w roku 1685. o czym konstytucya w tymże roku.

* Ankwicz herbu *Abdank*. Ta familia starożytna, podług świadectw *Okolskiego*, *Paprockiego*, *Potockiego*, *Henneliusza Sileso*, *Grapha*, i innych pisarzow, w woiewodztwie Kijowskim i Sandomirskim possessyonowana, pochodzi od Jana hrabi *na Gurze* Skarbka hetmana, i ten przydomek zachowuiąc, dodaie z *Postawic*, co iest hrabstwem w Szląsku Pruskim, w possessyi iedney linii tegoż domu, dziś noszącego nazwisko hrabiow z Ankwiczow Possadowskich zostaiącym. Ambroży Ankwicz, miał za sobą *Boleslraszycką* z xiążąt Swatopełkow. Michał kasztelan Małogoski, spłodził z *Kuropatnicką* córkę iedynaczkę Andrzeia Kuropatnickiego kasztelana Kijowskiego, Hieronima kasztelana Zawichowskiego, ten zaś z *Czerną* z familii *Schwartzembergow*, córkę Szembekowny siostry rodzoney

xięcia Krzyſztofa prymasa, miał czterech ſynów, Staniſława kaſztelana Sandeckiego; Andrzeia kantora katedralnego Krakowſkiego, i Michała Jezuitę ſławnego miſſyami w woiewództwie Sendomirſkim. Doczekał ſię Staniſław za życia ſwego, poſtanowienia pięciorga dzieci. Córkę nayſtarſzą wydał za Jana Ankwicza: ſzrednią za Cieńſkiego ſtaroſtę Dzwinogrodzkiego; naymłodſzą za Ignacego Wielopolſkiego chorążego W. koronnego. Syn zaś ſtarſzy, z chwałą ſłużywſzy w woyſku Auſtryackim, wſzedł w małżeńſkie śluby, z Katarzyną *Nałęcz Małachowſką*: a w młodſzym Jozefie widziemy męża, który od dziecinnych niemal lat zacząwſzy ſłużyć oyczyznie, był poſłem, deputatem na trybunał, kaſztelanem Sandeckim lat dzieſięć, i na koniec miniſtrem pełnomocnym u dworu Duńſkiego, wſzędzie rekomenduiący ſię, rzadką wymową, dowcipem, praw i nauk wiadomością. Marya Tereſſa wiekopomney ſławy ceſarzowa, dawny mu klucz ſzambelańſki, potwierdziła razem dla całey familii Ankwiczow, tytuł iey dawny hrabiów, i rozciągnęła go przez indygenat do wſzyſtkich ſwych państw dziedzicznych.

Annibal herbu *Krocki*. Imię to było Annibal *de Srozze*, który z Boną Sforcyą królową Polſką, z Francyi tu przyſzedſzy, i z

bratem ſwoim Mikołaiem dobrami ſowicie opatrzony oſiadł, czy zaś od iego imienia potomkowie niezowią ſię Annibalami, wiedzieć niemogę. Annibalowna *de Strozzi* Staniſława Baranowſkiego piſarza ziemſkiego Łomżyńſkiego małżonka.

* ANTICI. Tomasz kardynał, w Rzymie minister pełnomocny króla Jmci i rzeczypospolitey Polſkiey na ſeymie roku 1768. *Konſtytucyą folio 799.* otrzymał w Polſzcze indygenat.

ANTONOWICZ Woyſki Mielnicki, rotmiſtrz dzielny, któremu zatrzymane krwawe zaſługi płacić kazała konſtytucya w roku 1690. Samuel Woyſin Antonowicz, podpisał *pacta conventa* Auguſta wtórego z woiewodztwem Wileńſkim. Jozef Antonowiez piſał ſię na elekcyą Jana III. króla.

*. Antonowicz Szczepan kanonik Kijowſki żyiący za panowania STANISŁAWA AUGUSTA króla. Florian Antonowicz porucznik powiatu Sierpſkiego, pisał ſię z woiewodztwem Płockim na elekcyą STANISŁAWA AUGUSTA króla. Także Jozef i Mateusz pisali ſię z tegoż woiewodztwa.

* ANTOROWICZ. Okolſki, Paprocki, i Nieſiecki ten dom opuścili, Kuropatnicki, umieſzcza go w zbiorze nazwiſk domow z ich herbami, atoli przez niewiadomość iakiego

Digitized by Google

ieſt herbu, niewyraża. Czytałem w akcie ko ſe eracyi generalney W. X. Litt. w Wilnie dnia 28. aprilis 1763. roku uczynionym, na podpiſie Marcina Antonowicza ſtrażnika woiewodztwa Smoleńſkiego.

* Antoszkiewicz. Niewiadomość autorow dawnych Paprockiego, Okolſkiego, o tym domie, była przyczyną opuſzczenia. Kuropatnicki w dziele ſwoim pod paragrafem drugim o rodowitey ſzlachcie Polſkiey, nazwiſko tegoż domu bez wyrażenia herbu umieſzcza. Między piſzącemi ſię ſenatorami, urzędnikami, i liczną ſzlachtą W. X. Litew: czytam na podpiſie manifeſtu *de illegitimitate* trybunału w roku 1763 uczynionego, Ignacego Antoſzkiewicza.

Anszewski. Herbu *Leliwa* drudzy ich Anczewſki, inni Anſzeńſki piſzą. *Paprocki.*

* Apraxyn. Piotr generał woyſk Roſsyiſkich, na ſeymie roku 1768. *Konſt: folio 796.* świadczy, iż *cum omnibus prærogativis lege indigenis conceſsis* otrzymał do kleinotu ſzlacheckiego w Polſzcze, indygenat.

Aramowicz *Littawor.* Paprocki, Okolſki, Nieſiecki, nieumieścili. *Kuropatnicki* wyraża go między nazwiſkami domow, lecz herbu dla niewiadomości nie położył. Kazimierz Aramowicz w roku 1763. podpisał manifeſt w aktach *de illegitimitate* trybunału W. X. L.

Digitized by Google

Jan *Littawor* Aramowicz ſtarosta. Br: ſędzia kapturowy woiewodztwa Mińskiego pisał ſię na elekcyą STANISŁAWA AUGUSTA króla z tegoż woiewodztwa Mińskiego.

* ARANOWICZ, gdy dawni autorowie ten dom opuścili, *Kuropatnicki* umieścił w zbiorze nazwiſk i domow z ich herbami, lecz herbu iego niepołożył. Alexander Aranowicz cześnik Trocki podpisał ſię wraz z innemi w roku 1763. na manifeſt *do illegitimitate* trybunału W. X. Litt: w aktach Wileńſkich.

* ARAWINKO *Horynowicz*. Tegoż domu nazwiſko *Kuropatnicki* kładzie w kſiędze ſwey *wiadomość o klasnocie ſzlacheckim*: herb zaś onegoż przez niewiadomość niewyraża.

* ARASIMOWICZ herbu *Srzeniawa*. O tym Paprocki, Okolski, Niesiecki niewſpominaią. Kuropatnicki w ſwym dziele, w paragrafie drugim, o familiach rodowitey ſzlachty Polſkiey i W. X. Litt: wraz z herbem *Srzeniawa* umieſzcza.

* ARAZIMSKI. W zbiorze nazwiſk domow z ich herbami w Polſzcze i w Litwie będących Kuropatnicki ten dom, bez wyrażenia herbu wſpomina.

Digitized by Google

ARCEMBERSKI HERB.

ARCEMBERSKI herb. Jeleń w tarczy na ſzachownicy ſtoiący, w hełmie trzy ſtrzały, piora im tylko widać, i ſtrzały od połowy.

ARCEMBERSKI Jan dworzanin xiążęcia Pomorſkiego, pierwſzy nim zaſzczycony z tey okazyi: że gdy xiąże na łowach będąc, ſzachami ſię rozrywał, tym czaſem Jan jelenia mimo bieżącego trzema ſtrzałami przeſzył, działo ſię to koło roku 1630. Zoſtawił potym tenże Jan ſynow dwóch, Piotra i Pawła. Piotra z *Kuntonowey* dziedziczki, na *Szorowku*, ſyn Maciey Walenty poſeł z

Digitized by Google

Pomorſkiego, deputowany *ad pacta conventa*: Auguſta II. które podpisał roku 1697. Paweł zaś dwóch ſynow ſpłodził, Piotra i Staniſława, Piotra z Doroty Myśleckiey, trzy córki były; Elżbieta Milewſka, Barbara Zachorſka, Regina Włoſtowſka, i ſynowie dway: Felicyan, którego z *Anny* Golańſkiey ſyn ieden Woyciech, Jan brat Felicyana, nayprzod ſię z Jadwigą Chłapowſką, a po niey z Ziemięcką złączył. Staniſław Arcemberſki miał ſynow dwóch, Walentego biſkupa Kijowſkiego, opata Pokrzywnickiego, który umarł 1717. roku. i Jana Burgrabiego Poznańſkiego, który ſię złączył z Heleną Grodzicką.

* Archibald herbu *Glower*. Jędrzey Archibald *de Glwideny Glower* rodem z *Anglii*, pierwſzy otrzymał indygenat od rzeczypoſpolitey na ſeymie 1726. o *czym konſtytucye*. Za wielkie ſwoie w tey oyczyznie zaſługi przez lat 44. to w fortyfikowaniu różnych fortec, iako to *Soroki* okopow S. Troycy Kamieńca Podolſkiego, to w utrzymaniu ich przeciwko nieprzyiaciołom oyczyzny, to w wielu kampaniach, oberſzteleytnantem w woyſku cudzoziemſko Polſkim, ſtolnikiem Inflantſkim uczczony. Złączył ſię dożywotnie z Elżbietą Heleną Gruſzecką Jozefa ſędziego grodzkiego i podſędka ziemſkiego Kamienieckiego. Z tey było dwóch ſynow, Jo-

ref był Jezuitą, i Antoni, córek tyleż, Maryanna i Urszula. Ociec tego *Archibalda* Tomasz, matka Elżbieta Dara.

Arciechowski herbu *Grabie*. Z tych Piotr kanonik referendarz koronny roku 1550. Jędrzey Jana Kazimierza króla, Jakub Władysława IV. króla z ziemią Zakroczymską podpisali elekcye. Tegoż Jozefa Jakuba trzech się synow zostało. Jan dziedzic *na Wielęcinie*, sędzia grodzki Zakroczymski, o którym konstytucye *1678. roku folio 7*. Kasper Arciechowski podsędek Liwski, z tegoż seymu komissarz do uspokoienia pogranicznych kontrowersyi, z Margrabstwem Brandeburskim. *Konst: folio 13*. Także do ułożenia i przepisywania ksiąg, tak grodzkich, iako i ziemskich Liwskich, *folio 36*. Zonę iego Annę Beydynuwnę Rzeniawską wspominaią tamże *folio 34*. z którey syn został Alexander, Samuel Henryk trzeci brat wyżey wspomnionych. Nadto Kazimierz i Michał z ziemią Zakroczymską Jana III. króla, Woyciech z woiewodztwem Krakowskim, Stanisław z Sieradzkim, Witkoryn z ziemią Warszawską Augusta II. króla podpisali elekcye. Maciey, Stanisława Augusta króla z woiewodztwa Sandomirskiego elekcyą podpisał.

Arciszewski herbu *Prawdzic*. Są także herbu *Rola* w woiewodztwie Łęczyckim, Ja-

Digitized by Google

kub z *Arciszewa* Arciszewski kanonik Krakowski, któremu nadgrobek w roku 1533. w katedrze na zamku wystawiony, to przyznaie, że miłosierdziem na ubogich, życia niewinnością, zarobił sobie u wszystkich na wielką opinią świątobliwości. *Okolski tom II. folio 628.* Jan *Arciszewski* roku 1587. podpisał statuta ziazdu Proszowickiego, *konstyt. 1587. folio 422.* Bogusław z Poznańskim, Albrecht brat iego z Chełmińskim podpisali elekcyą Władysława króla. Paweł zaś Jana Kazimierza z Krakowskim woiewodztwem. Krzysztof syn Albrechta, którego dwóch synow Jozef i Stanisław, oraz córka za Bonifacym Kwiatkowskim. *Arciszewska* matka Stanisława Morsztyna kasztel: Czerskiego. Seweryn podpisał konfederacyą Krakowską roku 1705. Umieszcza *Niesiecki* pod herbem *Prawdzic* w te słowa: Arciszewski Tobiasz miał dwóch synow, Krzysztofa kasztelana Przemyskiego, starostę Kamienieckiego, generała artylleryi koronney, i Piotra kasztelana Sanockiego starostę Pilznieńskiego pułkownika królewskiego, i córkę Elżbietę za Ezdraszem Domaradzkim *Jastrzębczykiem.* Ci dway bracia wyszedłszy potym z Polski, w cudzych państwach wielkiemi ludźmi słynęli, z których ieden był admirałem flotty Holenderskiey.

Digitized by Google

* Tegoż herbu *Prawdzic*. Dom Arciszewskich iest w woiewodztwie Mazowieckim w ziemi Zakroczymskiey *w Wolce Czosnowskiey* posesyą maiących, z których Antoni Arciszewski z Weroniką Borowską, zostawił iednego syna Jana w usługach publicznych J. K. Mci i rzeczypospolitey przy pocztamcie Warszawskim będącego: Tenże Antoni Arciszewski *secundo voto* z Teresą *Bohonowną* miał potomstwo trzech synow, Filipa w artyl: kor: służbę woyskową czyniącego, Jozefa i Aloizego, córek dwie: Annę i Maryannę. Krzysztof Arciszewski burgrabia grodzki Warszawski rodzony brat Antoniego, ten umarł bezpotomnie.

Antoni Arciszewski stolnik Lwowski. Antoni *Prawdzic* Arciszewski pisał się na elekcyą Stanisława Augusta króla z powiatu Orszańskiego.

Arciszewski herbu *Swinrzeń* świadczy *Kojałowicz in manus:* że kwitnęli w powiecie Slonimskim.

Arnek, o tych ani Paproski ani Okolski niewspomina. *Niesiecki* pisze. Że Piotr Ardek z Pomorskim woiewodztwem pisał się na elekcyą Jana Kazimierza króla.

* Aremowicz. Nazwisko tego domu kładzie *Kuropatnicki*, w paragrafie drugim o familiach rodowitey szlachty Polskiey i W. X.

Digitized by Google

Litewſkiego, nie wyraża iego herbu. Kazimierz Aremowicz 17. aprilis 1703. podpiſał manifeſt *de illegimitate* trybunału W. X. Lit: w aktach Wileńſkich.

Arynek herbu *Lubicz*. W Mazowieckim woiewództwie, kładzie tak *Paprocki*, iako i *Okolſki tom II. fol: 193*. A *Sarnicki lib: 4.* domyśla ſię, że ieſzcze od Gothow idą.

* Asiewicz. O tych *Paprocki*, *Okolſki i Nieſiecki* nie wſpominaią, *Kuropatnicki* zaś w zbiorze nazwiſk domów z ich herbami umieszcza bez herbu. Tomasz Aſiewicz popisał dnia 28. aprilis roku 1764. akt konfederacyi generalney W. X. Litewſkiego w grodzie Wileńſkim.

Audziewicz herku *Slepowron*, świadczy o nich *Koialowicz in manuſcrip.*

* Augustinowski *herbu* Ogończyk. W Pruſiech kwitnęli, z których Staniſław Auguſtinowſki nayprzód elekcyą Władyſława IV. króla, potym iuż będąc burgrabią Malborſkim, elekcyą Jana Kazimierza podpiſał z woiewództwem Malborſkim. Tadeuſz Auguſtowſki czyli Auguſtinowſki podpiſał ſię na elekcyą Staniſława Auguſta króla, z powiatu Grodzieńſkiego.

* Axamitowski herbu *Gryf z Jaksow*. Dom ten ſtarodawny, miał ſwoie dziedzictwo w woiewództwie Mazowieckim w ziemi Łomżyń-

żyńskiey, nad rzeką *Zaorze* wieś *Axamity*, ieszcze przed rokiem 1556. w aktach grodzkich Łomżyńskich bardzo licznie znayduią się i dowodzą tranzakcye o mianey possessyi dóbr *Axamity*, Stanisława Axamitowskiego, który miał trzech synów: Piotra, Marcina i Hieronyma. *Pierwszy* Piotr z Agnieszką *Zmiewską*, miał dwóch synów Marcina i Macieia, ci zeszli bezpotomnie.. *Drugi* syn Stanisława, Marcin ten spłodził synów Leonarda i Stanisława bezpotomnych. Sebestyana, od którego Maximilian Anzelm zeszli bezpotomnie. Woyciecha, z tego synowie Mateusz, Piotr i Maciey, także *steriles*. Jan zaś zostawił Adama bezpotomnego i Jana, od którego pozostali synowie, Stanisław w duchownym stanie; Michał i Paweł wszyscy *steriliter* zeszli. Trzeci syn Stanisława, Hieronim, zostawił po sobie Walentego i Mikołaia, Walenty zaś Macieia bezpotomnego i Stanisława proboszcza Czerwińskiego. Mikołay trzech synów, Mateusza i Stanisława także *steriles*, i dwie córki. Łucyą za Uro: Hałońskim, Apolonią za Uro: Czerowskim, i Marcina trzeciego syna, który z Katarzyną *Głębocką*, córką Jakuba Głębockiego wszedłszy w stan małżeński w roku 1634. w aktach ziemskich Ostrołęckich, uczynili sobie dożywocie na dobrach dziedzicznych, *Dąbek*, *Axamity*, *Głębocit*. Ci zostawili Jakuba, któ-

U

Digitized by Google

ry z Małgorzatą *Magnuſzéwſką*, Jana ſyna iednego wydał na świat. Tenże ſyn Axamitowſki burgrabia grodzki Warſzawſki w roku 1724. w trybunale Piotrkowſkim otrzymał dekret *adjudicationis* dóbr *Malinowo, Przyborowice, i Rynek*, do poprzedników ſwoich należących dziedzictwem, Rzeczony Jan potym wyniosł ſię z Mazowſza na Podole, gdzie z Petronellą *Mirowicką* małżonką ſwoią zoſtawił potomſtwo: córkę iednę Jozefę Kazimierza Tūrſkiego ſkarbnika Inflantſkiego, burgrabiego grodzkiego kamienieckiego małżonkę; i iednego ſyna Ignacego, który nabywſzy w woiewództwie Podolſkim dobra *Rzepinice* z attynencyami: Z tegoż woiewództwa był poſłem na elekcyą, Staniſława Auguſta króla, potym przez ſtopnie idąc w urzędach, zoſtał łowczym Podolſkim, i orderem S. Staniſława, od króla Jmci ozdobiony. Tenże ożeniwſzy ſię z Teklą *Wittowną* generałowną, z tą zoſtawia potomſtwo, cztery corek. Balbinę zakonnicę, Katarzynę Uro: Liſowſkiego, Mariannę W. Michała Obrębſkiego Cześnika Nurſkiego, i Annę Ur: Jana Krzyſztofowicza aſseſora ſądów nadworn: i ſekretarza J. K. Mci, małżonki, oraz Jozefa w ſtanie duchownym, i Jakuba dwóch ſynów.

Digitized by Google

AYCHINGER HERB.

Aychinger *herb:* Tarcza w szerz podzielona na dwie części, z których spodnia na dole, cztery pola ma w sobie, czterema liniami ukosem od prawey strony tarczy idące, z których pierwsze pole od prawey ręki czarne, drugie podle niego żołte, czyli złote, trzecie czerwone, czwarte białe czyli srebrne. Druga część wyższa, także ma dwie części wzdłuż się dzieli, na lewym tarczy boku, pagórek zielony o trzech wierzchołkach, na naywyższym z nich wieworka swego koloru, głową w prawą obrócona, u którey ogon w górze

Digitized by Google

zadarty, nogi przednie wſpięte, iakby ſkakać chciała, w żółtym czyli złotym polu. Na prawym boku, baſzta biała w czerwonym polu, brama do niey, i okna dwa czarne: na hełmie korona, nad którą ſkrzydła rozłożyſte, lewe od ſpodu żołte, u góry czarne, prawe ſpodu czerwone, a na wierzchu białe: między ſkrzydłami, męża zbroynego widzieć po pas, z gołym mieczem złotym w rękoieści, i z złotym iabłkiem *Nieſiecki tom I. fol: 10.* Tenże ſam herb *Aychinger Kuropatnicki*, inaczey kładzie w opiſie herbów, to ieſt: iż podobny do herbu Achingeru, tylko inaczey ułożony, w polu białym brama bez drzwi, wiewiorka przez tę bramę w prawą ſtronę ſkacze. Początek ieſt z niemiec ſprowadzony.

* Azarewicz. O tych ani *Paprocki*, ani *Okolſki i Nieſiecki* nie wſpomina. *Kuropatnicki* w zbiorze nazwiſk domów z ich herbami w Polſzcze i W. X. Litewſkim, kładzie bez herbu. Dominik Azarewicz w roku 1763. w aktach Wileńſkich manifeſt wraz z innemi *de illegitimitate* trybunału W. X. Litewſkiego podpiſał.

* Azaryez: Ten dom w wielkim xięſtwie Litewſkim będący, dawni autorowie zapewne przez niewiadomość opuścili. *Kuropatnicki* w

dziele swoim o familii rodowitey szlachty Polskiey i W. X. Litewskiego, w paragrafie drugim kładzie nazwisko tego zacnego domu Azarycz, herb podobnież przez niewiadomość opuszcza. W tym czasie N. Azarycz był dworzaninem w ustanowioney radzie nieustającey.

Azorowicz i tego domu nazwiska nie znayduie się, w *Paprockim*, *Okolskim*, ani *Niesieckim*. *Kuropatnicki* umieszcza w rzędzie nazwisk familii rodowitey szlachty Polskiey i W. X. Litewskiego, o herbie nie wyraża. Jozef Azorowicz w aktach Wileńskich w roku 1763. 17. aprilis, manifest *de illegitimitate* trybunału W. X. Litewskiego, wraz z innemi podpisał.

BA.

Babecki herbu *Cholewa*. W Płockim woiewodztwie, i ziemi Dobrzyńskiey. Jan Babecki z hazardem zdrowia swego i fortuny, o wiarę i wolność, przez lat kilka, w różnych okazyach mężnie potykał się z Turkami. Wszakże w zasługach odwagi swoiey, wziął od nich kaydany, któremi do galar przykuty, tamże żyć przestał. *Paprocki w Gniaździe*. Jakub roku 1582. z konia zsiadłszy, pieszo do szturmu idąc *Psków* miasto ubiegł. *Idem ò herbach folio 405*. Stanisława, Pawła, Zygmunta, Jana, Mikołaia i Marcina *Okolski* męztwo sławi. Jędrzey roku 1648. Łukasz roku 1697. z ziemi Dobrzyńskiey podpisali elekcye królow. Anna Babecka, Zygmunta Zbierzchowskiego podkomorzego Łomżyńskiego małżonka. Jędrzey kanonik Smoleń: proboszcz *w Wielkim Xiąży* roku 1663.

* Tenże dom Babeckich herbu *Cholewa* znayduie się teraz w Wielkim Xięstwie Litewskim. Gdyż Antoni *Cholewa* Babecki sędzia kapturowy i poseł powiatu Kowieńskiego pisał się z tegoż powiatu na elekcyą Stanisława Augusta króla roku 1764. W tymże czasie żyiący Stanisław koniuszy Starodubowski, Dominik Babecki sędzia Starodubowski.

Digitized by Google

Babiecki herbu *Dołęga*. *Paprocki*, ten dom ſtarodawny wſpomina, że ma bydź iedney-że z Służowieckiemi dzielnicy z Warſzawſkiey ziemi, i woiewództwa Nowogrodzkiego.

* Babiłło. Paprocki, Okolſki, ani Nieſiecki onych niewſpomina. *Kuropatnicki* w paragrafie drugim między familiami rodowitey ſzlachty Polſkiey i W. X. Litewſkiego z ich herbami, w rzędzie nazwiſk domów umieſzcza, herbu zaś iego przez niewiadomość nie kładzie. Antoniego Babiłło ſtrażnika powiatu Wiłkomirſkiego dnia 28. *aprilis 1764. roku* czytałem na podpiſie w akcie konfederacyi generalney W. X. Litewſkiego. Roch Babiłło ſkarbnikowicz Wiłkomirſki pisał ſię na elekcyą Staniſława Auguſta króla z tegoż powiatu. Także Antoni Babiłło Cześnik Wiłkomirſki między temiż ſuffragiami elekcyi znayduie ſię.

Babinowski. O tych ani Praprocki, ani Okolſki niepisał. *Nieſiecki* wyraża, że ſą w Zmudzi poſſeſſyonatami, z tych Mateuſz Babinowſki kanonik Zmudzki roku 1634. imieniem biſkupa ſwego i całey kapituły na ſynodzie (zdami ſię) Warſzawſkim, roſtropności nienaganney, i wyſokiey mądrości dał dowody. *Acta ſinod.* Tenże ſam w roku 1632. w Zmudzi elekcyą Władyſława IV. króla podpiſał.

Babinski herbu *Bończa*. Metryka Wołyńska ieszcze w roku 1528. wspomina Babińskiego. *Paprocki* także sławi Babińskiego u xiążęcia Ostrogskiego Konstantyna woiewody Kijowskiego, nie tylko iako przednieyszego wodza, ale też, którem wszystkich iego tryumfow z Moskwy i Tatarow wielką cześć przyznaie. Takoż był mąż właśnie chciwy sławy i oyczyzne kochaiący. Jerzy Babiński w roku 1648. z woiewodztwem Wołyńskim pisał się na elekcyą Jana Kazimierza króla. Marcina komornika Bełzkiego syn Mateusz, Alexandra zaś brata iego syn Tomasz stolnik Smoleński roku 1720. któryś z nich tamtych czasow z kolligacki się z domem Młookich.

Babonaubek. Na inszym mieyscu czytam go *Bawbonaubek*, urodzeniem Persa, imieniem Daniel Tadeusz, będąc rotmistrzem w woysku Polskim, nieustraszonego swego męztwa w wielu potyczkach dał dowody, za co do wszystkich zaszczytow i prerogatyw szlacheckich przypuszczony, co zaświadcza *konstytucya fol: 41.* za Jana Kazimierza króla, kędy expedycye iego we wszystkich kampaniach z lekką chorągwią swoim nakładem wystawioną i sustentowaną, chwaląc, potomney pamięci zapisała. Wspomina go także

Konstantyn roku 1676. *folio* 48. Paprocki i Okolski nic o nim niepiszą.

Babski herbu *Radwan*. W Woiewodztwie Rawskim, dom starożytny, z których ieden u xiążąt Mazowieckich był kanclerzem. Od Adama z *Babska*, był syn Bartłomiey, który sześciu synow chwały swoiey sukcesorow zostawił. Teofila nauką i męztwem zaleconego w szczególny respekt Jana Zamoyskiego kanclerza i hetmana W. koronnego. Drugiego Gabryela, ten z *Mieszkowny* stolnikowney Nowogrodzkiey, dwóch synow swoich Woyciecha i Alexandra, Bogu przez szluby zakonne, w zakonie S. Franciszka poświęcił, trzech innych na usługę oyczyznie i męzkie dzieła, to iest: Floryana, Stanisława i Piotra. Alexander trzeci syn Bartłomieia, długo w woiennych utarczkach śmierci szukaiąc, na koniec znalazł, od Tatarow porażony, zwłoki ciała iego w Kamieńcu Podolskim złożone u Oycow Dominikanow, z wieczną za duszę iego pamiątką. Miał za sobą Zofią *Kiemliczownę*, z ktorey córka z Janem Chodorowskim stolnikiem Lwowskim dożywotnie zmówiona. Ludwik brat Alexandra we Włoszech swe życie skończył. Alexander roku 1674. Władysław z Płockiego, Adam z Łęczyckiego, Jerzy i Stanisław z Poznańskiego roku 1697. podpisali królow

Digitized by Google

elekcye, Konstancya Babska, była za Piotrem Oskim. Druga za Stanisławem Losockim podkomorzym Łęczyckim. *Okolski folio 152.*

* Babski Jozef i Stanisław pisali się na elekcyą Stanisława Augusta króla 1764. roku z ziemi Łomżyńskiey. Filip Babski podkomorzy nadwor: J. K. Mci syn Jana herbu *Radwan z Babska* w woiewodztwie Rawskim, wnuk Mikołaia, prawnuk Tomasza Babskiego. Jozef Babski komornik ziemi Rawskiey, Filip komornik graniczny Sochaczewski.

* Bacewicz. O tych Paprocki, Okolski i Niesiecki niewspominaią. *Kuropatnicki* w zbiorze nazwisk domow z herbami umieszcza, lecz bez wiadomości herbu.

* Bachminski. Ten dom przez niewiadomość, dawni autorowie *Paprocki, Okolski, Niesiecki i Kuropatnicki*, opuścili, lecz w tym czasie za panowania Stanisława Augusta króla, z tegoż zacnego i dawnego domu, z którego zdami się Helena Bachmińska była za Marcinem Alexandrowiczem chorążym Bracławskim, oycem żyiącego Tomasza Alexandrowicza woiewody Podlaskiego i innych iego braci. Ignacy Bachmiński naypierw dworzanin J. K. Mci, potym pułkownik kawaleryi narodowey: ten w roku 1776. przez seym wyznaczony był kommissarzem do li-

Digitized by Google

kwidacyi długow rzeczypospolitey, a w roku 1786. był sędzią seymowym. Jozef Bachmiński pisarz kancellaryi rady nieustaiącey, obydwa żyiący zasług w oyczyznie swoiey powiększać nieprzestaią.

Bachowski herbu *Korwin*, w woiewództwie Mazowieckim, o tych ani *Paprocki*, ani *Okolski* nie pisał. Sebestyan z *Bieńków* Bachowski z ziemią Ciechanowską podpisał się na elekcyą Augusta II. króla. Z tego poznać, że Bachowscy iednęż dzielnicę maią z Bieńkowskiemi.

* Bachrynowski herbu *Leliwa*, tych *Paprocki, Okolski, i Niesiecki* w dziele swoim nie umieścili. *Kuropatnicki* w paragrafie drugim o familiach rodowitey szlachty Polskiey i W. X. Litewskiego z ich herbami, wszędzie nazwiska domów, Bachrynowskiego *herbu Leliwa* kładzie.

Bączalski herbu *Gozdawa*: domu tego *Dalechowice* gniazdo, w Podgórzu osiedli, lubod i w Płockim dziedziczyli, wszędzie nauką i dzielnością na dobro tey pracuiąc. Seweryn wydał do druku książkę: *Ochrona koronna*: Hieronim dziedzic na *Strzyżowie* za czasów *Paprockiego*. Jan Bączalski roku 1665. z Stanisławem Potockim hetmanem wielkim koronnym woyskową służył.

* Baczewski. O tych *Paprocki*, *Okolski i Niesiecki* nie wiedzieli. *Kuropatnicki* w dziele

Digitized by Google

ſwoim: *Wiadomość o klainocia ſzlacheckim*, w rzędzie nazwiſka kładzie, lecz bez wyrażenia iego herbu.

* Baczyński herbu *Sas. Niesiecki* pisze, że w woiewództwie Ruskim są z *Baczyna* pod *Samborem*. *Paprocki* i *Okolski* o nich nie pisali Stanisław Baczyński woyski Owrucki. Wspomina go *konst: konwokacyi 1764 fol: 168.* iż był wyznaczony na kommissyą między woiewództwem Kijowskim, a powiatem Mozyrskim o dyfferencyę. Antoniego Baczyńskiego podsędka Zytomirskiego w roku 1776 czytałem. Stanisław Kostka Baczyński pisarz metropoli sądów Prym: którego za panowania Stanisława Augusta króla wspomina konstytucya. Mąż wielkiego talentu, w naywyższych magistraturach w sprawach publicznych sądowych wielokrotnie okazał swey doskonałości dowod, w urzędzie swoim pilny, i sprawiedliwość dopełniaiący.

* Badarachi o tych żaden z dawnych autorów nie namienia, *Kuropatnicki* w dziele swoim nazwisko tego domu umieszcza.

Bądkowski. W Dobrzyńskiey ziemi. Jan Bądkowski 1632. roku na elekcyą króla Władysława IV. a Stefan roku 1648. na Jana Kazimierza pisali się. Stanisław zaś tegoż roku pisał się z Inowrocławskim woiewodztwem.

Digitized by Google

Zofia Benedykta Zaborowſkiego małżonka. *Okolſki tom III. fol: 596.*

* Bądkowski Ludwik na elekcyą Staniſława Auguſta króla piſał ſię z woiewództwa Kaliſkiego. Chryzoſtom towarzysz pancerny na tegoż króla elekcyą 1764. piſał ſię z woiewództwa Sieradzkiego.

Badowski Tomasz komornik Sochaczewſki roku 1632. którego ſyn Jan teyże ziemi komornik roku 1670. Adam z woiewództwa Sieradzkiego, Woyciech i Staniſław z ziemi Warſzawſkiey podpiſał elekcyą Auguſta II.

* Badowſki Kazimierz z powiatu Braſławſkiego podpiſał elekcyą Staniſława Auguſta króla. Michał woyſki Mſzczonowſki. N. Badowſki komornik gran: Sochaczewſki. Adam komornik gran: Lubelſki. Jozef vice-regent Rawſki. Staniſław Badowſki regent grodzki i ziemſki Zambrowſki.

* Badynski. Dawnieysi autorowie *Paprocki, Okolſki i Nieſiecki*, nie piſali. *Kuropatnicki* w rzędzie nazwiſka domow w ſwym dziele, ten dom wyraża bez wiadomości herbu. W tym czaſie za panowania Staniſława Auguſta króla żyiący Jozef Bądyńſki vice-regent Koniński.

Bądzynski herbu *Junoſza*. O tych ani *Paprocki* ani *Okolſki* nie piſał. *Nieſiecki* tak umieſzcza. Jan Bądzyńſki miecznik Wołyńſki, poſeł na ſeym roku 1627. *Conſt: fol: 8.* Synow

Digitized by Google

iego dwóch, Franciszek, który posłował na seym roku 1633. i ztamtąd deputowany był do opatrzenia prowiantów woyska na Ukrainie będącemu. *Konst: fol: 15.* Ludwik woyski Chełmski człowiek rycerski, wspomina go *Konst: 1662. roku fol: 39.* Siostra iego z Stanisławem Węglińskim sędzią Chełmskim w małżeństwo zmowiona. Michał podkomorzy Lubelski, którego z *Daszkiewiczowney* syn Kazimierz podkomorzy Chełmski. Dom ten od Rościszewskich dzielnicę swoią ciągnie.

* Bądzyński z *Bądzyna* Antoni na elekcyą Stanisława Augusta króla pisał się z ziemią Mielnicką, będąc komornikiem ziemi Nurskiey, tenże zda mi się był kommissarzem skarbu Lit: Także w roku 1787. był deputatem na trybunał koronny z woiewództwa Podlaskiego, dziś iest sędzią ziemskim Mielnickim. Michał Bądzyński pisarz grodzki Mielnicki. Ignacy regent ziemski Mielnicki.

Bagienski herbu *Slepowron* w woiewództwie Mazowieckim, *Paprocki* świadczy, że się przedtym z *Wąsosza* pisali, ale teraz niektórzy piszą się z *Bagienniec*. Adam woyski Łomżyński roku 1632. Jan z ziemi Ciechanowskiey, Jakub z Łomżyńskiey, Paweł z ziemi Czerskiey, Stanisław z woiewództwa Kaliskiego, Kazimierz z woiewództwa Płockiego roku 1697. podpisali elekcye królów Polskich.

Digitized by Google

* Bagieński Maciey podsędek Zawskrzyński z woiewództwa Płockiego, Mikołay burgrabia Płocki z tegoż woiewództwa. Woyciech, Mateusz, Antoni, Stanisław, Adam, Antoni pisarz grodzki Płocki Bagieńscy wszyscy pisali się na elekcyą Stanisława Augusta króla z woiewództwa Płockiego. Paweł z ziemi Zakroczymskiey. Staniſław z ziemi Rożańskiey, Mateusz Bagiński komornik graniczny ziemi Wizkiey. Jacek i Tomasz komornikowie ziemscy Wizcy. Aloizy Bagieński obożny Witebski.

* Bagnicki herbu *Slepowron*: *Paprocki*, *Okolski* ani *Niesięcki* o nich nie wspominaią; *Kuropatnicki* w paragrafie drugim o familiach rodowitey szlachty Polskiey i W. X. Lit: z ich herbami, w rzędzie nazwiska domów kładzie Bagnickiego herbu *Slepowron*, z którego są woiewództwa nie mam wiadomości.

Bagniewski herbu *Bawol*, to iest: bawolą głowa takim kształtem iak w herbie *Wieniawa* albo *Pomian*, tylko że ani pierścienia w nozdrzech u niey niemasz, ani miecza przez głowę. W Chełmińskim woiewództwie pamiętne ich na dobro oyczyzny przysługi, *Paprocki i Okolski* o nich zamilczał. Roku 1643. Staſław Bagniewski był przeorem konwentu Oliwskiego zakonu S. Bernarda. Roku 1699. Michał, Krzysztof i Marcin mieszcznik Inflantski

Digitized by Google

z woiewództwa Chełmińskiego, przydany był *ad consilia* marszałkowi konfederacyi Sendomirskiey roku 1704 *act: confed:* Bartłomiey Bagniewski chorąży Michałowski był marszałkiem trybunału koronnego roku 1772. a potym kasztelanem Elbląskim.

* Bagniewski Antoni sędzia ziemski woiewództwa Chełmińskiego, był posłem na seym elekcyi roku 1764. i podpisał *suffragia* z tegoż woiewództwa na króla Stanisława Augusta. Jan i Franciszek Bagniewscy z Chełmińskiego pisali się na też elekcyą.

Bachryński w woiewództwie Kijowskim, których przodek Stefan Bachryński setnik kozacki, dla męztwa i odwagi w roku 1676. nobilitowany.

Baiecki. O tych ani *Paprocki*, ani *Okolski*, *Niesiecki*, zaś to napisał, iż Baiecki Teofil marszałek Lidzki, poseł na seym koronacyi Jana III. króla w roku 1676. ztamtąd kommissarz deputowany do rewizyi przywileiów xięcia kurlandzkiego na Piltyńską ziemię *Konst: fol: 52.* Baiecki Lesko ziemianin Wołyński w metryce Wołyńskiey.

* Baier herbu *Leliwa*. Ten dom autorowie: *Paprocki*, *Okolski*, *Niesiecki* nie wspominaią. *Kuropatnicki* w zbiorze nazwisk domów z ich herbami, umieszcza. Andrzey Baier biskup Chełmiński i Pomezanii, ten pełen życia

cia świątobliwego, duchowieństwu w dyecezyi był przykładnym, niemniey w obywatelstwie ludzkim i przyiemnym. Kaietan Dominik Baier S. K. P. P. Ch. pisał się na elekcyą Stanisława Augusta króla z woiewództwa Sendomirskiego.

Baierski herbu *Fogdvander*. Starożytny ten dom w Prusiech, *historia polono Pruthen: Posselelii fol: 626.* ieszcze w roku 1477. kładzie Jana Baierskiego woiewodę Pomorskiego. Alexander z *Baierza* posel na seym z woiewództwa Chełmińskiego roku 1663. Mikołay syn iego posłował także na seym roku 1697. deputowanym był *ad pacta conventa* Augusta II. króla, które podpisał *konst: fol: 24.* Franciszek sędzia Michałowski, deputat na trybunał koronny roku 1722.

* Baierski Jan pod: powiatu Pińskiego w roku 1764. akt konfederacyi generalney W. X. Litewskiego w grodzie Wileńskim wraz z innemi podpisał.

Bair. O tych ani *Paprocki*, ani *Okolski* nie wiedział. *Niesiecki* tak pisze. Jędrzey Ignacy Bair, w różnych językach i obyczaiach wypolerowany. Morsztynowi podskarbiemu koronnemu wierną usługą i skrzętnym przemysłem zalecony, w nadgrodę prac swoich, pisarzem naywyższym skarbowym uczczony, w rychłe potym między synow koronnych po-

W

liczony, sprzysiągł się w dożywotnią przyiaźń z Eufrozyną *Grutowną*, i podpisał elekcyą Jana III. króla.

Bąk herbu *Zadora*. Ci od góry *Bąkowey* nazwani Bąkami. Pierwszy tego nazwiska autor Piotr Lanckoroński dziedziec na *Bąkowey górze*, w roku 1570. którego syn Walentyn chorąży Podolski. Ale o nich obszerniey mówić się będzie pod Lanckorońskiemi.

Baka herbu *Massalskich* W. X. Litewskiego obywatel. *Paprocki i Okolski* o nich nie wspominaią. *Niesiecki* kładzie, iż w roku 1546. Bazyli Baka był władyką Chełmińskim. Michał Baka podstarosta Mścisławski podpisał elekcyą Władysława IV. króla roku 1632. a Jan i Jerzy z Trockim woiewództwem. Jan Kazimierz podczaszy Trocki podpisał elekcyą Jana Kazimierza. Adam i Samuel stolnik Smoleński. Daley tenże *Niesiecki* pisze, że Bakowie, przezwali się Bakanowskiemi, i tegoż nazwiska wielu do nich przyłącza. Lecz gdy czytam w *Kuropatnickim*, iż Bakanowscy są wcale innego herbu, to iest Lubicz, a zatym ia o tychże Bakanowskich oddzielnie następnie umieszczam.

* Bakanowski herbu *Lubicz*. W *Niesieckim* pod nazwiskiem Baka, ci są przyłączeni. Jan Bakanowski horodniczy Nowogrodzki, który z tegoż woiewództwa przydany był za kon-

Digitized by Google

syliarza marszałkowi konfederacyi Sendomirskiey roku 1704. Alexander zaś na niey się podpisał. Tenże czyli inszy tegoż imienia był deputatem trybunału koronnego z woiewództwa Brzeskiego Kujawskiego roku 1703. Bazyli podstoli Smoleński roku 1704. Jozefat Bakanowski 28. aprilis roku 1764. podpisał się na akt konfederacyi generalney W. X. Litewskiego w Wilnie.

* Bąklewski. Tego domu nazwiśko *Paprocki, Okolski, Niesiecki i Kuropatnicki* nie umieszczaią w swym dziele. Ja zaś czytałem w konstytucyi, iż na elekcyą Stanisława Augusta króla roku 1764. Jerzy Bąklewski pisał się z woiewodztwa Nowogrodzkiego.

Bakowiecki herbu *Wukry*. Mokosieiowie i Deniszkowie, kilka wieków zasługi swoie będąc iednegoż z niemi działu, w dom Bakowskich przenieśli się. Z tych Jozef Mikosiey dziedzic *na Bakowcach* pierwszy nazwany Bakowiecki. Jozef episkop Włodzimirski i Brzesciański na dworze Zygmunta III. króla, lat szesnaście sekretarski urząd z pochwałą sprawował. Skarbnikiem potym Wołyńskim będąc, został duchownym, a nayprzód archimandrytą Zydyczyńskim, a wkrótce władyką Włodzimirskim wyniesiony, który kate-

drę swoią kosztem własnym do wielkiego porządku przyprowadził, umarł roku 1653. Łukasz Bakowiecki pisał się na elekcyą Jana III. króla z woiewództwem Wołyńskim.

Bakowski herbu *Gryff.* Kazimierz Mikołay z *Zaborowa* Bakowski z Sieradzkiego, z Teodorą Woroniczowną, spłodził Jędrzeia stolnika Kijowskiego, który z Nowicką z domu Węgrowską, miał syna Antoniego cześnika Chełmskiego, ten z Anną Dobrzyńską zostawił Adama *sterilem.* Felixa staroste Bereżańskiego ablegata do porty Ottomańskiey, ten z Buynowną pisarzowną Litewską miał syna Jozefa, i córkę Teodorę, Michała chorążego Trembowolskiego, tego z Baworowskiey zostało synów dwoch, a córek pięć. Kaspra, tenże z Przesławską *sterilis.* Macieia ten z Humnicką spłodził córek trzy. Konstantego stolnika Owruckiego, ten z Krosnowską miał synów dwóch.

Bakowski Stanisław był posłem na elekcyą Stanisława Augusta króla roku 1764. z woiewództwa Podolskiego.

Digitized by Google

BĄKOWSKI *albo* RYS HERB.

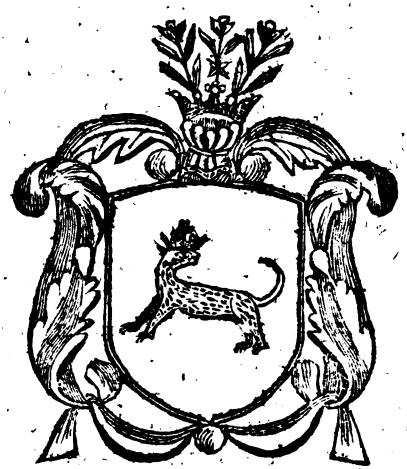

Bąkowski *albo Ryś herb.* Ryś na tarczy w prawą stronę tarczy bieżący, i nazad się oglądaiący. W koronie hełm ma trzy lilie, na środku gwiazda, a niektórzy na każdey lilii noszą gwiazdę. Od roku 1649. w Prusiech ten herb kwitnął, dziś w Mazowszu. Jakie pole tego herbu niewyraża żaden autor.

Bąkowski herbu *Ryś, Paprocki i Okolski* ani namienił, są zaś z Lemburskiego powiatu w Pomorskim woiewodztwie, lubo temi czasy niektórzy z nich iuż w Mazowieckim osiedli, iedenże dom z Jackowskiemi, ale

Digitized by Google

Bąkowſkich imienia od Bąkowa dobr nabyli, i lubo zrazu pisali ſię Jackowſkiemi z Bąkowa, potym iednak koło roku 1590. iuż Bąkowſkiemi zawołani, bo w tym roku czytam Krzyſztofa Bąkowſkiego, albo Jackowſkiego. *Panegirik Saleckiego: Łzy żałobney Minerwy.* Biſkupa Kamińſkiego (imienia iednak iego niepołożył) przodka tey familii ſławi fundacyą Kartuzow bliſko Gdańſka od ſiebie zaczętą pamiętnego, w przeſzłym zaś wieku ci kwitnęli.

Jan chorąży Malborſki ſtaroſta Kiſzewſki, które ſtaroſtwo lubo dawną zaległą ſummą przywiązane w tym domu zawſze chodziło, atoli, z ſamey miłości ku dobru oyczyzny wſzyſtkich ſwoich do niego pretensyi dobrowolnie na ſeymie 1616. uſtąpił, za co wdzięczna rzplita dożywotnie trzymać go mu pozwoliła. Do granicznych kontrowerſyi między Pomeranią koronną i xiążęcą uſpokoienia uproſzony *Conſt: folio 16. & 20. 1616. roku,* iako naylepiey mógł przyſłużył ſię oyczyznie. Y na Boga niemniey ſię ſzczodryna okazał. Collegio Gdańſkiemu *Soc: Jęsu* na erekcyą kościoła Szotlandzkiego 5,000. wyſypał, umarł ten Jan, niemniey cnotą iak i urodzeniem zalecony, *P. Argentus de rebus Soc: folio 395.* Bąkowſki Piotr brat rodzony Jana chorążego Malborſkiego, po trzykroć go

Digitized by Google

zgromadzona na walne seymy posłem widziała Polska, raz w roku 1613. drugi raz w roku 1628. trzeci raz w 1631. skąd uważaiąc w nim i gładkiey wymowy piękność, biegłość w publiczności obrad, i bez zakału sprawiedliwość, za każdym razem równy cnocie iego nie nadwerężoney, deputacyi trybunału Radomskiego ciężar włożyła. *Const. 1613. folio 8. 1628. fol: 5. 1631. folio folio 14.* tam kiedy się z niezmienionym przy Bogu i prawdzie statkiem stawił, w koron: potym trybunale sumienia by naymniey nie uszczerbił, żyć przestał 1640. Z Działyńskiey potomstwo zostawiwszy. *Manus: konopat:* po którey poiął sobie Izabellę Zalińską Samuela woiewody Pomorskiego córkę, która mu na dowod nieumieraiącey z życiem miłości nadgrobek w Lubawie wystawiła. *Starowolski in monumentis.* Córka iego była za Jerzym Sartawskim. Z Bąkowa Mikołay sędzia ziemski Malborski (podobno syn Piotra, o którym się dopiero mówiło) umarł w roku 1663. żona iego Katarzyna Stolińska. *Monim resid: moribun.*

Bąkowski z *Bąkowa* Krzysztof podkomorzy, brat rodzony, Piotra i Jana, na dworze królewskim młodsze lata pędząc do wszystkich funkcyi w oyczyznie nie bez pochwały sposobił się. *Manus: Konopatscian.* Jeszcze

Digitized by Google

go podkomorym w roku 1612. kładzie *histor: Polono Pruthenica fol: 634.* złączył się był z Radzieiowską siostrą rodzoną woiewody Łęczyckiego, z którey córkę nayprzod za Mikołaia (Czapskiego zdami się) wydano, potym za Jeremiasza Dębińskiego. Zwłoki ciała tego Krzysztofa w Chełmie złożone i marmurowym nadgrodkiem przyciśnione w roku 1653. *manus: Konopask.* Alexander z Bąkowa hrabia z Nostyc czy z Nostwic brat stryieczny Jana, Piotra i Krzysztofa, deputat na trybunał koronny 1620. z Pomorskiego, z Wiesiołowskiey Katarzyny siostry kasztelana Elbląskiego, córki dwie Alexandrę i Zofią Annę, i tyleż synów Ludwika i Jana Ignacego na świat wydał, w Toruńskim u S. Jana kościele pochowany, czego świadkiem grobowy marmurowy kamień w roku 1663. położony *manuscr: Konopatskich.* Ludwik podwoiewodzy Malborski syn Alexandra podpisał się z tym tytułem na elekcyą Jana Kazimierza króla w roku 1648. i z bratem swoim.

Bąkowski Jan Ignacy nayprzod podkomorzy Chełmiński, daley woiewoda Pomorski, podskarbi ziem Pruskich, Brodnicki, Skarszewski, Borzechowski starosta, na koniec woiewoda Malborski, syn także Alexandra, w Kiszporku pod tytułem S. Ducha rezydencyą OO. Reformatom 1685. fundował, otrzymaw-

ſzy na to konsens od rzeczypoſpolitey konſtytucyą koronną obwarowany *w roku 1678. folio 26. catalog. convent. Reformator* a przed tym w roku 1666. w Gdańſku podtytułem S. Antoniego z Padwy tymże OO. Reformatom zgruntu i kościoł i klaſztor wyſtawił, ſzczodrobliwości ſwoiey ku Bogu nieumieraiącą pamiątkę. Znamienite iego przyſługi, kiedy iey ſwobody, dowcipnym przemyſłem i wolnym ięzykiem bronił, którego mu nigdy żadna przywara nieplątała, trzy razy wolneſeymy poſługuiąc w roku 1659. i 1662 zkąd upewniona o nie nadwerężoney iego ku ſobie życzliwości rzplita na różne, ale trudne narażała go tranzakcye, iako w poselſtwie do Cara Moſkiewſkiego na rekognicyą pretenſyi Kurfiſtrza Brandeburſkiego do Elbląga. *Conſt. 1678. folio 12.* do zapłaty woyſku *Conſt: 1676. fol: 16.* do rozporządzenia ekonomii Malborſkiey *Conſt: 1661. folio 12.*

Bąkowſki Staniſław Ignacy podkomorzy Chełmińſki ſyn Jana Ignacego woiewody Malborſkiego, poſeł na ſeym koronacyi Auguſta II. króla 1697. kędy *confimationem jurium gentium* podpisał. *Conſt. folio 11.* i roku 1699. a przedtym i na konwokacyą generalną Warſzawſką w roku 1696. gdzie zwyczayną konfederacyą ręką ſwoią utwierdził. Jacek drugi ſyn Jana Ignacego woiewody Malborſkie-

Digitized by Google

go z Jachowſkiey żony czterech, czy piącia ſynow iego ieſzcze żyło potym, z których ieden Jozef, poświęcił ſię Bogu w zakonie Soc: Jesu. Franciſzek Staniſława i Jacka brat ſtryieczny rodzony, znać Ludwika podwoiewodzego Malborſkiego ſyn 1673. Bąkowſkiego Jana podkomorzego Chełmińſkiego w roku 1687. wſpomina hiſtorya *Collegii Gedanen. Soc: Jesu* Bąkowſka matka Miroſława Konarſkiego podkomorzego Malborſkiego. *Manuscr: Konopat:*

* Bąkowſki Mateuſz podczaſzy i poſeł ziemi Halickiey roku 1764. pisał ſię na elekcyą Staniſława Auguſta króla z teyże ziemi Halickiey. Marcin Staniſław Koſtka Piſarz grodzki i poſeł z ziemi Halickiey na elekcyą tegoż króla 1764. Jozef Bąkowſki ſtolnik ziemi Chełmińſkiey z teyże podpisał elekcyą Staniſława Auguſta króla.

Bąkowſki *herbu Gryff*, o tych ani Paprocki, ani Okolſki niepisał. Piotr z Bąkowa podſędek Krakowſki w roku 1410. *u Nakielſkiego z Miechow: fol: 383.* Walentego i męztwem na woynach Moſkiewſkich i chrześciańſką ſzczodrotą dla Boga ſławny, we Lwowie kędy ſpoczywa umarł roku 1617. *Starowol: in monum:* Paweł wſtąpiwſzy do zakonu Soc: Jesu 85. lat życia ſwego przepędziwſzy umarł 1674. Krzyſztof

dziekan Chełmiński sekretarz królewski, deputat na trybunał koronny w roku 1613, a w roku 1631. uproszony do kompozycyi pewnych kollizyi *inter statum ecclesiasticum & seculorem*, stawił się z sławą swoią i z pragnieniem pokoiu, iako i na synod prowincyonalny Warszawski roku 1643. *Const. synod folio 3.* Że był tego herbu świadczą elogia iego pobożności po różnych mieyscach pisane. Woyciech pisarz grodzki Przedecki, w Łęczyckim roku 1674. Woyciech w woiewodztwie Sieradzkim, Tomasz w Sendomirskim elekcyą podpisał Augusta II. potym był Jezuitą, apostolski missyonarz w Chinach. Bąkowski tego domu, którego brat rodzony i dwie siostry mieszkały w Sieradzkim.

* Bąkowski Michał Jaxa *herbu Gryff* cześnik powiatu Radomskiego pisał się na elekcyą Stanisława Augusta króla roku 1764. z woiewodztwa Sendomirskiego. Mikołay Bąkowski z woiewodztwa Sieradzkiego. Michał stolnik Radomski.

Bakrynowski herbu *Lelima*, albo Bahrynowski z xiążąt Ruskich od Włodzimierza jedynowładzcy Ruskiego, niektórzy ich początki zasiągaią, w dalszey linii od Michała, który się xiążęciem Druckim pisać począł, z *Itahrynowa*, od których się zowią, w woiewodztwie Kijowskim i w powiecie Zytomir-

ſkim leżą. Niedawnemi czaſy w zakonie S. Dominika kwitnął Bakrynowſki doktor i przeor konwentu Łuckiego.

Bal herbu *Gozdawa*. Ze z Gotow i imię *originem* domu ſwego zabrali, przed ſtem lat i więcey do druku podał. *Sarnicki lib: 4.* czego żeby poparł xięcia Gotſkiego wſpomina, z którego imienia iak bliſkie podobieńſtwo do Balow, kto niewidzi *Procopius lib: 1.* w ſwoiey hiſtoryi roku 1533. piſze, że Balas wielkiego męztwa pułkownik w woyſku Juſtiniana ceſarza 600. Maſagerom albo Słowakom przeciwko Wandalom regimentował. Baltow także familią nad morzem baltyckim dawnemi wieki zaſtarzałą, czytać u hiſtoryków. Cóżkolwiek bądź, to pewna, że ten dom w Polſzcze naſzey ſtarodawny, *bo i Nakielſki w Miechow: folio 369.* na liście Jana Tęczyńſkiego kaſztelana Krakowſkiego *inter præſentes* wypisał Mściuga z Bałowa burgrabiego Krakowſkiego w roku 1401. luboć ſię potym pisać poczęli z *Nowego Tańca* gdy Mikołay Bal poiął Zdowſką dziedziczkę tych dobr, aż też ſię potym i z Oczoſi i z Srzedni tytułowali. Jan z *Nowego Tańca* ſtolnik Sanocki, którego ſynowie pięciu. Michał ten w wielkich reſpektach będąc u króla Kazimierza, dla ſwoiey we wſzyſtkich procederach dzielności, którey dał dowody w

różnych legacych do poſtronnych monarchów podiętych w niemnieyſzey nadziei o przyſzłych na wyſokie godności ſukceſſach, świat ſobie zmierził, do zakonu S. Franciſzka *Ordinis minor: de Obſervant*: od S. Jana Kapiſtrana przyięty zoſtał.

Maciey kaſztelan Sanocki z tym tytułem podpiſał liſt Alexandra króla dany miaſtu Lwowſkiemu roku 1506. a przedtym podkomorzy Sanocki drugi ſyn ſtolnika, ſioſtra iego z Mikołaiem Ułińſkim zmowiona. Mikołay trzeci ſyn z piſarza ziemſkiego Sanockiego, podkomorzy tamże zawołany roku 1526. o czym czytałem liſt Zygmunta I. *in manuſc: Petricovien:* którego potomſtwo Staniſław teyże ziemi podkomorzy w roku 1550. i Jerzy, którego córka iedynaczka Odnowſka; Samuel ſyn podobno Staniſława z Dimitrem Moſkiewſkim carem zmyślonym w Moſkwie poległ. *Patricius lib: 2: hiſtor: Moſcovit.*

Piotr podkomorzy Sanocki z Hoczui, dziedzic na Białogrodzie ſyn Staniſława także podkomorzego kommiſsarz z ſeymu r. 1611. do rozſądzenia krzywd od pogranicza Węgierſkiego *konſt: 1611. fol: 17. Starowolſki in monumen.* Mąż cnotą, umieiętnością i roſtropnością między pierwſzemi, z ſynów iego nayſtarſzych.

Digitized by Google

Samuel chorąży Przemyślski syn Piotra podkomorzego, wspominają go *konstytucye roku 1637. fol: penult* Stefan drugi syn, i ten podkomorzy Sanocki, a przedtym chorąży Przemyślski, złączył się dożywotnie z Zofią Ostrowską, z którey potomstwo Jan Stanisław i Michał. *Krasucki*: Adam trzeci syn Piotra chorąży Przemyślski, poseł na seym koronacyi w roku 1633. ztamtąd deputowany do uprowiantowania woyska Polskiego na Ukrainie leżącego, i na trybunał Radomski. *Const: 1633. fol: 14, 21. 55.* na którym seymie otrzymał wiecznemi czasy przywiley na zakład winny w Białogrodzie dziedzicznym swoim miasteczku, poiął Reginę z Konar Słupecką kasztelankę Radomską; tego syn Stanisław podkomorzy Sanocki z seymu *1670. i 1676.* kommissarz do uspokoienia pogranicznego od Węgier *Const: fol: 27. & 31.* syn iego Stefan w roku 1696. był pisarzem grodzkim Sanockim, umarł bezpotomnie żyiąc, z Stadnicką kasztelanką Przemyślką.

Bałaban herbu *Korczak*, i oyczyznę naszę i całą Europę rycerskiemi dziełami napełnił, Bałabana Baderę, woysk Tureckich naywyższego hetmana w roku 1463. w Kroacyi szczęśliwie woiuiącego, wspomina *Raynaudus w historyi kościelney*. Skanderbergowi pamiętnemu tryumfatorowi, męztwem swym i chciwością

ſławy zwycięzkiy zbierali żniwo, z Albanii potym przyciśnieni iarzmem Tureckim na złotey wolności ſwobodę w króleſtwie naſzym, wyſzedłſzy, w Ruſkich nayprzód kraiach, a wkrótce i w xięſtwie Litewſkim, ſzablą i radą i ſiłą nienadwerężenia iey bronili. Pierwſzy tu w tych kraiach oſiadł Gedeon Bałaban władyka Lwowſki i z bracią, Arſenim także władyką Lwowſkim i Bazylim, ten dobra poſpólitego ochraniaiąc, zdrowia ſwego na nayciężſze nieprzyiacielſkie ſztychy nadſtawiał; tąż odwagą ſerca ſłużyli tey oyczyznie ſynowie iego trzey z Zołkiewſkiey płodzeni. Jan z Mieleckim hetmanem pamiętny żołnierz, ale bezpotomny. Jędrzey w xięſtwie Litewſkim oſiadłſzy, zoſtawił potomſtwo, ſioſtra iego Anna z Jozefem Piotrowſkim zręczona. Alexander trzeci ſyn Bazylego ſtaroſta Wimicki, Rohatyńſki, Trembowolſki, rotmiſtrz królewſki, gdy pod Cecorą wręcz ſię z Turkami zcina, i póki ſił ſtawało broni, mnoſtwem bardziey niż męztwem złamany, ręce w pęta podał, któremu potym, gdy ſię z nich uwolnił, oyczyzna w rekompenſę zaſług iego, któremi ſię od młodych lat wſławił, dziesięć tyſięcy ze ſkarbu koronnego wyliczyć na okup kazała przez konſtytucyą *w roku 1623. fol: 4.* na którym ſeymie poſłem będąc, uproſzony kommiſſarzem do rozporządzenia Za-

Digitized by Google

porowſkiego woyſka *Conſt: fol: 16. 1631. fol: 28.* z Barbary Jarmolińſkiey córki Iwana, zoſtawił ſynów Jerzego i Alexandra. Trembowolſki zamek iemu powinien ſwoię reſtauracyą. Jerzy ſtaroſta Trembowolſki rotmiſtrz królewſki ſyn Alexandra, z bratem ſwoim Alexandrem do Włoch zaſzedłſzy, z świętym ſię kościołem przez przyiętą unią poiednali. Któremuś z nich, nie lepiey ſzczęście ſłużyło, niżeli oycu, bo pod Korſuniem także ſię w niewolą doſtał. *Kochowſki demaſt: 1. lib: 1. Paſtor: lib: 1.*

* Bałaban herbu *Korczak.* Od roku 1624. Dymitr i Daniel Bałabanowie bracia, gdy ſię dzielili w woiewództwie Wołyńſkim powiecie Łuckim, na Dymitra przyſzedł *Byton, Seratyn i Rzeczyca* w Litwie, a na Daniela *Chrochoryn*, także w powiecie Łuckim. Theodor Bałaban z *Serbinowną* ſpłodził trzech ſynów rzeczonęgo Dymitra, Marcina, który poległ za oyczyznę pod *Chocimem* za Władyſława IV. i Daniela, który z Katarzyną *Stupnicką* zoſtawił dwie córek Annę i Alexandrę. Dymitr zaś z Anaſtazyą Jełowicką miał dwóch ſynów Alexandra i Andrzeia Pierwſzy Alexander z Maryanną Grabowiecką, córkę iednę Anaſtazyą. y trzech ſynów Daniela, Adama i Michała, ten z *Kordyſzowną* zoſtawił dwie córki Annę za Ur: *Hulewicza*, Franciszkę *primo vo-*

mo voto za Ur: Bohdaszewskiego, *secundo voto* za Ur: Gnatowskiego wydane w małżeństwo, i syna Antoniego, od którego z Wisłocką w płci niewieściey iedna córka precedencyą zakończyła, Klara Urodz: Kazimierza Olszamowskiego małżonka. Drugi syn Dymitra Bałabana, Andrzey z *Radzikiewiczowną* miał syna także Dymitra, ten zaś z *Kaluszowską* trzech synów Stefana, Eliasza bezpotomnych i Jana, od którego dziś żyiący Stefan w zakonie, Paweł i Jozef Bałaban stolnik Przemyślski maiący potomstwo trzech synów Felixa, Ignacego, i Aloizego.

* Balakier. Dawni autorowie o tym domu nie wspominaią, *Kuropatnicki* go umieszcza w dziele swoim pod tytułem: *Wiadomość o klynocie szlacheckim:* w rzędzie nazwisk domów, iednak przez niewiadomość herbu onegoż nie wyraża.

* Ballikiewicz. *Okolski, Paprocki, Niesiecki* nie mieli o nich wiadomości, *Kuropatnicki* kładzie w zbiorze nazwisk domów z ich herbami, atoli iakiegoby byli herbu nie wyraża. Ballikiewicz Karol w roku 1763. podpisał się w aktach Wileńskich na manifest *de illegitimitate* trybunału W. X. Lit: wraz z innemi.

Balicki herbu *Ostoia* w woiewództwie Ruskim, Jacek z Balic Balicki miał za sobą Katarzynę Roguską z ziemi Przemyślskiey, i z

Digitized by Google

niey córki dwie, iedna z nich żyła z Filonem Jazłowieckim sędzią grodzkim Krzemienieckim, druga z Janem Gorzkowskim w roku 1647. Alexander w roku 1697. N. Balicki podwoiewodzy Urzędowski za panowania Stanisława Augusta króla.

Balicki herbu *Topor* z Sendomirskiego woiewództwa ziemianie, po Węgrzech, Czechach i koronie naszey chwałę imienia swego rozniesli, którą od lat prawie 400. cnotami swoiemi coraz w znacznieyszą krzewią. Początki swoie z Tęczyńskich zabrali, bo i *Balice* skąd się piszą w domu Tęczyńskich przedtym dziedziczyli, i *Paprocki* z przywileiu wypisał Mikołaia z *Balic* Tęczyńskiego kasztelana Radomskiego w roku 1447. Jędrzey z *Balic* w Węgierskim woysku żołd prowadząc w roku 1413. wspaniałym we wszystkich okazyach marsem pokazał, iak mężnie o oyczyste granice życie na placu synowie koronni kładli, kiedy i o cudze tak się kawalersko zastawiali. *Bielski fol: 313.* Hynko z *Balic* Turkow w Bulgaryi na głowę porazwszy, zabrane w tey potyczce chorągwie w Biedzyniu w kościele Nayśw: Matki powiesił w roku 1443. *Bielski, Cromer:* wszystkie swoie tryumfalne powodzenia tey Pannie S. przypisuiąc. Jedenże to dom Balickich i Hynków, o których imienia początkach, to nam historycy podali, *Bielski,*

Digitized by Google

Cromer, gdy albowiem w roku 1345. Toporczykowie poimali *Hynka* pułkownika Czeſkiego, od tego czaſu *Hynkami* poſpolitym głoſem zawołani byli. Paweł Balicki w roku 1471. od Kazimierza króla poſeł do Czech na ſeym elekcyi, aby był ſyna iego Władyſława na tron Czeſki zalecił. *Bielſki fol: 453. Cromer lib: 27.* Piotr kuchmiſtrz koronny w roku 1448. podpiſał liſt Kazimierza króla dany miaſtu Lwowſkiemu w roku 1531. Balickiego rotmiſtrza męztwo u *Obsytyna* w Wołoſzech światu ogłoſił. *Orzechów* Staniſław i Prokop bracia rodzeni w roku 1550. w poźnieyſzych czaſach Jan z Krakowſkiego, Kazimierz z ziemi Nurſkiey podpiſali elekcyą Auguſta II. Balicka była za Felicyanem Majem ſędzią Sieradzkim.

Balika. Jzaiiasz i Jerzy Balikowie, ſzlachta Wołoſka zaſłużeni w oyczyznie naſzey, wzięli w rekompenſę od Rzeczyplitey indygenat, w roku 1607. O czym *konſtytucya ſeymowa fol: 857.* toż namienia *Okolſki tom 3. fol: 459.*

Balinski herbu *Jaſtrzębiec*, w Sieradzkim gniazdo ich z Balina Baliński woyſki Sendomirſki, ten urodzony z Bużeńſkiey podſkarbiego koronnego córki, i pobożnością życia, i umieiętnością u wſzyſtkich wzięty, ſynów iego dwóch było, z tych ieden podſtaroſta

Digitized by Google

Dobczycki, miał za sobą Konopicką kasztelankę Spicimirską, z którey córka Małgorzata nayprzód z Staniſławem Miaſkowſkim, po nim z Mikołaiem Lęgęzą żyła, ſyn zaś iego Marcin umarł bezżenny, Michał burgrabia Bobrownicki, inſtygator trybunału Piotrkowſkiego w roku 1690. Dorota xieni Zwierzyniecka pod Krakowem roku 1512. *Przywile: miaſtu Krakowſk.*

Balinski herbu *Ogończyk* Bułatami ich kiedyś zwano w woiewództwie Kuiawſkim, Adam kaſztelan Bydgowſki, ſtaroſta Krusswicki, w Tczewſkiey batalii z rotą ſwoią mężnie na nieprzyiacioł nacierał w roku 1577. z Inowrocławſkiego potym woiewództwa poſłował na ſeym w roku 1589. kędy i tranzakcyą Będzińſką podpiſał, tak gdy ſię i odwagą ſwoią i radą zdrową oyczyźnie zaleciſ, kaſztelanią Bydgowſką uczczony 1595. roku.

Balinski herbu *Przoſna*. Jedneyże z Wilſeńſkiemi dzielnicy w Prusiech i na Dobrzyńſkiey ziemi rozkrzewieni. Jan Baliński woiewoda Pomorſki, którego cnotę i wierność ku ſobie król Kazimierz ſowitą płacą ubogacił, *to Okolſki ale hiſtor: Poſſelii* Mikołaia mu imię daie. Jan kaſztelan Gdańſki, podſkarbi ziem Pruſkich ekonomii Marborſkiey, adminiſtrator ſyn woiewody, ſtarością do niey, nachylony, zamek Malborſki dźwignął i reſtaurował *hi-*

Digitized by Google

ſtor: Poſſelii w roku 1519. *fol: 631. i 1560. fol: 634.* za co w pewney ſummie królewſkie dobra *Pripendorff* na Zuławach mnieyſzych od Kazimierza króla otrzymał, co mu liſtem ſwoim *in manuſcr: Petricov:* Zygmunt I. utwierdził, który go też na różne kommiſsye zażywał, w tych zawſze ſłuſzność i dobro oyczyzny pierwſzy u niego reſpekt miały, iako też i w ten czas, kiedy poſłował na ſeym Warſzawſki z woiewództwa Małborſkiego. *Hiſtor: Poſſelii fol: 418.* na piąciu ſynów ſwoich tęż ku Rzplitey chęć podzielił, to ieſt na Jakuba podczaſzego Dobrzyńſkiego, o którym *konſtytucya 1590. fol: 604.* Jana woiennemi expedycyami wſławionego. Wacława Piotra kaſztelana Kruſzwickiego, którego z Kołudzkiey córka za Sierakowſkim kaſztelanem Lędzkim i Staniſława podczaſzego Dobrzyńſkiego. Był to nayſtarſzy ſyn Jana kaſztelana Gdańſkiego, od niego piąciu ſynów także zoſtało. Jerzy ſędzia Małborſki, *Okolſki. Nieſiecki* go czyta *in manuſcr: Konopackich roku 1613.* chorążym Małborſkim, z Barbarą Lokowną bezpotomny, umarł przed rokiem 1619. Jan w cudzych kraiach żołd prowadząc znaczną ſzarzą ozdobiony. Michał z Kuczborſkiey potomſtwem ſzczęśliwy. Paweł i Jakub w Polſkim woyſku z Zamoyſkim hetmanem Moſkwie ſilni. Z tych któryś, po bracie Jerzym,

był sędzią Malbolskim, i miał za sobą *Lichtynownę*, z którey synowie Jan i Jakub sądowi Malborscy. Dobra ich *Wengier* blisko Malborka. Stanisław Baliński sądowy Malborski roku 1671. umieraiąc ostatnią wolą swoię, biblioteki Malborskiey Soc: Jesu rezydencyi, zacnemi kięgami przyczynił. *Histor. Resident malb:* Michał i Bartłomiey w roku 1697.

Ballus, z tych pierwszy indygenat otrzymał w koronie Polskiey, Stefan Ballus w roku 1658. *o czym konstytucya tegoż roku.* Kuropatnicki także umieszcza w swoim dziele, ale herbu niewyraża.

* Banacki, dawni autorowie tego domu niewspominaią. Kuropatnicki go kładzie, ale bez herbu wyrażenia.

* Baniewicz Okolski, Paprocki, i Niesiecki nie wiedzieli o nich, tylko Kuropatnicki w swym dziele, ale bez herbu umieszcza. Baniewicz Jozef w aktach Wileńskich roku 1763. podpisał się wraz z innemi na manifeście *de illegitimitate* trybunału W. X. Litewskiego.

Bandinelli Franciszek i Mikołay Bandinelli w komput rycerstwa Polskiego policzeni, na seymie Grodzieńskim roku 1626. *o czym konstytucya tegoż roku.*

Bandrowski herbu *Sas.* O tych ani Paprocki, ani Okolski niepisał, są zaś w woiewo-

Digitized by Google

dztwie Ruſkim, z z którego Jan podpisał elekcyą Władyſława IV. tego podobno wnuk Bazyli był piſarzem grodzkim Sanockim, z Konſtancyi Szczawińſkiey kaſztelanicowey Kruſzwickiey z Domu Choynackiey, miał ſyna Karola i córkę Helenę za Zawadzkim.

Bańkowski, o tych ani Paprocki, ani Okolſki nie piſał. z *Bańczyć* Klemens podſtoli Łęczycki w roku 1436 podpisał pokoy Brzeſki *u Łaſk. w ſtatuc. folio 441.* a w roku 1496, Piotr z *Bańczyc* ſędzia Sieradzki. *Confirm. jurium gent. Alexand. króla.* Mikołay i Alexander Bańkowſki, z Podlaſkiego elekcyą Władyſława IV. podpisał.

* Bańkowſki z *Bańczyc* podpisał *w roku 1764. 28. april.* Akt konfederacyi generalney W. X. Litewſkiego w Wilnie. Michał Bańkowſki w roku 1763. pisał ſię w aktach Wileńſkich na manifeſt *de illegitimitate* trybunału W. X. Litewſkiego.

Baran herb vide *Junoſza.*

Baraniecki herbu *Sas.* O tych ani Paprocki, ani Okolſki nie piſał. Staniſław miał za ſobą koło roku 1550. Katarzynę Stańkowſką dziedziczkę na *Stańkowie, Dołhyni, Morſzynie, Jaliſzowie i Strzelkowie,* ſynów z nią dwóch Jana i Staniſława i córkę Jadwigę, za Staniſławem Orzechowſkim piſarzem Przemyſłſkim. Stefan złączył ſię z Domaniewſką na

Digitized by Google

Wołyniu. Damian Baranlecki sędzia kapturowy Lwowski roku 1737.

Baranowicz herbu *Junosza* o tych ani Paprocki, ani Okolski nie pisał. z Trockiego woiewodztwa podpisali elekcyą Władysława IV. Jozef Jełowski Baranowicz i Kazimierz z Jełowego. Z Ciechanowskiey zaś ziemi Paweł Jana III. elekcyą. Konstantyn podstoli Lidzki i Michał z Lidzkiego powiatu.

* Baranowicz Kazimierz strażnik polny Litewski za Augusta III. Jan Baranowicz podpisał z powiatu Orszańskiego akt konfederacyi W. X. Litewskiego 1764. roku w Wilnie. Na tenże akt, Cypryan, Michał, Franciszek podpisali się, który Franciszek z powiatu Grodzieńskiego elekcyą Stanisława Augusta króla podpisał, potym był Horodniczym Grodzieńskim.

Koniec Tomu I. Części drugiey.

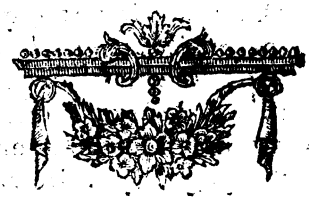

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

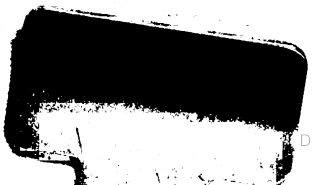

Digitized by Google